Oameni și idei

O formă modernă de colaborare cu natura: BIOTEHNOLOGIA

Interviu cu dr. GHEORGHE MENCINICOPSCHI

Născut în 1949, comuna Domnești, județul Argeș. **Absolvent** al Universității din București, Facultatea de biologie. A obținut doctoratul în 1984 cu lucrarea „Tehnologii de obținere și utilizare a unor preparate enzimatice de interes industrial". Laureat al Premiului Academiei Române în 1980. **Autor** a 120 lucrări publicate în țară și străinătate și a două tratate : „Bioingineria preparatelor enzimatice microbiene" — Editura Tehnică, 1980 și „Biotehnologii în prelucrarea produselor agroalimentare" — Editura Ceres, 1987. Deținător a 10 brevete de invenții. Absolvent al unui curs post-universitar de robotică, sisteme de conducere, biotehnologie la Institutul politehnic București, Facultatea de automatică. Cercetător la Institutul de chimie alimentară din București, din 1972, anul absolvirii facultății.

— Domnule dr. Gheorghe Mencinicopschi, v-am invitat la redacție pentru a continua dialogul nostru, început... înainte de Revoluție. Vă propusesem atunci o convorbire asupra preocupărilor și punctelor dv. de vedere privind biotehnologia, domeniu în care sînteți un apreciat specialist. Interviul nu a fost însă realizat pentru că o bună parte din datele pe care mi le-ați furnizat nu ar fi putut fi publicate decît în măsura în care, în mod deliberat, aș fi eludat noțiuni care vă sînt foarte dragi : informatica, robotica, microelectronica, așadar domenii de vîrf ale științei, cu aplicații semnificative în activitatea dv.

— Iar eu vă repet ceea ce spuneam și atunci : biotehnologia nu poate avea nici un viitor, fără realizarea unor tehnologii, a unor utilaje cu totul speciale care să dirijeze și să supravegheze procesul viu pe care se bazează orice biotehnologie. Situația din țările avansate, unde biotehnologiei i s-a acordat cu adevărat un loc prioritar în dezvoltarea economiei, alături de informatică și cibernetică, poate fi o mărturie în acest sens. La noi se spunea într-una că biotehnologia trebuie să se extindă, să pătrundă în domenii tot mai diferite de activitate, dar cînd specialiștii arătau nevoile concrete ale dezvoltării acestui domeniu erau priviți ca niște oameni cărora de altceva nu le arde decît... să se joace cu microbii. Și apoi, biotehnologia, mai ales în industria alimentară, înseamnă calitate superioară pentru produsul alimentar. Se pare însă că acesta era ultimul lucru la care se gîndeau cei ce impuneau realizarea pe scară tot mai largă de înlocuitori de alimente, falsificarea acestora fără scrupule. Nu știu dacă își poate imagina cineva cum poți tu, cercetător fiind, să studiezi modalitățile de falsificare a alimentului, prin găsirea de înlocuitori. Să știi că ești obligat să realizezi un aliment pe care, pentru nimic în lume, nu l-ai consuma tocmai pentru că îi cunoști îndeaproape gradul de nocivitate.

— Este, cu siguranță, unul dintre motivele serioase care v-au făcut să pledați, în ciuda rezistențelor întîmpinate, pentru afirmarea și dezvoltarea biotehnologiei pe coordonate științifice !

— Lucrez de 18 ani în acest domeniu, ca slujitor credincios al biotehnologiei. Am convingerea că, așa cum se întîmplă în țările foarte avansate — Statele Unite, Franța etc. — industria agroalimentară trebuie adusă în centrul economiei naționale pentru a putea sluji omul. Este inadmisibil ca materiile prime provenite din munca celor din agricultură și zootehnie să fie compromise în procesul de transformare în produs alimentar finit. Era exact ceea ce se întîmpla prin aplicarea prevederilor Programului de alimentație așa-zis științifică. Mi se pare firesc să militäm cel puțin de acum înainte pentru obținerea de alimente sanogene, în concordanță cu tradiția alimentară a poporului nostru.

— În ce măsură biotehnologia poate să răspundă acestui deziderat, comun nouă, tuturor ?

— Un domeniu important al biotehnologiilor are, după cum se știe, drept principal „instrument de lucru" microorganismele. Pare ciudat la prima vedere să pledezi pentru folosirea microorganismelor în industria alimentară, mai ales cînd pretinzi că vrei să obții un aliment sanogen ! Dar, probabil, nu este suficient cunoscut faptul că majoritatea microorganismelor nu sînt periculoase pentru om. Dimpotrivă, microflora noastră intestinală conține numeroase microorganisme, iar atunci cînd acestea diminuează cantitativ sau se modifică din punct de vedere calitativ, trebuie de urgență restabilite. Enzimele produse de organismul uman, cît și cele produse de microorganismele utile sînt aproape identice datorită universalității codului lor genetic. Se știe că, în general, administrarea de antibiotice se recomandă a fi însoțită de consum de iaurt. Aceasta tocmai în ideea că iaurtul, prin microorganismele pe care le conține, poate să contribuie la reechilibrarea microflorei intestinale și a metabolismului. Pe baza biotehnologiilor, se pot obține preparate probiotice (de exemplu, diferite sortimente din lapte fermentat) care să reprezinte adevărate medicamente, adevărate izvoare de sănătate.

— Mi-ați spus la un moment dat că, dacă folosim biotehnologia, acționăm în spiritul naturii, cu instrumentele naturii. Că reconciliem omul cu natura.

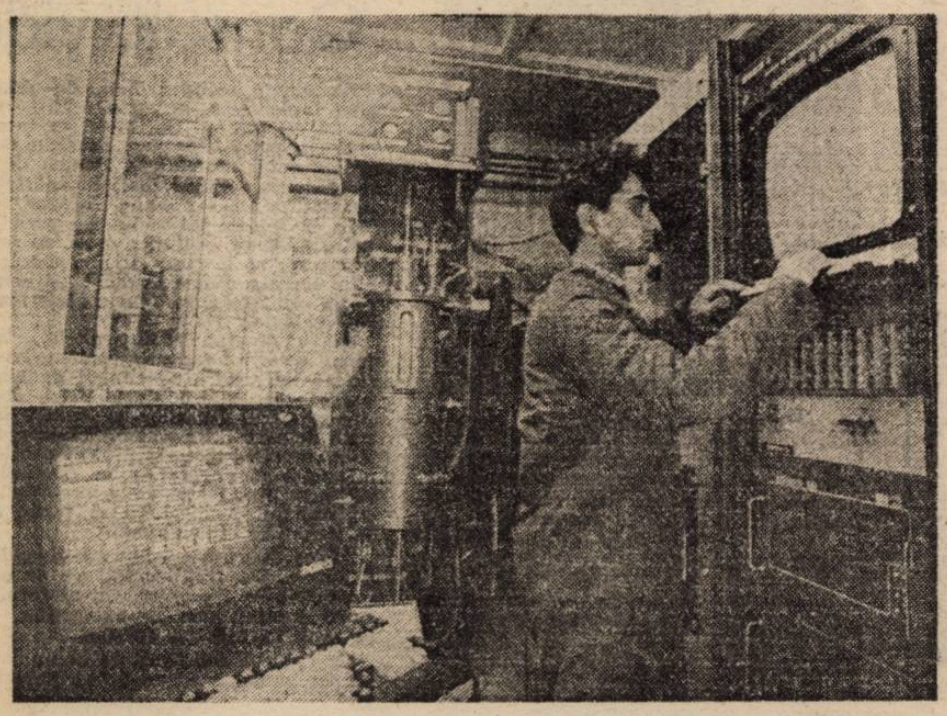

— Da, pentru că spre deosebire de produsele alimentare obținute prin utilizarea agenților de transformare și aditivilor de sinteză chimică (așa cum se practică mult la noi la ora actuală), cele obținute prin biotehnologie își păstrează nealterate calitățile naturale ; procesul de transformare a materiei prime în produs finit se face pe baza unor sisteme vii sau a unor metaboliți proveniți din acestea, acceptate de organismul uman, deloc nocive. Avantajul folosirii unui asemenea procedeu se răsfrînge îndeosebi asupra calității alimentului : el devine mai sanogen, mai nutritiv, mai gustos. Tocmai din acest motiv biotehnologiei nu i-au fost niciodată oferite condiții deosebite de dezvoltare, de extindere. De obicei, valoarea oricărei tehnologii era apreciată în funcție de efectele imediate de ordin economic. Cantitatea punea așadar în umbră calitatea care numai la modul declarativ interesa pe cei în drept să ia măsuri decizionale. Biotehnologia are „defectul" că nu introduce înlocuitori în aliment, ea furnizează atît agenți de transformare a materiei prime (microorganisme, enzime), cît și aditivi alimentari (acizi organici). Se „încăpățînează" să depolueze alimentul și să înlocuiască agenții de transformare și aditivii alimentari de sinteză chimică, pe plan mondial recunoscuți a fi coagresori ai sănătății, cancerigeni.

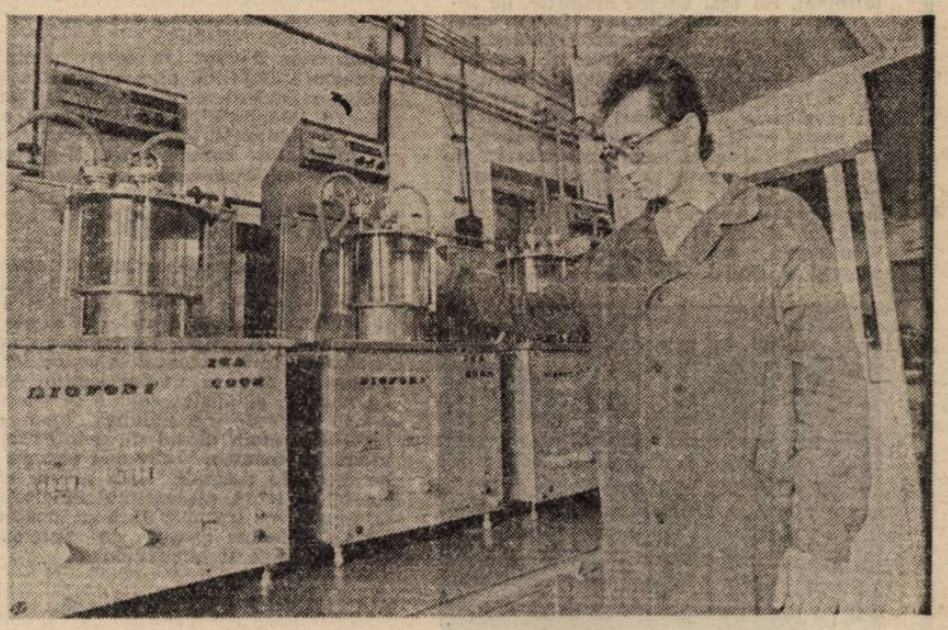

— Teama de... „microbi" pare să fi avut efecte nefaste și asupra domeniului biotehnologiilor. Care este situația cel puțin în sectorul dv. de activitate, în industria alimentară ?

— În general, nu s-a depășit cu mult stadiul empiric, atunci cînd se folosește (în industria laptelui, berii, spirtului, piinii), iar în ceea ce privește înlocuirea unor procedee de sinteză chimică nici nu se poate vorbi. Glucoza, de exemplu, este un intermediar care se folosește în realizarea celor mai multe produse alimentare și farmaceutice. Cel mai vechi procedeu de obținere a glucozei este folosirea acidului clorhidric. Aproape nici o țară avansată din lume nu-l mai folosește. Procedeul modern se bazează pe o biotehnologie și folosește enzimă-enzimă. Stadiul intermediar acestor două procedee îl constituie folosirea acid-enzimei. La noi în țară, numai la Tg. Secuiesc se practică acest procedeu, în rest se folosește modalitatea cea mai... inactuală, bazată pe hidroliza cu acid clorhidric. În cazul acidului citric, un aditiv foarte necesar în industria alimentară, deși se realizează cu ajutorul unei biotehnologii, aceasta este de mult depășită, învechită. Nu-i de mirare că industria alimentară duce mare lipsă de acest produs, necesar ca excipient și în industria de medicamente. Exemplele ar putea continua.

— Care considerați că sînt etapele elaborării unei microbiotehnologii corespunzătoare cerințelor actuale și de perspectivă. Am spus microbiotehnologie, folosind termenul pe care dv. îl propuneți și îl susțineți în cazul biotehnologiilor care utilizează ca „instrumente de lucru" microorganismele.

— Totul trebuie să pornească de la selectarea microorganismelor, studierea acestora, cunoașterea profilului lor metabolic și fiziologic. De altfel, pînă în prezent, colectivul nostru a lucrat la alcătuirea unei colecții de tulpini de microorganisme de interes industrial, necesitate imperioasă, ce trebuie să continue, pentru promovarea noilor biotehnologii. Obținerea de noi microorganisme înalt producătoare de metaboliți utili industriei alimentare este o activitate de mare complexitate și răspundere. Ridicarea potențialului productiv al acestora se realizează prin selecție, mutageneză, iar în perspectiva anilor următori prin inginerie genetică. În colecția noastră sînt clasificate și întreținute peste 260 tulpini specializate, dintre care 50 dublu mutante de diviziune și sporulare, obținute printr-o tehnică originală, în curs de brevetare. O altă etapă a elaborării microbiotehnologiei este realizarea de utilaje și instalații speciale, destinate acestui scop. Este o etapă care presupune o strînsă colaborare cu specialiștii din alte domenii de activitate decît cercetarea biologică propriu-zisă. E nevoie de specialiști în automatică, microelectronică, robotică, informatică... În ce ne privește, am realizat în colaborare cu specialiștii din Institutul Național de Motoare Termice, Universitatea Galați, Institutul de Cercetări și Proiectări Electrotehnice, Centrul Teritorial de Calcul Electronic Tg. Mureș, Fabrica de Elemente pentru Automatizări, Fabrica pentru Echipamente Periferice etc. un bioreactor, utilaj conducător într-un flux microbiotehnologic. Pe baza cercetărilor începute în anul 1976, s-a ajuns în prezent la cea de-a cincea generație de bioreactoare, caracterizate prin informatizarea completă (conducere numerică directă — DDC) și posibilitatea de optimizare automată a procesului de elaborare a biotehnologiei, datorită softwarelui implementat, ce asigură „inteligența" instalației. Un sprijin deosebit l-am avut din partea electronistului Radu Costiș din institutul nostru.

— Acest bioreactor se poate folosi numai în industria alimentară ?

— Nu. El poate fi la fel de util cercetării și producției chimico-farmaceutice, realizării de produse de sănătate umană și veterinară etc. Bioreactorul e conceput modular, ca un joc de cuburi care poate să ia de la cea mai simplă la cea mai complexă configurație, în funcție de destinația care i se dă la un moment dat. La ora actuală, Institutul de Chimie Alimentară ar putea face o microproducție de astfel de utilaje, pe baza unui necesar primit de la diferiți potențiali beneficiari din activitatea de cercetare și producție. Revenind la etapele elaborării unei biotehnologii, ultima verigă e constituită de implementarea acesteia în producție, cu concursul specialiștilor din domeniile utilizatoare.

— Ce loc și rol acordați biotehnologiilor în viitor ?

— Consider că, în perspectivă, industriile agroalimentare revoluționate prin biotehnologiile informatizate trebuie să fie aduse în centrul activităților economice, ca răspuns la nevoile de dezvoltare a societății, pe care trebuie să o slujească cu generozitate, modificînd-o în același timp, făcînd-o mai eficientă, mai umană.

AURORA POPESCU

SEXUALITATE

Cine ajunge bărbat și cine femeie ?

Cum se determină sexul ? Specialiștii văd acest spectacol al vieții ca pe o piesă în trei acte.

La acest cuplu de „punks" diferențele obișnuite între sexe sînt confundate din proprie voință ; de exemplu, bărbatul are buzele rujate. Prin acest arbitrar, sexul trece definitiv din biologia procreației în cea a plăcerii.

Actul I : genetic

Un vierme verde marin, frecvent în Mediterana, se comportă foarte curios. Dacă oul eliberat de el cade pe sol, acesta va da naștere unei femele. Dacă oul cade pe trompa unei femele, el va produce un mascul. Interesant, nu ? Exemplul, special ales, este pentru a ilustra cazul unui ou care conține două potențiale genetice. În opoziție, sexul vertebraților cu sînge cald — mamifere și păsări —, dar și al unor insecte este determinat, cel mai adesea definitiv, de fecundație, prin existența sau absența unei gene care, la om, este purtată de cromozomul Y. În vreme ce ovocitul mamei aduce sistematic un cromozom sexual de tip X, spermatozoidul tatălui poartă fie un cromozom X și atunci copilul care se va naște va fi o fată, fie un cromozom Y, purtătorul unei gene „comutator" în stare să declanșeze un potențial genetic masculin. Deci, o concluzie surprinzătoare poate pentru mulți, oul uman posedă, ca și cel al viermelui verde din Mediterana, două potențiale genetice, mascul și femel. Să mai adăugăm că

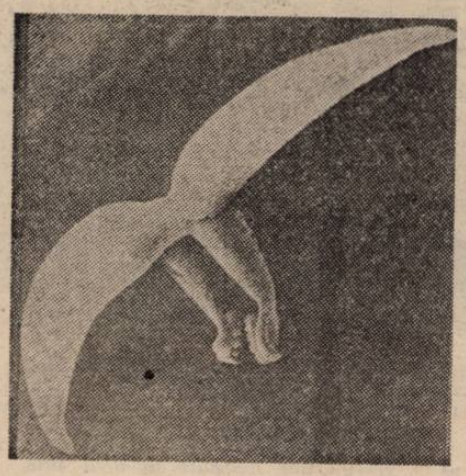

Întîlnirea unui partener sexual este întotdeauna foarte aleatorie pentru un parazit izolat în organismul unei gazde. Fără îndoială, o soluție dintre cele mai originale a fost adoptată de Diplozoon, *un vierme parazit al crapului. Acest cliseu, obținut la microscopul electronic cu baleiaj, ne arată un adult reproducător, format în realitate din doi hermafroditi în copulație permanentă. Fiecare vierme are un ovar și un testicul. Elementul genital mascul al unuia se cuplează cu vaginul celuilalt și invers. Această dispoziție anatomică particulară asigură o fecundare reciprocă permanentă. Lumea e mare !*

dezvoltarea femelă constituie actul „normal" al oului uman, în care potențialul mascul este inhibat în absența genei „comutator". Din contra, prezența acestei gene inhibă autodezvoltarea femelă și declanșează potențialul mascul. Cine înțelege, înțelege așa : Dacă organismul uman n-ar fi avut „în dotare" gena comutatoare amintită, planeta noastră ar fi fost populată numai de generații feminine. Vă imaginați acest lucru ? În acest caz, cu siguranță, sexualitatea ar fi avut cu totul alte caracteristici. N-a fost să fie așa, noi trecem la...

Actul II : fiziologic

În stadiile precoce, embrionul mamiferelor posedă, în regiunea urogenitală, două sisteme de canale (canalele Wolff și Müller) și două glande sexuale ale sexului nediferențiat. La femelă, glandele sexuale se transformă în ovare, iar canalele Müller în tractul genital femel. La mascul, glandele sexuale se transformă în testicule sub acțiunea unei gene (detaliile rămîn destul de neînțelese), în vreme ce canalele Wolff dau naștere căilor genitale mascule. Cam acesta ar fi, foarte pe scurt, mecanismul fiziologic de diferențiere sexuală, fără a încerca să intrăm deloc în detalii de specialitate care ar putea fi plictisitoare.

Actul III : Societatea

La om, proporția între băieți și fete, la naștere, variază, cu unele fluctuații de eșantionare, în jur de 105 băieți pentru 100 de fete. Dar trebuie să precizăm că acest raport între sexele biologice variază enorm în funcție de vîrstă, deoarece toate studiile, atît pre, cît și post natale arată o mortalitate masculină importantă. Acest fapt conduce, în general, la un echilibru între sexe în jurul vîrstei medii de procreație și la un raport de două femei pentru un bărbat la vîrste mai înaintate.

Acțiunea societății asupra sexualizării intervine la nivelul determinării comportamentelor. Omul este capabil de un mare număr de repertoare ale comportamentului sexual, diferit și în funcție de populații. Educația, tabuurile, religia, cultura conștientă sau nu ; miturile și fantasmele colective dau societății umane o variabilitate de structuri sociale și interacțiuni între sexe care nu e cunoscută de nici o altă specie animală.

Pe acest fond optimist încheiem spicuirile din articolul „Omul descinde din sex" de André Langaney, Beatrice Pellegrini și Estella Poloni, pentru numărul viitor oprindu-ne asupra unui alt articol, intitulat „Dorința sexuală" de Michael Stoddart.

GEORGE CUȘNARENCU

SUPRAPOPULAREA Ș

Poluarea aerului și alte forme de viciere a mediului înconjurător sînt binecunoscute. Creșterea rapidă a populației mondiale reprezintă oare un factor perturbator al sănătății planetei noastre ? „Infestarea mediului ambiant se datorează și suprapopulării planetei și niciodată nu am să ajung să repet îndeajuns acest adevăr", releva cunoscutul oceanograf Jacques-Yves Cousteau. „Niciodată această problemă nu a fost mai presantă și nici mai tragică", sublinia Cousteau. „Cu fiecare deceniu în plus, populația Terrei sporește cu un miliard de oameni. Cît va mai putea dura această ofensivă demografică ?" se întreabă pe bună dreptate oceanograful francez.

Probabil că planeta Pămînt ar putea oferi hrană pentru 15 miliarde de persoane, după cum susțin unii experți ai F.A.O. Dar Cousteau întreabă din nou — „ce fel de viață va duce întreita populație mondială ?". Decît o supraviețuire sau existență la limita cea mai de jos a 15 miliarde de suflete omenești, este de preferat nedepășirea celor 10 miliarde oameni la cît se presupune că se va stabiliza populația lumii către sfîrșitul secolului următor. Este, desigur, o prognoză demografică optimistă.

Numai prin limitarea populației la dublul celei existente astăzi este posibilă protejarea calității vieții în lume și, implicit, perpetuarea civilizației umane. „Cînd vedem cum populația mondială crește rapid, cînd vedem în continuare, neputincioși, cum națiunile bogate devin și mai bogate, iar cele sărace și mai sărace (rata demografică în lumea a treia se menține la o cotă înaltă n.n.), numărul bombelor cu explozie întîrziată se înmulțește", menționa Cousteau. Și el îndeamnă, în final, „să se spună adevărul..., timpul nu-l putem opri, să stabilizăm rata natalității în lume..., adevărul trebuie afirmat răspicat, să nu-l ascundem ; numai adevărul poate constitui presiunea care să forțeze decizia".

Faruri mai puternice

„În vederea ameliorării securității rutiere, cercetătorii francezi au realizat un nou tip de faruri pentru automobile, motorete și camioane. Cu ajutorul unui filtru galben (titan și siliciu) acestea ating puterea de iluminare a becului cu halo-

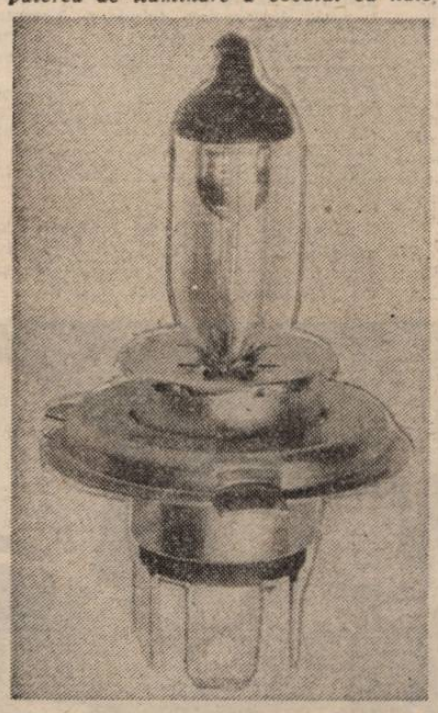

gen și vizibilitatea asigurată de lumina galbenă. În plus, aceste faruri (H4 Gold) prezintă un grad ridicat de rezistență la temperaturi înalte (600°), au o dimensiune redusă, asigurînd, după cum afirmă fabrica producătoare, o luminozitate de 20 de ori mai mare decît cea realizată de modelele obișnuite.

Ingeniozitate tehnică

Specialiștii Uzinei de linii automate din Minsk au realizat o sculă cu mai multe trepte destinată prelucrării muchiilor orificiilor de dimensiuni mici prin teșirea (șanfrenarea) lor. Utilizarea acestei scule asigură creșterea productivității, diminuarea substanțială a rebuturilor. Eficiența sa economică este notabilă. Noua unealtă garantează precizia de execuție a dimensiunilor orificiului, gradul prestabilit de calitate a suprafeței și eliminarea în totalitate a bavurilor. În corpul sculei sînt fixate elementele sale tăietoare reglabile în funcție de diametrele muchiilor orificiilor, bucșile de ghidaj și limitatoarele de cursă în adîncime. Inelul frontal al fiecărei trepte servește ca element de ghidaj iar cel următor are rol limitator, ceea ce asigură precizia de execuție a operațiilor.

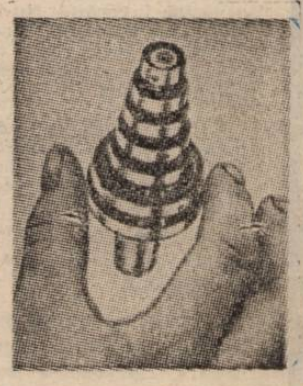

glo ma

Consult video

Nu numai sectorul civil, de pretutindeni bineînțeles, privește către viitor, dar și cel militar. Se întocmesc în continuare scenarii ale unor posibile înfruntări armate interstatale. Pentru deceniul următor și vremuri mari îndepărtate. La început de nou mileniu. Despre tehnologia și armele viitorului s-a scris mult, anticipîndu-se soluții care, cu ani în urmă, nu ar fi putut fi nici măcar gîndite. Relația dintre medicină și confruntările militare a fost un subiect mai puțin vehiculat.

S-a evidențiat, printre altele, importanța creării unor medicamente care să fie administrate pe cîmpul de luptă în vederea combaterii stresului și oboselii. Randamentul bătăușilor ar trebui să fie, potrivit concepției statelor majore, la nivelul maxim, chiar și în fazele cele mai obișnuite ale operațiunilor de asalt sau apărare. Sînt de așteptat progrese și în tratamentul medical ce se poate aplica în timpul bătăliilor armate.

Pielea distrusă a combatanților, de pildă, ar putea fi înlocuită, cu un produs artificial. Pe loc chiar. Cu ajutorul unui spray special, care ar pulveriza... piele în zona în care ea lipsește.

Se vehiculează ideea că și un înlocuitor al sîngelui cu eficiență îndelungată

...SI MEDIUL AMBIANT

În 30 de secunde

Specialiștii englezi au conceput și realizat un aparat miniatural care măsoară conținutul de zahăr în sînge într-un timp record. Procedeul e foarte simplu : pe un traductor sensibil al aparatului se toarnă o picătură de sînge și după 30 secunde pe ecranul indicator sînt afișate cifrele care arată conținutul de zahăr exprimat în miligrame la o sută de mililitri de sînge. Principiul de lucru este următorul : microschema destinată măsurătorii este acoperită cu un strat alcătuit dintr-un ferment care reacționează cu zahărul. Pe baza potențialului electric care ia naștere datorită acestei reacții, microschema calculează concentrația zahărului în sînge.

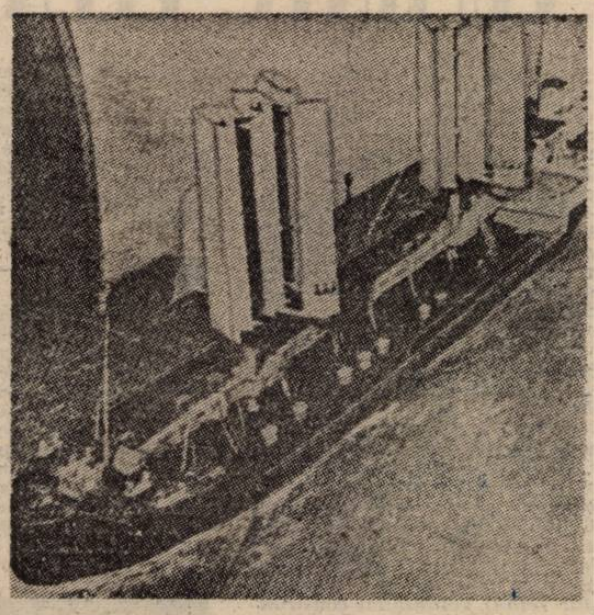

Un nou tip de vele

Specialiștii de la „Walker Wingsail Systems" (S.U.A.), confecționează vele reprezentînd un sistem de aripi rigide, deflectoare și voleți de formă aerodinamică. Aceste vele sînt destinate a fi montate pe nave care transportă mărfuri cu un deplasament de 3 000 tone, în scopul economisirii combustibilului diesel.

Specialiștii americani contează pe faptul că noile „pînze" vor furniza, în cazul vintului lateral, o forță de tracțiune de 2,2 ori mai mare decît vechile vele folosite de către vasele japoneze. Navele astfel echipate pot fi manevrate cu mai multă ușurință fără să necesite eforturi mari, iar pericolul de răsturnare în cazul unui vînt puternic este mult mai mic.

Canistră de rezervă în roata automobilului

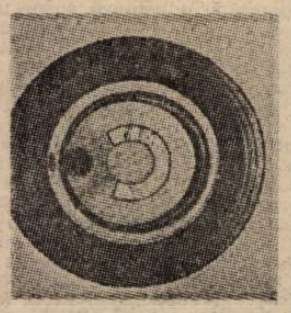

O firmă din Franța a început să producă canistre rotunde din masă plastică care pot fi intercalate în discul roții de rezervă. Aceste canistre au o capacitate de cinci litri.

Plante insensibile la ierbicide

Cercetători de la Rhône-Poulenc au reușit să introducă în planta tutunului o genă menită să-i confere acestuia rezistență față de un anumit ierbicid — bromoxinil. Totul a pornit de la observația că acest ierbicid este selectiv : distruge dicotiledonatele (tabacul, soia, bumbacul, rapița etc.) dar nu și monocotiledonatele (cerealele) care sintetizează o enzimă — nitrilaza — capabilă să degradeze molecula ierbicidului. Gena respectivă, izolată de societatea americană Calgene dintr-o bacterie rezistentă, proprie unui sol tratat mai mulți ani cu bromoxinil, a fost introdusă în planta tutunului. Cultivată pe un lot experimental al Institutului tutunului din Bergerac, planta „transgenică" a răspuns așteptărilor, rezistînd unei doze de 7 kg ierbicid la hectar, mai mult de 20 de ori față de doza letală : (0,3 kg/ha) pentru planta netratată (foto 1 — tabac netratat, foto 2 — tabac „transgenic"). Metabolismul și randamentul plantei tratate sînt identice cu cele ale plantei obișnuite. Cercetările continuă vizînd și alte dicotiledonate, mai „recalcitrante" la tehnicile de transformare/regenerare. De asemenea, se încearcă obținerea de plante rezistente la o gamă largă de ierbicide (nonselective). Rezultate bune s-au obținut în cazul rapiței, lucernei, tomatelor și cartofilor. Succesele înregistrate permit o imagine a ceea ce va fi agricultura anilor 2000, în întregime subordonată biotehnologilor. Obținerea de plante tot mai performante nu va mai fi realizată prin „mariajul" între soiuri diferite, proces îndelungat și costisitor, ci prin manipulări genetice asupra semințelor. În acest fel, se va putea asigura nu numai rezistența plantelor la ierbicide, ci și față de ciuperci, insecte patogene sau stres climatic.

...gazin

...la... distanță

va putea fi produs. Promițătoare se anunță și posibilitatea realizării unor medicamente destinate întîrzierii efectului rănilor abdominale. Eficientă ar putea deveni și procedura denumită injecția care vindecă rănile și ajută la recuperarea parțială rapidă.

Se sugerează posibilitatea trecerii de îndată la punerea la punct a unui inedit dispozitiv de reanimare. El ar fi destinat încetinirii metabolismului unui soldat rănit și menținerii acestuia în viață pînă cînd ar fi posibilă aplicarea tratamentului corespunzător. Stabilirea unui diagnostic pe cîmpul de luptă ar fi posibil și în cazul în care nu ar exista medici. Cum ? Cu ajutorul unei mașini de autoanalize și un consult video realizat de medici aflați în spatele liniei frontului.

Privind spre viitor, dar luînd în considerare și potențialele confruntări militare (pentru a fi lucizi și nu ignoranți) omenirea ar putea beneficia de pe urma produselor farmaceutice și aparaturii medicale de „război". Ideile lansate de oamenii de știință care lucrează pentru complexele militare sînt, într-adevăr, deosebit de atrăgătoare. Ele ar putea să-și găsească aplicarea neîntîrziat în industria farmaceutică și în medicină.

D. FILIP

telex

● Anumite aspecte ale circulației oceanice mondiale și procesele care le întrețin au fost prea puțin descifrate pînă în prezent. Atari lipsuri din bagajul cunoștințelor omului urmează să fie înlăturate prin desfășurarea unor experiențe științifice cuprinse în Programul mondial de cercetare climatică. Experiența atmosferică mondială a oceanelor tropicale (TOGA) și-a propus studierea reacțiilor reciproce între oceanele tropicale și atmosfera mondială. Experiența asupra circulației oceanice mondiale (WOCE), care se află în stadiul său practic, se va desfășura pînă la finele anului 1995.

● Cea mai mare structură astronomică, o gigantică grupare de galaxii, a fost descoperită de un grup de astronomi de la Centrul de astrofizică din Cambridge (Statul american Massachussetts), în timp ce lucrau la întocmirea unei hărți tridimensionale a unor secțiuni ale cerului. Denumit „Marele zid", galaxiile depistate în Univers ocupă un spațiu cu lungimea de 500 milioane ani-lumină. Calea Lactee, în care se află sistemul solar, nu depășește lungimea de 100 000 de ani-lumină. O atare structură fantastică nu se poate explica cu ajutorul teoriilor actuale despre crearea Universului.

● Orificiul unui injector trebuie să fie și el inspectat la anumite intervale. Dar cum ? Folosindu-se un endoscop Scholly (în diametru de 0,96 mm) și care dispune de un sistem de iluminare încorporta, capabil să furnizeze o imagine de încorporat, capabil să redea culorile reale. Prin conectarea la o cameră video, endoscopul oferă fie o foarte mare profunzime a cîmpului și un unghi vizual larg, fie o mărire puternică. El poate efectua și inspectări circulare.

● Se presupune că în ultimii 100 000 de ani succesiunea perioadelor calde și reci a fost controlată de schimbările ce au avut loc în activitatea planctonului. Cercetătorii britanici avansează ideea că „era caldă" ce a încheiat definitiv perioada glaciațiunilor, despre care se credea că a fost determinată de o ușoară modificare a cantității de căldură provenită de la Soare, la rîndul său provocată de o mică deplasare a orbitei terestre, a fost deosebit de influențată de activitatea planctonului.

Starea de veghe

FII CUMINTE, LELA...

Despre „vederea extraretiniană", la propriu, se discută de peste 150 de ani. Se scriu cărți peste cărți (și, mai ales, cărți din cărți), se acreditează o stare de mister (cu fapte, adrese, probe), se încearcă stăruitor explicații, plasate între probabil și posibil, sînt citate „surse de referință" (bibliografii care acreditează, prin număr, erudiția) și se construiesc, într-un timp record, „autorități în domeniu", peste care, desigur, se înalță peste noapte alte autorități. Efemere, la scara istoriei, inatacabile azi...

Sub semnătura lui N. Varsegov (prin A.P.N. și, respectiv, revista „Aurora"), ni se oferă spre meditație — cu îndreptățite semne de întrebare, ce însoțesc atît supratitlul „SENZAȚIE ?", cît și titlul însemnării, „CINE EȘTI, LELA ?" — tocmai una din acele situații de viață („trăite personal"), în care un fenomen din domeniul parapercepției vizuale — pentru care subzistă pînă la un punct explicații (și credibilitate) — devine punct de plecare pentru un lung șir de alte și alte enigme. Spre meritul lui Varsegov, cazul relatat relansează însă, secret, îndoiala, spiritul critic refuză verosimilul construit excelent (care vrea să se substituie faptului veridic) și îndreptățește o salutară stare de veghe.

■

O fetiță de 12 ani, Lela, este în stare să distingă în interiorul oricărui organism omenesc procese patologice incipiente, chiar și tumori pe care aparatura modernă, aflăm, nu le descoperă decît mult mai tîrziu. Lela vede ceea ce pentru ceilalți toți este în mod cert invizibil. La 22 septembrie 1988 (datarea foarte precisă devine „argument"), o bolnavă suspectă de o afecțiune gastro-intestinală află de la Lela că, în realitate, ar avea o mică tumoră pe laringe. Lela o delimitează și o poziționează precis, deși investigația Roentgen, inițial, nu o confirmă. Boala evoluează și, în final, se dovedește că fetița a avut întru totul dreptate. Urmează extirparea tumorii, vindecarea... și miracolul : *Există undeva o fetiță care pătrunde cu privirea spre înlăuntrul uman.*

Literatura de specialitate pe care o consultăm ne asigură că fenomenul e cunoscut de mult. Diagnosticele puse de Xie Zha-ohui, investit cu aceeași aptitudine și tot copil fiind, un copil ...incredibil, (cazul este citat în 1983 și de Dan Farcaș) s-au confirmat în peste o sută de cazuri. La Shangai, în octombrie 1980 a avut loc de altfel un șir de zece demonstrații publice, în parte filmate, cu participarea a circa 2 000 de specialiști, la care au fost prezentați 14 copii și tineri dispunînd de capacități de percepție paranormale... pînă la a vedea prin zid. Lela se înscrie, deci, într-o serie celebră, din care nu lipsesc americancele Leila Heyn, Patricia Aninsworth, sovietica Roza Kulesciova, surorile Wang Qiang și Wang Bin. Performanța Lelei pare deci acreditată, iar acreditarea (faptul că se cunosc zeci de cazuri) abstrage fenomenul din seria celor care, abia de-acum înainte, s-ar cere cercetate. Varsegov o întreabă și el pe fetiță care din rinichii săi e bolnav. Lela asigurîndu-l prompt că amîndoi rinichii sînt perfect sănătoși. Nici o leziune ? Nici o tumoră ? Nici un calcul ? Sesizează Lela cumva și procesele în curs, infecțioase ? Vede colibacilii ? Nu știm... Medicina nu are timp de „minuni"... Nu le mai cercetează... Cine crede, se vindecă... Și, ca într-o nefericită butadă, inspirată din realitate : „Ce vindecați dv. mai întîi, domnule făcător de minuni, genotipul sau fenotipul ?" ; „Care intră mai întîi în cabinet, să trăiți, răspunde făcătorul... Intră genotipul, vindec genotipul ; intră fenotipul, vindec fenotipul..." Varsegov ne atrage atenția că nu poate da garanții de veridicitate asupra diverșilor subiecți investigați de Lela. Consideră însă util să nu escamotăm acest caz...

■

Și dacă parapercepția Lelei este, totuși adevărată (confirmată de un număr de cazuri), de ce n-am crede și în toate celelalte relatări despre Lela ? La a cincea zi după nașterea Lelei, tatăl ei, ofițer, acum colonel (din nou o precizare care accentuează parcă verosimilul), venind la maternitate, ia în brațe copilul înfășat și învelit într-o plăpumioară-plic... pentru ca subit, și el și soția sa, să aibă aceeași senzație, și anume că „ceva nu e în regulă"... Infirmiera desfașă repede copilul și scoate un strigăt de spaimă... Ce a văzut și ce a speriat-o nu știm. I se păruse

o clipă, va spune ulterior, că are în fața ei „altceva"... Mama Lelei va mai avea ulterior această senzație, într-o anume noapte, peste cîteva luni. Ce înseamnă „altceva" nimeni nu știe să explice, nici Varsegov, nici infirmiera (evident, nu se dă nici un nume)... Cert este doar că Lela s-a dezvoltat mult mai repede decît un copil obișnuit (din nou, fără confirmări verificabile), lăsînd impresia celor din jur, deseori, că are *capacitatea de a le citi gîndurile*. Față cu un asemenea fenomen, confirmat de familie, de educatori — deși toate aceste confirmări, aparent concrete, verificabile, sînt mediate, reluate „la a treia mînă" — cititorul rămîne interzis. Nu are temei să nu creadă ; iar dacă asemenea „lucruri" se pot întîmpla, și altele, tot atît de ciudate, se pot întîmpla... Ba chiar ar dori ca totul să fie adevărat ! „Anestezierea" prin mister și miracol apelează la cea mai nevinovată endorfină, a speranței ! Toată lumea discută despre Lela. Faptele zilei și tragismele zilei se pierd... Cuvîntul manipulare ar deveni în cazul dat sacrilegiu. Să nu mai credem nici în puterea copiilor de a face minuni ?

■

Cu o veritabilă știință a gradației misterului (dar și a distrucției miracolului, poate...), N. Varsegov ne informează, citind-o pe mama Lelei, că „de la patru ani a început să zboare în Cosmos, mai ales pe Lună. Corpul ei se afla în acest timp parcă într-o stare de somn profund, iar mintea îi bîntuia acolo, în Univers..." Nu lipsesc nici naivitățile din descripțiile post-cosmice ale Lelei (planete „cu omuleți mici și verzi"), dar și unele revelații care atestă rudimente de mistică : în Cosmos, ni se spune, Lela a întîlnit sufletele înaltilor preoți spirituali care au murit demult. Sufletele morților de rînd locuiesc într-o primă etapă pe Planeta nr. 7, care este „ecoul" nevăzut al Pămîntului, o planetă care se deplasează între Pămînt și Lună, pe o orbită în formă de „opt"... Accidentul „Challenger", Lela îl explică prin ciocnirea navetei spațiale cu Planeta nr. 7...

Ca să nu ne închipuim cumva că Lela ar suferi de vreo afecțiune psihică, sîntem informați că specialiștii Spitalului de psihiatrie pentru copii din Moscova ar fi conchis asupra perfectei sănătăți a acestei fetițe. Varsegov repetă mereu că nu insistă asupra veridicității — ce admirabil gir, indirect ! — atrăgînd totodată atenția cititorului asupra faptului că explicațiile Lelei, din unghiul unor cunoștințe medii de astrofizică, n-ar avea totuși nimic uimitor și supranatural... Și mai ciudat : dacă noi, acum, am fi de altă părere, nu puțini cititori ar avea poate sentimentul că noi vrem să-i privăm de miracol, în numele celei mai păgubitoare rationalități... În numele „nevoii de miracol" (și al democrației poate) ne-ar spune că ei au dreptul să creadă sau să nu creadă în Lela... Și — vai ! cît am risca afirmînd că fără cultură și fără spirit critic — exersat ! — fără o informare adecvată, credința lor nu este decît un „prolelism" (de la Lela), și încă nu foarte departe de tragicul proletcultism. Și dacă, totuși, Varsegov comunică un fapt care într-adevăr ar trebui să ne dea de gîndit, cel puțin prin consecințele sale ?

■

Într-o excelentă lucrare, „Explicațiile de lîngă noi", „timișoreanul Mandics György demontează patru enigme care, de cîteva zeci de ani, neexplicate fiind, au propulsat o întreagă literatură de senzație, fecundînd spiritul cercetător. Cîți dintre noi n-am crezut (cu argumente inatacabile !) că toate acele controversate hărți ale lui Pirl Reis poartă însemnul unor extratereștri ? Cîte nu s-au scris pînă azi despre stîlpul de fier pur din Delhi și, mai ales, despre meteoritul (aflat într-un muzeu din Austria), alcătuit dintr-un aliaj extraterestru, dar descoperit într-un zăcămînt carbonifer din Terțiar... Acum cînd, dintr-o dată, atîtea enigme admirabile ale tinereții noastre se dovedesc baloane de săpun și o cultură dubioasă poleită în mister, să nu credem nici măcar în ingenuitatea Lelei ? Să ne îngrijoreze doar faptul că pe planeta „800", vizitată de Lela în gînd, ființele vii, ființe inteligente, vorbesc în limba rusă, cu un oarecare accent, este drept, adăugînd la toate substantivele terminația „ov" ? Nu „of !", ci „ov"... „Sus Lela" sau „Jos Lela" ?

DOREL DORIAN

CRONICĂ ASTRONOMICĂ

Calendarul lunii februarie

Soarele : la începutul lunii răsare la 7 h 35 m și apune la ora 17 h 30 m, iar la sfîrșitul lunii răsare la ora 6 h 50 m și apune la 18 h 07 m. La 18 februarie longitudinea astronomică a Soarelui este de 330 grade el intrînd în semnul Peștii. Durata crepusculului civil este de 34 minute, iar a celui astronomic este de 1h 43m.

Fazele Lunii : La 2 februarie — primul pătrar, la 9 februarie — Lună Plină, la 17 februarie, ultimul pătrar, la 25 februarie — Lună Nouă.

Planete : În jurul datei de 1 februarie planeta Mercur este vizibilă la Orizontul estic în Aurora dimineții avînd elongația vestică de 25 grade. Tot pe cerul de dimineață mai pot fi urmărite planetele : Venus, Marte și Saturn. Planeta Jupiter este vizibilă toată noaptea. La 3 februarie are loc conjuncția planetelor Mercur — Saturn, Mercur găsindu-se la 0,3 grade nord de Saturn. La 28 februarie va avea loc conjuncția Marte-Saturn, Marte aflîndu-se la un grad sud față de Saturn. La 22 februarie planeta Venus va avea strălucirea maximă.

La 9 februarie va avea loc o **eclipsă totală de Lună** singura vizibilă în acest an de pe teritoriul României. Momentele eclipsei : intrarea Lunii în penumbră 18 h 21 m ; începutul eclipsei parțiale 19 h 30 m ; începutul eclipsei totale 20 h 50 m ; momentul fazei maxime 21 h 12 m ; sfîrșitul eclipsei totale 21 h 34 m ; sfîrșitul eclipsei parțiale 22 h 55 m ; ieșirea Lunii din penumbră la 10 februarie ora 0 h 04 m. Faza de totalitate va dura deci 44 minute.

Dr. HARALD ALEXANDRESCU

Vaporaș... ecologic!

În orașul Veneția a fost dat în folosință primul vaporaș antipoluant. Datorită unui motor electric care nu emană gaze nocive și caracteristicilor sale de fabricație, vaporașul ecologic reduce la maximum poluarea apelor de pe canalele vestitei localități și reduce considerabil din unda

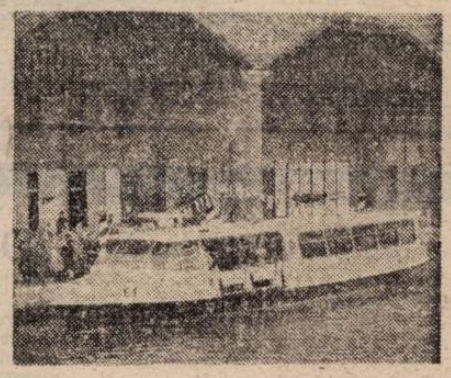

valurilor care, în mod obișnuit, erodează zidurile locuințelor. Lung de 23 metri, larg de 4,22 metri și avînd o greutate de 25 tone, vaporașul poate transporta 120 de pasageri. Vaporașul va fi folosit în mod experimental un an de zile și dacă rezultatele finale vor fi cele așteptate, atunci în anul 1991 se vor lansa la apă alte 20 de exemplare. Cum primele constatări sînt deosebit de favorabile, se apreciază că în viitorii ani în Veneția vor circula, în majoritate numai asemenea mijloace de transport în comun.

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul unsprezece

Muss se apropia de obiectiv. „Prima escală", se gîndi Tibald, aplecîndu-se spre hublou. Cerul se limpezise parcă.

★

Muss aterizase în condiții normale. Micul platou de pe asteroid le oferise o șansă nesperată. Așteptau în beznă desfășurarea evenimentelor. S-au hotărît să se schimbe pentru veghe din zece în zece ore. Așa au trecut 480 fără să se întîmple nimic.

Tibald intrase în tură prost dispus. Nu e puțin lucru să te uiți zile și zile la rînd pe un ecran care-ți arată aceeași imagine !

Iar cînd punctul luminos apăru pe ecran îi trebuiră cîteva secunde pînă să-și revină din surpriză. Controlă exactitatea observațiilor, analiză datele teleimprimatorului. Era imposibil ! Navă cosmică de tip necunoscut, capacitate medie, viteza de croazieră ! Se îndrepta direct spre asteroid. Emoția îl copleși.

Trezit din somn, Lorin acceptă realitatea fără să cîrîncească.

— Decolăm ! se hotărî Tibald. Pentru orice eventualitate. Dacă este altcineva decît cel pe care-l așteptăm ? Cîteva somații de rutină... Apoi nu transmiți decît un singur cuvînt : Malgamar. E suficient. Nu cred să mai fie cineva care să nu ne cunoască !

— Și dacă o șterge ?

— Înjuri în termeni diplomatici, amenințî elegant, dîndu-i de înțeles că viața merită să fie trăită !

— Perfect ! Unde propunem tratativele?

— Aici pe asteroid. Executarea ! Vezi, fără pălăvrăgeală !

Treaba a mers strună. **Muss** a decolat și s-a repezit asupra prăzii, învîrtindu-se în jurul ei. Lorin s-a conformat programului fixat. Spre stupoarea lui n-a întîmpinat nici o rezistență. Un individ din nava străină i-a transmis că le descoperise ascunzătoarea și că se așteptase la cursul evenimentelor ! Acceptă condițiile. Va ateriza, așteptînd vizita comandantului. Îl asigură pe Lorin că nu e vorba de nici o capcană. Își dădu chiar și cuvîntul de onoare.

Apoi navele s-au întors pe asteroid. S-au aprins luminile toate ca în timp de pace. Tibald, în cel mai elegant costum de colonel, însoțit de o gardă formată din trei ofițeri, s-a prelins în capsula de recuperare. Întreaga formație a trecut dincolo, în nava străină. Automatele complexe le-a asigurat accesul la bord.

Tibald făcea eforturi lăudabile să nu-și exteriorizeze repulsia față de ceea ce se petrecea chiar sub nasul lui pe mocheta stacojie din cabină, o adevărată cușcă metalică prin al cărei singur hublou se revărsa înăuntru o lumină amărîtă. Privi chioriș la singurul beculeț aprins din plafon ce se chinuia să împrăștie o boare fosforescentă. Apoi își făcu vînt peste acest moment penibil.

— Nu aveți nimic împotrivă dacă vă salut ! bombăni cu glas neutru, puțin alterat, adresîndu-se bărbatului care-și vedea de treburile lui dubioase. Și văzînd că tace : dacă nu vă supărați aș dori să mă conduceți la comandant. Sînt colonelul Tibald Mart Olivarez sosit aici cu nava **Muss**. Nava are baza pe Malgamar.

— Politețea dumneavoastră mă cam jenează ! mîrîi însul ghemuit pe covor și al cărui tors puternic, despuiat pînă la piele, îi scotea în evidență umerii de gladiator acoperiți cu firișoare cărunte de păr negru. Eu sînt comandantul. Aș dori să-mi spuneți Umans. Vă atrag atenția că nu-mi plac „floricelele" de stil salonarde !

Tibald nici nu clipi. „Deci nu m-a recunoscut", își spuse, privind la spinarea lui Umans, brăzdată în dungi roșiatice, în diagonală, de parcă fusese bătut cu o saulă udă și rănile nu i se cicatrizaseră încă. Dar nu era cazul să-și bage nasul unde nu-i fierbe oala și asta în momentul cînd celălalt se mișcase într-o doară, întorcîndu-i spatele. Privi scurt la tînărul ofițer care-l însoțea, dar acesta ridică din umeri cu discreție. „Poate ar trebui să fiu ceva mai conciliant", gîndi Tibald, simțind că treaba merge prost.

— Arătați îngrozitor, domnule Umans !

— La experiența dumneavoastră asemenea reacții sînt inoportune. Sau pe Malgamar ipocrizia a ajuns a doua natură ?

— După cum văd, nimic nu vă intră în voie !

— Scurt, domnule colonel, scurt ! Cît îmi fac toaleta trebuie să terminăm. Am și alte interese. La bord nu există vreo comoară... Deci, ce vă interesează ?... Scurt ! Sau nici acum n-ați înțeles ?

Căuta să-și înfășoare labele picioarelor în niște cîrpe murdare pe care le fixa apoi cu ajutorul unor fibre vegetale. „De unde naiba să încep ? își spuse Tibald, dar gîndul salvator ia-l de unde nu-i ! Să-i controlez nava ? Nici asta nu e o soluție onorabilă. Cel mai bun lucru ar fi să-i mărturisesc adevărul". Ezită.

Petice cusute aiurea, în culori tipătoare, îi acopereau picioarele lungi. Alături, cît o cocoașă de cămilă, zdrențe peste zdrențe ; deasupra lor un sac uriaș pătat cu smoală și păcură. Din aceste resturi vestimentare se înălța un iz oribil de seu de capră !

— Ne cunoaștem de undeva ? tatonă prudent Tibald.

— Nu știu. Aveți în față pe cineva care a dat faliment. Un falit nu poate pretinde să cunoască pe cineva. Doar să fie recunoscut de vreun prieten, deși lucrurile astea se întîmplă foarte rar.

ROMULUS BARBULESCU

(Va urma)

medicina la zi

SIDA. Încercări pentru elaborarea unui vaccin

Toată lumea așteaptă cu nerăbdare un vaccin care să pună capăt dezastrelor provocate de SIDA. Rezultatele prezentate anul trecut la un congres internațional găzduit de Montreal au suscitat numeroase și noi speranțe cînd s-a demonstrat că vaccinarea contra SIDA este deja posibilă la maimuțe. În acest caz, vaccinul providențial pentru om va sosi mai curînd decît s-a visat ?

Cînd virusul HIV, responsabil de producerea bolii SIDA, a fost descoperit la Institutul Pasteur, în urmă cu peste cinci ani, oamenii de știință exagerat optimiști au promis că în maximum un an vor elabora un vaccin contra SIDA. Naivitatea unei asemenea promisiuni — consideră azi specialiștii — părea justificată atunci de progresele uimitoare dobîndite în domeniul virusologiei și biotehnologiei. Eșecurile înregistrate la primele vaccinuri încercate pe cimpanzei, ca și analizele mai detaliate asupra răspunsului imunitar la subiecții infectați au împins, treptat, lumea științifică la extrema cealaltă : numeroși cercetători încep să creadă că un vaccin contra SIDA este imposibil de realizat. Motivele ? Rolul unui vaccin constă în declanșarea unei imunități capabilă să protejeze și instalarea ulterioară a virusului. Or, virusul HIV deține numeroase „viclenii" pentru a scăpa de „atacurile" sistemului imunitar pe care, în cele din urmă, reușește chiar să-l distrugă. Numai cunoașterea tuturor viclenilor virusului poate deschide calea spre obținerea, în cele din urmă, a unui vaccin contra SIDA.

Primele experimente s-au făcut pe cimpanzei, singurul animal sensibil la infecția cu HIV. Dar acest model animal nu este lipsit de inconveniente. Cimpanzeii sînt pe cale de dispariție și protejați prin lege. Așadar, nici un cimpanzeu nu poate fi capturat din natură. De aceea, experimentele n-au putut fi făcute decît pe animale născute în captivitate, existente în număr limitat. Firesc, rezultatele obținute pe baza observației unui număr restrins de animale sînt mai puțin pertinente, erorile tehnice putînd să se strecoare pe neobservate. În plus, cimpanzeii sînt mai puțin sensibili decît oamenii la infecția cu HIV. Ei rămîn seropozitivi și asimptomatici mult timp. În aceste condiții, e normal să se pună întrebarea dacă rezultatele obținute la cimpanzei vor fi perfect aplicabile la om.

La cimpanzei, primele încercări de vaccinare s-au făcut cu învelișuri virale vide, produse prin inginerie genetică, sau cu virusuri folosite la vaccinul antivariolic, cărora le-au fost grefate, prin recombinări genetice, învelișuri de la virusul HIV. Aceste două tipuri de vaccin sînt capabile să inducă o imunitate foarte puternică, dar nu și să neutralizeze virușii injectați ulterior. De fapt, aceste prime rezultate negative au condus la pesimismul general privind elaborarea unui vaccin contra SIDA.

Totuși, în prezent este evident că acele experimente aveau unele defecte : numărul animalelor, destul de limitat, nu a permis ajustarea dozelor și modificarea protocolului de vaccinare. Se presupune că însăși doza de vaccin inoculat era mult prea mare inițial, fapt care favoriza eșecul.

Rezultate mai încurajatoare au fost prezentate la Congresul de la Montreal, de echipa americană de cercetare condusă de profesorii Gibbs și Salk. (Prof. Salk este părintele vaccinului poliomielitic). Cercetătorii au utilizat drept vaccin un preparat de virusi uciși cu diverși produși chimici, apoi iradiați în scopul distrugerii complete a materialului lor genetic și debarasați de învelișul lor. În plus, cercetătorii au lansat ipoteza îndrăzneață nu numai de a proteja animalele sănătoase, ci și de a le îngriji, cu același preparat, pe cele deja infectate. Ar fi vorba, în acest caz, nu doar de vaccinare preventivă, ci de o imunizare curativă. Realitatea pare să fi confirmat ipoteza : preparatul prof. J. Salk a permis vindecarea definitivă a doi cimpanzei infectați. Mai mult, reinfectarea ulterioară a celor două animale s-a dovedit imposibilă. Vaccinarea unui al treilea animal, neinfectat înainte, a antrenat, după injectarea virusului HIV, o vindecare foarte rapidă. Totuși, rezultatele spectaculoase sînt departe de a convinge lumea științifică. Succesul aparent ridică numeroase probleme de ordin „tehnic". Cea mai importantă este legată de detectarea virusului la cimpanzeu care, după cum s-a mai spus, are un sistem imunitar care controlează în mod natural inhibarea virusului. De aceea, s-a putut presupune faptul că aceste animale începeau să se vindece înainte de a primi primele îngrijiri medicale. Cercetările științifice conduse de prof. Salk urmează să formuleze concluziile pe baza a noi experiențe.

Alte încercări de vaccinare au fost efectuate pe macac. În comparație cu cimpanzeii, macacul nu e o specie pe cale de dispariție, el se reproduce ușor în stare de captivitate, deci experimentele se pot efectua pe loturi mai reprezentative. În plus, macacul infectat cu SIV (virusul imunodeficienței simiene) dezvoltă o maladie asemănătoare cu cea înregistrată la omul infectat cu HIV. Singurul inconvenient este că vaccinul destinat macacului trebuie preparat pe baza virusului SIV, deci nu ar putea fi utilizat direct la om. Totuși, se merge pe ideea că obținerea vaccinului pentru om, este facilitată de marea înrudire între SIV și HIV, îndeosebi HIV 2, originar din Africa de Vest.

Rezultate încurajatoare au fost obținute relativ recent în trei centre de cercetare din Statele Unite. Acestea au folosit preparatul din virusul SIV, tratat cu formol. În primul centru s-a observat că maimuțele vaccinate dezvoltă forme mai puțin grave ale bolii, față de maimuțele nevaccinate. În al doilea centru, s-a văzut că numai o treime din animalele supuse experimentului (adică două din șase) s-au dovedit a fi protejate prin vaccinare. Restul animalelor (deci celelalte patru), deși vaccinate, au contractat boala, dar au dezvoltat-o într-o perioadă mult mai îndelungată decît în cazul unei maimuțe nevaccinate. Rezultatele cele mai spectaculoase s-au înregistrat în cel de-al treilea centru, unde s-au ținut sub observație nouă maimuțe vaccinate ; nici una nu a contractat boala în urma vaccinării. Diferența între rezultatele obținute în cele trei centre se datorează, consideră specialiștii, dozelor de vaccin utilizate. Centrul care a obținut cele mai slabe rezultate a redus întregul experiment la trei injecții cu vaccin, efectuate la date foarte apropiate, urmate de inoculare de virus. Centrul cu cele mai bune rezultate a urmat protocolul clasic de vaccinare, cu rapel la șase luni.

Două sînt concluziile care se dezvoltă în urma acestor demersuri științifice : că este posibilă vaccinarea contra SIDA pornindu-se de la unele vaccinuri clasice. Apoi, că în general, se merge pe ideea ca vaccinul și virusul de încercare să aibă o șușe comună ; deci, un vaccin este eficace numai împotriva unui anumit virus, cu care este identic. Dar, în acest caz, problema variabilității vrusului este departe de a-și fi găsit soluția.

Ce se întîmplă însă cu experimentele legate de vaccinul uman ? Vom afla într-un număr viitor al revistei noastre.

A.P.

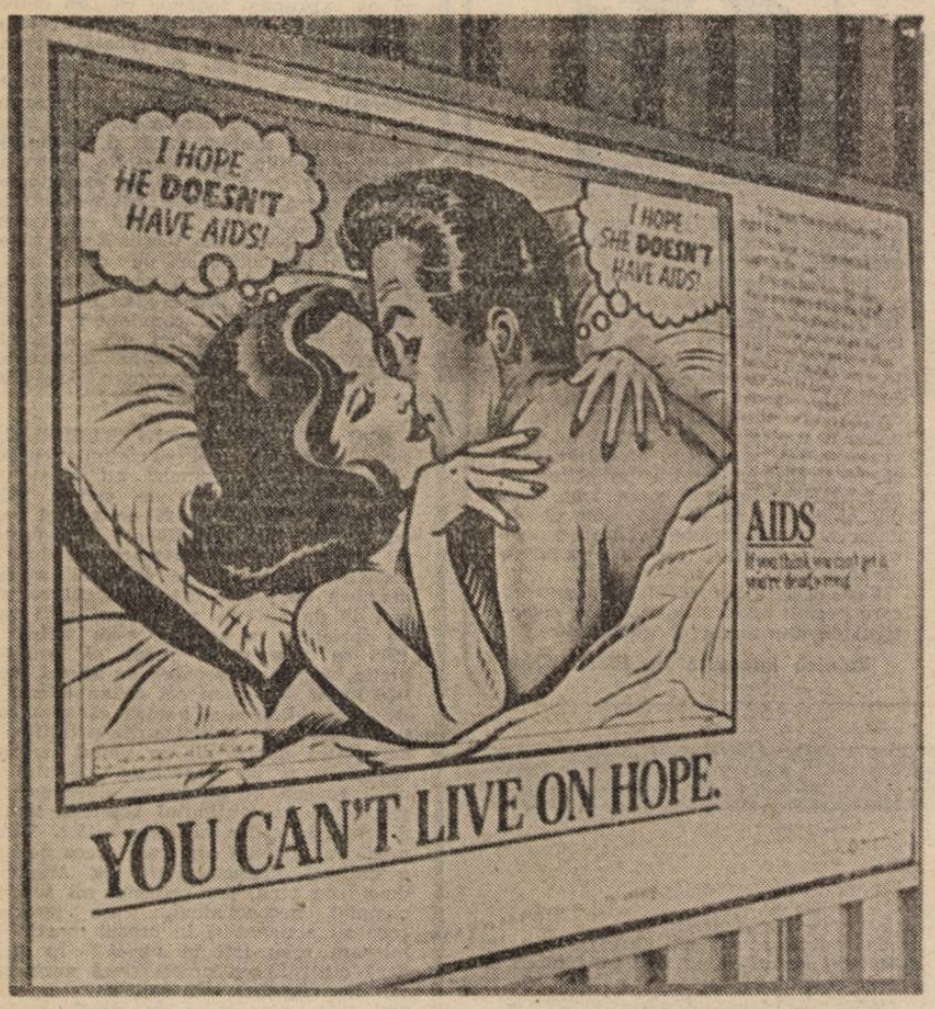

NU POȚI TRĂI NUMAI CU SPERANȚĂ

EA : *Sper să nu aibă* SIDA !
EL : *Sper să nu aibă* SIDA !

Cristaline artizanale

Un cititor solicita sprijinul, în paginile ziarului „Tineretul Liber", într-o problemă dramatică : procurarea unui cristalin cu anumite caracteristici. Greu de rezolvat această problemă, mai ales în țara noastră, vitregită ani în șir de tot ce înseamnă omul și nevoile sale. Totuși, există o posibilitate, iar ea se numește creația unui muncitor specialist de la I.E.P.E.R. București : Constantin Zvarici. De mai mulți ani acest om confecționează cristaline. Lucrează în condiții de eficiență foarte redusă, dat fiind nivelul de calitate cerut de acest produs : îi reușește unul din zece. Omul este cunoscut în cercurile medicilor de specialitate din toată țara care-i și trimit mulți pacienți. În afara acestor delicate cristaline, Constantin Zvarici execută și ace atraumatice, atît de necesare în microchirurgie.

Povestea lui Constantin Zvarici este una „tipică" : un specialist are multe idei și societatea „socialistă" face totul (aici chiar reușea !) să i le minimalizeze. Pentru o invenție excepțională din domeniul mecanicii fine trebuia recompensat cu suma de 60 de mii de lei (vă dați singuri seama cît făcea în realitate acea invenție, dacă statul își smulsese din inimă acea sumă importantă la sfîrșitul anilor șaptezeci !). Numai că nu s-a ales nici cu acei bani fîndcă în locul sumei i s-a făcut hatîrul de a i se repartiza o locuință la care avea tot dreptul, apartament pentru care ține minte că a mai oferit încă vreo 20 de mii de lei drept „argumente". Era practica obișnuită de a te îndatora permanent, totul venea de la partid și tovarășu' tu nu făceai nimic, trăiai pe spatele lor.

Din păcate nici azi Constantin Zvarici nu poate face nimic. Cel mult să lucreze fără teama că va fi „turnat" că are activități particulare. Rebuturile de care pomeneam în cazul cristalinelor se datoresc condițiilor de lucru și mai ales faptului că nu-și poate asigura o cameră curată, majoritatea produselor deteriorîndu-se din cauza prafului. Iată de ce, cred eu, pentru oameni ca specialistul bucureștean apariția unei legi demult anunțate cu privire la privatizarea unor mici activități i-ar conferi un statut mai puțin ambiguu și ar fi în folosul atîtor oameni necăjiți !

PETRE DOMȘA

medicul ne sfătuiește

OFTALMOLOGIE. Răspunde **Dr. AUREL ROSIN, medic primar oftalmolog la Dispensarul policlinic universitar „Titan".**

● **Mioara Olar din Rădăuți, județul Suceava.** Aveți o miopatie forte, probabil cu caracter progresiv la ochiul sting (monoculară) și o vedere normală la ochiul drept (emetropie). La prescrierea ochelarilor corectori în miopii cu diferențe vizuale la cei doi ochi, se pot prescrie lentile corectoare de mărimi diferențiate de maximum 2—4 dioptrii ; la lentilele de contact, diferența între cele două sticle poate fi oricît de mare, nederanjînd vederea binoculară și fiind suportate de bolnav. În cazul dv. lentila de contact are două indicații : una de corecție optică (chiar dacă nu este totală) și alta terapeutică, oprind evoluția creșterii globulozității globului ocular (creștere antero-posterioară, dacă miopia forte este axială). Miopia — pentru reducerea în dioptrii — se poate opera și în București, la Spitalul clinic de oftalmologie sau la secția de oftalmologie a Spitalului militar central. Sigur că pentru recomandare terapeutică (de oprire a evoluției miopiei forte monoculare) și de recomandare a lentilelor de contact, trebuie să consultați medicul oftalmolog.

● **Cristea Ion din București.** Din scrisoarea dv. reiese că în urma unui traumatism forte la ochiul drept ați făcut un „Edem Berlin" cu hemoftalmus (hemoragie masivă intraoculară) care v-a redus mult vederea. Tratamentul care v-a fost indicat de medicul oftalmolog și pe care l-ați urmat timp de șapte luni v-a redat total vederea dinaintea traumatismului, prin rezorbția hemoragiei intraoculare și a edemului retinian. Vă supără că la mișcările ochilor vedeți la ochiul drept (ce a fost traumatizat) o umbră de aspectul unei frunzulițe, care apare în cîmpul vizual. Este o sechelă (urmă) a sindromului „Berlin" și a hemoftalmusului avut care, sub îndrumare și îngrijire terapeutică a medicului dv. oftalmolog, va diminua (ca mărime) și, probabil, va dispărea într-un viitor nu prea îndepărtat.

CARDIOLOGIE. BOLI INTERNE. Interlocutor : dr. CORNELIU ZEANA de la Spitalul clinic de urgență din Capitală.

● **Tenciu Pavel din Fălticeni, județul Suceava.** Prolapsul de valvă mitrală este o afecțiune relativ frecventă și, de obicei, ușoară. Majoritatea cazurilor rămîn nediagnosticate și duc o viață normală. Este vorba de o închidere ușor defectuoasă a valvei mitrale, care este împinsă prea mult către atriul sting. Una din principalele cauze ale prolapsului valvei mitrale este deficitul de magneziu. Acesta poate fi cu ușurință corectat, iar prolapsul evoluează favorabil, dispărînd în majoritatea cazurilor. Este indicată supravegherea medicală a cazului de către un cardiolog.

● **I. Tudose din Măcin, județul Tulcea.** O scrisoare nu poate înlocui un consult medical. Descrierea dv. sugerează o gastrită cronică cu aerofagie și eructații. Este necesar să faceți un tubaj gastric cu studiul acidității după stimulare cu histamină, precum și un examen radiologic atent al stomacului. În cazul dv., regimul alimentar trebuie individualizat : încercați să identificați alimentele care vă fac rău și să le evitați. La fel, modul de preparare. Este important să mestecați bine, să nu mîncați în grabă și să nu întrețineți o preocupare excesivă privind boala dv. Ceaiul antigastric vă poate ajuta.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

Monument Cristofor Columb

De pe acum se fac mari pregătiri pentru a celebra în anul 1992 împlinirea a cinci sute de ani de la călătoria lui Cristofor Columb pe întinderile albastre ale Oceanului Atlantic și descoperirea Americii. Vă prezentăm unul dintre aceste proiecte. Este vorba de construcția unei gigantice statui a celebrului navigator,

care va fi instalată pe insula Watson, din Florida. Grandiosul proiect a fost încredințat sculptorului american de origine italiană Franco Assetto. Statuia, cu cei 100 metri înălțime, va domina portul Miami și va fi unul din cele mai impozante din lume. În fotografia de mai sus sculptorul Franco Assetto și macheta statuii.

întîmplări adevărate

Un cîine numit Rex...

Întîmplarea relatată de presa franceză, s-a petrecut în localitatea Lyon. Acest splendid exemplar de cîine lup, pe care vi-l prezentăm mai jos, se numește Rex și el a fost eroul unei întîmplări emoționante. Rex a văzut un trecător aruncînd

o sacoșă de plastic (în care se aflau cinci cățel nou-născuți), într-un lac. Fără nici o ezitare, Rex s-a aruncat în apă și a adus sacoșa la mal, salvîndu-i de la moarte. În continuare, el a reușit să ducă sacoșa pînă în fața stăpînului său. Poate că ar fi inutil să menționăm că din acea clipă Rex nu și-a mai părăsit micii săi prieteni...

O întrecere originală

Anual, la Bordeaux (Franța), se desfășoară o tradițională întrecere. De fiecare dată numai 28 de persoane, în imensa lor majoritatea viticultori, se întrec într-o foarte originală cursă : rostogolirea pe muchie a unor butoaie pline cu vin ! Există numai două premii : ultimul clasat este obligat să bea conținutul butoiului (!), iar primului sosit i se oferă un butoiaș

miniatural realizat din aur. Fotografia prezentată, înfățișează momentul final al cursei cîștigate de Alexis Bordil (nr. 112). Desigur că ar fi fost interesant să putem reproducem și fotografia ultimului clasat, obligat prin regulamentul întrecerii să consume conținutul butoiului său plin de vestita licoare a vinurilor din regiunea respectivă... Dar ea încă nu ne-a parvenit.

Lungă de 55 metri

De cînd era mult mai tînără, Dody Bolly din Zürich, visa ca la nunta ei să îmbrace o rochie de mireasă foarte lungă. Au trecut mulți ani de atunci și Dody Bolly a ajuns la ora măritișului și implicit la realizarea marii sale dorințe exprimate de cînd era o copilă. Trena rochiei

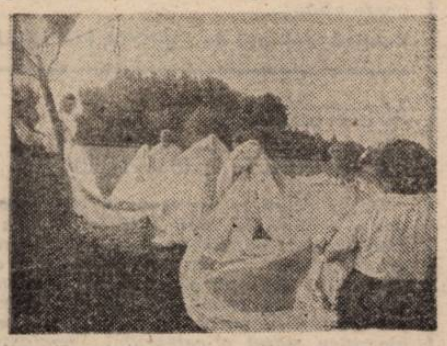

sale a măsurat nu mai puțin de 55 metri ! Și acest lucru nu a fost suficient pentru ca această căsătorie să fie considerată ca deosebit de originală. Dody Bolly a sosit împreună cu logodnicul său la ceremonia de căsătorie descinzînd direct dintr-un... aerostat ! Pînă la biserică rochia ei de mireasă a fost susținută de nu mai puțin de 20 de domnișoare de onoare !

O femeie neobișnuită

Pînă nu de mult, Angela Baldini (28 ani) era instructoare de delfini la un acvariu din Florida. Brusc, numele ei a devenit cunoscut în toată lumea și mai ales în lumea sportivilor, în urma unei performanțe care a uluit pur și simplu pe toți specialiștii. „Regina abisurilor", cum a fost poreclită, a coborît în adîncul mării, fără nici un aparat ajutător, la o adîncime de 107 metri, pulverizînd toate recordurile stabilite pînă în prezent nu numai de femei dar și ecela al bărbaților ! Evident, a fost o încercare fără precedent, care prezenta riscul unui accident mortal. Ea a fost nevoită să suporte o presiune de zece kilograme pe centimetru pătrat, adică tone de apă care puteau să-i afecteze timpanele și toracele și chiar inima (așa cum s-a întîmplat cu Enzo Maiorca, fostul recordman mondial). În prezența comisiei de omologare, formată bineînțeles din specialiști, Angela Baldini a efectuat coborîrea în adîncuri fără peripeții și a revenit la suprafață pentru a declara foarte calmă : „A fost destul de ușor !". Premiile care i-au fost acordate cu acest prilej au fost donate unui centru care se ocupă de recuperarea toxicomanilor.

ZODIA VĂRSĂTORULUI:

21.01 - 18.02

Permiteți-mi să vă propun mai întîi cîteva exemple de Vărsători din domeniul artelor : Edouard Manet (născut 23.01), Boris L. Pasternak (29.01), Romain Rolland (29.01), Charles Dickens (7.02), Șalom Alehem (18.02), W. A. Mozart (27.01)...

Femeia zodiei : în general, foarte atrăgătoare fizic : farmec propriu captivant, zvelțețe, ochi frumoși, picioare armonioase, voce melodioasă. Dansează grațios, știe să întrețină o conversație sclipitoare. Consecința : are multe prietenii, este umană și gentilă. Pare mereu într-o cursă contracronometru, ritmul vieții ei este trepidant, vrea să facă cît mai multe și cît mai repede ; se îmbracă și se piaptănă modern. Dragostea ei nu este pătimașă, se are în vedere mereu pe sine. Știe să rupă monotonia vieții prin divertisment. Soție foarte bună (în fruntea topului față de alte zodii), preocupată mai ales de educația copiilor, în special a fiilor. Știe să-și mascheze cu finețe gelozia ; este o fire de un optimism moderat, bună sfătuitoare. Ca soacră, situația este îngrijorătoare ; nora trebuie neapărat s-o cucerească, prin metode subtile, căci își apără fiii în orice împrejurări, ca o tigroaică. Se atașează destul de bine de gineri, iar personalitatea ei feminină îi va fermeca. Totuși, o sugestie prietenească : nu locuiți împreună cu soacra-vărsător.

În intimitatea legăturilor de dragoste, farmecul ei fizic poate contrasta cu unele gesturi imprevizibile, tandrețea ei este oscilantă. Dar soțul poate fi mulțumit căci aleasa lui privește mereu spre ziua de mîine, știe să facă planuri pentru un viitor apropiat și să-i obțină cooperarea. Modul ei de a fi în căsnicie este dominator nu prin caracter, ci prin puternica personalitate, pe care soțul o acceptă sau...

Face carieră profesională în meserii care permit acțiuni individuale, colectivul de muncă nu îi este propice.

Rubrică întocmită de PAUL IOAN

ÎN PREMIERĂ

● Pentru prima dată, alegeri libere în cadrul Federației române de șah ! Care au început, duminică, în mod semnificativ, prin invitarea — cu vot unanim — să iasă din sală adresată unui salariat al Ministerului Sporturilor care ani și ani de-a rîndul, avînd funcție de diriguitor în cadrul federației (în calitate de reprezentant al conducerii C.N.E.F.S.), a patronat desfășurările nedemocratice din șahul românesc. Prof. Pius Brînzeu, membru al Academiei Române, a fost ales în unanimitate președinte de onoare al federației. Pentru funcția de președinte activ au fost propuse candidaturile prof. univ. Octavian Stănășilă, adjunct al ministrului învățămîntului, marii maestre Elisabeta Polihroniade, marelui maestru Florin Gheorghiu, marii maestre Margareta Teodorescu și a lui Jenică Gongu. A fost ales președinte prof. univ. Stănășila cu 117 voturi din 159. Alegerea a doi vicepreședinți a necesitat două scrutine. După primul a fost ales maestrul internațional Sergiu Grumberg (Timișoara) cu 114 voturi. Gheorghiu (62 voturi) și Polihroniade (51) au rămas în cursă la al doilea scrutin, marele maestru întrunind majoritatea (107 contra 61). Au mai candidat : m.m. dr. Maria Albuleț, m.m. Margareta Teodorescu, Otiliu Berechet și m.i. Gabriela Stanciu. Pentru funcția de secretar general al federației au candidat prof. Anghel Vrabie, ing. Sorin Grațianu, Otiliu Berechet, antrenorul Necula Sorin și marea maestră Margareta Mureșan. A fost ales, cu 125 voturi, prof. Vrabie. Prof. Gh. Candea a fost ales secretar adjunct. A mai fost ales un birou federal alcătuit din 21 persoane.

● Marele maestru cehoslovac Ludek Pachman s-a înapoiat în patrie după aproape două decenii de exil. El devenise dizident după invazia din 1968. Hărțuit de autorități, s-a îmbolnăvit și a fost obligat să părăsească țara, în 1972 retrăgîndu-i-se cetățenia cehoslovacă.

● A 11-a ediție a Cupei „Paul Farago" prin corespondență va începe primăvara viitoare, fiind deschisă oricărui iubitor al șahului poștal. Cererea de înscriere se trimite pe adresa : I. Boroș, str. Unirii 4, et. 2, ap. 10, 3400 Cluj-Napoca 9, însoțită de un timbru de doi lei pentru răspuns. Taxa de participare este de 20 lei, transmisă prin mandat poștal.

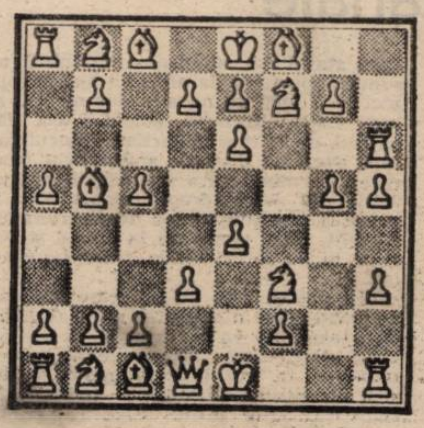

● O problemă mai puțin obișnuită a compozitorului sovietic Andrei Frolkin. Enunțul : Poziție survenită după mutarea 18-a a albului. O parte din piese sînt negre. Puteți reconstitui partida ?

U. VĂLUREANU

magazin vă răspunde

● **VALERIU DUMITRESCU, București,** muncitor metalurgist pensionar, a stat în noaptea de 21 decembrie alături de tineri, în Piața Universității, pînă spre orele 23 fiind martor ocular la represiune. Emoționat de revelația forței acestor tineri ce se jertfeau, închină un „Imn libertății", fără pretenții literare, dar scris din preaplinul inimii. Îi mulțumim în numele generației tinere care a fost, să nu uităm, totuși, crescută de asemenea părinți.

● **V. PĂUN, din Călărași,** ne transmite „regula fundamentală a conducerii" : „Merge, nu merge, impingeți !" Împingem...

● **ION F. TUDOSE, Timișoara :** Nu de ode are nevoie acum Frontul Salvării Naționale. Și ferească-ne Domnul să aibă nevoie mai tîrziu.

● **CRISTIAN MIHALCEA, Brăila :** Vă acceptăm „anonimatul" ascuns sub pseudonim, pentru a vă răspunde că, da, IFA, precum și Academia Română, pentru a ne limita la țara noastră, sînt interesate de elaborarea unei „teorii de unificare", cum o denumiți dumneavoastră. Este, de altfel unul din visele fizicii moderne, care ar aduce multe clarificări în explicarea genezei, evoluției și structurii Universului, atît la scară macro, cît și microcosmică. Numai că ne exprimăm îndoiala că **„un individ care nu are nici o tangență directă cu teoriile de unificare să poată prezenta o astfel de teorie, cu experiențele de rigoare"**, date fiind, pe de o parte, înalta specializare și abstractizare a aparatului fizico-matematic prin care este abordată această problematică, și, pe de altă parte, energiile, inimaginabile pentru un profan, ce intră în joc în experiențele care vizează structurile „ultime" ale materiei apte a oferi suportul experimental al unei asemenea teorii. Recunoaștem însă că perspectivele pe care ni le oferiți prin rezolvarea acestei probleme sînt seducătoare. Dar credeți că atît este de ajuns pentru a convinge ? Oricum, nu vă lăsați intimidat de răspunsul nostru și trimiteți celor competenți (Academie, IFA etc.), argumentele și oferta dumneavoastră. Cine știe ?

● **O CITITOARE DIN TIMIȘOARA,** semnînd pentru „cei cu mîinile curate" (regretăm, dar numele nu poate fi descifrat decît încert) ne scrie : **„Sînt cititoarea revistei de 25 de ani și pentru aceasta am următoarea rugăminte : să se indice pentru fiecare membru al redacției ce etate are și dacă a fost membru de partid, deoarece cei ce sînt sub 40 de ani nu au aceeași vină față de societate ca acei ce s-au bătut în 1945 cu pumnul în piept să trăiască Stalin, susținînd teroarea de atunci. Același lucru și pentru cei ce au aderat la Adeziunea-Program, pentru că știm cum s-au obținut de unii titlurile științifice și activitatea unora, cît au ajutat teroarea ceaușistă și pe ceaușiști...".** Faptul că citiți revista de 25 de ani dovedește că v-a interesat conținutul acesteia, iar nu dosarul de cadre al redactorilor. Vîrsta medie a redacției este cam aceea pe care o indicați dumneavoastră ca absolvindu-ne de vină, dar criteriul mi se pare complet neconcludent. Oare teroriștii care au acționat și în orașul martir Timișoara erau toți în vîrstă ? În rest, dacă citiți Legea presei (încă neabrogată, din păcate !), vă veți da seama că, din 1974, activitatea în presă a fost strict condiționată de „susținerea politicii partidului", implicit de calitatea de membru de partid. Mulți însă **„ne-am schimbat părul"** atunci, la intrarea în partid, nu în data de 22 decembrie, cînd ne-am dat arama pe față, respectiv **năravul** adevărului, de care dictatura nu izbutise să ne vindece. Dovadă că ne citeați și înainte. În ceea ce privește persoanele compromise, de acord cu dumneavoastră. Dacă știți printre noi sau printre cei ce au aderat la Declarația-Program asemenea cazuri, numiți-le ! Dar, atenție, numai cu argumente concrete.

● **MIHAI MIHAI, Breaza :** În ceea ce privește problema OZN-urilor, căreia ne solicitați să-i acordăm un spațiu mai amplu, vă asigurăm că în prezent nimeni și nimic nu ne împiedică să publicăm articole pe acestă temă. În afară, bineînțeles, de probitatea profesională care ne obligă să nu publicăm știri neverificate. Deci, în măsura în care asemenea evenimente, atestate cu certitudine, vor avea loc, le vom acorda atenția cuvenită. Pentru celelalte propuneri vă mulțumim pentru încredere, dar, din păcate, nu noi hotărîm ce și cît să se reedițeze, nici ce emisiuni să apară pe micul ecran. Adresați-vă, cu toată încrederea că vi se va da atenție, editurilor respective și Televiziunii Române Libere.

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

UMOR

CITITE, AUZITE ŞI REPOVESTITE

Preferinţă

Eminentul om de stat şi filosof roman Cato cel Bătrîn, plimbîndu-se în lectică prin Cetatea eternă cu un prieten, acesta a exclamat, la un moment dat :

— Este scandalos că, pînă acum, nu ţi s-a înălţat o statuie la Roma !

La care cel adulat răspunse cu prudenţă :

— Prefer ca lumea să se întrebe de ce nu are Cato statuie la Roma, decît de ce are.

Precizare

Niels Bohr, însoţit de un oaspete german, se îndrepta spre locul de desfăşurare a unei reuniuni ştiinţifice, la Copenhaga. Acesta din urmă, constatînd cu mirare cît de des este salutat Bohr de concetăţenii săi, spuse cu admiraţie :

— N-aş fi crezut că, în Danemarca, oamenii preţuiesc atît de mult ştiinţa şi îi tratează cu atîta consideraţie pe reprezentanţii ei !

— Stimate coleg, explică fizicianul danez, eu, în timpul liber, sînt şi boxer amator...

GEOMETRIE ÎN SPAŢIU

O sferă le zicea
(Plină de ea !)
Celorlalte corpuri
Geometrice
Printre care stătea :
— După părerea mea,
Voi, astea toate,
Sînteţi prea puţin
Evoluate !
Aveţi multe colţuri,
Multe muchii,
Fapt notat
Prin tot atîtea
Buchii,
Pe cînd eu, rotunda,
Orice-aţi spune,
Sînt ajunsă
La perfecţiune !

— Da ! (rosti un cub)
Dar din păcate,
Tu nu ai de loc
Stabilitate :
Cum încearcă masa
O-nclinare,
O iei în direcţia
...Oricare !

STELIAN FILIP

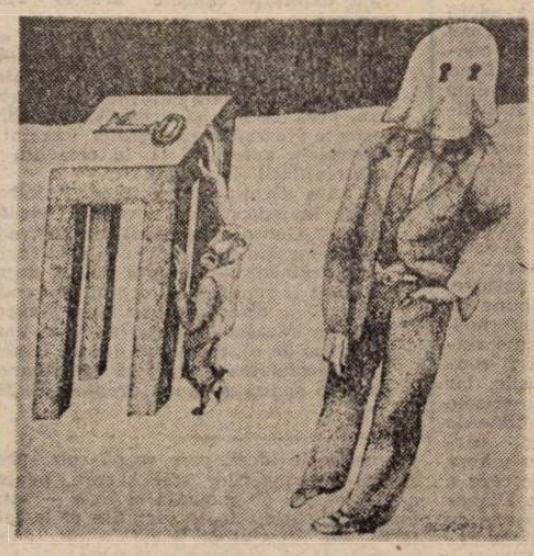

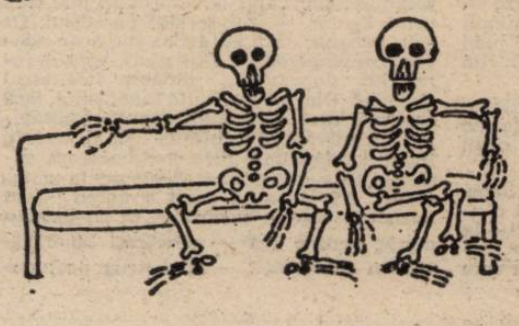

— Luaţi loc şi aşteptaţi să vă vină rîndul

Desen de CHEVO (Cuba)

Poşta veselă

IN 4 RINDURI

Indicaţie

Ca să simtă şi Infernul
Magistralul său aport,
Decretă, în iad, tiranul :
— Toată smoala la esport !

E. MARCU
Bîrlad

Meditaţii

● **Nu ştiu să se fi întîmplat, în istorie, ca forţa să cedeze în faţa dreptului.**

● **Virtuţilor noastre le facem întotdeauna concesii. Sînt atît de fragile...**

● **Poţi iubi pe cineva cu inteligenţă, dar îl vei înţelege numai cu inima.**

● **— De ce nu corectezi fetiţa să nu mai spună „smîlţine" ? — Las-o, că toată viaţa o să spună „mîsline".**

● **Lumea a trecut prin Vîrsta de aur, prin cea de argint, de bronz, de fier, dar a atins culmea progresului în Vîrsta de plastic.**

AUREL ARIZAN
Bucureşti

MICA PUBLICITATE

Matrimoniale

Soţia îl anunţă pe dl. Cuck Voyager că se poate întoarce în „cuibul dragostei lor". Ţigările după care a plecat acum 10 ani i le-a cumpărat ea.

Business

Miliardar de rime **caută asociaţi cu capital pentru deschiderea unei societăţi literare pe acţiuni.**

Oferte ferme la post **restant.** Edmond Rostand.

MIRCEA EMIL GEORGESCU
Bucureşti

Redactorul rubricii
MANOLE AUNEANU

ISTORIA UNUI DESEN

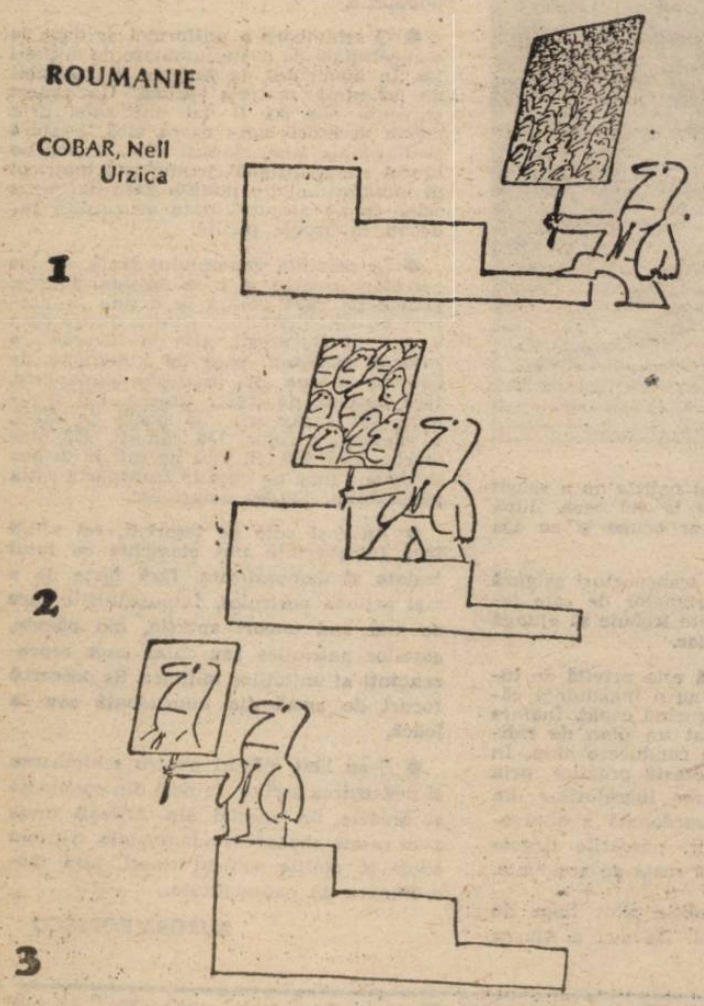

Desenul alăturat este, fără îndoială, o capodoperă de autor. Pînă în ziua cînd mi-a căzut sub privire acest „comic strip", cum definesc anglofonii benzile desenate, Nell Cobar nu mai realizase, după ştiinţa mea, o lucrare de o asemenea forţă satirică, într-o compoziţie grafică perfect închegată.

Iar dacă nu greşesc, mi se pare că nici după.

Însă desenul respectiv, care i-a adus lui Nell Cobar marele premiu la ediţia din 1982 a Salonului internaţional al caricaturii de la Montreal (Canada), cea mai înaltă distincţie în grafica de gen, la vremea respectivă, a avut şi o şansă extraordinară. Întîi, pentru că a fost admis pe simezele unui salon al umorului, la Bucureşti, unde l-a văzut toată lumea. Apoi, pentru că, fiind inclus în selecţia alcătuită de revista „Urzica" a ajuns în timp util, pe spezele acesteia, la Montreal. Expediţia s-a făcut cu acordul consiliului culturii, mai exact, al lui Mircea Herivan, inspector în direcţia presă şi edituri, la acea dată, şi Ladislau Hegedüs, secretar de stat, amîndoi acceptînd, tacit, ideea că personajul desenat ar „veşteji" un carierist de drept comun. Şi, în sfîrşit, pentru că la acea ediţie a XIX-a a salonului, juriul, prezidat de reputatul caricaturist argentinian Quino, a văzut, din cele peste 800 de desene prezentate în concurs, scînteia grafică a lui Cobar.

În ţară, desenul de Grand prix a fost reprodus, aproape concomitent, de revistele „Urzica", „Flacăra", „Contemporanul", poate şi de alte publicaţii, fiind însoţit de scurte comentarii sau de interviuri luate artistului laureat.

Desenul lui Nell Cobar nu a fost un „desen anchetat", dar ar fi putut să fie.

MANOLE AUNEANU

INSECTE

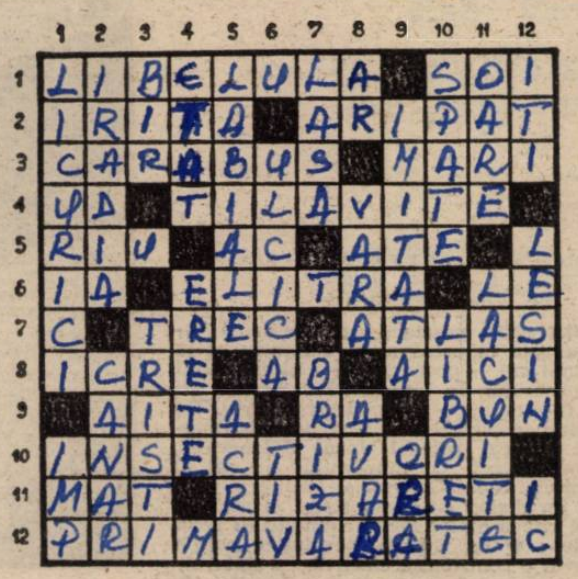

ORIZONTAL : **1) Calul popii — Calitate 2) Enervează — Zburător 3) Insectă coleopteră de mai — Creşcuţi 4) Plin de apă — Umezite 5) Apă curgătoare — Sculă de cusut — Fire 6) Apucă — Aripă chitinoasă — Pronume 7) Se duc — Colecţie de hărţi 8) Ouă de peşte — Abecedar — De faţă 9) Unsă cu usturoi — Zeu la egipteni — Binevoitor 10) Se hrăneşte cu insecte (m. pl.) 11) Opac — Risul pe faţă 12) Timpuriu.**

VERTICAL : **1) Insectă felinar — Jumătate împăiat 2) A emite raze — Pasăre în colivie 3) Impozit — Melancolici 4) Cat — Pasăre răpitoare 5) Buze — Oţetită 6) Cană de pămînt — Îndoitură la pînză 7) Părăseşte — Vînt marin 8) Măsură agrară — Anotimp — Zgîrcit 9) Copiată — Ceas 10) Dos — Carnet de economii 11) Adverb interogativ — Cu lac 12) A se ivi — Amorţeală (fig.) — Pană de lemn.**

IOAN MUNTEAN
Sibiu

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

MERS

ORIZONTAL : Marş — Carting — Avalanşă — Duo — Tic — T — Idee — N — Universitate — Rt — Elită — Leş — Ua — A — Etc — St — Arcă — Onorate — Liant — Taine — B — R — Aversa — P — Ic — Ari — Et — Ta — Năvoade — Abac — Ara — Navetist.

UN ESEU INTERZIS PÎNĂ ACUM ÎN ROMÂNIA

E.M. CIORAN

GENEALOGIA FANATISMULUI

Publicăm mai jos primul eseu din volumul „Tratat de descompunere" de E. M. Cioran, marele gînditor francez de origine română, piesa de greutate, cea mai reprezentativă, a cărții, piesă care n-a fost inclusă în culegerea „Eseuri" apărută în 1988 la „Cartea Românească" prin grija regretatului traducător și om de cultură Modest Morariu ; parcurgînd eseul, cititorul va înțelege fără explicații cauzele acestei omisiuni, care țin în exclusivitate de fosta cenzură.

Absența însă a acestei lucrări, ca și a multor altora, din culegerea românească riscă să conducă la formarea în rîndurile publicului nostru a unei imagini primejdios de grav deformate ca sens și semnificație, fără nici o legătură cu problemele lumii de azi, neutră filosofic, asupra operei lui E.M. Cioran, ceea ce s-a și urmărit, probabil, prin tendențioasa „selecție" a bucăților apărute ; acreditarea acestei imagini ar aduce, în ochii noștri, un mare deserviciu autorului și, în cele din urmă, însuși poporului din care provine, spiritualității românești.

Am socotit deci util ca, ținînd seama de posibilitățile și nevoile gîndirii libere inaugurată de revoluția noastră populară, să publicăm acum o traducere a „Genealogiei fanatismului", adevărat poem filosofic împotriva mesianismului, mesianism propriu și doctrinei care ne călăuzea — după cum pretindeau „conducătorii" — înainte de 22 decembrie 1989 ; din acest poem, rezultă cît de mult îi repugnă autorului ideea aflată la baza tuturor ideologiilor care pînă la urmă se transformă în farse sîngeroase, idee conform căreia omenirea, vinovată de Păcatul originar, ar avea nevoie să fie salvată de cineva sau de ceva, eventual de o „concepție despre lume"...

„Societatea trebuie să funcționeze în virtutea propriilor ei legi naturale !", pare să spună pe bună dreptate E. M. Cioran, în limbajul său inimitabil.

Prin ea însăși, orice idee este neutră — sau ar trebui să fie ; dar omul o însuflețește, își proiectează în ea patimile și demențele ; impură, transformată în credință, ea se inseră în timp, capătă chip de eveniment ; trecerea de la logică la epilepsie, s-a consumat... Așa se nasc ideologiile, doctrinele și farsele sîngeroase.

Idolatri din instinct, convertim în necondiționat obiectele visurilor și intereselor noastre. Istoria nu este decît o defilare de falși Absoluți, o succesiune de temple înălțate unor pretexte, o înjosire a spiritului în fața Improbabilului. Chiar cînd se îndepărtează de religie, omul îi rămîne înrobit ; secătuindu-și puterile spre a-și făuri simulacre de dumnezei, îi adoptă apoi cu înfrigurare : nevoia de ficțiune, de mitic triumfă asupra evidenței și a ridicolului. Putința de a adora este răspunzătoare de toate crimele : cel care iubește fără temei un dumnezeu constrînge și pe ceilalți să-l iubească, fiind gata să-i lichideze dacă refuză : culme a intoleranței, a intransigenței ideologice și a rîvnei de a-i converti pe toți, dovadă a ferocității tuturor avînturilor de acest fel. Cînd omul își pierde facultatea indiferenței, devine asasin virtual ; cînd își transformă ideea în dumnezeu, consecințele sînt incalculabile. Nu ucidem decît în numele lui dumnezeu sau al contrafacerilor sale : excesele pe care le provoacă zeița Rațiune, ideea de națiune, de clasă sau de rasă sînt rude bune cu acelea ale Inchiziției sau ale Reformei. Epocile pătimașe excelează în isprăvi sîngeroase : sfînta Thereza nu putea fi contemporană decît cu autodafeurile, iar Luther cu masacrarea țăranilor. În crizele mistice, gemetele de extaz sînt dublate de gemetele victimelor... Spînzurători, carcere, ocne — nu prosperă decît în umbra unei credințe, a nevoii de a crede care a infestat spiritul pentru totdeauna. Diavolul nu-i nimic pe lîngă cel ce dispune de un adevăr, de adevărul său. Sîntem nedrepți față de un Nero sau un Tiberiu : ei n-au ajuns să inventeze conceptul de eretic, au fost doar niște visători care se distrau cu masacre. Adevăraților criminali sînt cei care instituie ortodoxia pe plan religios sau politic și introduc distincția între credincios și schismatic...

Cînd refuzăm să admitem relativitatea ideilor, curge sîngele... Hotărîrile ferme pregătesc ridicarea pumnalului ; ochii injectați prevestesc omorul...

Niciodată spiritul ezitant, atins de hamletism, n-a fost dăunător ; principiul răului rezidă în supratensionarea voinței, în incapacitatea de a prețui liniștea, în megalomania prometeică a vreunei rase care plesnește de ideal, care crapă sub presiunea convingerilor sale și care, pentru a-și bate joc de îndoială și lene — vicii mai nobile decît toate virtuțile ei laolaltă —, s-a angajat pe o cale a pierzaniei în istorie, acest amestec indecent de banalitate și apocalips... Aici abundă certitudinile : suprimați-le, suprimați mai ales urmările lor — veți reclădi paradisul. Ce este Păcatul, dacă nu goana după un adevăr, convingerea că l-ai găsit, considerarea lui dogmatică, situarea înlăuntrul dogmei ? Din asta rezultă fanatismul, tară capitală, care dă omului gustul rezultatelor lucrative, al profeției și al terorii, lepră sentimentală care contaminează sufletele, le supune, le zdrobește sau le sminteste... Nu-i scapă decît sceptícii (sau leneșii și esteții) pentru că ei nu propun nimic, pentru că — adevărați binefăcători ai umanității — îi distrug prejudecățile și-i analizează delirul. Mă simt mai în siguranță lîngă un Pirrhon decît lîngă un sfîntul Paul, pentru motivul că o înțelepciune mușcătoare e mai blîndă decît o sfîntenie dezlănțuită. Într-un spirit încins sălășluiește deghizat animalul de pradă ; nu te prea poți apăra de ghearele unui profet... Dacă ridică vocea, în numele cerului, al colății sau al altor pretexte, îndepărtează-te : satir al solitudinii tale, el nu te iartă că trăiești dincoace de adevărurile și de violențele pe care le propagă ; isteria sa, binele său — vrea să le împartă cu tine, să ți le impună, și să te desfigureze. O ființă posedată de o convingere și care să nu caute s-o împărtășească altora — e un fenomen străin pămîntului, unde obsesia salvării face viața irespirabilă. Privește în jurul tău : peste tot, larve care predică ; fiecare instituție are o chemare ; primăriile au și ele absolutul lor, ca și templele ; administrația cu regulamentele sale — metafizică pentru uzul maimuțelor... Toți se silesc să îndrepte viața tuturor ; cerșetorii, bolnavii incurabili — și ei rîvnesc la asta : trotuarele lumii și spitalele dau pe dinafară de reformatori. Dorința de a deveni izvor de evenimente acționează asupra fiecăruia ca o dezordine mintală sau ca un fel de blestem dorit. Societatea — un infern de salvatori ! Ceea ce căuta Diogene cu luminarea lui era un indiferent...

Mi-e destul să văd pe cineva vorbind sincer de ideal, de viitor, de filozofie, să-l prind spunînd „noi" cu încredere în sine, cu siguranță, să-l aud invocînd pe „ceilalți" și considerîndu-se interpretul lor — pentru a ști că este dușmanul meu. Ghicesc în el un tiran ratat sau un călău în devenire, la fel de demn de ura mea ca și tiranii, ca și călăii de mare clasă. Orice credință exercită o formă de teroare, cu atît mai înspăimîntătoare cu cît cei care o răspîndesc sînt mai neprihăniți. Ne îndoim de șmecheri, de escroci, de farsori ; totuși, nu le putem imputa nici una din marile convulsii ale istoriei, necrezînd în nimic, ei nu-ți perchezițonează inima, nici prejudecățile, te lasă în pace, în indiferența, în disperarea sau inutilitatea ta. Omenirea le datorează puținele momente de prosperitate pe care le-a cunoscut : ei salvează popoarele pe care fanaticii le torturează și pe care „idealiștii" le ruinează. Fără doctrină, ei n-au decît capricii și interese, vicii cu care te poți împăca, de o mie de ori mai suportabil decît ravagiile pe care le face despotismul cu principii ; căci toate relele vieții vin de la o „concepție despre viață".

Fanaticul este incoruptibil : dacă pentru o idee ucide, el poate la fel de bine să se lase ucis pentru ea ; în ambele cazuri, tiran sau martir, este un monstru. Nu există ființe mai periculoase decît cei ce au suferit pentru o credință : marii persecutori se recrutează dintre martirii cărora nu li s-a tăiat capul. Departe de a diminua gustul pentru putere, suferința îl potențează ; de aceea spiritul se simte mult mai în largul său în compania unui fanfaron decît în aceea unui martir ; și nimic nu-i repugnă mai mult ca spectacolul în care se moare, fie și pentru o idee... Istovit de-atîta măreție sîngeroasă, el visează o plictiseală de provincie la scară universală, o Istorie a cărei stagnare să fie de așa natură încît îndoiala să apară în cadrul ei ca un eveniment, iar speranța ca o calamitate...

(Din „Precis de decomposition" Editions Gallimard, 1949)

De la MILIȚIE la POLIȚIE

Nici chiar gazetarii cu experiență îndelungată în presă nu-și aminteau ca în ultimii ani — peste zece — reprezentanții Ministerului de Interne să fi propus ori să fi acceptat o întîlnire cu ziariștii. De curînd, acest lucru a fost posibil. Domnul general colonel Jean Moldoveanu, prim adjunct al ministrului și șef al Inspectoratului General al Poliției a purtat un dialog cu presa scrisă și vorbită. Iată cîteva dintre ideile enunțate cu acest prilej :

● La victoria Revoluției, poliția a avut o contribuție efectivă, ea alăturîndu-se armatei care a trecut imediat de partea poporului. Sînt puține cazurile care se numără printre excepții și, dimpotrivă, sînt destule cadrele care au căzut la datorie.

● În prezent, poliția se simte despovărată de sarcinile dezonorante (60 de misiuni) puse pe seama activității sale de către dictator. Supravegherea dizidenților, efectuarea de percheziții dirijate, găsirea unor capete de acuzare erau doar cîteva dintre atribuțiile impuse miliției.

● Poliția a revenit la matca atribuțiilor sale, deși populația o mai consideră încă exponentul securității. Din acest motiv cadrele din poliție manifestă o teamă nejustificată de a acționa, o anumită expectativă, anumite rețineri. Este necesar să se depășească această stare, să se treacă la exercitarea atribuțiilor cu fermitate, o fermitate strict legală, fără abuzuri.

● Există probleme fierbinți la ordinea zilei : pe linia formațiunii de poliție economică, prioritară este combaterea speculei. A combate specula numai cu ajutorul poliției nu este însă o soluție. Fenomenul nu va putea fi înlăturat atîta vreme cît nu este asigurat pe piață fondul de marfă. Insuficiența mărfurilor generează specula.

● Formațiunile judiciare au în vedere eliberații din penitenciare și recidiviștii. În urma ultimelor grațieri, au fost puși în libertate peste 18 400 deținuți de drept comun, pentru a fi „educați" de colectivele de muncă. Deplina liniște a populației nu poate fi astfel asigurată. O dovedește numărul crimelor, tentativelor de omor, tîlhăriilor, violurilor, furturilor din avutul particular.

● Formațiunile „arme, substanțe chimice, stupefiante" se ocupă încă de recuperarea armelor distribuite în zilele Revoluției, de cele deținute de foștii demnitari. Pînă în prezent poliția nu a reușit să cumpere arme de la cei care, după anumite zvonuri, s-ar ocupa și cu așa ceva.

● Formațiunile de transporturi asigură paza și apărarea vagoanelor de cale ferată. Ajutoarele primite trebuie să ajungă totuși la destinația lor.

● Circulația rutieră este privită de lucrătorii de la poliție cu o îngăduință căreia i se va pune în curînd capăt. Înainte de Revoluție a existat un plan de ridicare a permiselor de conducere auto. În prezent a dispărut această practică, prin ordin scris dat tuturor lucrătorilor din poliție. Circulația dezordonată a autovehiculelor și pietonilor, parcările ilegale constituie însă o sursă reală de accidente.

● Oamenii din poliție simt lipsa de încredere a populației. De aici și starea de pasivitate prin care trece. Se așteaptă apariția unui decret cu rolul de a apăra autoritatea lucrătorului din poliție, pedepsind atît lovirea cadrului de poliție, cît și jignirea sa. Pe de altă parte se urmărește reeducarea lucrătorului din poliție, în sensul îmbunătățirii conduitei sale, formării unei atitudini civilizate, politicoase, plină de solicitudine și tact față de populație.

● O schimbare a uniformei ar duce la o cheltuială de peste jumătate de miliard lei. În momentul de față ar fi imposibil de asigurat materia primă. Un aspect oarecum nou va fi dat uniformei prin cîteva accesorii noi : cască albă, centură și diagonală albă, mănuși albe, ecuson pe brațul stîng, însignă cu numărul matricol al lucrătorului din poliție. Este uniforma celor ce au asigurat paza acuzaților, judecați în proces public.

● În privința generalului Nuță, se fac cercetări pentru a i se evalua averea. Datele pe care poliția le deține în prezent nu sînt definitive. Cîteva dintre ele : o vilă în București, alta la Izvorani, o casă la Brănești, sute de kilograme de băuturi străine și produse alimentare, 1070 pachete de țigări străine, 136 săpunuri, 132 spray-uri, 76 paste de dinți, 4 televizoare color, 159 cămăși, 453 maiouri..., 5 967 000 lei, încă un milion dispus în două valize pe care le transporta soția generalului, 120 000 dolari etc.

● Au fost sute de teroriști, cei aflați încă în libertate sînt elemente cu totul izolate și demoralizate, fără forța de a mai acționa periculos. Împușcăturile care se mai aud uneori aparțin, din păcate, gărzilor patriotice sau chiar unor reprezentanți ai unităților militare. Se descarcă focuri de armă din imprudență sau în joacă.

● S-au luat măsuri pentru schimbarea și pedepsirea șefilor de post din comunele și orașele (în special din Ardeal) unde s-au comis abuzuri condamnabile. Au fost aduși în poliție oameni tineri, fără discriminare de naționalitate.

AURORA POPESCU

magazin

Redacția și administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 4 108. Tiparul : Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

magazin

ANUL III, Nr. 6 (1686) SIMBĂTĂ 10 FEBRUARIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL—ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

OCHIUL STRĂZII

Am scăpat de „proletari din toate ţările, uniţi-vă". Au ruginit secera şi ciocanul şi le-am dat la casat. Graficieni talentaţi au schimbat firma miliţiei (sirenele au rămas aceleaşi). Stema R.S.R. a cerut azil politic în uitare (şi l-a primit). Coada la carne nu se mai face la uşa din dos a prăvăliilor (dar încă se face). Elevii şi-au dezbrăcat uniformele şi nu le e frig (nici iarna). Vitrinele au fost epurate de best-seller-ele omagiale, intrate în circuitul celor „3 R". Martirii au readus ţara, pe umerii lor... Pe Calea Victoriei circulă acum Ana Blandiana, şi nu motanul Arpagic. Mircea Dinescu s-a întors din exilul de pe boaba de piper. Şi atunci de ce...

De ce trebuie să mai treacă pe stradă cîte o Dacie, neagră sau nu, nici măcar oficială, cu suspecte priorităţi faţă de orice alte maşini şi culori. Pentru că nu culorile în sine şi nici marca maşinii ne deranjează, ci modul preferenţial de a le recepta de către cei cu stranii prejudecăţi retiniene...

PAUL IOAN

Foto : DORIN MĂRAN

Să vorbim fără teama de microfoane

● Profesia de inginer ● Să-i stimulăm cu adevărat pe inventatori ● Ce vină au plantele că nu pot fi vinate ? ● Minciuna sta cu regele la masă.

(Pagina a 5-a)

ŞOMERII CARE NU SE NUMESC ŞOMERI

(Pagina a 3-a)

ALARMĂ PE TERRA

(Paginile 6–7)

UN OM CARE A SPUS NU

(Pagina a 2-a)

Biblioteca Judeţeană MUREŞ

Ca-n filme

UN OM CARE A SPUS NU

— D-le inginer Nicolae Popescu mă văd obligată să vă urmăresc pas cu pas. De altfel nu e ceva nou pentru dv.

— E drept, în ultimii ani tot timpul a fost cite cineva pe urmele mele.

— Era normal. Unde s-a mai pomenit ca cineva, numit personal de Nicolae Ceaușescu în funcția de ministru adjunct să refuze. Era fără precedent. „Cazul" dumneavoastră a făcut înconjurul cercurilor inițiate din întreaga țară. Dar s-o luăm sistematic. Și, pentru ca să nu ieșim din „modă", vă întreb și eu : Ce ați făcut în ultimii cinci ani, d-le Nicolae Popescu?

— Am funcționat ca director general la CIMAC (Centrala industrială mecanică și articole casnice), din 1982 pînă în octombrie 1987. Pe la jumătatea lunii septembrie, ministrul industriei electronice, Alex. Necula, mi-a comunicat că trebuie să mă prezint la cece.

— Cine vă reclama prezența și de ce ?

— Emil Bobu și Ion Radu. Nu pentru ei anume și nu numai mie. Fuseseră și alții chemați. Intram pe rînd. Mie mi-au spus că vor să promoveze în conducerea comertului exterior cadre noi și că s-au gîndit și la mine, pentru funcția de ministru adjunct.

— Vă așteptați la o astfel de propunere ?

— Nu. Nici pomeneală. Mai ales că în luna august mi se oferise o funcție similară la Ministerul industriei ușoare. Și atunci ca și în cazul la care mă refer refuzasem. Evident, în termeni care să nu producă iritare, pe motivul că nu sînt specialist în probleme de comerț exterior...

— Probabil au considerat refuzul dv. ca o superbă dovadă de modestie.

— Nici nu mi-am pus problema. Credeam că lucrurile se vor opri aici. Se pare că numai eu credeam. Astfel, la 1 octombrie, secretara ministrului Văduva mă anunță să vin la Ministerul comerțului exterior, adăugînd la invitație și felicitările ei pentru noua funcție (! ?) ce mi s-a încredințat. Erau acolo Văduva și Ștefan Andrei, acesta din urmă dînd citire decretului semnat de Ceaușescu prin care eram numit ministru adjunct. Tot atunci au mai fost numiți și alți doi adjuncți de ministru, care au primit. Eu, însă, consecvent hotăririi luate și comunicate și în celelalte întîlniri, m-am menținut pe poziție. Ștefan Andrei, surprins, mi-a reprosat tardivitatea refuzului. Nu era cazul, o făcusem și altă dată. După aproximativ o jumătate de oră de absență, Ștefan Andrei, reîntors (ne-a comunicat) de la cabinetele 1 și 2 (n.c. și e.c.), era extrem de agitat. Avea și de ce. Fusese obligat, ca urmare a răspunsului meu negativ, să informeze cele două personaje. Aceștia, extrem de supărați, au promis că vor lua măsuri.

— Înainte de a ne spune ce „surprize" v-au pregătit, vă rog să ne relatați motivele care au stat la baza respingerii acestor propuneri.

— Uram de multă vreme arbitrara manipulare a specialistilor. Era o manevră și ineficientă, și umilitoare. Eu însumi în '69 am fost trimis forțat la Pitești, fiind despărțit de familie și încadrat într-o activitate care nu mă reprezenta. Apoi mi se comunicase, ca un suprem argument, că, în calitate de ministru adjunct, voi pleca în Africa însoțind familia Ceaușescu la tratative. Ideea de a participa alături de niște incompetenți la discuții care angajau țara era peste puterile mele. Mai era un motiv tot atît de puternic. Știam că în comerțul exterior fiecare specialist e dublat sau chiar flancat de ofițeri din securitate care controlau fiecare hîrtie, suspectau orice cuvînt sau privire care n-ar fi fost... pe linie. Cu riscul de a periclita soarta familiei mele, a copilului meu, libertatea mea, chiar și viața, nu am cedat.

— Pe dumneavoastră nu vă tentau avantajele oferite de funcția oferită ? Nici demnitățile ce decurgeau firesc ? Dar puterea nu vă încinta ? Oare cei care acum stau în boxa acuzaților nu credeți c-ar fi putut spune și ei, la timpul potrivit, nu ?

— Pe aceștia, și o spun cu toată răspunderea, nu i-a interesat niciodată soarta românilor. Urau tot ce ura și Ceaușescu, nu-i interesa decît propria lor persoană, la fel ca și Ceaușescu, care se iubea numai pe sine și pe ai lui. Or, ce voiau, aveau. Minus respectul poporului.

— Să revenim la măsurile pe care vi le-au promis.

— Prima măsură a fost prelucrarea, de către Emil Bobu, a cazului meu în ședință cu directorii de cadre din ministere. Acuzațiile, așa cum erau formulate, mă scoteau total în afara celor ce mai meritau atenție. Și, totuși, a doua zi, ministrul Necula m-a chemat, s-a ridicat de pe scaun, mi-a strîns mîna felicitîndu-mă pentru curajul de care am dat dovadă. Asta se întîmpla pe 2 octombrie. În data de 4 octombrie... Necula a fost destituit !

— Eternele microfoane. Și, dacă tot n-ați vrut să intrați în grațiile dictatorului, ce soartă vi s-a rezervat ?

— Eliberarea mea din funcție și încadrarea la întreprinderea Automatica, în secția de întreținere și reparații, ca inginer. În locul meu a fost numit inginerul Gh. Ionescu, pînă atunci director plan-producție la CIMAC.

— A, cel cu cartușele ?

— Da. Probabil știți că la CIMAC se fac și cartușe de vînătoare. Faptul că el participa la partide de vînătoare însoțind cadre din ministerul de interne nu era nici un secret pentru nimeni...

Presiunile au continuat și după ce am început slujba la Automatica. Nu din partea colectivului de aici care m-a primit absolut extraordinar. Presiunile erau de ordinul invitațiilor diversilor indivizi din securitate, la discuții (? !) în oraș sau la anumite sedii, urmăriri pe stradă și la domiciliu, tentative de accidentare cu mașini etc. Și totuși, oameni de bine m-au pus în gardă. Singura mea grijă era protecția pe care trebuia s-o asigur familiei.

MELANIA CHIRIACESCU

P.S. De la Secția de Întreținere și Reparații Echipament de Calcul și Automatizări (S.I.R.E.C.A.) din cadrul CIMAC, unde ing. Nicolae Popescu a fost director general înainte de a înfrunta dictatura, primim un rezumat al stenogramei de la ședința ce a avut loc acolo, în data de 10 ianuarie 1990. Unul din punctele discutate și viu disputate în ședința amintită a fost și propunerea revenirii în cadrul colectivului a fostului director adjunct, ing. Oancea Gheorghe, destituit în 1987 din funcție pentru motive necunoscute (spune Oancea Gh.) chiar de el (!?).

O parte dintre cei care au luat cuvîntul (reiese din rezumatul stenogramei) îl preferă „nu fiindcă ar fi un bun depanator, ci pentru că e om de acțiune și cu relații", (! ?) pe alții, „nu-i interesează calitățile lui morale și politice, ci numai eficiența", iar unii vor să afle ce a înțeles Oancea Gh. atunci cînd cocheta cu ideea revenirii, prin acea atît de ciudată întrebare : „cînd ați cîștigat mai bine, acum sau pe vremea mea ?" Sînt, de asemenea, și voci care amintesc de modul în care (pe vremea lui), ing. Oancea Gh. sancționa și amenința oamenii care nu-i intrau în grații, dar întrebările și discuțiile pro sau contra priveau un om care se voia reprimit de un colectiv pe care nici măcar nu l-a onorat cu prezența sa. Pentru că la acea ședință ing. Oancea Gh. nici măcar nu a participat.

Desen de MIHAI UNGUREANU

SAVANTA ȘI... POLIGONUL AUTO

Se luaseră măsuri de gradul zero. Adică sute de oameni postați pe traseul București — Olănești, în intersecții, în păduri, pe poduri, sub poduri. „Academiciana-cotoroanța" își anunțase plecarea pentru cîteva zile la tratament. Extenuaanta muncă din ultimele zile pentru „ridicarea pe culmi nebănuite a culturii, învățămîntului și științei românești" își spunea cuvîntul. O iarnă blestemată împinsese mercurul termometrelor jos de tot, în dreptul cifrei 20. Se raportează că traseul e absolut „curat". Trece o oră, trec două, se face prînzul și convoiul de mașini al savantei întîrzie să apară. Ordinul era strict, să nu fie văzuți oameni în uniformă. Ce, mă tem de popor ? Știți doar cît de mult ne iubesc oamenii !" Totuși, traseul să fie „asigurat" suna același ordin. „Milițienii în uniformă să stea mai în adîncime". Deci să nu fie, dar totuși să fie. Cînd oamenii de ordine și cei care în comune trebuiau să-și manifeste dragostea pentru mult iubita tovarășă de viață a conducătorului mai aveau puțin pînă să se transforme în niște statui de gheață, ordinul s-a contramandat. „Tovarășa nu mai pleacă azi". Este reținută de chestiuni vitale pentru soarta poporului (se prezentase tocmai programul pentru alimentarea științifică, respins în cîteva variante, pînă ce „geniul Carpaților" i-a dat binecuvîntarea „îmbunătățind" substanțial textul). Încă două zile la rînd s-a repetat același scenariu. Mii-le de oameni scoși de la muncă înghețau bocnă și în jurul orei 14—15 erau trimiși acasă. „Toți să fie totuși pregătiți. Deplasarea ar putea fi anunțată imediat cum tovarășa își rezolvă problemele. Ce viață chinuită duce ! Nici cîteva zile de tratament nu-și poate permite", o căinau lingăii. În sfîrșit, în a patra zi coloana s-a pus în mișcare. Au început să curgă observațiile vizînd proasta organizare a măsurilor. „Cine a fost imbecilul care și-a permis să instaleze pe traseu atîția oameni în ținută militară ? O ticăloșie premeditată, spumegă vrăjitoarea, pentru a mă compromite, a mă pune într-o poștură penibilă. Chipurile mi-ar fi frică de oamenii muncii. Și ce înfățișare de sperietori de ciori au unii. Halal comandanți. Cum e turcu — și pistolu". Cum puteau să arate niște oameni după ce stătuseră la minus 20 de grade, 8 ore ? „Și țăranii de i-au scos pe traseu, se uită cu priviri timpe de bețivi la mine, în loc să aplaude. Asta-i agitație ?". La Olănești a sosit după două zile și „eroul între eroi". Vremea s-a îmbunătățit, parcă pentru a demonstra că atunci cînd cei doi superoameni ce „fericesc poporul" sînt împreună, pînă și astrul le iese voios în întîmpinare. Au pornit-o în plimbare pe Valea Oltului. Geniul, cu gesturile binecunoscute indica celei care conducea județul (pe cît de mare în funcție, pe atît de mare amatoare de aventuri galante) ce trebuie dărimat și ce trebuie clădit, modificat, schimbat. Nu de puține ori semnele făcute cu mîna de „ctitorul ctitorilor" au fost interpretate invers, demolîndu-se edificii abia construite și clădindu-se altele ce nu trebuiau înălțate. Ce contau milioanele ? Doar nu era vorba de averea lui personală. Mașina „principală" se oprește deodată la un semn al scorpiei. Cuplul coboară și se îndreaptă spre niște construcții. Stăpîna tehnicii pe țară începe să șuiere ca o viperă întăritată : „Cine își permite să consume, să risipească cimentul țării în acest mod ? Ce-i aici ?" Stăpîna județului care tocmai se gîndea la ultimul amorez, ce-i subjugase inima, fu luată prin surprindere. Obrajii i se metamorfozară. Din albi se făcură galbeni, apoi căpătară o nuanță verzuie, și, după ce se colorară în roșu aprins, deveniră din nou ca neaua munților. „Voi cerceta... voi lua măsuri... voi raporta". „Cînd cimentul e atît de necesar peste tot, voi vă bateți joc de el. Și ce-i monstruozitatea asta ce o faceți aici ?" Cineva din acoliți șopti timid : „Se pare că e un poligon din acelea pentru învățarea conducerii auto". Remarca o irită și mai tare pe savantă. „Parcă nu se poate face același lucru fixîndu-se niște bețe în iarbă ? Auzi aberație !". Genialul om de știință nu știa cum e și unde se învață conducerea mașinii, manevrele de îndeminare, ce-i aia un poligon. Primise doar permisul semnat de ministrul de interne, cu plecăciuni și felicitări la cabinetul 2.

VICTOR BEDA

Liber-cugetător

Scrînciobul politic

— Moarte pentru moarte ! — Alegeți-vă reprezentanții ! Pe cei mai buni dintre voi ! Eu sînt unul dintre ei ! — Noi sîntem poporul ! Jos Mazilu ! — Ba noi sîntem poporul ! Sus Mazilu ! — Voi sînteți țărăniști și liberali ! — Moarte comuniștilor ! Afară cu ei din țară, că și ei ne-au dat afară ! — Ăștia sînt cu Frontul ! Ce mai vor și ciocănarii ! Jos cu ei ! — Papițoiule ! Cin-te ține la facultate ? Pe banii cui, mă ? ! — Sîntem un popor de inocenți. Sîntem 19 milioane, restul nu există ! — Ăla e maghiar ! — Ce nevoie avem de voi ? ! — Care mai iei pancarta ! Dau 300 lei cui o mai ia ! — Nu vrem Front ! — Ăla-i român ! — Ba e evreu ! — Pentru cîți bani ne-au dat / Destul am urlat ! — Vrem alegeri fără Front ! — Afară cu zlătarii ! — Aiurea ! Ăștia-s veniți cu hîrzobul din Londra și Paris ! — Trăiască regele ! — Jos Regele ! N-avem nevoie de dinastii ceaușiste ! — Ceaușist ești tu ! — Legionarule, iar vrei să strigi „Garda și căpitanul" ? — Jos cu ăia ! Jos cu ceilalți ! — Trăiască Frontul ! — Uite neamțul ! — Și ce dacă e valoare, dacă nu-i român ? Să se ducă la ai lor ! — Haită de șacali, domnule, țărăniștii și ceilalți doi ! Le-a mirosit a mort țara asta !... — Cerem dizolvarea Frontului ! — N-am cerut eu așa ceva ! Nu știu nimica, n-am auzit nimica ! — Asta face parte din arsenalul politic, ce vă mirați atîta ! — Ascultați-mă pe mine, alea istorice nu se lasă, dacă pun laba pe putere ne scot țara la mezat ! — Da' cine răspunde pentru morții din '907, '918, '929, '933 și '945 ? Nu tot ăștia care erau atunci în pantalonași scurți ? ! — Demi-sia ! — Asta-i mînă ceaușisto-securistă ! — Nu te uita, bă, așa la mine, că ia vezi... —Ce te zburlești așa, crezi că mă sperii pe mine cu surceaua aia, bețivule ! — Domnilor, să dăm dovadă de rațiune ! — HUOOOOOO ! — Totul se desfășoară disciplinat, în ordine ! Mă mir că... — Ce ceață deasă, vai ce ceață mare ! Să vină teveul ! — Fără violență, fă-ră vi-o-lență ! — De ce țin ăștia morțiș să nu primim bani din „afară" ? Jos Iliescu ! — Băieți, puneți mîna pe carte, altfel în raiul țărăniștilor liberali, social-democrați și creștini o să bateți cărările ca șomeri ! — Iliescu și Brucan / nu renunță la ciolan ! — Țărăniști cu blugi și geacă / Care n-ați văzut o vacă ! — Bă, voi, ăia de la I.M.G.B., ce vă luați din leafă ? Șaiba sau șurubul ? — Jos Coposu și Cîmpeanu ! — Las' că nici cu clănțăul ăla de social-democrat nu mi-e rușine ! — Zi și dumneata, în ce țară din lumea asta e voie ca partidele să fie ținute de Moscova sau Washington ! Ce-ar zice, mă rog francezii și englezii dac-ar afla-ntr-o zi că Mitterand e plătit de Budapesta, Thatcher de Gorbaciov și ăsta de Bush ? ! ? — Avem inițiativă particulară ! Foștii BOB-iști privatizează privatele din ateliere ! — Domnul meu, obiectivitate în sine nu există. Are limite obiective. E relativă ! — Frontul ne-a mințit ! — Frontul e cu noi ! — Jos cu Frontul ! JOS ! Jos !... Jos !... os !... os !... os !...

ADRIAN HOAJĂ

La ordinea zilei

ŞOMERII CARE NU SE NUMESC ŞOMERI

Convorbire cu general ISPAS MOREGA,

adjunct al ministrului muncii

— Stimate domnule ministru, vă rugăm să ne spuneţi care este situaţia actuală a şomerilor din România.

— De la bun început aş dori să fac o precizare. În ţara noastră există **neîncadraţi în muncă**, noţiunea de şomer nefiind încă statuată.

— Bănuim că este o... pedanterie de ordin pur teoretic, pentru că altfel, după cum bine ştim cu toţii, acest fenomen social este prezent în România încă din vremea fostului regim dictatorial.

— Statutul de şomer acordat unei persoane trebuie să aibă la bază o legislaţie, aşa cum se întîmplă în numeroase ţări. Or, la noi aşa ceva nu a fost conceput. De aceea noi operăm cu noţiunea de neîncadrat în muncă.

— Să abordăm, aşadar, un limbaj comun. Deci, care este în prezent numărul neîncadraţilor în muncă şi cum se explică faptul că se află în această situaţie ?

— La începutul lunii ianuarie, la Ministerul Muncii şi Ocrotirilor Sociale erau înregistrate 43 000 cereri de încadrare în muncă. După cum vă puteţi imagina, nu e vorba de o cifră exactă a numărului neîncadraţilor în muncă, el fiind în realitate mult mai mare. O cauză a acestei situaţii este lipsa de preocupare reală a fostului regim dictatorial pentru o orientare profesională eficientă a tinerilor şi apoi pentru încadrarea lor în muncă. Nu întîmplător, multe cereri aparţin unor oameni neîncadraţi în muncă, deşi au 10 clase sau sînt absolvenţi de liceu. Pregătirea pe care au dobîndit-o a fost pusă însă sub semnul aleatorului, adică nelegată de aptitudinile acestora. De aici, lipsa de motivaţie de a presta o anumită muncă, deruta, refuzul de a se încadra într-o anumită activitate. Acestora li se adaugă un număr important, format din absolvenţi de facultate. Restricţiile privind stabilirea domiciliului în oraşele mari sau, dimpotrivă, obligaţia de a locui acolo unde li s-a repartizat serviciul, lezau, în primul rînd, unitatea familiei. Aşa se face că adesea, unul dintre soţi renunţa la locul de muncă, rămînînd neîncadrat. Sînt doar cîteva exemple.

— În ce măsură decretele-lege adoptate de Frontul Salvării Naţionale vin în întîmpinarea rezolvării acestei situaţii ?

— Pentru a ieşi din impasul în care dictatorul a aruncat economia, pentru a crea posibilitatea redresării morale a forţei de muncă, îndeosebi a celei tinere, a fost elaborat şi aprobat Decretul-lege privind repartizarea în muncă potrivit pregătirii şi calificării persoanelor neîncadrate, care solicită loc de muncă. Ce înseamnă acest lucru ? Direcţiile pentru probleme de muncă şi ocrotiri sociale ale judeţelor şi a municipiului Bucureşti se ocupă de repartizarea în muncă la unităţi din localitatea unde îşi au domiciliul sau în localităţi apropiate a persoanelor neîncadrate, care solicită încadrare. Repartizarea se face potrivit pregătirii şi calificării fiecăruia, toate unităţile economice avînd obligaţia să primească persoanele repartizate şi să le creeze condiţii pentru integrare în activitatea respectivă. Fără îndoială, va fi o perioadă mai dificilă — e vorba de adaptare, de deprinderea muncii care urmează a fi prestată etc. —, dar nu imposibil de depăşit. Un element nou, demn de semnalat, este faptul că încadrarea în muncă, în viitor, se va face **numai** prin intermediul oficiilor de muncă.

— Înţelegem că oficiilor de muncă le revine de acum înainte un rol deosebit, un volum de muncă mult mai mare şi chiar mai divers.

— Este adevărat şi, tocmai din acest motiv, însuşi numărul de personal al direcţiilor pentru probleme de muncă şi ocrotiri sociale judeţene şi a municipiului Bucureşti a fost suplimentat. Pe de altă parte, primarii şi conducătorii unităţilor din fiecare localitate au obligaţia de a acorda tot sprijinul pentru organizarea şi buna desfăşurare a măsurilor prevăzute în decret. Lor le revine, de asemenea, sarcina de a lua măsuri imediate pentru repartizarea spaţiilor corespunzătoare persoanelor care au calificare şi care doresc să activeze ca mici meseriaşi.

— Ce aduce nou cel de-al doilea decret ?

— Prin adoptarea lui, s-au aprobat unele modificări ale reglementărilor de salarizare a personalului muncitor din ţara noastră. De exemplu, au fost desfiinţate criteriile şi condiţiile aberante de salarizare în acord global. Au fost repuse în drept prevederile din Codul muncii cu privire la asigurarea unui venit minim garantat de 75 la sută din salariu, indiferent de gradul de îndeplinire a planului de producţie din unitatea economică respectivă. S-a aprobat acordarea drepturilor de sporuri la salariu şi de încadrare în grupele de muncă în vederea pensionării tuturor celor care îndeplinesc condiţii legale, fără a mai fi delimitat numărul lor printr-o dispoziţie superioară. Promovarea muncitorilor în categoria a V-a şi următoarelor nu va mai fi condiţionată de obţinerea unei a II-a calificări într-o altă meserie. Vechimea minimă prevăzută de lege pentru promovarea în categorii sau funcţii superioare poate fi redusă cu pînă la 50 la sută pentru cadrele tinere, valoroase, care obţin rezultate deosebite în activitate. Persoanelor înlăturate din muncă pentru motive politice pînă la data de 22 decembrie 1989 sau care se întorc în patrie li se stabileşte salariul potrivit legislaţiei în vigoare şi li se ia în considerare vechimea neîntreruptă în aceeaşi unitate, avută la data încetării contractului de muncă. S-a revenit chiar şi asupra termenului de retribuţie care se înlocuieşte cu termenul de salariu.

— Cui revine sarcina îndeplinirii tuturor acestor măsuri ?

— Aducerea la îndeplinire a prevederilor acestui decret revine : Ministerului Muncii şi Ocrotirilor Sociale, Ministerului Economiei Naţionale, Ministerului Finanţelor şi Băncii Naţionale.

AURORA POPESCU

ŢĂRANII, LA EI ACASĂ

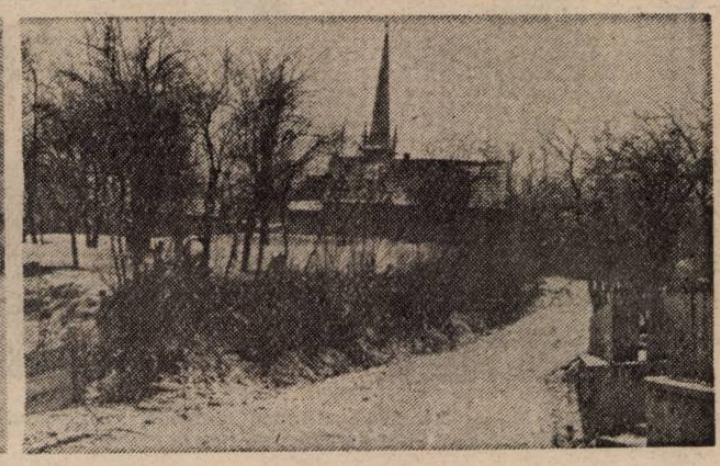

În satul Dîncu din judeţul Cluj revoluţia a sosit în unicul mod posibil : pe ecranul televizorului. Într-un loc în care ardeleni bătrîni şi plini de bunăcuviinţă îşi petreceau vremea între munca penibilă pentru supravieţuire şi aşteptarea nepoţilor, nimic nu părea mai normal decît resemnarea. Chiar dacă ea semăna cu o împăcare. Cotele de alimente, raţiile ştiinţifice atingeau cifre incredibile chiar şi pentru o întreagă ţară înfometată (de exemplu raţia de pîine cîntărea 300 de grame zilnic !) şi nu era totul. Măsurile, criminale în esenţa lor, erau, dacă se mai putea, şi uite că se putea, amplificate şi pe plan local : eliberarea acestei mizerii era condiţionată de predarea la preţuri de nimic a fel de fel de produse din gospodăria oamenilor. Diversitatea uluitoare a acestei game de produse, de la iepuri la găini, de la ouă la nuci şi de la struguri la prune, morcovi etc., etc. nu era egalată decît de zelul lichelelor de pe plan local. Mă gîndesc că preşedintele cooperaţiei de consum de la Aghireş va trebui să răspundă pentru acele interpretări prea zeloase la care adăuga, după toate cele enumerate, şi vînzarea condiţionată. Dai găina, iepurele, nucile şi primeşti pîinea pe cartelă numai dacă mai cumperi şi o conservă de peşte. Evident, peştele dinăuntrul ei era îmbătrînit cu mulţi ani peste termenul de garanţie.

E drept că la o lună de la revoluţie rafturile cooperativei arătau la fel de goale. Numai că oamenii le privesc azi cu alţi ochi. Legea care-i privea pe ei a fost omisă, grija lor acum se cheamă pămîntul repartizat după îndelungi dispute. Spre sincera surprindere a „factorilor“ ctitori de sărăcie, refuz de pămînt într-un sat de bătrîni (cel mai tînăr om din sat are 40 de ani) n-a prea existat. Deşi s-a încercat reţinerea celui mai bun teren pentru C.A.P. manevra n-a reuşit oamenii ştiindu-şi bine pămîntul. Ba mai mult, la ameninţarea că sectorul zootehnic riscă să dispară, oamenii erau decişi să preia şi vitele în îngrijire. Petru Pop, unul dintre cei mai hotărîţi în acţiunea de întoarcere acasă a pămînturilor dîncane are deja grijă pentru viitor. Lipsesc multe, e nevoie de spirijinul statului, de credite, de ătelaje. Lumea începe să creadă, însă, într-un viitor, mai ales că el poate fi pipăit, controlat. Se vor găsi soluţii, ele fiind propuse de oamenii locului.

Trebuie luat totul cu răbdare de la capăt. Goana dementă după noi terenuri agricole, cînd de pe cele existente se scotea o producţie medie penibilă a atins şi acest teritoriu de deal. Era vinat fiecare petec de teren arabil chiar dacă numai drumurile tractoarelor pînă acolo erau mult mai scumpe decît ce se scotea de pe acele locuri furate păşunilor ori livezilor. Dar planul era plan şi trebuia să cultivi şi mazăre ştiind că nu-ţi vei recupera nici sămînţa aruncată-n brazdă. Cine să înţeleagă toate astea dacă, de exemplu, ultimul primar, un inginer miner, Vasile Domşa, avea alte griji : cu cîteva zile înainte de revoluţie el umbla prin sat ameninţînd oamenii că le va scoate porcul la contract din coteţ cu miliţia. Şi, pentru cîţiva, nemernicul chiar a reuşit s-o facă !

Fiecare om cu care am vorbit în scurtul timp cît am stat în Dîncu ştia exact ce trebuie făcut. Ce anume culturi rezistă şi dau producţii frumoase. Ce pomi fructiferi trebuie plantaţi şi pe ce deal anume. Pamfil Boroştean visează cireşi şi-i plantează deja pe partea însorită a unui deal pe care se cătărau tractoare cu mare greutate şi mare pagubă. Ovidiu Huluban este tehnician agronom şi nu pare a regreta desfiinţarea C.A.P.-ului, în cazul că ea se va realiza. Cel mai tînăr om din sat a dus o bătălie în toată regula pentru a reveni acasă. Într-o ţară care plîngea după ţărani, un tehnician agronom (a terminat Liceul agricol din Blaj, în prima promoţie de specialişti medii) a lucrat mai întîi 7 (şapte) ani ca muncitor necalificat după care i s-a găsit, în sfîrşit un loc de muncă adecvat. Ovidiu Huluban are o mie de gînduri bune pentru soarta acestui sat mai ales acum cînd speră că va scăpa de tutele care se îngrijeau de, doar, două etape : de semănat şi recoltat. Măsuri concrete trebuie luate imediat şi în ciuda scepticismului comun şi superficial, el ştie zece „vlăjgani“ care doresc a se întoarce în sat în noile condiţii, imediat. Băieţi tineri, desigur pentru că nu ţăranii s-au rupt de agricultura socialistă, ci invers.

În discuţia pe care am purtat-o la începutul documentării mele la primăria de comună (Aghireş) doamna Victoria Topan Oros mi-a explicat că acest sat nu fusese prins în planurile de demolare sugerîndu-mi că el urma a se autodemola. Nu e deloc adevărat. După treizeci de ani satul Dîncu, oamenii din el, încercau să racordeze, cu tot chinul asumat, necesar pentru o asemenea operaţie, două perioade de belşug. În care dealurile să rămînă dealuri, cele 20 de vite să se înmulţească pînă dincolo de 150 cîte erau ,să se redeschidă măcelăria şi să-i fie returnate conservele cu peşte stricat preşedintelui de cooperaţie din Aghireş.

La Dîncu, revoluţia a ajuns pe ecranele televizoarelor. Dar n-a rămas acolo !

PETRE DOMŞA

Cu stiloul prin Bucureşti

PE MUZEUL ANTIPA

Pe vremea Revoluţiei bolşevice exista la Moscova o grupare literară intitulată **Fraţii Serapion**, din care făcea parte şi marele poet Osip Mandelştam, mort ulterior în adîncurile Gulagului. Întrebaţi, în stilul categoric al timpurilor revoluţionare, voi cu cine sînteţi, cu Albii sau cu Roşii ?, cei din grup răspundeau : Noi nu sîntem nici cu Albii, nici cu Roşii. Noi sîntem cu sihastrul Serapion. Am fost şi eu duminică, 28 ianuarie, ca tot omul, la întîmplarea politico-artistică din Piaţa Victoriei. Nu ştiu dacă aţi observat, Revoluţia a adus cu sine o nouă modalitate de petrecere a timpului liber în chip util şi plăcut : demonstraţiile de protest. De m-aţi întreba, cu cine am fost, cu Frontul sau cu Opoziţia ? v-aş răspunde imediat : Eu n-am fost nici cu Frontul, nici cu Opoziţia. Eu am fost cu Muzeul Antipa. Şi asta pentru că respectabila instituţie mi-a pus la dispoziţie, pentru a mă păstra la egală distanţă de cele două părţi în dispută, propriul acoperiş de tablă. Acolo sus, stînd pe creastă împreună cu alţi cîţiva neutri, gata să cad de-a berbeleacul şi să mă înscriu, Doamne fereşte ! printre primele victime ale democraţiei noastre atît de originale, mi-am dat seama că noi, românii, sîntem protocronişti şi într-ale politicii : am început să ne batem în mitinguri. Pentru că ce altceva era întîmplarea la care asistam decît o întrecere între cine strigă mai tare, **Jos Iliescu !** sau **Sus Iliescu !** Ţin să precizez că, spre onoarea lor, nici una din grupări nu a apelat la megafoane. Ele au păstrat confruntarea în cadrele stricte ale strigatului din gîtlejuri. Din acest punct de vedere confruntarea dintre adepţii F.S.N. şi cei ai Opoziţiei a evoluat în maniera unei finale a Cupei României între Steaua şi Dinamo. 1—0 pentru Opoziţie în primele minute, 1—1 la sfîrşitul reprizei, 2—1 pentru F.S.N. la sfîrşitul partidei. În prelungiri, altfel spus, pe la unu noaptea, cînd în Piaţă şi-au făcut apariţia, călărăşenii veniţi cu douăzeci de autobuze I.R.T.A. (pitite pe Ştefan cel Mare), pentru a salva Frontul Salvării Naţionale, scorul ajunsese 10—1 pentru Front. Dacă pe plan politic F.S.N.-ul a repurtat o victorie zdrobitoare, pe plan estetic el a fost învins net de către Opoziţie. Am citit cu mare atenţie pancartele susţinute şi prin viu grai de către partizanii Frontului : **„F.S.N.“, „Iliescu şi poporul“, „Iliescu nu ceda ! Ţara te va apăra“, „Oamenii muncii de la I.M.G.B. votează cu F.S.N.“.** Texte de o simplitate evidentă. O pancartă m-a făcut chiar să izbucnesc în rîs : **„Tineri revoluţionari. Să muncim şi să învăţăm pentru ţară !“** În schimb lozincile adversarilor Frontului m-au încîntat prin fantezie şi umor. Iată cîteva exemple : **„Frontul Provizoriu / Mincinos notoriu“, „Cine-a stat cinci ani la ruşi / Nu poate gîndi ca Bush“, „Frontul va fi provizoriu numai 20 de ani. Semnat : Silviu Brucan“, „Olé, olé/ olé / Frontul astăzi ce mai e ?“ „Securişti ! Ţării cît mai mult cărbune !“, „Azi în parcuri / Mîine-n ţarcuri“, „Trăiască F.S.N. — Partidul Semicomunist Român“.** Cumpănindu-mă eu pe culme, atent să nu cad cumva cu acoperiş cu tot, în holul muzeului, peste vreo piesă de o inestimabilă valoare, m-am tot gîndit la explicaţia acestei diferenţe de valoare estetică. Am exclus, chiar de la început, deosebirea de talent. Amîndouă grupările erau alcătuite din bucureşteni, oameni pe care îi ştim, cel puţin de la Caragiale încoace, plini de simţul umorului. Şi am ajuns la concluzia că diferenţa ţinea de atitudinea faţă de guvern : unii îl lăudau, alţii îl criticau. Aceştia din urmă îşi puteau manifesta din plin talentul literar. Aşa cum ne-o demonstrează cei 45 de ani de comunism românesc, literatura nu se simte în largul ei cînd trebuie să laude.

ION CRISTOIU

Amintiri despre literatura de azi

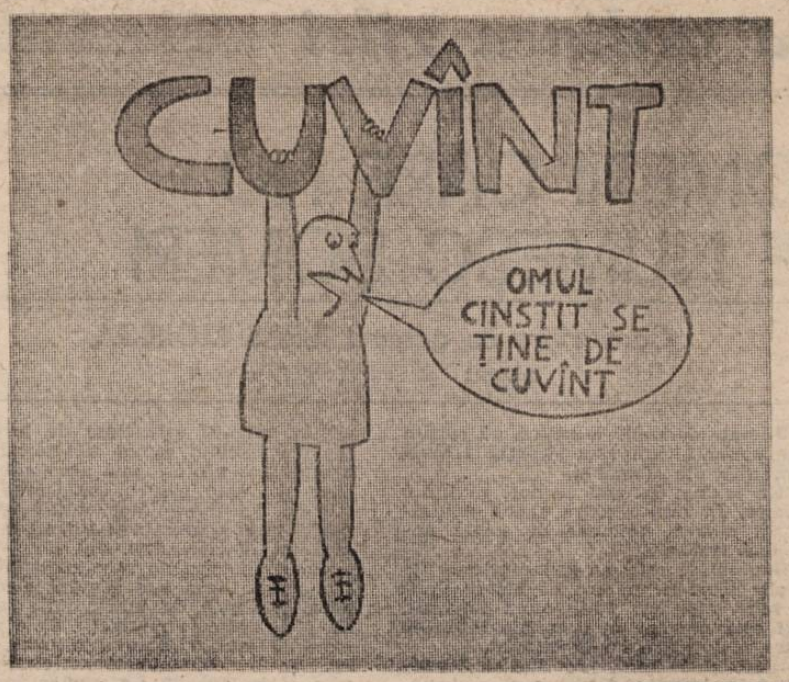

Desen de NICOLAE IONIȚĂ

● **MAI ESTE NEVOIE DE LITERATURĂ?** Aproape nimeni nu mai cumpără cărți (este drept că nici nu prea mai apar). Toată lumea citește frenetic ziare și reviste. S-a produs o spectaculoasă răsturnare de situație. Înainte se făceau cozi interminabile la librării. Acum oamenii se scoală cu noaptea în cap și așteaptă înfrigurați — la propriu și la figurat — în fața centrelor de difuzare a presei. Orice poem, chiar și unul incendiar, devine anemic raportat la articolele de fond din „România liberă" și „Adevărul". Orice roman, inclusiv **Shogun**, pare mai puțin captivant decît polemica dintre Octavian Paler și Silviu Brucan. Fănuș Neagu scriitorul este pus în umbră de Fănuș Neagu publicistul. Prozatorul Ion Băieșu se transformă în marele prozator Ion Băieșu cînd scrie despre Mihai Dulea et comp. Pînă și critica literară își schimbă obiectul: Mircea Nedelciu analizează strălucit, din punct de vedere stilistic, stenograma Ședinței Comitetului Politic Executiv din 17 decembrie 1989.

Ce se întîmplă, deci, cu literatura? Cum va evolua? Va reuși să recucerească locul pierdut?

În vremea de tristă amintire cînd presa era o falsă presă și nu servea aproape la nimic (amintind de acele ceasuri de plastic cu limbile desenate pe care le poartă la mînă copiii de doi ani), literatura își păstra o anumită libertate și avea un ascendent. Într-un ziar, de pildă, nu exista nici o șansă de unu la o mie să apară cuvîntul „biserică", dar într-un roman putea să apară. Într-un ziar nu se vorbea niciodată de dragoste, dar într-un poem se mai vorbea. Literatura devenise una dintre ultimele oaze de viață și era căutată, ca o formă de salvare spirituală. În plus, dispunînd de mijloace de exprimare mai complexe — de exemplu, de o sofisticată tehnică a aluziei — scriitorii puteau induce în eroare cenzura. După cum arăta Marin Preda la una din întîlnirile sale cu cititorii, literatura ajunsese să preia unele dintre funcțiile presei, cuprinzînd referiri directe sau aluzive la viața de zi cu zi și evocînd momente istorice pe care ziarele și revistele nu le puteau prezenta decît într-o formă standardizată.

Literatura și-a pierdut acum acest — să-i zicem — avantaj. Multe dintre cărțile pe care le prețuiam pentru că le considerăm curajoase ni se vor părea timide și nu ne vor mai interesa. Se va vedea acum clar ce anume din literatură are valoare **ca literatură.**

Cît privește evoluția literaturii de acum înainte, este de presupus că într-o primă etapă mulți autori vor face greșeala să concureze direct prin scrisul lor presa. O mare infuzie de realitate brută, de „adevăr" — în sensul publicistic al cuvîntului — va caracteriza cărțile din următorii doi-trei ani. Se va constata însă repede că pe acest teren literatura va pierde mereu în competiție cu gazetăria. Atunci se va produce întoarcerea literaturii la uneltele sale. Pentru că, în fond, aceasta este adevărata libertate pe care și-a cîștigat-o creația literară: să-și afirme specificul. Într-un climat de manifestare firească, dezinvoltă a tuturor individualităților și în condiții de emulație, literatura română va cunoaște — ca întotdeauna în istorie, cînd nu a fost reprimată — o dezvoltare extraordinară.

Iar publicul va avea din nou nevoie — pe măsura emancipării sale, pe măsura redescoperirii normalității — de literatură. Vor exista best-seller-uri. Decernarea premiilor literare va constitui un eveniment de interes național. Scriitorii noștri vor fi traduși în străinătate. Va fi obținut Premiul Nobel de către un scriitor român. Exagerez? Dimpotrivă. N-am destulă imaginație ca să descriu manifestarea explozivă a geniului național, după atîtea decenii de reprimare.

● **REVISTE CARE RENASC.** Ca un pom scuturat de omizi, revista „Luceafărul" a devenit alta, mai curată, mai proaspătă, mai rodnică. Meritul acestui reviriment îi revine lui **Laurențiu Ulici**, actualul redactor șef al revistei. Înainte, revista „Luceafărul" avea un cerc închis de colaboratori, care se lăudau între ei și care, cînd scriau despre „ceilalți", foloseau în loc de peniță limbi despicate și veninoase de vipere. Acum publicația s-a deschis tuturor autorilor valoroși, din toate generațiile și de toate orientările. Un fragment din **Istoria critică a literaturii române** de Nicolae Manolescu, un interviu cu Mihai Sin, un studiu despre Cezar Baltag de Mircea Martin, cronici ale evenimentului artistic semnate de Dan Hăulică, Florin Mugur și Ioana Crăciunescu, articole de Elena Ștefoi și Nicolae Prelipceanu, poezie de Dan Laurențiu și Cornelia Maria Savu, rubrici de critică literară semnate de Florin Manolescu, Laurențiu Ulici, Dan C. Mihăilescu, Liviu Petrescu și Ioana Em. Petrescu, un poem-manifest de Daniela Crăsnaru publicat pe prima pagină — iată numai cîteva extrase din sumarul primului număr. Înainte nu ceream la chioșcuri revista „Luceafărul", ci mă adresam astfel chioșcăresei,' spre nedumerirea ei: „Vă rog să-mi dați articolul lui Fănuș Neagu din «Luceafărul»!". Surpriza plăcută constă în faptul că pe ultima pagină a revistei renăscute regăsim chenarul cu tableta lui Fănuș Neagu. Iar surpriza și mai plăcută este că altceva din vechea revistă nu regăsim.

O evoluție îmbucurătoare cunoaște și „Tineretul liber. Supliment literar-artistic". Ca să fim sinceri, această publicație n-a fost niciodată lipsită de valoare. Se poate spune chiar că în primii ei ani de existență a adus un suflu nou în presa noastră culturală. Iată însă că acum vechiul SLAST renaște. S-a debarasat de un anumit diletantism de care fusese invadat în ultima vreme. La conducerea revistei se află, de altfel, un profesionist al scrisului și un specialist în literatură, criticul literar **Gabriel Rusu.** Semnături care au acoperire în aur — Miruna Ionescu, Mircea Nedelciu, Sorin Preda, Areta Sandru, George Stanca, Florin Iaru, Horia Gârbea, Anca Ioana Andriescu, Gabriela Hurezean, Dan Stanca, Horia Alexandrescu ș.a. — pot fi întîlnite în ultimul număr al publicației. Citindu-l, îți vine să fii din nou tînăr, și să te lansezi într-o publicistică frenetică.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Teatru

Actrițele Rodica Mandache, Adriana Trandafir și regizorul Tudor Mărăscu față în față cu noul destin al Teatrului Giulești. (Dorin Măran)

DE LA „SOMNOROASA AVENTURĂ" LA „STAREA DE ASEDIU"

Marți, 6 februarie a.c. am asistat, împreună cu alți cîțiva ziariști tineri și personalități ale vieții culturale, la un fel de conferință de presă organizată de Teatrul Giulești, în Sala Majestic de pe Calea Victoriei. Condusă de regizorul Tudor Mărăscu, întîlnirea, să-i spunem mai simplu, s-a bucurat și de prezența unora dintre cei mai cunoscuți actori ai acestui lăcaș de cultură. S-au pus întrebări, regizorul și actorii au răspuns, luminînd astfel cîteva din aspectele ținute, pînă nu de mult, în întuneric, probleme pe care „cei din interiorul teatrului" le știau foarte bine, luptîndu-se cu ele zi de zi, spectacol de spectacol. Spațiul redus ne obligă acum la un rezumat, dar, poate, în viitor, vor forma obiectul unei mese rotunde. Deci, cerîndu-ne scuze față de toți cei care au luat cuvîntul și nu se vor regăsi în aceste rînduri, reluăm acum doar trei opinii.

Tudor Mărăscu : „Ce avem de gînd ? Teatrul Giulești este după Teatrul Național, teatrul cu cele mai multe spații de joc, în număr de 5 (cinci). (N.A. : Transcriu o scurtă prezentare a lor : sala Giulești, cea principală și o sală studio pentru experimente în care nu s-a jucat nimic ; sala Majestic, cea principală, încă o sală de 250 de locuri în care nu s-a intrat niciodată în ultimii 13 ani și foaierul sălii Majestic, 100 de locuri care a fost folosit, un spațiu intim, foarte util pentru un anume gen de spectacole). Deci, putem da fiecărui spațiu un profil unitar, dar destinații variate. Nu uităm că acum sîntem într-o competiție puternică, nu numai cu alte teatre, dar și cu televiziunea, fapt ce ne obligă, după o lungă perioadă de marginalizare a acestui teatru, marginalizare existentă chiar și atunci cînd ni s-a oferit această sală Majestic din plin centrul Capitalei, să pornim acum într-un fel de marș forțat. Cei trei regizori ai Teatrului Giulești pornesc simultan repetițiile la trei piese cu o puternică forță de impact asupra spectatorilor. E vorba de „Starea de asediu" a lui Albert Camus în regia mea, „Regele moare" de Eugène Ionesco în regia lui Mircea Marin și „Faust" de Marlowe în regia lui Dragoș Galgoțiu..."

Sorin Postelnicu : „Toți actorii pornesc acum cu speranțe mari, curate și în sfîrșit nobile către un sezon care nu înseamnă numai o primăvară meteorologică, ci și una spirituală. Sper să însemne și primăvara spirituală a celor care ne iubesc, spectatorii, care ne vor vedea și prețui ca și pînă acum, poate și ceva mai mult..."

Rodica Mandache : „Noi nu mai eram. Acum simt că am renăscut ca actriță, da, am renăscut în casa noastră, Teatrul. E ca o sărbătoare..."

Splendide cuvinte, nobile sentimente. Anii care vin vor permite artiștilor în general, actorilor și regizorilor ca să ne oprim acum numai la ei, exprimarea liberă și descătușarea acestei comori, pînă acum ținută sub obroc și anume gestul creator al actorului și regizorului profesionist. Ei înțeleg asta și de aceea simt că renasc. Și renasc împreună cu ei, spectatorii. Cred că dacă vechea politică culturală s-a speriat vreodată de ceva, acel ceva a fost „gestul creator" de orice fel ar fi fost el. Acum această forță creatoare va fi cea care va lansa vedeta, îi va fi carte de vizită, o va face iubită și dorită în același timp. Regizorul Tudor Mărăscu spunea că a renunțat la repetițiile pentru o piesă pe care o avea gata, „Somnoroasa aventură" și începe repetițiile cu „Starea de asediu", o piesă complexă și actuală. Trecerea aceasta, de la o piesă la alta este de fapt o trecere de la un timp la altul.

GEORGE CUȘNARENCU

Televiziune

CARÈ DE AȘI CU POPĂ-N COADĂ

Nu-mi amintesc, nu găsesc nici un serial din istoria recentă a televiziunilor pe care le urmăresc — română, bulgară, sovietică, care să ne țină treji noapte de noapte pînă în jurul orelor 2—3. M-am gîndit la „Sfîntul", la „El Fugitivo", la „Forsyte Saga", la „Washington — în spatele ușilor închise", la „Lumini și umbre", nimic, nimic nu seamănă cu „serialul" procesului celor 4 mari. Să-i zicem serialul „Cei 4 ași". Și ai genocidului. Să nu vă mai spun cum îi cheamă, îi știm : Un Postelnicu de cupă (de la cupiditate) care s-a comportat ca un viclean șeptic intrat într-o genocidă chintă roială la două capete (El și Ea) : un Mănescu Manea ca o damă de pică acuzîndu-și gracil dureri de inimă în partea dreaptă după ce a pupat mîna Rigăi ; un Bobu de caro, capătul de jos al unui romb care avea celelalte vîrfuri pe tata, mama și fiul „ardelean" din Sibiu, un slugoi pe care nici tataie, care n-a fost chiabur, nu l-ar fi luat măcar să-i rinească grajdul de bălegar ; un Dincă de treflă care respectiv nu avea nici o vină, respectiv, decît că, respectiv am înțeles domnule Președinte, respectiv.

Și totuși am găsit ! Postelnicu seamănă cu JR (Geiar) din serialul ăla în care o familie exploata poporul texan mult mai puțin decît exploatau acești noștri poporul român. Ca și JR, Tudorică al nostru avea în el ceva odios, de fapt are că trăiește și va mai trăi și după recurs. El Tudorică Postelnicu, șeful pompierilor, un modest șef de tulumbă, care nu bea, nu fumează și nu bate pe stradă decît păzit de dulăi cu pistolete („zic pistolet că era un pistol mai mic").

Da, patruași ajunși în boxă sărind în poziție de drepți ca-n fața „marelui fiu al poporului" pe care cu cîtă detașare îl numeau dinșii „tiranul" și „dictatorul", siguri fiind că el nu-i mai auzea. Că dacă l-ar fi auzit... Da, patru ași care-și puneau atîta cenușă-n cap încît la un moment dat eram tentat să cer un vagon de cenușă că numai **asta nu s-a dat la export**, să aibă tovii cu ce să se laie de păcate. Teribil joc de poker în care un carè de ași a fost dejucat de un „popă" de la Timișoara, cum îi spuneau ei **bravului** Tőkes. Teribil acest prim serial cu eroi adevărați, cu „actori" pozînd în inocenți, căci nu pot uita boabele de lacrimi ale lui Bobu, pozînd în vedete de tribunal. Vedeți, vedetele au creat și ele mode așa că nu m-aș mira să văd pe unii foști comuniști de omenie aflați și ei la înalta facultate penitenciară purtînd mustață a la nea Jenică Teleagă și frez a la Postelnicu. Aș da oricît, aș da un pachet de „Carpați" de Sfîntu Gheorghe, numai **să-i văd** la vară în campanie la cules de cucuruz, cărînd ciucălăi sau la depănușat manual, alături de deținuți de drept comun, cîntînd cu ei în cor „Noi sîntem mîndria țării" ; să-i văd dînd cu tîrnăcopul pentru desăvîrșirea portului București, port la Marea Neagră. Le-aș da rația mea de ulei de rapiță pe luna august '89, o țin ca amintire căci n-am autoturism, numai să-i văd făcîndu-și un salam de soia prăjit, așa cum făceam noi un popor întreg de telespectatori. Să vadă și ei cum este, cum a fost cu noi ; ei, ei care erau fruntea țării, o frunte îngustă cît muchia de la topor. Ei, ei despre care mamaia mea de 87 de ani m-a întrebat pe limba ei : „ăștia ne-a condusără, maică!?"

P.S. A apărut pe firmament și Maria (ceaușescu) Bărbulescu și ea fotogenică ca (vreau o cacofonie) o chivuță ce ne ghicea în cărți viitorul luminos, după ce și-a vîndut stocul de bomboane agricole pe modernul stadion scorniceștean.

GEORGE STANCA

Să vorbim fără teama de microfoane

• Profesia de inginer

INTR-UNA DINTRE (MULTELE) INTREPRINDERI DIN BUCUREȘTI

O meserie ca oricare alta, înconjurată de un autentic anonimat științific, sufocată continuu, cu perseverență, de empirismul ridicat la nivel de standard, eradicată cu putere din tabelele nominale referitoare la „Perspectiva de cadre", privită cu scepticism și nemulțumire abia stăpînită de către muncitorul obișnuit, condamnată la deprofesionalizare prin suprimarea hotărîtă a canalelor de comunicație cu știința din afara granițelor țării, etichetată drept un loc liniștit pentru „muncitorul cu studii superioare", care se perfecționa constant sortind cartofi și ceapă, păzind lanurile de porumb, sădind pomi prin parcuri sau pe bulevarde, încărcînd și descărcînd legume în depozite proiectînd cu mătura pe marea și generoasa planșetă a străzii ordinea și curățenia conform legii nr. 10, demolînd locuințe, cărînd molozul, cărămizile, mortarul și sacii de ciment prin spațiile destinate viitoarelor complexe agro-alimentare, spălînd geamurile și pardoselile apartamentelor din Centrul Civic, semnînd condica zi de zi, pe schimburi riguros organizate, pe „Victoria Socialismului", pentru a menține în perfectă stare de curățenie un bulevard necirculat.

Marcată de sesiuni de comunicări științifice anuale intitulate sugestiv acțiunea „Cartoful", „Ceapa" sau „Mătura", de mese rotunde și colocvii găzduite de sediile comitetelor de partid sub titulatura de „Gardă dublă", formată după cum bine se știe dintr-un grup de patru, organizate pe bază de tabele nominale ale căror rubrici, începînd cu numărul curent, numele și prenumele, data și ora, funcția politică și administrativă, locul de muncă, prindeau tot mai multă consistență tinzînd spre acapararea tuturor celor 13 rubrici ale binecunoscutelor tabele de cadre, încurajată de stimulente morale și materiale ca blocarea posturilor la doctorat desființarea primelor acordate pentru invenții și inovații și reducerea pînă la sume simbolice a celor trimestriale, promovarea cu consecvență în funcțiile de conducere pe linia producției a maiștrilor sau activiștilor de tot felul, și nu în ultimul rînd, aplicarea draconicei legi de retribuire nr. 57, republicată, profesia de inginer a fost marginalizată printr-o acțiune sistematică, riguros elaborată, condamnată la (auto)-desconsiderare și blazare.

Fundamentul rigorii științifice subminat de arbitrarul „necesităților", profesionalismul proiectelor sacrificat de falsele comandamente ale raționalizărilor și valorificării superioare a materiilor prime autohtone, modernizarea producției golită de semnificațiile reale ale performanței tehnologice și eficienței economice, calitatea produselor sabotată de lipsa materialelor corespunzătoare, calitatea slabă a celor utilizate, de condițiile precare de lucru și nu în ultimul rînd de subțirele profesionalism al unora dintre cei chemați să o realizeze.

Meseria de inginer, îmbrățișată de mii de tineri cu entuziasm și optimism ca profesiune de credință a vieții lor, deși supusă unui proces treptat, perfid de înstrăinare a rezistat totuși, în pofida tuturor vicisitudinilor în sufletele și conștiințele tuturor acelor buni români, care au crezut și au vegheat necontenit, cu încredere și speranță asupra ei.

...DUPĂ 22 DECEMBRIE 1989

Articol unic : Repunerea în drepturile legitime la nivelul conștiinței fiecăruia dintre noi a noțiunii de inginer, așa cum este ea definită de dicționarul limbii române moderne : **„specialist cu o pregătire tehnică și teoretică obținută într-un institut de învățămînt superior, care organizează și conduce procesele tehnologice dintr-o întreprindere".**

Ing. NICULESCU M. GEORGE

• Să-i stimulăm pe inventatori cu adevărat

A da Cezarului ce-i al Cezarului ! Iată un imperativ care trebuie reactualizat în România liberă, epurată de dictatură! Societatea noastră liberă trebuie să spele rușinea unor legi și decrete care sufocau spiritul creator al inteligenței tehnice românești, care uniformizau în mod absurd valorile autentice cu diletantismul. Harul acesta inestimabil care este **creativitatea** trebuie descătușat de birocrație și teama de afirmarea competențelor de excepție. Întreaga societate este beneficiara ideilor valoroase, aplicabile, de aceea se impune cu necesitate răsplătirea cum se cuvine a tuturor truditorilor de pe fronturile științei și tehnicii.

Cine dă girul pentru noutatea și importanța economică a unei invenții și inovații ? Să citâm cîteva „organe" și „organisme" însărcinate cu aceasta, conform Legii nr. 62/1974, Decretului nr. 93/1976 și Decretului nr. 383/1984 : C.T.C., S.P.T.C.N., A.P.T.R.N., A.P.S.D.V., A.P.P. etc., etc. (lăsăm pe seama rebusiștilor dezlegarea siglelor, fiind convins că este imposibil pentru un inventator să le fi reținut). Despre pogoanele de hîrtie consumată pentru o invenție, ce să mai vorbim ! Ar

putea tapeta un apartament cu trei camere și dependințe.

Cît li se acordă inventatorilor (căci legile respective nu sînt abrogate încă) ? Iată ce spune decretul 383/1984 : a) 50 la sută din efectele aplicării în producție în primul an de aplicare ; b) 25 la sută în al doilea an de aplicare, dacă se menține efectul invenției sau inovației. **Întrebare :** DE CE NUMAI ATÎT ? ÎN BUZUNARUL CUI INTRĂ RESTUL ?

În mod cu totul ciudat, același decret prevede cuantumuri de plată și pentru „stimularea personalului care a contribuit la obținerea de beneficii suplimentare prin aplicarea în producție a invențiilor și inovațiilor". **Întrebare :** INVENTATORUL ESTE OBLIGAT SĂ CEDEZE O PARTE DIN CE I S-AR CUVENI PENTRU CA IDEEA SA SĂ FIE PUSĂ ÎN OPERĂ ? Textul de lege respectiv pur și simplu instituționalizează ciubucul „datorat" de inventator celorlalți, pentru ca munca lui să nu fi fost zadarnică. „Îmi dai, îți dau !" A uitat legiuitorul că aplicarea invenției aduce beneficii întregii întreprinderi (unități), întregii societăți, pe timp nelimitat ? Dacă legiuitorul era comandat de analfabeți, lucrul era posibil.

Lovitura de grație, rușinoasă și umilitoare, abia urmează. Ce spune legea în continuare : „în cazul în care din repartizarea sumelor aprobate, conform metodologiei de mai sus, rezultă premii mai mari de 50 000 (cincizeci de mii) lei anual, acestea vor fi acordate cu aprobarea prealabilă a organului de conducere al ministerului, la solicitarea organului de conducere al întreprinderii". Cum e posibil așa ceva ? Numai Asociația Loto-Pronosport acordă norocoșilor sume incomparabile, anual, numai pe baza „efortului' de a completa un buletin de participare. Efortul nervos, intelectual (și adesea material) este răsplătit în bătaie de joc de actuala legislație — el, truditorul într-ale științei și tehnicii, devenise un paria al societății. **Întrebare :** PÎNĂ CÎND VA DURA ACEST PARADOX ?

Un alt vot de blam l-aș aduce obiceiului (nelegalizat, dar aplicat „neabătut") de a fi trecuți pe lista autorilor și cadrele de conducere ale unităților, ale respectivei unități productive. De fapt, era o altă mînă, invizibilă la prima vedere, băgată adînc în buzunarul firav al inventatorului, sau, dacă vreți, echerul pe care era obligat să-l facă superiorilor ierarhici. „Te faci frate cu dracu' pînă treci puntea !" PÎNĂ CÎND ?

Termenul de stimulent pentru inventatori și inovatori trebuie să-și găsească realul înțeles. Factorii competenți trebuie să-și revizuiască atitudinea față de ei, să nu mai promoveze uniformizarea recompenselor, să creeze cadrul propice aplicării celor mai valoroase idei. **Să nu ne temem de inventatorii și inovatorii milionari. Dacă ei vor fi milionari, industria va fi miliardară.** Nu e un simplu joc de cuvinte, să privim cu atenție ce se întîmplă în țările dezvoltate.

Sînt convins, pe de altă parte, că Premiul Nobel nu este interzis inteligenței românești. Nimeni nu țintește prin activitatea sa un anume premiu, dar răsplata propriei societăți pe care o servește inventatorul trebuie să fie prima care-l stimulează, care-i face un nume binemeritat pe plan național și internațional. Economia noastră, moștenită de la „atotcunoscători", are acum nevoie mai mult ca oricînd să-și promoveze și să-și apere autenticele valori. (Vom reveni cu exemple concrete).

PAUL IOAN

• Ce vină au plantele că nu pot fi vînate ?

Lumea vegetalelor — atît de variată și încîntător de frumoasă, dar mai ales indispensabilă vieții animalelor și omului, factorul determinant al mediului ambiant — nu s-a bucurat de atenția cuvenită în școala noastră și în institutele de profil. Speram ca Răchită-Vodă, supranumit acum „Românoctonul", să se apropie într-un fel oarecare și de lumea plantelor pentru a da un impuls cercetării, nu numai să vîneze animalele ocrotite ; dar nu s-a întîmplat așa, plantele n-au sînge să-l vadă curgînd. Pînă și florile primite de la copii le plasă imediat însoțitorilor.

Scientia amabilis (Botanica) a fost marginalizată în programele de învățămînt, iar unele manuale sînt antipedagogice, incomplete și neatractive, altele reprezintă niște cursuri universitare „presate" să încapă între coperțile unui manual școlar, inaccesibil elevilor. Botanica a fost înlăturată de la examenele de admitere la facultățile care pregătesc specialiști pentru domeniul vegetal (agronomie, farmacie, biologie, silvicultură). Noi, din cercetători, deveniserăm cerșetori pe la diferite întreprinderi și instituții pentru a căpăta un mic contract de cercetare, de orice profil ar fi fost, pentru a ne acoperi salariile, făcînd deci altceva decît ceea ce știam cu înaltă competență în domeniul științei amabile. Eram niște cîrpaci produși de degradarea profesională.

N-am putut continua activitatea de cercetare a ilustrilor noștri înaintași care au realizat marea operă de referențialitate internațională, „Flora României", în 13 volume, pentru că eram obligați să însăilăm, ca roboții, lucrări de dosar, nu de publicat, care erau încărcate, de regulă, cu compilații sau amintiri, rareori cu idei științifice originale. Generația mea, care trebuia să realizeze Flora Criptogamelor (alge, ciuperci, licheni, mușchi de pămînt), a fost condamnată să poarte „povara incompetenței". Publicația botanică a fost compromisă cu lucrări lipsite de valoare științifică, scăzînd mult creditul nostru internațional, încurajate fiind de comitetele de redacție și de editori.

Prin reorganizarea Academiei Române sperăm să redevenim ceea ce am fost, acum 20 de ani, Institutul de Biologie „T. Săvulescu", în care să se realizeze opera de mare interes național „Flora Criptogamelor" și reeditarea primelor două volume din „Flora României" care sînt de mult depășite. Revistele de botanică ale Academiei Române trebuie să-și capete o nouă identitate (poate Brandzea, sau Nitraria, Carlina, Campanula), cu comitet de redacție din botaniștii cei mai valoroși, și să fie girate științific de Institutul de Biologie pentru a putea recăpăta importanța în activitatea de schimb. Societatea de Științe Biologice (mai adecvat Societatea Biologilor Români) să fie reorganizată după criterii democratice care să reprezinte interesele tuturor biologilor noștri.

Dr. G. DIHORU

• Minciuna sta cu regele la masă

Multe au fost procedeele prin care fostul dictator și compania sa abjectă au căutat să clădească un piedestal de pe care epoca în care a dominat și jefuit țara să pară, în ochii lumii, „de aur". Iar dintre mijloacele uzitate pînă la suprasaturație, de fapt pînă la a produce efecte exact contrarii celor urmărite, n-a lipsit — nici un moment, am putea spune — minciuna. Dusă la extrem pe plan intern, dar și în felul în care se căuta să fie prezentată România „ceaușistă" pe plan internațional. Așa se făcea că țara noastră figura în unele statistici întocmite de forumuri mondiale — care aveau grijă, însă, probabil presimțind minciuna pornită din „cabinetele 1 și 2" de la București, să menționeze că datele sînt cele furnizate oficial de autoritățile românești — pe unele din primele locuri, dacă nu chiar deținea întîietatea pe planul înfăptuirilor sociale. Astfel, România se situa, potrivit datelor măsluite, printre statele cu cea mai mică mortalitate la mia de locuitori, deși în realitate cimitirele deveniseră neîncăpătoare. Mortalitatea infantilă era ca și inexistentă, deși noi, cei ce sufeream de frig și foamete știam că, în maternități, există aceleași vitrege condiții care determinau situația în care trăiau numai cei pe care natura sau întîmplarea îi treceau prin „sita" selecției naturale. Dar, măsluirea lucra : înregistrarea nașterii avea loc numai după ce puiul de om reușea să treacă nemilosul examen sorocit de „cel mai iubit fiu al națiunii". Și, astfel, România spoliată de clanul de tristă amintire figura în statisticile internaționale ca țară „cu asistență pediatrică foarte bună". Exemplele ar putea continua, pentru că, în țara în care s-au adeverit cuvintele poetului : „minciuna sta cu regele la masă", falsul datelor statistice intrase în cotidian. Să ne oprim, însă, la unul, cules din domeniul protecției muncii. Din statisticile întocmite de Biroul Internațional al Muncii — repetăm, pe baza cifrelor comunicate de statele membre — reieșea că în țări în care se cunoștea că, într-adevăr, se acordă atenție creării de condiții pentru evitarea accidentelor de muncă și a îmbolnăvirilor profesionale, cum ar fi Franța, R.F.G., R.D.G., Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia, un accident de muncă revenea la maximum 50 de muncitori. România, însă, avea, scriptic, motive să privească „de sus" astfel de situații ; datele oferite organismului respectiv ofereau o imagine fără egal. La noi, un accident de muncă revenea la 475 de muncitori. Deci, o stare de lucruri de 10 ori mai bună decît în țările menționate. Poate că pe acele meleaguri am stîrnit chiar invidie sau exclamații de genul „Doamne, ce mai grijă față de om în România !".

Realitatea era, de fapt, cu totul alta. O relevă un simplu „eșantion". Analiza efectuată de Inspecția de Stat pentru Protecția Muncii în șapte mari întreprinderi, în care lucrau circa 78 000 de muncitori, scoate în evidență că, în unitățile respective, s-au produs, într-un an, 4 300 de accidente. Ceea ce înseamnă cam un accident la 17 muncitori. Atunci, cum ieșea bine sau foarte bine „per total" ? Răspunsul este ușor de dat : intra în funcțiune mecanismul minciunii. Se raportau numai 737 accidente de muncă. Restul, ceea ce însemna o cifră de aproape cinci ori mai mare, se încadrau ca „accidente în afara muncii". Camuflarea avea cel puțin două scopuri : pe de o parte să arate „deosebita grijă față de om în societatea românească multilateral dezvoltată", pe de alta, să se facă economii, deoarece, cu precădere în ultimii ani, accidentații în afara muncii nu beneficiau de plata concediilor medicale.

ION STOICA

Nr. 6 (1 686) din 10 februarie 1990

Salbe nemuritoare

Bilanțul activității pădurarului Vasile Cojocaru, care își desfășoară munca în pădurile de pe Valea Doftanei (județul Prahova), include pe lîngă alte multe realizări frumoase, și 15 medalii cinegetice (11 de aur, 3 de argint și una de bronz). Medaliile provin din confruntările internaționale desfășurate la expozițiile cinegetice din Franța, Cehoslovacia, Bul-

garia, expoziții la care pădurarul a participat indirect prin trofeele sale de vînat. Medaliile cinegetice sînt ca salbe nemuritoare, întrucît ele, menționate fiind în cataloagele internaționale, se transmit generațiilor următoare. Medaliile și plăcheele acordate sînt dovezi peremptorii ale bogăției și calității deosebite ale faunei cinegetice din țara noastră. Demnă de reliefat este și munca depusă de cei ce lucrează în mijlocul pădurii pentru păstrarea și dezvoltarea complexă a tezaurului verde și protejarea viețuitoarelor adăpositte. (Dr. Vadim Nesterov).

Cicloane în... laborator

Toate fenomenele dezastruoase ale vremii — intemperiile, furtunile, uraganele — sînt într-un fel sau altul legate de cicloane. Pentru înțelegerea modului în care ele se produc și evoluează, oamenii de știință modelează fenomenele meteorologice la o scară considerabilă. În acest scop se utilizau niște recipiente plate amintind de o tigaie, care se roteau cu viteză uniformă, atmosfera fiind imitată de un lichid. Cu toate diferențele dintre scara proceselor reale din natură și cele modelate, curenții din recipient simulau mișcările atmosferice globale. Analiza acestor procese nu era însă cu nimic mai simplă decît analiza fenomenelor reale din atmosferă.

În prezent, tehnica cercetărilor experimentale s-a schimbat, în laborator creîndu-se noi modele fenomenelor atmosferice complexe, ci a proceselor „elementare" care le compun. Astfel, la Institutul de fizica atmosferei de pe lîngă Academia de științe din U.R.S.S., se studiază așa-numita instabilitate hidrodinamică a curenților de aer. Acest fenomen constituie una din cauzele care generează și dezvoltă cicloane și anticicloane. Apariția acestui fenomen se datorează diferenței dintre vitezele de deplasare ale straturilor vecine ale atmosferei și conduce la formarea turbioanelor și a trombelor de aer.

În noile instalații experimentale lichidul care simulează atmosfera este pus în mișcare prin procedee mecanice sau magneto-hidrodinamice. În cel de-al-doilea caz se utilizează proprietățile lichidului conducător ai curentului electric : viteza și direcția curenților în lichid sînt create prin acțiunea unui cîmp magnetic exterior. Rezultatele experimentale se confruntă cu modele teoretice și cu datele observațiilor efectuate în atmosferă.

În imagine este prezentată circulația atmosferică în emisfera sudică obținută în condițiile de laborator.

Fotografii: MIHAI MARIAN

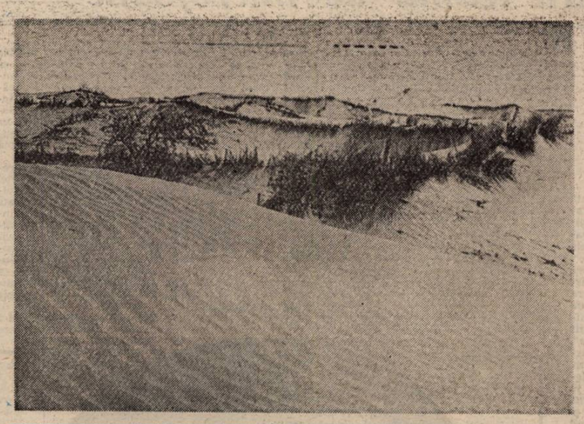

enciclopedie

ALARMĂ PE TERRA

Continuă, nestăvilită, ofensiva deșerturilor

În fiecare an, șase milioane hectare de terenuri productive sînt înghițite de deșerturi, iar alte 21 milioane hectare de alte terenuri devin practic nerentabile pentru a mai fi cultivate. Este o hecatombă de-a dreptul înspăimîntătoare și ea poate îndemna pe oricare locuitor matur al „planetei albastre" să se întrebe cu temei — mai poate fi stăvilită ofensiva deșerturilor ?

Dar ce sînt deșerturile ? În accepțiunea generală, ele ar fi regiunile în care, datorită climei aride, rețeaua hidrografică lipsește sau este dezorganizată, iar precipitațiile atmosferice sînt foarte scăzute. În latină, „arid" înseamnă uscat. Există perimetre de pămînt cu grade diferite de ariditate : „extrem de aride", „aride" și „semiaride". În prima categorie intră deșerturile, terenuri în care cantitatea de apă care cade anual reprezintă un procent infim, sub 3 la sută din cantitatea de umiditate ce se evaporă. Suprafața totală a pustiurilor se situează în jurul a 500 milioane hectare. Ea reprezintă 5,5 la sută din întinderea uscatului, fără însă a se include nesfîrșitele „deșerturi polare", din Antarctica și Arctica.

În regiunile aride, cu o arie de circa 2 miliarde de hectare, cantitatea de precipitații anuală se situează sub nivelul de 200 mm. În atari regiuni ostile vieții se poate practica agricultura. Cu o condiție : să existe apa necesară irigării terenurilor. Zonele cu climat semiarid sînt propice existenței semideșerturilor. În aceste teritorii, vitregite și ele de natură, cad precipitații anuale între 200—600 mm. Suprafața semideșerturilor în lume a ajuns să depășească 2,1 miliarde hectare. Și, adunînd, suprafețele deșerturilor, semideșerturilor, stepelor și savanelor aride (lăsînd la o parte „continentul alb și inospitalier", precum și ținuturile Arcticii) deține a pondere însemnată din teritoriul terestru al planetei Pămînt — peste 33 la sută.

Deșertificarea a luat amploare în acest deceniu datorită mai multor cauze. Este vorba de pășunatul intensiv, tăierile masive de păduri, exploatarea nerațională a terenurilor pentru culturi, gestiunea inadecvată a apei freatice și viața sedentară a nomazilor. Și seceta, fenomen natural extrem de devastator pentru recolte, contribuie la accelerarea procesului de deșertificare a terenurilor arabile. Pe parcursul acestui secol, Sahelul, bordura sudică a Saharei, cel mai mare pustiu al Terrei, care se întinde de la o extremitate la alta a Africii, între Oceanul Atlantic și Marea Roșie, a fost bîntuit de patru mari secete. Acest briu ce încinge continentul, Sahelul desigur, înaintează către sud an de an, în ciuda eforturilor întreprinse de a-i opri ofensiva. Fiecare dintre aceste catalisme naturale prelungite în timp, pe parcursul a cîtorva ani (ca de pildă în perioada 1969—1973 și 1982—1983) au decimat uriașe suprafețe de pămînt, scoțîndu-le din circuitul agricol. Un an fără ploi în Sahel este un dezastru. Iar cînd ploile întîrzie să se abată asupra solului, ani în șir, dezastrul capătă proporții de neînchipuit. Solul crapă și nu mai poate produce nimic. Animalele sînt decimate, datorită lipsei hranei și a apei. Chiar și omul este condamnat să sufere, uneori pînă la pieire, vitregilile flagelului secetei. O populație de peste 150 milioane de oameni a fost afectată de ultima mare secetă care a bîntuit în Sahel.

Înaintării „triumfale" a deșertului nu i s-a putut pune stavilă. Nisipurile calcinate de razele ucigătoare ale Soarelui iau cu asalt terenurile cultivate, transformîndu-le în perimetre semiaride. Secetele succesive au decimat și liziere de păduri înălțate de om cu mare trudă într-o barieră ofensivei deșertului asupra cîmpurilor roditoare. Dar și oamenii sînt vinovați. Și ei au contribuit, din plin chiar, la potențarea dezastrului prin cuit de secetele prelungite, folosind lemnul pădurilor ca sursă de energie.

Deșertificarea afectează în principal zonele aride și semiaride. Ea este mai frecventă în perimetrele semiaride. Nu seceta este cauza primordială a acestui fenomen natural care încă nu a putut fi controlat. Deșertificarea este, în bună parte, „opera" omului. Cei ce sălășluiesc în vecinătatea Sahelului devitalizează terenurile arabile, mai ales prin distrugerea lizierelor care au rostul de a proteja culturile. Există și nesăbuința utilizării fără discernămînt a solurilor și bazinul Amazoanelor și Indonezia s-a recurs la cultivarea alternativă a plantațiilor. Scopul urmărit ? Restabilirea productivității solului. Din păcate însă, mai multe substanțe nutritive sînt înmagazinate în vegetație decît în sol. Cultivate și apoi defrișate de acoperămîntul dens vegetal, solurile regiunilor umede, tropicale, își pierd rapid fertilitatea.

Terenurile afectate de fenomenul deșertificării mai pot să fie recuperate pentru a fi, ulterior, reintroduse în circuitul productiv ? Numai în anumite circumstanțe. Să rămînă, totuși, un strat arabil suficient, climatul să nu fie schimbat radical, iar terenurile să nu mai fie supuse presiunilor de deteriorare. E nevoie de timp. Dar și de cercetări rigurose. Pentru a se înțelege exact, dacă procesul poate fi inversat, în sensul de a transforma terenurile semiaride în suprafețe propice exploatării agricole.

Este evident, relevă studii întreprinse de Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător (UNEP), că deșertificarea îmbracă mai multe ipostaze : avansarea dunelor și bancurilor de nisip ; deteriorarea terenurilor arabile și a pășunilor ; sporirea salinității solurilor irigate ; distrugerea arborilor și arbuștilor ; degradarea apelor subterane și superficiale atît din punct de vedere calitativ, cît și cantitativ. Deșertificarea este adesea consecința despăduririlor, amenințîndu-se astfel terenurile cultivabile și semiaride. Acestea din urmă, caracterizate pdin uscăciune accentuată, au sporit ca suprafață în anii '80. În ciuda denumirii lor, care nu ar lăsa impresia că sînt improprii vieții plantelor și animalelor, terenurilor semiaride asigură, totuși, subzistența, pentru 850 milioane de oameni ! În respectivele perimetre se cultivă cereale, se practică zootehnia, se obțin diverse fibre și piei de animale necesare industriei textile și, respectiv, industriei de încălțăminte. Deșertificarea afectează în proporții diferite trei sferturi din terenurile aride. Cel mai lovit continent este Africa. Confruntate serios sînt și America de Sud, India, Asia de vest, Australia, Europa meridională și America de Nord, potrivit unei hărți întocmite de experți ai UNEP, zonele de risc ar fi, în procente din suprafața totală, următoarele : Europa (2 la sută) ; America (19 la sută) ; Asia (31 la sută) ; Africa (34 la sută) ; Australia (75 la sută). Cele mai amenințate zone se află în California, Chile, Argentina, nordestul Braziliei, Africa, Irak, Pakistan, în anumite perimetre din Turcia, Spania și din nord-vestul „continentului de la antipozi".

Hidrologii sînt unanimi în opinia lor că „deșertificarea este determinată în mare măsură și de creșterea salinității solurilor irigate care, asociată saturării terenurilor cu apă, scoate în afara folosirii o suprafață practic egală cu cea a solurilor nou irigate", relevă surse UNEP.

Avîndu-se în vedere această concluzie pertinentă, fundamentată pe cercetări de specialitate, supravegherea drenărilor în sistemul irigațiilor trebuie îmbunătățită. Deșertificarea este un fenomen extrem de nociv, care contribuie la extinderea terenurilor defavorizate din punct de vedere al climatului, geografiei și economiei. Foametea începe să bîntuie, iar frămîntările politice se acutizează și nu mai pot fi controlate. Un singur exemplu extren de grăitor în acest sens : toate guvernele țărilor saheliene afectate de seceta care a bîntuit între anii 1969—1973 au fost răsturnate.

Dicționar de... deșerturi

AFRICA

Sahara

Cel mai mare deșert al planetei, Sahara (în limba arabă — „întinderea pustie") ocupă aproape în întregime nordul Africii, de la Atlantic la Marea Roșie. Suprafața sa — 7 milioane kmp. Dacă în nord ajunge pînă la Munții Atlas și litoralul Mediteranei (în unele locuri), în sud Sahara face joncțiunea cu briul Sahelului. Clima este tropicală — deșertică, cu precipitații reduse (20—200 mm/an) și amplitudini termice diurne mari (30°C în aer și 70°C la sol). Temperatura maximă absolută +57°C. În timpul nopții temperatura pe întreg teritoriul Saharei coboară sub zero grade. Sahara este o regiune endoreică lipsită de cursuri de apă permanente. Există ape freatice. Sub oceanul de nisip se găsesc importante bogății. Subsolul este prea puțin prospectat. Există mari exploatări de petrol și minereu de fier. Fauna este săracă. Cu excepția oazelor nu există așezări omenești.

Kalahari

Regiune semidesertică în sudul Africii, mărginită la vest și est de podișuri, la sud de Orange, iar la nord de Zambezi. Este o depresiune cu altitudini de 900—1 300 m, acoperită de nisipuri care, în sud, formează cîmpuri de dune. Suprafața — circa 1 milion kmp. Cantitățile mici de apă care cad în regiune se evaporă sau sînt absorbite ca un burete de solul nisipos. Savană uscată. Populație rară (beckuani și boșimani).

Namib

Pustiu situat în Namibia (mărginit la nord cu Angola, iar la sud cu Africa de Sud). Se întinde ca o centură, pe o lungime de circa 1 300 km. Precipitații foarte slabe. Relieful este puternic erodat de vînturi. Se extrag diamante în zonele din sudul pustiului.

ASIA

Pustiul iranian

Se întinde pe o arie geografică care depășește teritoriul unei țări. Cuprinde părți din Iran, Afganistan și Pakistan. Sînt zone de stepe și stepe de litoral. Pe alocuri sînt deșerturi propriu-zise. În podișul iranian există numeroase lacuri sărate și mlaștini. Și încă un amănunt semnificativ — caracterul de deșert al depresiunilor din zona Golfului.

Pustiul arab

Se întinde pe o suprafață totală de circa 1,3 milioane kmp, în Peninsula Arabică, Iordania, Irak, Israel, Siria și o porțiune din Iran. În subsol zăcăminte de petrol și fosfați.

Gobi Shamo

Întinsă regiune deșertică și semideșertică în Asia centrală estică (Mongolia și China), la altitudinea de peste 1 000 m. Suprafața — 2 milioane kmp de podiș pietros și nisipos. Zonele deșertice se află în vest și în sud. Climat continental, cu temperaturi de peste 40°C vara și sub minus 25°C iarna. Populație rară. Ocupația — creșterea animalelor (oi, capre, cămile, cai, vite). Se practică și agricultura, recurgîndu-se la irigații. Zăcăminte minerale bogate.

Thar

Regiune deșertică în India și Pakistan, între cursul inferior al Indului și Munții Aravalli. Suprafața — circa 300 000 kmp. Relief de dune. Lacuri sărate și takire (deșerturi argiloase). Climă tropicală uscată cu precipitații reduse (în timpul musonului). Vegetație de stepă. În sud crește iarbă. Creșterea animalelor de către nomazi (ovine, caprine și cămile).

Takla-Makan

Deșert nisipos în vestul Chinei, cuprinzînd centrul depresiunii Kasgaria. Suprafața — 300 000 kmp. Relief — dune de nisip înalte de 40 m. Clima continentală uscată, cu vînturi puternice. Denumirea deșertului înseamnă, în chineză, „a intra, fără a mai putea ieși de acolo".

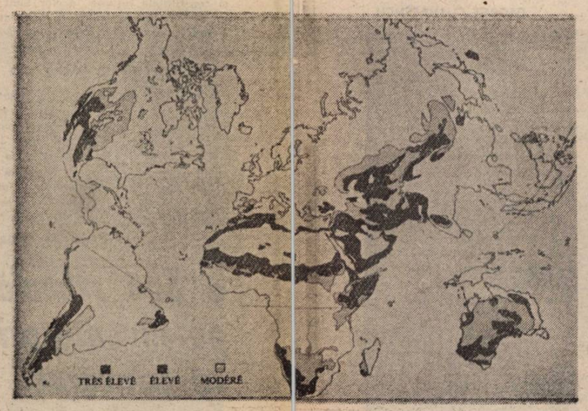

Karakum

Cel mai mare deșert nisipos din Uniunea Sovietică (acoperă trei sferturi din teritoriul R.S.S. Turkmene). Suprafața : 350 000 kmp. Relief de dune și barcane, deșerturi argiloase și sărături. Clima continentală excesivă. În oaze — culturi irigate. Zăcăminte de sulf. În limba turcă, karakum înseamnă „nisipul negru".

Kizilkum

Deșert nisipos situat în republicile Uzbekistan și Kazahă. Vechi fund de mare între Amu-Daria și Sîr-Daria. Suprafața — circa 300 000 kmp. Climat desertic continental. Mari oscilații de temperatură în cursul zilei. Se practică agricultura (cu oazele alimentate de apele freatice) și creșterea intensivă a animalelor. În subsol — zăcăminte de „aur negru", aur, grafit etc.

AMERICA DE NORD

Deșertul Gila

Situat în sudul Arizonei, deșertul este străbătut de riul Gila, afluent sting al fluviului Colorado. Climat continental. Precipitații foarte slabe. Agricultura se practică cu ajutorul irigațiilor.

Mohave

Acest teritoriu deșertic din sud-estul Californiei (S.U.A.) este cea mai mare depresiune a continentului american. El include și „Valea Morții". Suprafața circa 30 000 kmp. Vegetație predominantă de tufișuri. Cel mai fierbinte teritoriu de pe cuprinsul S.U.A. Temperatura maximă : 56°C. Subsolul ascunde zăcăminte de aur, argint, wolfram, fier, mangan, sare etc.

AMERICA DE SUD

Atacama

Deșert în Chile, la altitudinea medie de 3 200 m, între Cordiliera coastelor și Anzii Centrali. Unul dintre cele mai aride pusturi ale Terrei. Așezări omenești în oazele irigate. Zăcăminte de salpetru, aur, argint, cupru.

AUSTRALIA

Marele deșert de Nisip (în nord-vest), **Gibbon Desert** (în partea centrală), **Marele Deșert Victoria** (în sud).

Sînt teritorii uscate care ocupă două treimi din suprafața continentului. Ele se caracterizează prin călduri mari în timpul verii și geruri iarna. Deșertul poate fi cultivat numai prin irigații. Porțiunile de deșert propriu-zise sînt presărate cu lacuri sărate uscate.

Pagini realizate de DUMITRU FILIP

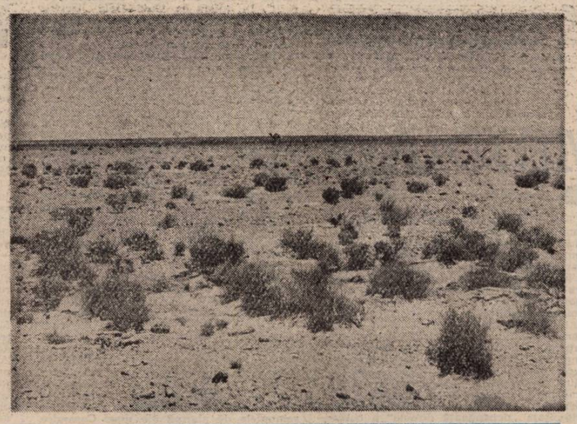

Turnul din Pisa în pericol!

Faimosul turn din Pisa, unul dintre cele mai interesante monumente arhitectonice ale patrimoniului universal, este în pericol ! Acest semnal de alarmă a fost exprimat chiar de ministerul lucrărilor publice, care a reunit de urgență comisia permanentă de experți pentru a studia această problemă. După cum se știe, Turnul din Pisa are o vechime de peste opt

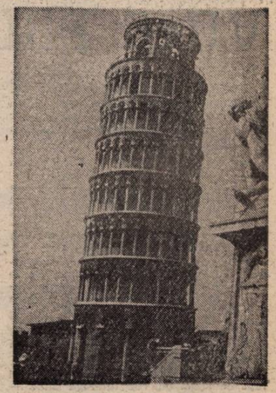

sute de ani. La scurt timp de la încheierea construcției turnului, s-a constatat declanșarea fenomenului de înclinare Cauza ? Fundația turnului a fost realizată pe un teren nisipos. De-a lungul secolelor, specialiștii din întreaga lume au încercat să găsească o soluție eficientă pentru a opri procesul de înclinare a maiestuosului edificiu, dar toate eforturile au fost zadarnice. În prezent, specialiștii supraveghează în permanență turnul pentru a preveni o eventuală catastrofă, prăbușirea acestui inedit monument.

Autobuz cu etaj

Specialiștii fabricii de autobuze „Ikarus" din Ungaria au construit un autobuz cu etaj destinat deplasării pasagerilor din aerogări. Această variantă constructivă a fost aleasă doarece de la cel de al doilea nivel al autobuzului, pasagerii pot trece mai ușor în avion, chiar dacă vehiculul nu este echipat cu trapă. Primul nivel este destinat depozită-

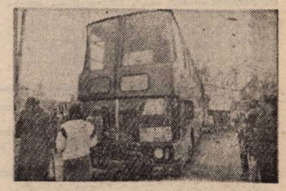

rii containerelor cu bagaje. S-a ales această soluție deoarece încărcarea containerelor în avion se face rapid cu ajutorul unor transportoare simple.

Exploatarea experimentală a noului autobuz în diferite aeroporturi a dovedit că îmbarcarea pasagerilor în avioane se face mult mai simplu și, bineînțeles, într-un timp mult mai scurt.

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

In memoriam

MARIAN ANTON, București

Starea de veghe

DE UNDE VINE PRIMEJDIA

Există aserțiuni — reflecții, anticipări, prudențe — care ni se par a fi concepute într-un febril-imediat : cu însemnul inconfundabil (aroma) unor trăiri întru totul sincrone cu momentul difuzării lor publice — azi ; și care par, tulburător, ale clipei, chiar dacă această clipă — dar nu ar fi prima oară — se măsoară în zile, în ani. Citim, deci, și transcriem dintr-o suită de astfel de reflecții:

● **Cred că trăim un moment, cînd toți *se grăbesc să-și spună părerea*, și parcă se tem chiar că nu vor fi ascultați pînă la capăt, că vor fi întrerupți. O explicație există : *prea mult timp nimeni nu a fost ascultat.***

● **Da, am ajuns la acel prag, cînd nimeni nu mai are dreptul să tacă, să se eschiveze. Și chiar dacă am admite, totuși, cum se spune frecvent, că tăcerea este și ea un mod de a fi de acord, trebuie să precizăm: *de acord cu ce?* Și apoi, nu poate fi tăcerea *(teama și sila de a mai vorbi)* un mod de a nu fi de acord ?**

● **Pînă și conștientizarea răspunderii față de sine, față de întreaga lume — cei mai mulți dintre noi o realizează abia acum pentru întîiași dată. (Ca la o judecată de apoi? Continuarea reflecției vine să confirme ipoteza n.n.) Nu întîmplător, aproape pretutindeni în lume, se vorbește tot mai insistent despre apocalips.**

● **Cu deosebirea că unii văd începutul lui în catastrofa ecologică, alții — în abdicarea de la principiile morale pe care se sprijinea (subliniat : în trecut) societatea... Simptomatic mi se pare însă că despre apocalips nu se mai vorbește în sens figurat, ci la propriu...**

Reflecțiile — schimbul de replici, în fapt — sînt extrase dintr-o viitoare carte, un captivant dialog în forma lui nemijlocită, între un proeminent compozitor al contemporaneității, Alfred Schnitke și prietenul său, scriitorul Nikolai Samvelian. Înainte de a reveni la unele sugestii majore ale acestei cărți (din care au început să apară fragmente mult înainte de publicarea ei), să mulțumim celor care ne-au prilejuit dubla întîlnire cu Schnitke-Samvelian, într-o bună traducere, încă în luna noiembrie a anului trecut. Și de la sine înțeles, ziaristei Emma Milevskaia pentru inspirata alegere a acestor fragmente, atît de încărcate de sens, atunci, în noiembrie, atît de actuale și azi.

Toffler a ironizat deseori prezicerile sumbre ale Casandrelor. Nu contestînd iminentele riscuri ale progresului contemporan, prin el însuși contradictoriu, dar conținînd de fiece dată pe o *resurecție a lucidității, a spiritului de măsură (pentru măsură) și pe revelațiile salutare ale momentelor de criză.* Spre deosebire de Toffler, Schnitke se întreabă însă „dacă sîntem destul de inteligenți (și de vizionari, receptivi la Casandre) pentru a ne înfrîna instinctele și patimile, pentru a împiedica procesele distructive (din natură, morală etc.) cele mai multe în plină desfășurare. O îngrijorare care transpare adesea și în muzica sa... Schnitke se îndoiește profund de mult trîmbițata „dependență directă" a culturii de economie: *„Nu, cultura nu este doar suprastructură (...) Pseudocultura, da, ea reacționează prompt la orice situații de viață* (politice, economice etc.)...

Această operativitate este un minus, sau, dimpotrivă, un plus, depinde cum considerăm fiecare, dar numai al pseudoculturii". În opinia sa, Casandrele trebuie luate în serios, deși... Citîm din nou: „Nu vreau să justific, ori să apăr miopia nimănui, dar continui să insist pe ideea că primejdiile vin exact de-acolo unde *te aștepți mai puțin.* Și probabiliștii, matematicienii, ar putea să confirme : de îndată ce am prevăzut un pericol și luăm măsurile pentru a-l contracara, probabilitatea lui scade. Crește în schimb probabilitatea primejdiilor pe care nu le-am întrezărit sau, din considerente subiective, de grup, de neo-oportunism, le-am minimalizat. Un motiv suficient pentru a i se reproșa azi lui Bernard Shaw, lui Romain Rolland, chiar lui Saint-Exupery, ca să nu mai vorbim de Lion Feuchtwanger și Henri Barbusse miopia, incapacitatea de a fi sesizat semnele amenințătoare, de pe la începutul anilor '30, ale atitor „gulaguri". Într-o îndreptățită stare de veghe, reacționăm prompt, în sfîrșit, la orice intoleranță care ne amintește de gardurile de sîrmă ghimpată ale acestor arhipelaguri ale disperării umane. Dar dacă primejdia va veni de astă dată nu de unde o așteptăm — ca pe o copie a trecutului — ci, cum ne previne Schnitke, de unde o așteptăm mai puțin ? Într-un trist presentiment, după ce vom privi cercetător, îndelung, în direcția în care ar subzista, după unii, singurul pericol posibil, să ne uităm o clipă și în direcția contrară, exact la 180 de grade. Încercînd să nu mai auzim semnalele de alarmă ale unor Casandre improvizate, să medităm și să nu excludem cosmarul pericolelor care persistă, încă nebănuite, în zonele superbei acalmii.

Un pictor rus, de origine germană, probabil, Nikolai Roerich expunea în primul an al secolului, în 1901, lucrarea intitulată „De rău augur" (ciori negre pe un fond de stinci cenușii, de mare mohorîtă, de cer plumburiu și, dincolo de figurativ, de stare de apăsare). În preajma primului război mondial avea să expună un „triptic" și mai lipsit de speranță : un grup de bătrîni contemplînd consecințele unui dezastru ; într-un al doilea tablou, un piton încolăcit în jurul unui oraș alb, de piatră ; și, în sfîrșit, un al treilea ; coroane regale și imperiale zburînd deasupra unor capete descoronate. În pragul celui de-al doilea război mondial, pictează în tempera coloane de refugiați, pe drumuri fără întoarcere... La redescoperirea lui Roerich, astăzi, se discută despre dimensiunea profetică a creației sale. Se uită cît a putut fi de contestat, în epocă, de cei care pledau pentru reflectarea „prea-fericirii" în artă și pentru interzicerea anticipărilor tragice. În opinia lui Schnitke, în prima jumătate a secolului nostru s-ar fi abătut peste om tocmai materializarea acestor anticipări, ele persistînd pînă azi : *„Nu știu dacă e apocalips sau nu, trăim în miezul lui și nu sîntem în stare să ne detașăm ; sau poate că presimțirea lui vine din mii de ani de teamă, după care el se va institui, în sfîrșit, ca o purificare (...) În perioada imediat următoare ne așteaptă sondări deloc ușoare în adîncul propriei conștiințe. Sondări în căutarea idealului ? Mai curînd în căutarea adevărului...*

Și poate n-am fi scris despre acest dialog Schnitke-Samvelian, dacă însuși compozitorul nu ne-ar fi avertizat într-un fel că pericolele distrucției totalitare pot veni nu numai din zona primitivismului aberant, ci și din partea celor care nu pot trăi, bunăoară, fără să asculte, într-o anume noapte, și cu disperare aproape, concertul pentru pian în re major de Mozart. Cazul nu-i inventat...

Un dictator fără seamăn cere celor din jurul său să i se aducă înregistrat concertul. În țara respectivă, însă, concertul nu fusese încă înregistrat. În disperare, se face apel la o mare pianistă, înscrisă pe listele negre ale intoleranței, și care — alegîndu-și ea însăși dirijorul, ceea ce nu se mai întîmplase niciînd — înregistrează concertul. Dictatorul, omul-feroce cu o deschidere... spre arta nemuritoare, ascultă concertul, e încîntat, și dă dispoziție să i se remită pianistei o sumă foarte mare, în moneda acelei țări unde trăia dictatorul. Numele pianistei îl vom destăinui : Maria Iudina. Și iată că inegalabila Iudina, puritate desăvîrșită, îi răspunde dictatorului printr-o scrisoare politicoasă, în care, mulțumind pentru atenția acordată persoanei sale, roagă ca onorariul uriaș să fie folosit la repararea unei biserici, care fusese distrusă în cursul unei înfricoșătoare campanii ateiste. Mai adaugă că se va ruga, în acest caz, pentru iertarea păcatelor lui... Dictatorul nu a trimis-o în lagăr, cum s-ar fi presupus într-o viziune simplistă. Toleranța și intoleranța au dialectica lor... A ucis zeci de milioane de oameni și a lăsat-o în viață pe Iudina ca să se roage, probabil, pentru iertarea păcatelor pe care el și le știa... Iar atunci cînd dictatorul avea să moară, totuși, în ultima încăpere a ființării sale fizice, fixat pe platoul pickupului s-a găsit, incredibil, concertul pentru pian în re major de Mozart. Nu cine era dictatorul are acum importanță, pare să spună Schnitke, ci faptul că el poate subzista, ipotetic, sau se poate drapa și într-un îndrăgostit... de arta nemuritoare. În orice candoare și în orice idealist, gustul puterii și anormalitatea pot fi reprimate, dacă au germinat, pînă la capătul vieții. Dar și cînd izbucnesc...

Și încă o idee frumoasă, de astă dată a lui Nikolai Samvelian : totalitarismele nu înseamnă doar crimă, genocid... Citor intelectuali, se întreabă scriitorul, nu le-a surîs cîteodată ideea că pot tulbura cursul unor evoluții normale și legile naturii, instaurînd în locul egalității în șanse aprecierea nivelatoare a valorilor, cu corolarul că „nimeni n-ar fi de neînlocuit...". Clipă îngrozitoare, în care apatia socială și lipsa de inițiativă ajung să fie privite ca o manifestare de modestie ori de bravură cetățenească, totul se întoarce pe dos, și se întîmplă din nou ceea ce nu te aștepți... Apoi, te aliniezi, ca să nu ieși din rînd...

DOREL DORIAN

Sexualitate

DORINȚA SEXUALĂ

● Una din manifestările cele mai uimitoare și cele mai complexe ale sexualității umane este acea irezistibilă aspirație pe care o numim dorință sexuală, acel edificiu unde, ca într-un mixer, se amestecă laolaltă emoțiile, sentimentele și senzațiile ● Fie că este fugitivă sau permanentă, fără vlagă sau pasionantă, dorința sexuală este expresia unei atracții care decurge din funcționarea simțurilor și care derivă din influențele culturale și sociale ● Prezentăm, în aceste rînduri, ceea ce știu oamenii de știință despre mecanismele neurofiziologice ale genezei dorinței sexuale, plecîndu-se de la datele obținute în urma studiilor făcute pe animale și om.

Transcriem mai jos, extrase din articolul publicat în numărul special al revistei „La Recherche" (nr. 213, septembrie 1989) de John Bencroft, medic psihiatru la Medical Research Council din Edinburg (Scoția). Studiile sale de peste 25 de ani s-au axat asupra fiziologiei sexuale și a tratamentului patologiei sexuale.

Să studiezi dorința sexuală dintr-un unghi științific poate părea surprinzător. Pentru un motiv simplu : cum poți practic măsura sau diseca o dorință și cu ce scop ? De fapt, dorința sexuală este una din manifestările comportamentale de aceeași natură cu setea, foamea sau somnul. Definită astfel, spune autorul citat, ne permitem să înțelegem în ce fel informațiile primite de simțurile noastre dau naștere unei conduite și anume cum este aceasta modificată de imaginația noastră, de reprezentările noastre mentale, cultura noastră, relațiile sociale, sistemul nervos sau activitatea hormonală. „Apetitul" sexual este, folosind imaginea specifică hrănirii, produsul unei interacțiuni complexe între procese cognitive și psihologice și mecanismele neurofiziologice și biochimice. Aceste procese sînt influențate de un anume moment ; astfel, o umoare depresivă reduce posibilitatea unui demers sexual. Mai mult, la stimulii sexuali de origine externă, se adaugă conceperea imaginilor mentale, sursă de stimulări interne. Dar o fantasmă sexuală este oare un stimul sau un răspuns ? Altfel spus, gîndurile sexuale sînt ele cauza sau rezultatul dorinței sexuale ? De cîțiva ani, metode noi de studiu au permis analizarea dorinței sexuale și evidențierea originii ei la om.

Cum se măsoară dorința sexuală?

Pentru observator, apetitul sexual poate fi evaluat încercînd să se pună în evidență tendințele afective, procesele mentale și reacțiile fiziologice care îi sînt asociate ; specialiștii vorbesc despre niște „ferestre". Prin „fereastra afectivă", întrebînd oamenii cum se simt, se pot estima umorile lor și sentimentele. Prin „fereastra cognitivă" este posibilă determinarea modului în care semnalele sexuale sînt înregistrate și interpretate și apoi cum dau ele naștere unei imagerii interioare. Pentru aceasta, persoanele chestionate relatează frecvența gîndurilor lor cu caracter sexual și „poftă" de a întreprinde sau accepta o activitate sexuală. „Fereastra fiziologică" oferă posibilități de evaluare mult mai variate și mai obiective. În realitate, este simplu de a măsura reacțiile genitale. La bărbat răspunsul erectil (erecția) la stimulările erotice vizuale, auditive sau fastasmate poate face obiectul măsurătorilor standardizate în laboratoare asupra voluntarilor. La femeie, se pot face măsurători comparabile, de data asta însă măsurîndu-se afluxul sangvin vaginal. Măsurarea reacțiilor genitale este foarte eficientă în timpul somnului, deoarece măsurarea este foarte puțin influențată de procesele cognitive. Bărbații au, în mod normal, la intervale, un număr de erecții în timpul somnului, aceste „tumescențe nocturne ale penisului", cum le numește autorul citat, prescurtat TNP, se produc în timpul somnului paradoxal. La femei, variațiile periodice ale afluxului sangvin vaginal au loc, în mod egal, tot în timpul somnului. Deși aceste reacții pot fi însoțite de vise sexuale, pare neverosimil ca ele să fie efectul mai mult decît cauza variațiilor genitale, care sînt spontane. Pînă acum, TNP a fost măsurat pentru a se distinge cauzele locale, organice, a cauzelor de origine psihică a defecțiunilor de erecție. Acum însă, această măsurare poate să joace un rol important de indicator al apetitului sexual. Astfel, observațiile lui R. Schiari și a colaboratorilor din New York, S.U.A., au arătat că TNP este slab, dacă nu chiar absent, la bărbații probînd o dorință sexuală foarte scăzută. Oricum, cele trei ferestre de care am amintit permit cercetătorilor o mai bună înțelegere a aspectelor apetitului sexual care depinde de mecanisme cerebrale. Și dacă, în ceea ce-l privește pe om, cunoștințele sînt destul de bogate în domeniul hormonilor sexuali aflați la originea dorinței sexuale, în revanșă, aceste cunoștințe sînt încă foarte fragmentare în ceea ce privește localizarea în creier a funcției sexuale și a importanței substanțelor fabricate de sistemul nervos. În articolul viitor, în explicația lui John Bencroft, amănunte în legătură cu stimularea dorinței sexuale de către hormoni. Hormoni specializați.

GEORGE CUȘNARENCU

știința secolului XX

MULT RÎVNITUL „HIDROGEN SOLAR"

La începutul mileniului al treilea, chiar în primul său deceniu, în orașele lumii ar putea circula mijloace auto nepoluante. Ar fi o atmosferă suportabilă, cu efecte benefice pentru sănătatea oamenilor. Actualii carburanți pentru parcul auto ar urma să fie înlocuiți, în parte cel puțin, cu hidrogen. Această sursă de combustibil, inepuizabilă, va fi obținută din apă, grație energiei furnizate de astrul zilei, iar prin ardere nu va provoca poluarea mediului înconjurător. Ea ar putea fi produsă la prețuri accesibile. Și plinul vehiculelor auto, cu hidrogen ar deveni ceva obișnuit.

Deja s-au efectuat nenumărate teste cu hidrogen pentru a se pune în funcțiune motoarele cu ardere internă nu prea mult modificate. Rezultatele au fost extrem de promițătoare. Raportul dat publicității de către Institutul pentru resurse mondiale cu sediul la Washington subliniază, între altele, că „hidrogenul reprezintă una din puținele opțiuni energetice pe termen lung care pot satisface necesitățile de energie ale omenirii fără să contribuie la producerea efectului de seră". În opinia experților americani în domeniul energiei, dar și din alte state industrializate, hidrogenul poate fi produs din resurse regenerabile, pe plan local. Siguranța sa în alimentarea motoarelor auto este tot așa de bună ca și aceea a benzinei sau a gazelor naturale. Experimentele efectuate în sectorul aeronauticii sînt extrem de relevante. Ele au dovedit că un turboreactor clasic poate funcționa cu hidrogen lichid, luîndu-se, în prealabil, unele măsuri de siguranță. S-au avut în vedere măsuri care să evite riscuri de explozie la nivelul camerelor de combustie și a injectoarelor. Atari măsuri s-au impus a fi luate și la nivelul dispozitivelor de destindere-reglare, care au rolul deosebit de important de a controla trecerea hidrogenului de la starea lichidă la cea gazoasă. Îmbunătățirea tehnologiei de obținere a energiei solare (care să antreneze diminuarea prețului său de cost) este condiția esențială a folosirii hidrogenului drept sursă abundentă de carburanți pentru punerea în mișcare a „zeului automobil".

„Hidrogenul solar" promite să-și găsească întrebuințarea și în alte scopuri utile. Conversia în hidrogen oferă un mijloc eficient și efectiv de depozitare. Ideea mai veche că folosirea combustibililor fosili necesită investiții mai mici pentru a fi puși în valoare decît recurgerea la serviciile hidrogenului, în sensul livrării unor cantități utile de energie, și-a dovedit netemeinicia. „Hidrogenul solar" are posibilități reale de a deveni mai rentabil ca sursă energetică decît energia furnizată de centralele atomoelectrice. Calculele experților în materie, relevă raportul amintit, au evidențiat în mod convingător că în vederea exploatării unei uzine profilate pe producerea hidrogenului solar, care să fie în măsură a aproviziona parcul auto al unui oraș de talia localității Phoenix (S.U.A.), ar fi necesare fonduri financiare în jur de 10 milioane dolari. Este o sumă extrem de avantajoasă în comparație cu investițiile cerute de înălțarea unei centrale pentru producerea metanolului din cărbune, estimată la circa 600 milioane dolari.

În R.F. Germania, „Bayern A.G.", „Messerschmitt — Bölkow — Blohm" (MBB), „Siemens", „Linde" și „BMW", au convenit să coopereze în scopul realizării unei construcții experimentale care să furnizeze hidrogen cu ajutorul energiei solare. Este cel mai mare proiect de acest gen din Europa. „Bayern AG", principalul susținător financiar al proiectului comun, cu 60 la sută din întreaga investiție, și-a propus să înlăture o dificultate care încă nu a putut fi depășită. Ea constă în faptul că energia electrică, obținută cu ajutorul celulelor solare (fotovoltaice), se acumulează foarte greu. O soluție ar exista pentru depășirea acestui obstacol. Este vorba de posibilitatea descompunerii apei în hidrogen și oxigen, cu ajutorul curentului electric furnizat de fotopilele solare în timpul zilei. Un mare neajuns mai persistă. Este deșul de scump (între 2 și 5 mărci) un kilowatt/oră de energie electrică obținută prin intermediul tehnologiei fotovoltaice. Centralele atomoelectrice performante au ajuns să furnizeze kilowattul/oră de energie electrică la prețul de 20 pfeningi.

Obținerea hidrogenului pe baza energiei electrice furnizate de termocentralele care funcționează pe baza combustibililor fosili ar fi lipsită de orice temei economic. Și ecologic. Dacă s-ar lua în calcul cheltuielile reclamate de prezervarea mediului ambiant în proiectarea „cetăților luminii" puse în funcțiune de combustibili fosili, energetica solară și a hidrogenului nu ar deveni oare mai rentabilă ? Prin luarea în calcul a tuturor cheltuielilor (omul și natura trebuie protejați de impactul nefast al emisiilor nocive lansate în atmosferă de termocentrale) ar fi posibilă livrarea la cerere, în viitorul nu prea îndepărtat, a „hidrogenului solar", combustibilul și energia mult rîvnite de o planetă ce își sporește populația și, implicit, nevoile de tot felul.

D. FILIP

Mai mulți cititori ne semnalează în scrisori că, spre sfîrșitul lunii trecute, au putut fi auzite în zonele de deal ale țării zgomote stranii, asemănătoare uruitului avioanelor cu reacție. Ciudățenia a constat în faptul că, pe cerul absolut senin, nu se zărea nici un aparat de zbor. Ce pot fi asemenea fenomene, am fost întrebați. Sînt ele cunoscute de oamenii de știință sau aparțin prezumțiilor ?

Tunurile lui Seneca

Ca să putem răspunde ne-ar trebui mai multe date, inclusiv unele de natură militară, la care din nefericire nu avem acces. Putem bănui că totul poate fi urmarea unor zboruri ordonate, uruitul semnalat fiind un fel de ecou foarte amplificat. Cum nu ne putem lansa în asemenea supoziții să rămînem totuși în domeniul literaturii științifice.

De mai bine de un secol sînt semnalate în diferite zone planetare zgomote ciudate, semănînd uneori cu canonada artileriei, ce se aud limpede, din depărtare, numai cînd cerul este limpede și perfect lipsit de nori. De regulă, asemenea zgomote se produc în serie, la intervale mai mult sau mai puțin regulate, uneori durînd săptămîni sau chiar luni, pentru ca în cele din urmă să dispară cu totul acest fenomen. El va reapare după un timp nedeterminat și „ciclul" se va reînnoda, la infinit. Populațiile au dat diferite nume acestor zgomote despre care încă nu se știe mare lucru, pînă acum. De pildă, în Munții Appenini, localnicii numesc tunetele din senin „brontidi", cei de pe coastele marine ale Belgiei le spun „mistpoeffers", americanii care locuiesc pe litoralul Atlantic din apropierea marelui oraș New York le zic „tunurile lui Seneca", iar indienii din Delta Gangelui „tunurile lui Barisal".

Pînă la urmă, aceste zgomote, cărora nu li s-a găsit nici o explicație mulțumitoare au fost denumite B.O.N.I., cuvînt artificial provenind de la expresia franceză „Bruits d'origine et de nature inconnues", adică în românește „Zgomote de origină și natură necunoscute— Z.O.N.

Cercetările din ultimul timp par să facă oarecare ordine în această stranie situație. Iată, de pildă, prof. Thomas Gold, directorul Centrului de radiofizică al Universității Cornell (S.U.A.) și asociatul său, Soter Steven, sînt tentați să considere că Z.O.N. ar putea fi produs de mai multe cauze, sau cum spun ei, de evenimente acustice deosebite. Acestea ar putea fi :

- Transmisia directă a energiei seismice în atmosferă, deci un fel de cutremur electronic (nota noastră). Ar fi vorba despre cutremure imperceptibile pentru om, ca mișcare a pămîntului, dar perceptibile sub formă de unde sonore.
- Fractura unor roci la suprafața sau în apropierea imediată a suprafeței solului.
- Eliberarea bruscă de gaz natural sub presiune printr-o fisură, mai ales în zonele vulcanice, fie ele chiar și stinse.
- Aprinderea de gaze la suprafața solului, datorită energiei electrostatice, care poate produce o explozie scurtă, foarte puternică sub raport acustic.

Ipotezele celor doi specialiști au putut fi verificate în parte. Astfel, cu prilejul unor mișcări seismice puternice au putut fi auzite huruituri asemănătoare Z.O.N., măsurate cu aparate foarte precise și puse pe calculator electronic spre a fi interpretate pe baza unui model matematic. S-a văzut că există în mod absolut neîndoios un gen de unde specifice fenomenelor seismice, care produc zgomote. Ba mai mult, aceste fenomene acustice sînt precedate de vibrații ultrasonice, imperceptibile pentru om, dar percepute de unele animale și păsări. Tocmai aceste vibrații sînt acelea care neliniștesc lumea animală înaintea unui cutremur, agitația acestor ființe putînd fi un semnal al iminenței unui mare seism.

Geologul turc M.N. Toksöz, aprofundînd problema, a găsit că astfel de zgomote pot să apară chiar înainte cu cîteva săptămîni față de momentul declanșării unei mișcări seismice importante. El explică fenomenul, recurgînd la ipotezele celor doi specialiști americani, punînd totul pe rupturi de roci, vibrația atmosferei datorată unor emisiuni de ultrasunete din zonele epicentrale, eliberările de gaze prin fisurile scoarței.

Dar aceasta nu explică totul. Există vulcanii pe coastele atlantice, pe cele belgiene, în Delta Gangelui etc ? Nicidecum ! Unde sînt, de asemenea, zonele epicentrale aici ? Nu s-a dovedit că Z.O.N. apare înaintea declanșării unui mare seism, ca fenomen absolut regulat.

Atunci ce este Z.O.N. ? Geologii belgieni cred că sunetele misterioase de pe coastele marine ale țării lor pot fi produse de fenomene de inversiune bruscă de temperatură, profesorul indian M.W. Chiplonkar, de la Universitatea din Bombay, gîndește că zgomotele din Delta Gangelui pot fi urmarea unor deplasări de factură geologică care se petrec în canionul submarin al Gangelui, în largul Golfului Bengal, percepute acustic datorită undelor care fac să vibreze masa lichidă a oceanului, într-o anumită frecvență.

Oricum ,misterul persistă. Se încumetă careva dintre cititorii noștri să-l dezlege ?

GH. BRĂTESCU

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul doisprezece

— Aveți memoria scurtă, domnule Umans ! Mă numesc Olivarez, ca și tatăl meu. Am înțeles de la el că odinioară v-a făcut nu știu ce servicii. Pentru asta am îndrăznit să vă aștept aici, unde v-ați instalat noua reședință.

Umans se ridică în picioare. Își înnodă zdravăn sfoara care-i înconjura mijlocul. Părul de pe piept semăna cu un petec de iarbă ars de bruma toamnei. Prin hălăciuga sălbatică de pe creștet i se zbîrleau smocuri albicioase, iar barba nerasă de vreo două săptămîni îi pocise figura în așa hal, încît doar ochii imenși, blînzi, mai reușeau să-i convingă pe semeni că face parte dintre ei ! În chip straniu, din adîncurile lor întunecate țîșneau mereu niște luminițe jucăușe, de parcă s-ar fi amuzat permanent de toți și de toate. Luă o zdreanță și o trase pe el ca pe o cămașă.

— De ce n-ai spus asta de la început, băiete ? Nu ne mai pierdeam vremea cu fleacuri... Ia te uită, ce surpriză !

Umans înșfăcă sacul uriaș, îl privi cu atenție și-l aruncă pe umeri. Era hidos ca un urs năpîrlit.

— Așaaa ! făcu satisfăcut. N-aș vrea să fiu în pielea voastră. Ca să vă salvați onoarea de militari, mușcați în dreapta și stînga ca niște babe fără măsele. Strategie neroadă. Te lasă fără puteri.

Răscoli printre zdrențe și găsi o băsmăluță roșie. O înfășură pe cap. După ce-i strînse bine legătura, începu să se plimbe prin cameră. Duhoarea de staul devenise insuportabilă.

— Alte mărunțișuri mai ai de vînzare ? pierdu teren ofițerul care știa ce înseamnă hărțuiala în luptă și replierea pe noi poziții !

Cerșetorul se opri în fața lui, privindu-l cu simpatie, afectuos chiar și-l bătu pe umăr cu palma grea ca o nicovală.

— Nu știu prea bine. Faci parte din categoria tipilor care merită să fie ajutați... Acum lungiți-vă amîndoi urechile ! Pentru prima dată îl lua în considerație și pe celălalt ofițer. Vouă vă trebuie combustibil. Mult. Cu 45 de rachete care au rezervoarele goale nu ajungeți nicăieri. Mîncarea pe sponci... Ați făcut prostia să disprețuiți agricultura. Mă întreb dacă și puii de găină ai fetelor vor crește mari fără boabe... Acum nu este cazul să vă arăt toate gropile în care ați călcat. Nu avem timp. Scurt ! Iată ce vă propun... La experiența mea de vînătură-lume !

Cîteva clipe căzu pe gînduri. Se mișcă greoi și cu un gest energic își smulse sacul de pe umeri, aruncîndu-l peste zdrențe. Norul de praf explodă instantaneu. Cei doi ofițeri încremeniseră în poziții nu tocmai lăudabile. Umans poseda informații atît de exacte, încît se chinuiau împreună să strîngă din dinți !

— Vă... vă as... asta ! Hapciu ! Vă ascultăm ! își reveni Tibald.

Umans scuipă mai întîi direct prin hubloul deschis.

— Rezerve importante de combustibil, începu el, sînt ascunse aici pe asteroid. Le-am pregătit pentru operațiile viitoare... La falimentul meu nu mai fac nici două parale ! B-09 intră în perigeu cu Malgamar după douăzeci și una de zile. Cred că n-o să fiți dobitoci să vă scape ocazia, mai ales că marfa n-o să vă coste nimic. Iar mai înainte, să faceți puțină curățenie la bordul hardughiei mele. Am cîteva sute de tone de semințe — grîu, porumb, legume, floarea-soarelui, pomi fructiferi. Și, în containere criogenice, ovule fecundate ale celor mai importante animale de pe lîngă casa omului. Gata să crească, dacă le pui într-un mediu nutritiv adecvat. Cîndva o să vă prindă bine, țineți minte ce vă zic. Eu o să mai plec prin zonă după treburi. O să-mi fac timp să trec și pe la voi, nu de alta, dar poate facem niște afaceri împreună...

Scuipă pentru a doua oară exact prin același loc. Lui Tibald îi străluceau ochii din cap de parcă avea în gîvane diamante!

★

Se făcu liniște. Tibald se răsuci și privi întrebător la coechipier. Acesta parcă ieșise pietrificat dintr-un ocean al nedumeririlor. Clipi speriat și capul i se mișcă de sus în jos.

— Umans, ești tipul cel mai generos pe care l-am întîlnit în viață ! Onoarea ne obligă să-ți acceptăm dorința. Cu o condiție : să ne spui de unde ai primit toate informațiile. Rachete, pui, combustibil, fetișcane, echipaj și toate celelalte.

ROMULUS BĂRBULESCU

(Va urma)

întîmplări adevărate

Bărbatul invincibil!

Pe 19 iunie 1971, tînărul Mitchell, în vîrstă de 28 de ani, sănătos şi popular, se afla în al nouălea cer. Cu o zi înainte îşi cumpărase o nouă motocicletă. Lucra acum ca şofer de troleibuz în San Francisco (S.U.A.), după ce fusese, pe rînd, marinar, speaker la radio, barman, şofer de taxi, student. În acea după-amiază tocmai se îndrepta cu motocicleta spre locul de muncă, cînd, la intersecţia străzii 26 cu South Van Ness, este doborît de un camion, care-i striveşte coiul şi îi fracturează pelvisul. Motocicleta ia foc şi trupul lui Mitchell este ars în proporţie de 65 la sută. Cineva aflat în apropiere, îi salvează viaţa cu ajutorul unui extinctor. Doar o masă de carne arsă, neagră-roşiatică. Mitchell zace inconştient timp de două săptămîni după care îşi revine în simţiri. După patru luni, perioadă în care i s-au făcut 13 transfuzii, 16 transplanturi de piele şi alte operaţii chirurgicale, dr. Mark Gorney, de la Saint Francis Memorial Hospital din San Francisco, esteticianul de chirurgie plastică care l-a „remodelat" declară : „Este un spirit cum n-am mai întîlnit niciodată". Ieşit din spital, un timp a trebuit să fie ajutat în toate : să mănînce, să dea un telefon, să meargă la baie etc. Dar, cu o ambiţie de nezdruncinat şi exerciţii zilnice pînă la epuizarea fizică, după numai 6 luni, se întoarce la o veche pasiune a sa, zborul.

Încasînd o despăgubire de 500 000 de dolari din partea companiei care l-a accidentat şi a constructorilor motocicletei, se mută într-un orăşel pitoresc, Crested Butte, din statul Colorado, la sud-vest de Denver. Îşi cumpără o casă în stil victorian, un avion, un bar, ce mai, îşi

face o situaţie. Cum arăta puţin mai urît decît dracu', nu se poate spune că a dus lipsă şi de... compania feminină.

În dimineaţa lui 11 noiembrie 1975, Mitchell şi încă patru pasageri decolează la bordul aparatului său „Cessna". După numai cîteva minute, avînd gheaţă pe aripi, avionul nu mai răspunde normal comenzilor. Reducîndu-i înălţimea, Mitchell reuşeşte cu greu o aterizare forţată. „Avionul a căzut ca o piatră înapoi pe pistă" le-a spus el, celorlalţi, care au reuşit să iasă din aparatul de zbor. Mitchell, însă, avînd cea de-a 12-a vertebră toracică strivită şi măduva spinării de nerecuperat, nu se putea mişca singur.

Optimistul începea să aibă momente de descurajare. Totuşi, treptat, îşi depăşeşte condiţia de simplu infirm. Ia atitudine împotriva unei mari companii miniere, al cărei unic ţel era extracţia molibdenului din Munţele Emmons, aflat în apropierea oraşelului Crested Butte. Este ales primar şi între anii 1977 şi 1981 cheltuieşte 120 000 de dolari din propriii săi bani pentru a împiedica compania să-şi deschidă mina. Cîştigă atenţia şi simpatia oamenilor politici şi a mass mediei şi, în august 1981, reuşeşte — compania se retrage.

Pe 19 iunie 1982 Mitchell trăieşte cel mai fericit moment al vieţii sale : căsătoria cu Annie Baker, (în imagine), asistentă la Craig Hospital de lîngă Denver, unde Mitchell a fost tratat după accidentul de avion.

Din 1986, el se dedică acţiunilor de protejare a mediului înconjurător. La ora actuală se află la conducerea Asociaţiei de conservare a parcurilor naţionale şi a ţinuturilor virgine din America. *(Rodrig Andrişan).*

Pregătirea copiilor supradotaţi

Cu cîţiva ani în urmă, francezul Paul Merchat, docent în matematică la Colegiul din Nimeş, a fondat o asociaţie pentru copii şi adolescenţi precoci (ALREP). Scopul urmărit : educarea unor copii supradotaţi pentru a-şi valorifica la maximum inteligenţa lor deosebită. Centrul lui Merchat, unic în Europa, primeşte copii între şase şi 15 ani, al căror punct comun este faptul că posedă o cotare superioară a inteligenţei (prin testări). Funcţionarea centrului este asigurată de profesori polivalenţi, specialişti de primă mînă, care lucrează în laboratoare dotate cu cea mai modernă aparatură din domeniul electronicii, informaticii, astronomiei, fotografiei etc. Rezultatele activităţii acestui centru au confirmat valabilitatea principiilor afirmate de Paul Merchat. De la înfiinţarea asociaţiei, elevii au marcat remacabile progrese, care le-au permis să-şi afirme personalitatea puternic, chiar să obţină o cotare superioară punctajului minim de 130 de puncte necesar admiterii la inedita şcoală. Gilles, de pildă, a înregistrat o cotă a inteligenţei de 187 puncte, superioară, după unele calcule, unor oameni de ştiinţă din evul mediu.

Un anume deltaplan...

La Genova (Italia), a avut loc tradiţionalul Salon nautic, manifestare care se desfăşoară în fiecare an. Au fost prezentate nu mai puţin de 2 014 ambarcaţiuni de tot felul, care au stîrnit un interes enorm. Un deosebit succes l-a înregistrat un nou tip de deltaplan, înzestrat cu o

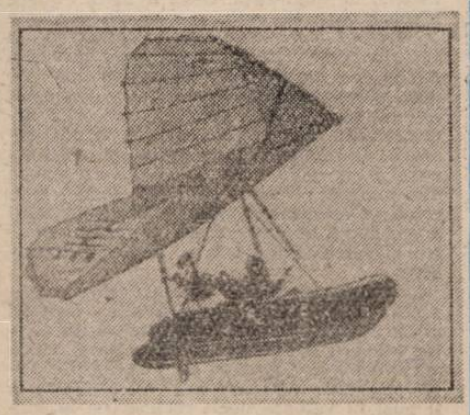

elice şi dotat cu un tren de aterizare gonflabil, ceea ce îi permite, evident, să amerizeze ! Dintre celelalte exponate, atenţia vizitatorilor a fost reţinută de ambarcaţiuni care se pot deplasa cu ajutorul energiei furnizate de astrul zilei, care nu poluează mediul marin.

ZODIA VĂRSĂTORULUI:

21.01 - 18.02

...Era să-i uit pe următorii Vărsători : James Joyce (2.02), George Simenon (13.02) şi pe una din cele mai celebre văduve ale secolului — Yoko Ono (18.02), fosta aleasă a lui John Lennon.

Rapoartele cu alte semne : puternică atracţie faţă de Berbeci, cu care au afinităţi de caracter şi spirit ; atracţie fizică faţă de Leu şi Scorpion, dar imposibilă căsătoria ; aventuri pasionale cu Fecioara şi Capricornul. Legături durabile cu Peştii ; aceeaşi armonie, consolidată prin naşterea copiilor, cu propriul semn. Prieten cu Balanţa, Racul şi Gemenii, bazată pe stimă reciprocă.

Sănătatea : în general, bună. Afecţiunile cele mai frecvente sînt cele digestive, ale aparatului cardiovascular şi circulator, vene varicoase. Gambele sînt foarte sensibile, cu tendinţă spre artrită şi reumatism, tulburări glandulare. Deşi are un aspect fragil, femeia semnului e mai sănătoasă decît bărbatul, dar are dese epuizări nervoase.

Caracterul : viaţa Vărsătorului se caracterizează printr-o mare nevoie de a ieşi în evidenţă, de a fi primul şi în atenţia tuturor. Idealişti convinşi, au tendinţa de a nega tot ce pare conformism, sînt de regulă avangardişti şi căutători ai succesului permanent — fără a deranja pe cei din jur. Am putea spune că femeia e... multisentimentală, punţile ei sufleteşti se schimbă periodic. Bărbatul, cu tot farmecul lui, este mai stabil sufleteşte, deşi ocaziile (citeşte prezenţele feminine) nu-i lipsesc.

Cum cucerim un Vărsător ? Pe femeie prin sentimentalism parţial mascat şi conversaţie abilă ; pe bărbat numai prin ataşament necondiţionat şi iertarea momentelor de despotism sentimental.

Rubrică întocmită de PAUL IOAN

şah

COMPUTERUL CA... ARBITRU

● Ultimul număr al publicaţiei „I.C.C.A. Journal", editată de „Asociaţia Internaţională pentru Şah Computer", oferă un amănunt interesant cu privire la meciul de două partide dintre Kasparov, campionul mondial uman, şi „Deep Thought", campionul mondial al programelor de şah. Într-un comentariu semnat de Jaap van den Herik şi Bob Herschberg, doi specialişti reputaţi în inteligenţă artificială, se arată că, înainte de meci, Kasparov a petrecut cîteva ore studiind nu mai puţin de 50 de partide jucate anterior de „Deep Thought !" Acest fapt, observă cei doi, spune mai mult decît orice despre modul în care campionul mondial uman apreciază forţa de joc a partenerului său.

● „I.C.C.A. Journal" publică şi un interesant interviu acordat de Claude Shannon, unul din pionierii informaticii şi cel ce a pus bazele şahului programat prin articolul „Programînd un computer să joace şah" apărut în 1950 în „Philosophical Magazine". La întrebarea lui van den Herik — care a luat interviul — cum i-a venit ideea de a programa jocul de şah, dr. Shannon a răspuns : „Prin anii '40 obişnuiam să joc mult şah şi eram de asemenea foarte interesat în computerele ce începuseră să apară, era perioada lor de început. În timpul vieţii mele am fost preocupat de ceea ce putea să mimeze gîndirea umană, cu maşini de tot felul şi nu numai în şah. De exemplu, teza mea de master s-a ocupat de utilizarea algebrei booleene în circuite alternante. Mai tîrziu am lucrat în teoria informaţiei, care se ocupă de conceptul informaţiei, comunicaţii etc. Toate acestea sînt centrate pe creier şi pe ceea ce face el. M-am gîndit atunci că noile computere ce veneau ar putea fi folosite într-o gamă largă de domenii — în acea vreme ele erau utilizate doar pentru analize numerice. O testare, m-am gîndit, ar putea fi şahul, care nu e deloc numeric şi are o structură cu adevărat logică. Aşa că am încercat să rezolv problema cît am putut de bine".

● Al 20-lea campionat anual de şah computer al Americii de Nord s-a încheiat cu victoria programelor „Hitech" şi „Deep Thought" cu cîte 4 p. din cinci posibile. Cu prilejul acestui concurs s-a înregistrat şi o „premieră" : după 80 de mutări, într-una din partide s-a ajuns într-un final rege, damă, pion contra rege şi damă. Întrucît Kenn Thompson are un computer cu o bază de date specializată în acest tip de final, el a fost rugat să adjudece partida în cauză. Şi astfel, pentru prima dată în istoria şahului, un computer a adjudecat o partidă dintr-un concurs oficial — acordînd victoria părţii cu un pion în plus.

● Soluţia problemei din numărul trecut : 1. e4 c5 2. Dg4 Da5 3. De6 fe6 4. Re2 Rf7 5. Rf3 Rf6 6. Rg4 Re5 7. Rg5 h5 8. Rg6 Rf4 9. Rf7 Ch6+ 10. Re8 Cf7 11. Nb5 Th6 12. d3+ Dd2 13. g4 a5 14. Ch3+ Rf3 15. g5 Re2 16. Cg1+ Re1 17. h3 Dd1 18. Cf3+ şi s-a ajuns la poziţia din diagramă. O problemă cu analiză retrogradă dificilă.

U. VĂLUREANU

magazin vă răspunde

● **MARIN GHEORGHE, om al muncii la TAGGUPA (Trustul „Carpaţi"),** aflînd din revista noastră de lipsa mănuşilor chirurgicale din spitale ne informează că în magazia nr. 2 a Bazei de aprovizionare „Carpaţi", strada Pipera nr. 52, Bucureşti, se află în stoc mii de perechi. Publicăm informaţia spre cunoştinţa celor în drept să le repartizeze acolo unde este nevoie de ele.

● **MARIANA-TATIANA PARASCHIV, elevă din Bucureşti, strada Lt. Av. Caranda nr. 26, sector 6,** adresează un apel umanitar tuturor celor care o pot ajuta: **„Încă din copilărie am fost internată în mai multe spitale din Bucureşti şi din ţară, punîndu-mi-se mai multe diagnosticuri; au apărut deformaţii la membrele superioare şi inferioare, boala a evoluat şi acum nu mai pot să merg decît susţinută. Ultimul diagnostic: RAHITISM VITAMINOREZISTENT. Faţă de cele arătate mai sus, fac apel la orice organizaţie de Cruce Roşie sau persoană particulară din orice ţară care se oferă să mă spitalizeze gratuit. Nefiind transportabilă, doresc să merg împreună cu mama mea. În speranţa că glasul meu de copil chinuit şi nefericit se va auzi şi voi fi ajutată să mă fac şi eu bine, aduc anticipat, din tot sufletul, cele mai calde mulţumiri".** Cîte mari apostazii nu au avut la bază nefericirea unui copil nevinovat, neauzită ? Mariana-Tatiana are încredere. Şi credinţă. Va fi auzită?

● **VURSZTA CAMELIA, Deva:** Sinceritatea şi frumuseţea morală a sentimentelor nu echivalează totdeauna cu frumuseţea artistică. O scrisoare de dragoste „paginată" în versuri nu devine automat poezie.

● **DENEŞ CAMELIA, Tîrgu Ocna şi ŞTEFAN ST. DUMITRU, Lehliu-Gară:** Folclorul — chiar şi „nou" — trebuie să rămînă folclor, adică anonim, validat artistic prin preluare şi circulaţie în popor. Dacă vreţi, însă, să faceţi poezie „cultă", atunci răspunsul este „deocamdată nu...".

● **C. ADRIAN, Rîmnicu Sărat:** „Asaltul de idei" — popularizat recent şi de revista noastră, ne obligă să nu ridiculizăm nici o idee. Totuşi ce ar putea ieşi din folosirea cuptorului cu microunde ca focar pentru un motor clasic, cu aburi ? Nu randamentul (şi cu atît mai puţin preţul) constituie punctul forte al acestui cuptor, iar despre eficienţa energetică a motorului clasic cu aburi, ce să mai vorbim?...

● **DRĂGAN OCTAVIAN, Ploieşti:** Publicînd articole teologice nu credem că abandonăm poziţiile ştiinţei, ci încercăm doar să răspundem şi interesului multor cititori pentru spiritualitatea creştină care, orice s-ar spune, reprezintă o constantă a spiritului românesc. Adevărurile materiale ale ştiinţei au alt cîmp de manifestare decît adevărurile religiei. Într-un climat tolerant, pot foarte bine coexista, fără să se amestece.

● **ANA HOPOTA, Oradea: „Tuturor scriitorilor, ziariştilor şi celor cărora le este ruşine de minciunile scrise atîţia ani din obligaţie — aşa cum scrie cineva în numărul 23 decembrie 1989, — le spunem să nu le fie ruşine, că poporul nu le-a citit (erau prea multe minciuni) sau dacă le-a citit a făcut-o să vadă pînă unde merge minciuna. Sînt o umilă pensionară care, la fel, cu toţi, citesc din scoarţă în scoarţă ziarele de azi, în care aflăm adevărate adevăruri. La mulţi ani în Libertate şi numai succese!".** Fie să nu vă dezamăgim niciodată.

● **OVIDIU PANAITESCU, pensionar, Bucureşti:** Ne scrieţi: **„În România se află în activitate nenumăraţi intelectuali care nu au fost niciodată membri peceriştii. Printre aceştia se află cîţiva doctori în ştiinţă... Cine are interesul să nu fie cunoscuţi aceşti doctori în ştiinţă necomuniştii, profitînd de modestia caracteristică oamenilor de valoare, anulînd o importantă forţă creatoare a României de azi ?"** Chiar, cine? Noi, nu !

● **PETRU ARDELEAN, Miniş:** Ne trimiteţi „ideea" unui joc de şah combinat cu o ruletă, în care mutările clasice se fac obligatoriu, conform dicteului hazardului. Credem că propunerea vine prea tîrziu, întrucît la Palatul „Primăverii" nu se mai joacă şah.

● **SÎRBU IOAN, Timişoara:** Într-un sens mai larg, teologia este şi ea o ştiinţă. Din acest punct de vedere, articolul dv. nu întruneşte calităţile ştiinţifice cerute pentru a fi publicat, fiind doar o înşiruire de citate biblice şi date istorice. Reţinem apelul pentru unirea tuturor creştinilor din România în jurul ideilor Revoluţiei: **„Trebuie să ne dăm seama că orice dezbinare este împotriva intereselor poporului şi-i slăbeşte forţa sa de acţiune...".**

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

HUMOR

JIRI NOVAK (Cehoslovacia)

Cenuşăreasa

Cu pantoful miniatural în mînă, prinţul aleargă prin ţară, ca să o găsească pe aceea căreia i s-ar potrivi. În sfîrşit, ajunge la Cenuşăreasa. Pantofiorul îi vine ca turnat.

— Hm, cade prinţul pe gînduri. Acum ar trebui s-o iau de nevastă. Totuşi, producţia noastră de pantofi este orientată, în viitorul cincinal, numai pe măsura 38. Asta ar însemna să apelez fie la import, fie la pantofi de comandă, ceea ce este destul de scump. Să mă ruinez, să nu mă ruinez ?

Şi o trimise înapoi, să culeagă linte.

CUGETĂRI RECUGETATE

● Binele tuturor nu se poate clădi pe minciuna tuturor.

● Cînd patriotismul ne obligă să vedem perfecţiunea în acţiunile unor guvernanţi, devine oportunism.

● Cărţile nu sînt scrise ca să crezi în ele, ci ca să le cercetezi.

● Se poate păcătui din prea multă limbuţie, dar şi din prea multă tăcere.

● Adesea, înţelepţii de faimă nouă sînt nişte pitici pe umerii piticilor.

● Linia care desparte binele de rău aproape că este o părere ca oricare alta.

● Scriitorii adevăraţi sînt voci izolate. Deci, şi neorchestrate.

● Sîntem ceea ce gîndim, credea Budha, în drum spre Nirvana. Nu ceea ce spunem, adăuga un proaspăt întors din Ţara minciunilor.

MANOLE AUNEANU

PAL SOMOGYL (Ungaria)

Viziune

Sub bolta largă a Capelei Sixtine, la înălţime, se leagănă o plasă de in. În plasă, lucrează pictorul pictorilor lumii, Michelangelo. Deasupra altarului principal au prins contur deja scene din fresca „Judecata de Apoi".

Pe una din uşile laterale ale Capelei, intră doi călugări. Se opresc să vadă cum progresează lucrarea. Fără să rostească un cuvînt, cei doi îşi ţintesc privirile spre tavan, stînd nemişcaţi în faţa altarului. După un timp destul de lung, unul dintre ei se apleacă spre celălalt şi, pentru a nu tulbura liniştea adîncă din biserică, îi şopteşte la ureche :

— Nu credeţi, eminenţă, că ar fi fost mai frumos un tapet ?

Desen de FURNEA

REPLICI

Argument

— De dragul Bertei, nu mai fumezi, nu mai bei... De ce n-o iei de nevastă ?

— Vai de mine ! Cu asemenea calităţi pot face o partidă mult mai bună !

Croazieră

— Domnule căpitan, v-aţi gîndit ce s-ar întîmpla cu nava noastră dacă i-ar răsări în cale un gheţar ?

— Gheţarul ar pluti mai departe, ca şi cum nu s-a întîmplat nimic.

Confuzie

— Karlik, de cîte ori te văd, îmi aduc aminte de Pepa.

— Mă mir. Nu semănăm deloc !

— E adevărat, dar şi el îmi datorează 200 de coroane.

Şoferiţa

— E plăcut, ca femeie, să fii şofer pe autobuzele I.T.B.?

— Nu, dar pot sta şi eu, în sfîrşit, jos cînd circul !

Culese şi prelucrate de EL. MANU

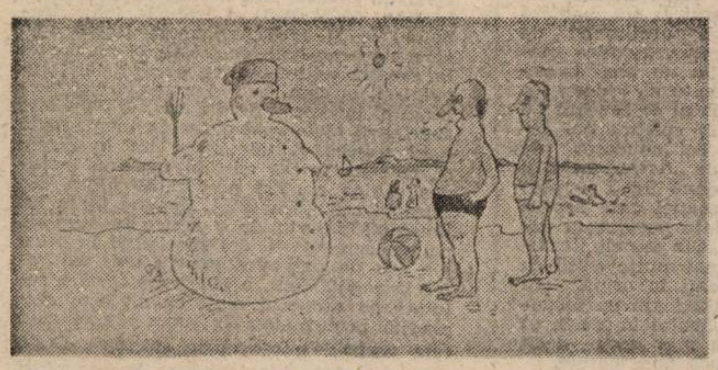

— *Foarte rezistent materialul !*

Desen de PETER GOSSANYI *(Cehoslovacia)*

Poşta veselă

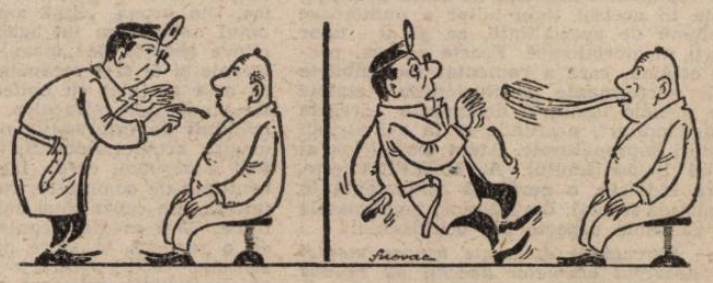

Desen de NOVAC SANDA *(Bucureşti)*

ÎN 4 RÎNDURI

Agrotehnică

Revoluţia agrară
A cuprins întreaga ţară
Şi ne-a dat la toţi în dar
Cartofi-boabe la hectar.

Dr. TIBERIU NESTOR,
Breaza

Electorală

Sîntem universali şi adaptabili,
Cum nu sînt alţii, proştii,
De-aceea, dacă pleac-ai noştri,
Vin tot ai noştri.

AURELIAN POPESCU
Ploieşti

CRONICA JUDICIARĂ

Verdict

Numitul Inocent Catotomu din Pynpong, acuzat de uciderea soţiei, prin strangulare cu cravata, în chiar ziua celebrării a 30 de ani de la data căsătoriei, a fost achitat. Verdictul de „non guilty" a fost dat după ce inculpatul a prezentat instanţei colecţia a treizeci de cravate cu buline galbene primite cadou de la defunctă.

Western

Mr. Killer şi dl. Frayer s-au întîlnit, ieri, în oraş, pe strada mare.

D. Frayer nici n-a apucat să scoată pistolul.

Concurs

Întrecerea de cros indoor — poliţişti şi deţinuţi — desfăşurată în împrejurimile pitoreşti ale oraşului Alcatraz a fost dominată net de poliţişti care au ocupat primele cincizeci de locuri.

Deţinuţii n-au ajuns încă la finiş.

MIRCEA EMIL GEORGESCU
Bucureşti

DE ŢINUT MINTE

Sugerăm cititorilor atinşi de patima humorului ca scrisorile trimise pentru rubrica noastră să poarte menţiunea „Poşta veselă".

Redactorul rubricii MANOLE AUNEANU

ULCICA ŞI MĂCIUCA

O ulcică,
Frumoasă,
Zmălţată,
Pictată,
Discuta odată
Cu o măciucă
Noduroasă,
Scurtă,
Viguroasă,
Lîngă care
Se afla
Din întîmplare :
— Eşti atît de
Periculoasă,
Încît datorită
Dumitale
S-a născut zicala
„Ajunge o măciucă
La un car de oale" !
Ai o plăcere
Satanică
De-a ne băga
În panică,
De-a ne preface-n
Cioburi,
Cînd ne vezi întregi,
Ca nişte globuri !
Asta nu cred că
Poate să fie
Decît o formă
De nebunie !
Îi răspunde măciuca,
Aparent zăbăucă :
— Ulcică
Frumuşică,

Nu eu sînt nebună,
Ţi-o declar frăţeşte :
E nebun acela
Ce mă minuieşte !

STELIAN FILIP

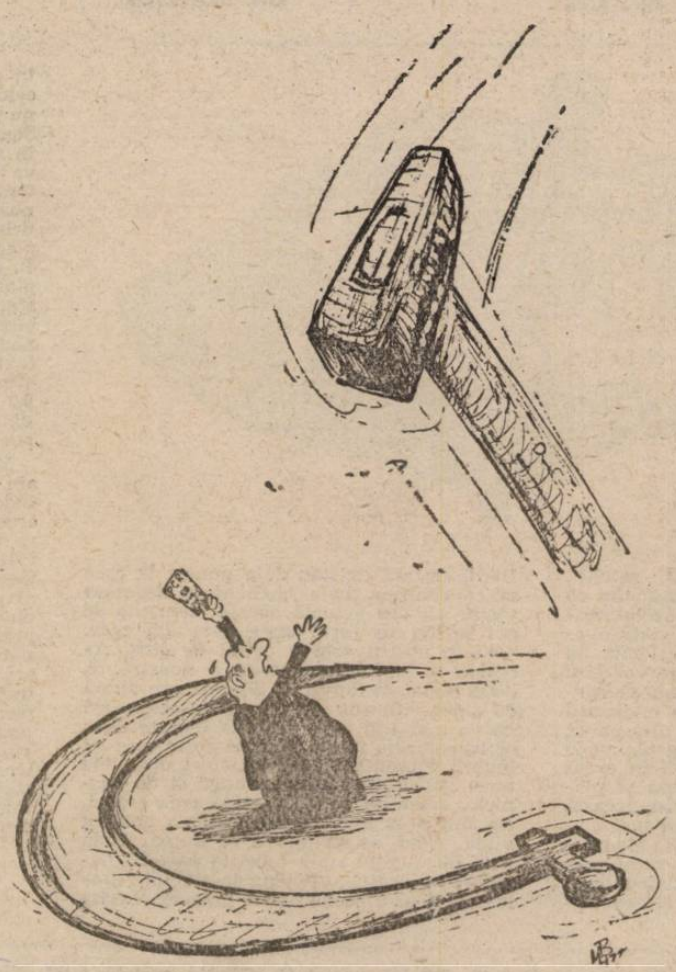

Desen de MIHAIL BUNEA

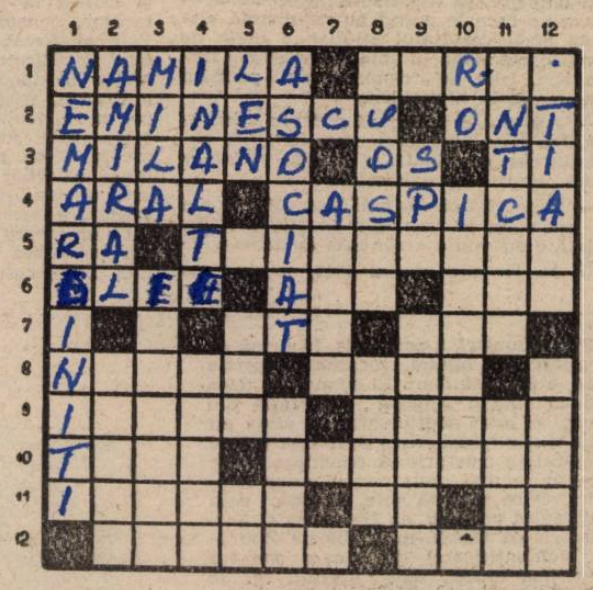

MARINĂ

ORIZONTAL : **1) Mare cît un munte — Mare bătăuş 2) Luceafăr al poeziei româneşti — Ne duce în excursie (sigla) 3) Port de „cizmă" la Marea Mediterană — La capetele unui colos ! — Aflate pe catargul „Titanicului" ! 4) Mare — ...şi iar mare 5) La intrare în radă a vasului „Transilvania" ! — Taxe mari (od.) 6) Pămînt strămoşesc — Un lac tare încurcat găsit în Balcani ! — Băutură 7) Cai de la marginea Mării Negre — Prefix cu sensul de nou 8) Plat — Limpede ca apa mării 9) Cu dăruire mare — Agonisesc averi mari 10) Cu mare greutate — Mai marele mărilor înecat la mare 11) Căldură mare — Situate la o margine a litoralului ! — Sorin Luca 12) La marginea mării (pl.) — Ambarcaţiune străveche (pl.).**

VERTICAL : **1) Mare... cît vezi cu ochii 2) Mai marele mărilor — Într-adevăr mare 3) În mare măsură — Mare în felul ei 4) Mari (f.) — Smalţ 5) Inimă de balenă ! — Inima Madonei ! — Pronume 6) Membru al unui cerc — O stea... dar nu de mare 7) Perpendicular 8) Încurcătură mare — Mare (fig.) 9) Mai marele familiei — Maritimă 10) Petrolierul din Marea Roşie ! — Mare şi tare 11) Unul din Marile Lacuri ale Americii — Pericol mare 12) Tiran comunist — Prenumele adorabilei fiinţe a marelui nostru Eminescu.**

Dicţionar : ALC, NEO, LEN, ADO.

MIHAI GAVRILĂ
Borşa, Maramureş

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

INSECTE

ORIZONTAL : Libelulă — Soi — Irita — Aripat — Cărăbuş — Mari — Ud — Jilăvite — Riu — Ac — Aţe — L — Ia — Elitră — Le — C — Trec — Atlas — Icre — Ab — Aici — Aita — Ra — Bun — Insectivori — Mat — Rizăreţi — Primăvăratic.

DESTĂINUIRILE UNUI MAGICIAN

A. Iosefini, considerat astăzi de specialiști drept unul dintre cei mai ingenioși iluzioniști ai lumii, fervent creator de procedee și tehnici noi, care au îmbogățit repertoriul mondial în acest domeniu, este în același timp autor a numeroase volume de specialitate, ca și al unor cărți memorialistice. Foarte adesea, presa străină, care a comentat incredibilele sale performanțe de iluzionism etalate pe scenele lumii, îl denumește „regele magicienilor", nesfiindu-se în a-i atribui puteri supranaturale. Atent teoretician al artei iluzionismului, **A. IOSEFINI** este, fără îndoială, o persoană competentă în a aborda frontal, din interior, tenebroasele și variatele aspecte ale ocultismului.

— *Cercetările efectuate asupra magiei în decursul ultimelor decenii au condus atît la aprofundarea problemelor legate de acest fenomen social străvechi, cît și la stabilirea locului real, efectiv, pe care l-a avut și îl ocupă încă în cadrul manifestărilor umane. Magia este considerată în ordine istorică, de pildă, o preștiință sau un fel de cvasi-știință, evident în perioadele primare. Ea apare și ca para-știință. Analizată însă în profunzime, magia își arată și alte fațete, din care nu pe ultimul plan se înscrie cea a gnosinformației, care nu este altceva decît un vector al tezaurului cunoașterii, de-a lungul timpului.*

— Am putea duce mai departe clasificările, deoarece am început astfel convorbirea noastră. Magia are o mulțime de elemente, care pot fi sistematizate. O astfel de ordonare este în măsură să ne arate că unele elemente magice au caracter de cunoștințe empirice asupra naturii și fenomenelor. Altele se constituie ca învățături filosofice elementare și străvechi, multe fac parte comună cu miturile diferitelor popoare. Mai avem apoi fragmente de noțiuni ezoterice. Se vorbește despre o gîndire concretă „sălbatică" cuprinsă în magie, diverși sociologi văd în ea gîndire regresivă, psihosomatică, psihotronică, chiar și absconsă. Sigur, există multe exagerări, ca și speculații diverse generate de interese, uneori contradictorii, de pozițiile de pe care vorbesc diferiți cercetători.

— *Dacă tot am intrat în acest domeniu al clasificărilor, trebuie să amintim că toate cercetările și concluziile actuale admit că magia reprezintă încercarea umană de a cunoaște fenomenele naturii și de a le pune în slujba omului, în scopul evitării sau înlăturării eșecurilor colective sau individuale.*

— Eu admit fără ezitare concluzia respectivă. Spre a justifica afirmația mea, voi proceda la exemple, în cazul de față propria-mi profesie și experiența personală. Plec de la faptul că adesea am auzit și citit despre mine că posed puteri miraculoase, chiar și pe aceea de a vindeca bolnavi. Spre deziluzia tuturor, vreau să mărturisesc că sînt un om ca toți oamenii, că așa-zisele puteri miraculoase pe care le posed nu reprezintă altceva decît rezultatul strădaniei mele de a mă perfecționa în „magie albă" sau iluzionism, cum se cunoaște de publicul larg, ca și în hipnotism.

— *Am putea spune că puterea miraculoasă a unui iluzionist este, în fond, expresia cea mai înaltă a muncii și inteligenței creatoare a acestuia ?*

— Exact. Ca să fiu mai bine înțeles, am să mă refer la unul din „cazurile" mele relatate cu multe amănunte în presa vremii. În toamna anului 1945, tocmai dădeam spectacole în Capitală cînd a venit la mine șoferul Nicu Alexandru din Cernavodă. Ștind pe plajă la Constanța cam multișor s-a trezit că nu mai vede. Alergase la o mulțime de medici fără folos. Din prima clipă am observat că omul nostru era un agitat. I-am făcut cîteva ședințe de „magnetism" și psihoterapie și el și-a recăpătat vederea. Presa m-a gratulat cu epitete răsunătoare de vindecător miraculos. Alt caz a fost prilejuit de intervenția mea salvatoare asupra actriței Bébé Spitzer de la Teatrul Baraseum, care înghițise o mare cantitate de somnifere, cu gînd să se sinucidă, din cauza unei neînțelegeri în familie. Trei medici reputați se străduiau să o readucă în stare normală, dar nu reușeau. O înțepenire a maxilarelor făcea imposibilă aplicarea spălăturilor stomacale, care ar fi ajutat-o. Totul părea pierdut, cînd am fost chemat eu. După cîteva ședințe de psihoterapie, actrița s-a deșteptat, a vorbit. Evident, nu doresc să sugerez aici că știința medicală este pusă în inferioritate de un iluzionist, ci faptul că hipnotismul, psihoterapia sînt procedee aplicabile în medicina modernă, numai de persoane care stăpînesc perfect tehnicile respective, după lungi experimente.

— *Să ne oprim la hipnotism, dacă a venit vorba despre el. Ce credeți despre el ?*

— Desigur, publicul agreează spectacolele de iluzionism, piesele de teatru, filmele în care hipnoza își are un loc anume, necesar desfășurării acțiunilor. Însă massmediile, exagerează uneori anumite fapte, ca și adevărul științific, nu din dorința de a elucida fenomenul hipnozei, ci din diferite interese ca reclamă, creșteri de tiraje și altele, formînd astfel o opinie absolut falsă. Sînt persoane care iau ficțiunea drept realitate, crezînd deci că diferitele numere de iluzionism sînt efecte ale hipnotismului în masă. De aici și critica la adresa hipnotismului spectacular, considerat pe nedrept ocultism. Este și firesc să se procedeze astfel, cînd mistificatori fără scrupule, care n-au nimic cu hipnotismul, se prezintă ca hipnotizatori, trăgînd foloase materiale de pe urmă ocultizării unui fenomen absolut natural, studiat de știință, utilizat de medicină cu rezultate evidente. Contestarea valorilor terapeutice ale hipnozei este tot atît de nocivă ca și exagerarea calităților acesteia. Hipnoza poate fi aplicată în cazuri precis stabilite de medicină. Depășirea acestui cadru duce nu numai la eșecuri, dar uneori la agravarea unor stări de boală. De aceea, unii medici și psihologi, care nu au suficiente cunoștințe despre hipnoză, se feresc în a recurge la ea, fie și ca sfat. Și bine fac. Dezvoltarea psihoterapiei a determinat și o lărgire a sferei de aplicare a hipnoterapiei, a hipnozei clinice. Este astăzi limpede că există o interacțiune între procesele psihice și cele somatice în geneza și vindecarea unor boli, ca și faptul că se pot influența prin hipnoză funcții neurovegetative ale organismului. În orice caz, problemele hipnozei sînt complexe, dar și fascinante, nici pe departe epuizate. În ce mă privește, numele de hipnotism spectacular le-am construit pe principiile științei, cu scop de amuzament, reprezentînd, contrar aparențelor, adevăruri științifice și nu demonstrații șarlatănești. Mai mult, experiențele publice au avut un caracter declarat artistic, nearogîndu-mi puteri supranaturale. Ca să ajung la performanțe am citit și exersat enorm, putînd stabili un raport între mine și persoana hipnotizată.

— *În termeni mai detaliați, cum se realizează aceasta ?*

— Hipnotizatul doarme. Dar în somnul hipnotic, care nu este un somn obișnuit, el continuă să păstreze legături cu lumea exterioară. El aude vocea hipnotizatorului și îi execută ordinele fără șovăire. Deci, spre deosebire de somnul obișnuit, care este total, hipnoza apare ca somn parțial, pe care îl putem provoca printr-o acțiune prelungită, monotonă, ritmică, cu ajutorul unor excitanți slabi sau mijlocii. Un loc principal în provocarea fenomenelor hipnotice la om îl ocupă sugestia verbală, repetarea unor cuvinte pe același ton, dar imperativ. Puterea hipnotizatorului este condiționată de dorința unei persoane de a fi hipnotizată. De multe ori, din cauza rezistenței voluntare sau involuntare, hipnoza nu reușește. De asemenea, este cu neputință a fi determinată o persoană hipnotizată a făptui un act antisocial, crimă, furt etc., asemenea porunci ducînd de regulă la trezirea bruscă a subiectului.

— *Să trecem și la alt subiect. Este vorba despre levitație, adică plutirea în aer a unor obiecte sau corpuri însuflețite, procedeu la care recurg unii fachiri sau preoți lamaiști, pentru a-și demonstra puterile lor miraculoase.*

— Ca iluzionist, pot afirma categoric că levitația în magia albă este un truc. Cît de convingător poate fi acest truc mi l-a demonstrat un personaj binecunoscut în lumea artelor, care ținea să mă asigure că el însuși a plutit la un moment dat, în picioare, la zece centimetri de dușumea. Cum s-ar spune, „vindea castraveți grădinarului". Eu nu cred în levitație, ca fenomen natural, deoarece știu cum să o fac. Iar totul se bazează pe iluzie optică. Un număr celebru de „levitație" era odinioară cel cunoscut de iluzioniști sub numele de „Astra", în care se prezentau deodată două iluzii — plutirea și dispariția persoanei care servea drept subiect, în realitate partenerul artistului. În cartea mea „Din tainele iluzionismului", apărută în mai multe ediții cu mai bine de două decenii în urmă, am descris pe larg cum procedează un iluzionist pentru a crea publicului impresia că face să plutească ceva mai greu decît aerul, sau cum să treacă prin perete.

— *Mulțumesc pentru detaliile interesante împărtășite cititorilor noștri, cu propunerea unei viitoare discuții despre divinație.*

GH. BRĂTESCU

mozaic

„SPORTUL E CU NOI"

Am făcut, stimați cititori, o pauză destul de lungă și am considerat că era necesară după Revoluția de la 22 decembrie, cînd evenimentele fierbinți ale vieții noastre politice și sociale au pus într-o umbră firească nu numai sportul, dar chiar și existența acestei umile rubrici. E drept că acum, din cunoscători, cu toții, ai fotbalului am devenit, tot cu toții, politicieni sau ,mă rog, comentatori ai vieții politice. Oricum, ca să parafrazăm și noi sloganuri la modă, spunem acum, în deschiderea și reluarea acestei rubrici, „sportul e cu noi" ● Demonstrații și sport, cam așa ar putea fi rezumată o demonstrație din piața Victoriei în mijlocul căreia a apărut și o pancartă, frumos scrisă, care cerea pentru funcția de ministru al sporturilor pe profesionistul, echilibratul și competentul om care este Cristian Țopescu. Cu un gest sigur și extraordinar, acum cînd toți vor să apuce ceva, fie doar un taburet, dacă nu chiar un scaun capitonat, Cristian Țopescu a refuzat postul, dînd o lecție stupefiantă la care e bine să meditățm. ● Încet-încet, emisiunile sportive cu care ei ne obișnuise (și altcineva ne dezobișnuise) revin la normalitate. Mulțumim ! ● La Leningrad au luat sfîrșit Campionatele europene de patinaj artistic pe care, nici nu-mi vine să cred, le-am urmărit și noi, în direct, la televiziune. Ce putem spune despre actualii participanți : o nouă generație de tineri patinatori, dar și multe căderi pe gheață, unele din acestea întîmplate chiar și în timpul Galei laureaților, semn fie că tehnica nu este încă foarte bine însușită, fie că patinatorii au încercat sărituri peste posibilitățile lor, o situație asemănătoare întrucîtva cu situația din gimnastică. Ne-au plăcut în mod deosebit Victor Petrenko, 21 de ani, născut la Odessa, Evelin Grosmann, 19 ani, din Dresda, antrenată de cel mai celebru antrenor din lume, Jutta Müller, mama celebrei campioane mondiale G. Zeiffert și, printre altele antrenoarea celebrei Katarina Witt, o adevărată instituție de produs campioane. Dar ne-a plăcut și frumoasa „panteră neagră" Sarya Bonally din Franța, adepta unui stil exploziv, aproape „băiețesc", care a ratat în concurs o săritură qvadruplă, dar a reușit la Gală un perfect salt mortal pe gheață și, în fine, frații Paul și Isabelle (ah, Isabelle ! ar fi spus Aznavour) Duchesney, care, deși meritau locul întîi, și nu numai la această ediție, nu au ocupat decît locul trei, oricum, cu cel mai frumos program al întrecerii de dansuri. ● Devenim specialiști și în rugby și asta tot datorită unei transmisii televizate, tot în direct și, culmea, într-o partidă care nu includea echipa noastră națională, chiar din Turneul celor 5 națiuni. Remarc ideea lui Emanuel Valeriu de a aduce în studiou, pentru comentarii, doi specialiști în acest joc atît de neînțeles pentru noi, mă refer la regulament, o idee care merită salutată cu atît mai mult cu cît este răspîndită pretutindeni în lume atunci cînd este vorba de o transmisie sportivă. După un meci cîștigat în deplasare, Franța a fost surclasată de Anglia chiar la Paris, probabil viitoarea cîștigătoare a Turneului.

GEORGE CUȘNARENCU

Sîntem vizitați de extratereștri ?

1. Presa noastră a reprodus, în urmă cu mai mulți ani opinia, șocantă la prima vedere, a unui student. El spunea că dacă ar ști că sîntem singura civilizație din Univers, ar avea sentimentul că viața nu merită să fie trăită. Este doar una dintre nenumăratele mărturii că omenirea simte din ce în ce mai mult nevoia unor frați cosmici. Oare această sete, filtrată prin inconștientul colectiv, să fie cauza stranii-lor istorii cu O.Z.N.-uri (Obiecte Zburătoare Neidentificate) din care coboară omuleți sau uriași, verzi, argintii ori de alte culori ? Sau sîntem cu adevărat vizitați, discret, de reprezentanții unor supercivilizații cosmice ? De ce discret ? De ce nu descind în fața clădirii O.N.U., purtînd în mînă mesajul de pace al Federației Galactice ? Sau tatonează terenul vrînd să ne invadeze ? Sau totul este doar o simplă mistificare, ori raportări aberante ale unor fenomene naturale ?

Propunem cititorului revistei „Magazin" o suită de articole în care vom trece în revistă principalele argumente și ipoteze în acest sens vehiculate în literatura de specialitate, ca și cîteva puncte de vedere proprii. Domeniul este unul dintre cele mai tipic pluridisciplinare ; cititorul va înțelege deci că vom fi uneori obligați la scurte digresiuni în discipline de mare diversitate : astronomie, biologie, istorie, etnologie etc.

În mod firesc, trebuie să începem cu întrebarea — cîte civilizații ar putea exista în Univers ? Prin Univers înțelegem desigur lumea accesibilă aparatelor noastre. Aceasta cuprinde estimativ, 100 miliarde de galaxii. Una dintre ele este galaxia noastră — Calea Lactee, conținînd, după evaluări, recente, circa 400 miliarde de stele. O astfel de stea este și Soarele nostru ; în jurul ei se rotesc nouă planete mari, între care Pămîntul, și multe alte corpuri de mai mici dimensiuni : sateliți, asteroizi, comete etc. Deocamdată știm că în această familie de aștri a Soarelui, numită Sistemul Solar, nu există viață evoluată decît pe planeta noastră. Poate pe cîteva dintre celelalte corpuri se vor găsi în viitor microorganisme. E greu să sperăm la mai mult. Eventualele civilizații extraterestre trebuie căutate în altă parte.

Peste tot în Univers stelele și planetele se nasc și mor. Materia rămasă în urma lor se condensează născînd stele și planete ale unei noi generații. În această succesiune, la cea de-a doua, dar mai ales la a treia generație se plămădesc elemente chimice din ce în ce mai complexe. Dacă la început de tot nu existau decît hidrogen și apoi heliu, peste cîteva miliarde de ani existau deja puncte în care se concentrau toate elementele necesare vieții. La ora actuală aceste elemente se pot întîlni în jurul unei stele din zece. Soarele nostru este o astfel de stea. Aceasta a fost prima șansă a noastră. A doua a stat în faptul că Soarele are vîrsta de cinci miliarde de ani și se estimează că va mai trăi încă pe atîta înainte de a se transforma într-o gigantă roșie care va înghiți Pămîntul. Doar un sfert din stele au o „biografie" atît de lungă și de pașnică ; celelalte au fie o viață prea scurtă, fie sînt prea mici pentru a putea oblădui viața. Apoi, se estimează că numai 15 la sută din aceste stele liniștite posedă planete cu o orbită suficient de stabilă ; dintre ele doar o zecime au o planetă plasată în zona optimă vieții. Unii specialiști au calculat că dacă Pămîntul s-ar fi aflat nu la 150, ci la 142 milioane kilometri de Soare, toate oceanele s-ar fi transformat în nori uriași, temperatura urcînd la cîteva sute de grade. Dacă, dimpotrivă, distanța era de 152 milioane kilometri, lumea noastră ar fi fost închisă pe vecie într-o uriașă carapace de ghețuri care ar fi împiedicat orice formă de viață superioară. În plus, se pare că doar 20 la sută dintre planete au mărimea compatibilă cu o biosferă și numai 2/3 posedă valori rezonabile ale înclinației axei, alternanței zinoapte etc. Recapitulînd, găsim că în galaxia noastră ar trebui să existe circa 400 miliarde × 0,1 × 0,25 × 0,15 × 0,1 × 0,2 × 2/3 = 20 milioane planete pe care există condiții pentru apriția și menținerea vieții.

Vîrsta Pămîntului este de 4,65 miliarde ani. La început era o sferă incandescentă ; îndată însă ce pe suprafața sa a apărut o crustă solidă, acum circa 4 miliarde ani, se pot bănui deja și primii germeni ai vieții. Unii cred că aceștia au sosit din Cosmos, alții că sînt autohtoni, rezultat al unor conjuncturi fericite, de pildă rodul unei „simbioze" dintre molecule organice și anumite argile. De la acest „start" natura a avut nevoie de trei miliarde de ani pentru a alcătui primul viermișor, după care i-a mai trebuit încă un miliard pentru ca din acest viermișor să făurească omul. Evoluția nu a fost liniară, ci întreruptă, așa cum intuiseră deja primii paleontologi, de numeroase catastrofe în care mare parte din viețuitoare a dispărut, Pămîntul fiind repopulat de urmașii supraviețuitorilor.

(Va urma)

DAN D. FARCAȘ

magazin

Redacția și administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 4 108. Tiparul : Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

Bibl... ...leană

magazin

Anul XXXIII Nr. 7 (1687) SIMBĂTĂ 17 FEBRUARIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL—ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

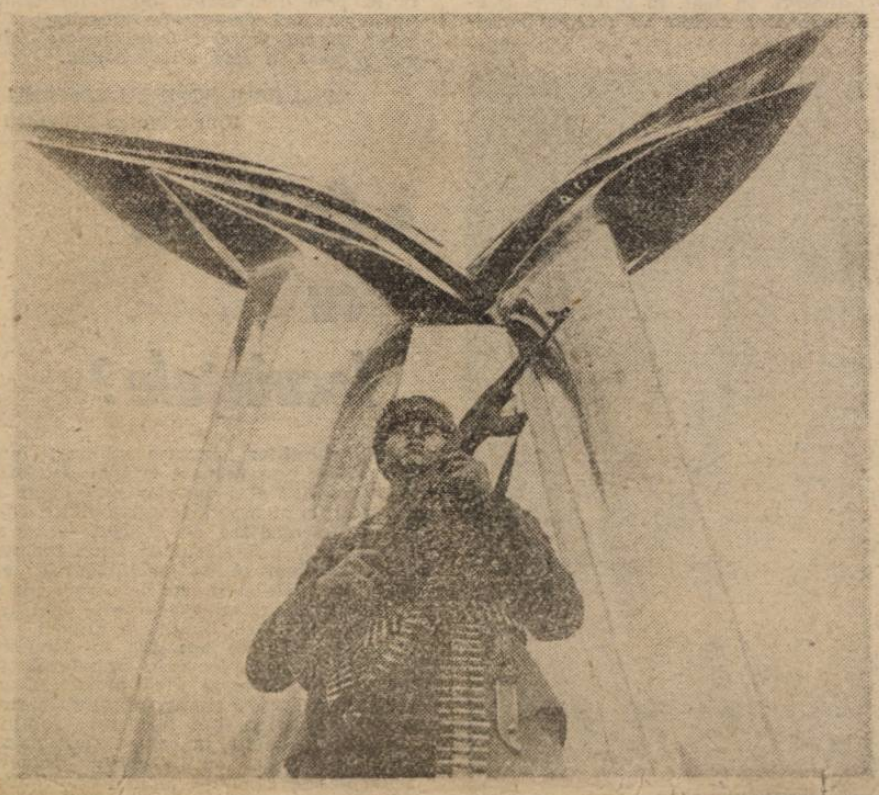

Un posibil subiect de roman:

CU PISTOLUL LA TÎMPLĂ

■ De la Atena, avionul a decolat spre New York. ■ O posibilă poveste de dragoste este pe punctul de a se scrie între o fată de 16 ani şi un militar al Forţelor navale ale S.U.A. ■ Un deznodămînt tragic pune capăt însă acestui posibil „love story" după aterizarea forţată la Beirut.

(Pagina a 4-a)

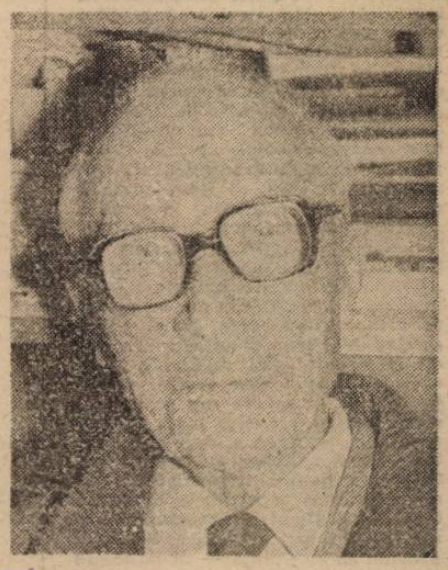

Academician Ştefan Milcu ne declară:

„SÎNT UN CAZ"

Personalitate a lumii medicale mondiale, academicianul Ştefan Milcu este astăzi, la vîrsta de peste optzeci de ani, tot atît de activ ca şi acum patru decenii. Cum se explică această vioiciune, această formă splendidă a savantului, care continuă să creeze, mai mult, să arate ca un adevărat sportiv ?

(Pagina a 9-a)

GLOB magazin

(Paginile 6–7)

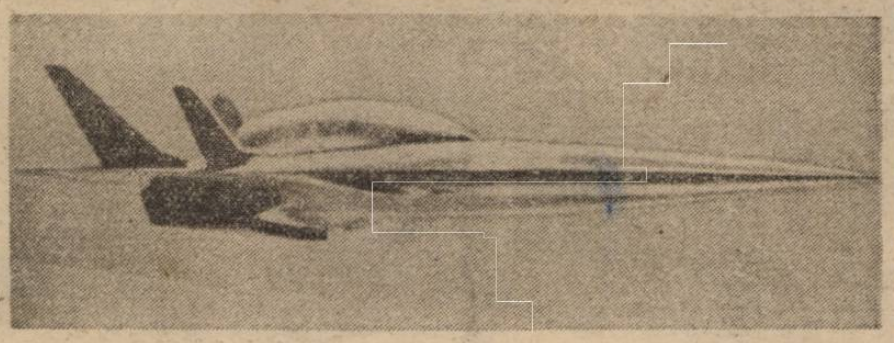

Starea economiei, privită de sub balcon VICTORIA ARGINT

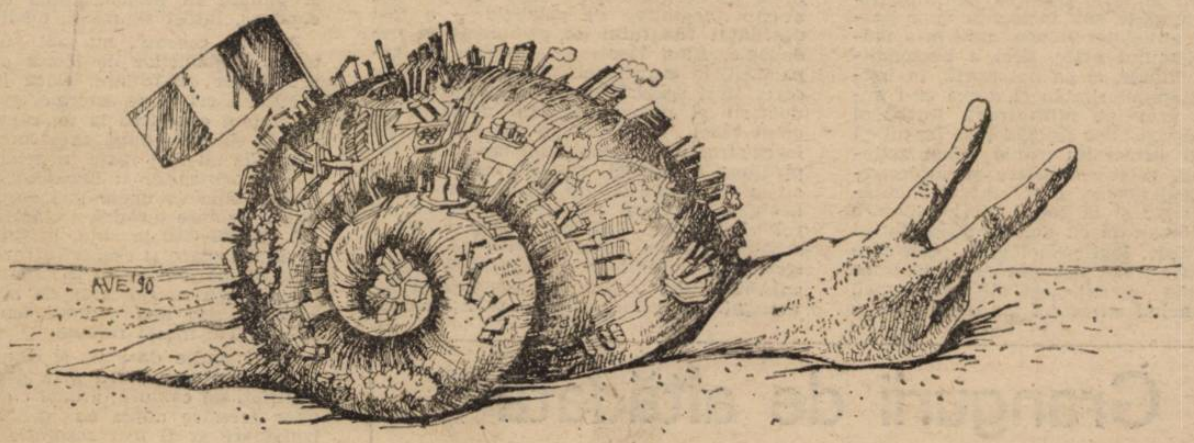

Punctul pe i

PLATFORMA CU BALUSTRADĂ

Balconul este un instrument al revoluţiei.

Bineînţeles, revoluţia se desfăşoară jos, în stradă, numai epilogul ei se scrie sus, în balcon. Această „platformă cu balustradă pe peretele exterior al unei clădiri", cum atît de precis o localizează dicţionarul, a fost descoperită, jinduită şi cucerită, la noi, în chiar amiaza asaltului mulţimii asupra ceceului din piaţa palatului. Momentul ar putea fi descris în felul următor : un număr de cetăţeni întreprizi, desprinzîndu-se din marele suvoi uman sau venind în fugă la auzul a ceea ce se întîmplă, pătrund vijelios în bastilia dictaturii, escaladează treptele marmoreale, unii cîte două-trei trepte deodată,şi, de la balcon, anunţă jur-împrejurul, cu glas rar şi răspicat, ceasul de slavă al victoriei. Cei de jos primesc această veste nu ca pe o noutate, firească, ci ca un ecou.

Ceea ce nu ştiu ei este că, pe zi ce trece, ecoul devine strigăt.

Iar ca un epilog la epilog, tot dicţionarul spune că respectiva platformă cu balustradă, adică balconul, comunică, citez, „cu interiorul printr-una sau mai multe uşi".

Profit de ocazie şi să vă aduc la cunoştinţă că acolo, în spatele uşilor, lupta continuă.

MANOLE AUNEANU

ÎNCĂ UN „POMPEI" AL CEAUŞISMULUI

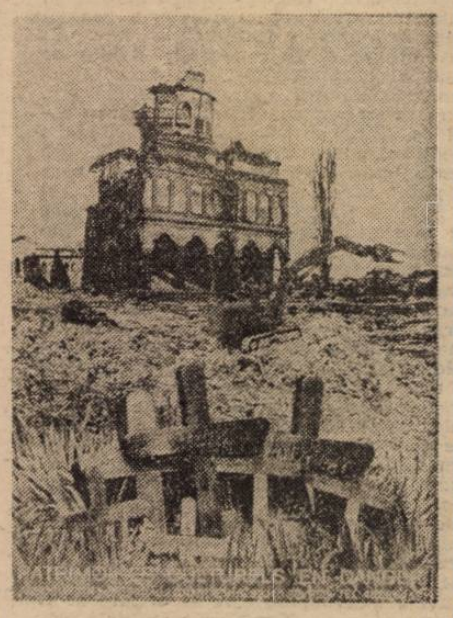

(Pagina a 5-a)

TIRGU-

Să vorbim fără teama de microfoane

• Genocid și psihocid

Din cauza subnutriției, frigului, a poluării produselor alimentare cu înlocuitori dăunători organismului uman precum și a surogatelor alimentare lipsite de substanțe hrănitoare, în România ultimului deceniu au apărut în proporții îngrijorătoare boli pe care le credeam de mult stăpînite, sau eradicate : tuberculoza, sifilisul, malaria, hepatita. La această dramatică situație a contribuit mult și lipsa acută a seringilor sau calitatea proastă a acestora datorată faptului că zeloșilor executanți ai fostei dictaturi puțin le păsa de sănătatea poporului. Absența din spitale, policlinici, dispensare a seringilor, a acelor a avut ca urmare încălcarea gravă a regulilor de igienă elementară, a eticii și deontologiei medicale. Cu aceeași seringă sau același ac se executau tratamente sau se recolta sînge pentru analize mai multor persoane, ceea ce a dus la infectarea celor sănătoși cu agenții patogeni ai bolilor transmisibile. La sfîrșitul lunii septembrie a anului 1989 am realizat o documentare și am scris un articol pe această temă, pledînd în substanță — deoarece în text nu era posibil — pentru producerea la noi în țară a seringilor cu o unică întrebuințare. Acest articol nu a putut fi publicat din motive pe care le veți înțelege cu ușurință. Cei ce aveau clanțe de aur în palatul personal și conturi în băncile din străinătate considerau că nu este cazul să se livreze unei întreprinderi ce recondiționa seringile atît de necesare cîteva zeci de kilograme pe an din produse ce se aduceau în țară pe valută.

Unele tradiții orientale cer să nu pronunți numele lui Satana, de bună seamă pentru a exprima ignorarea, disprețul, contestarea unei identități și justificări **în sine a răului. De aceea, se recurge la** epitete ce-l indicau mai precis și în esență. Spun toate acestea pentru că am avut nefericirea colectivă de a fi conduși, în afara voinței noastre reale, de un paranoic, ginqav și timp, ce se voia personalitate de excepție, unică, prin anihilarea personalității reale a celor 23 de milioane de cetățeni ai țării. Incalificabila stratagemă de anihilare a maselor populare — nu „cu poporul", ci împotriva întregului **popor — nu a afectat,** însă, structurile de esență ale națiunii (a demonstrat-o însăși revoluția), la scara timpului istoric fiind aprioric sortită eșecului. De-a lungul anilor au existat nu puține manifestări de contestare a Satanei, spontane, dar nu întîmplătoare. În piețele jertfei și luptei pentru victorie, tinerii, în primul rînd tinerii, nu și-au căutat invectivele la adresa tiranului și conținutul chemărilor de libertate. Cuvintele și atitudinile erau de mult plămădite în adîncurile cugetului lor. S-a scris, și fără exagerare, despre crimele în masă **— de veritabilul genocid la care au fost** supuși zeci de mii de oameni în cei aproape 25 de ani de supremație demonică. Să ne amintim, însă, și de consecventa campanie, de ura bestială, zoologică împotriva intelectualității și culturii autentice, dacă nu cumva prin această frază nedreptățim fiarele și zoologia... Să ne amintim și de conceptul dubios de „cult al personalității". În realitate al non-personalității sau anti-personalității. Fără să trecem cu vederea că și conceptul de „cult" ar presupune conceptual, o identificare cu valori absolute. Nu, n-a fost un cult, populația nu a aderat și n-ar fi putut adera niciodată la un cult real al Satanei. Suprimarea unui sfert de veac de istorie, destrucțiile și deformările din toate sistemele societății noastre justifică însă întrebarea — și mulți și-o vor pune cîndva : „cum de a fost posibil ?" O sumară explicație există în însăși particularitatea acestui sinistru : nota sa dominantă, dusă pînă la un exclusivism patologic, a fost voința sa de putere în tot **și toate, și aceasta sub orice formă și cu** orice preț, inclusiv distrugerea fizică a celor ce nu se lasă stăpîniți și intimidați. De aici, cu necesitate, derivă disprețul și ura față de om, față de umanitate, mizantropismul absolut. Nu întîmplător au încercat să distrugă, să nimicească științele umane, științele despre om -i cultura umanistă în genere. Atitudine caracteristică pentru toți dictatorii care au încercat în acest secol să conteste entitatea umană, individuală, care — oricare ar fi geneza ei — se afirmă ca o realitate originală și de sine stătătoare. Psihologia a fost exterminată nu numai de Hitler, Mussolini, Stalin, dar și de acest bicefal **dracula care ne-a înstăpînit. Pentru că** omul care-și afirmă deplina umanitate în organizarea sa personală, irepetabilă, este o piedică în calea tuturor neoamenilor ce se pretind „unice personalități", decretează și comandă voluntarist și arogant, singura conduită admisă pentru așa-zisul „om nou"... fiind supunerea oarbă. În viziunea conștientă sau inconștientă a dictatorilor, omul nu este inițial decît o „ladă goală", „tabula rassa", care este determinat social (capetele pătrate reduc socialul și culturalul la politic, la concluziile politice antipopulare pe care le impun) și care deci este destinat cu necesitate să acționeze conformist, ca un robot sau automat social-politic, lipsit de un fond de ereditate specific umană, de rațiune, de gîndire proprie, de motivație și voință, de conștiința propriei valori. Or, *a spune conștiință înseamnă a spune și autodeterminare,* trecerea determinărilor variate puse sub incidența unor persoane, în autodeterminare, care este măsura subiectului activ, deci a personalității individuale, și ea polimorfă, în unicitatea și singularitatea ei. Ceea ce-i neliniștește grav pe mizantropii furibunzi de tipul dictatorilor fasciști este faptul că la nivelul sistemului psihic uman acționează legi, relativ-necesare și subiectiv-specific psihologice, care sînt ireductibile la biologic și la social, deși tributare lor și intersectate cu acestea ; sînt totuși legi, multiple, legi psihologice, peste care nu se poate trece, cum nu se poate trece peste legile fizicii, legi ale psihologiei, deci, explicînd *miracolul uman* ce emerge pe planetă în miliarde de forme și tot atîtea alcătuiri individuale, ca modalități de a fi a existenței omenești. De toate acestea se ocupă psihologia ca știință centrală despre om, făcînd abstracție de orice ideologie și alte deziderate. Personajul **satanic care a atentat la viața poporului** nostru a supus unui foc distrugător și științele umane, în primul rînd psihologia științifică, condamnată la proces de exterminare instituțională și umană. De la individualitatea umană la știința despre această individualitate — un veritabil psihocid. În 1977 a desființat cele trei secții de psihologie care funcționau în marile universități ale țării și a scos abuziv din nomenclatorul de profesiuni pe psihologi. În 1981, în urma unei ticăloase înscenări, menită să ascundă inițiativele vrăjitorești autentice ale savanteicrimei — și să treacă cinic responsabilitatea pe seama celor care denunțaseră aceste tentative de psihocid — a fost desființat Institutul de psihologie și pedagogie, fiind lăsați pe drumuri ori repartizați în munci necalificate circa 80 de cercetători specialiști în psihologie (24 de doctori) și pedagogie (16 doctori). În acest secol, niciunde pe planetă nu s-a înregistrat un astfel de act barbar de represiune a științei, cu atît mai grav cu cît în cauză era știința despre om — psihologia — căreia analiștii îi prevăd un rol pilot în revoluționarea prin știință a secolului nostru. S-a ajuns pînă la interzicerea cuvintelor ce semnifică psihicul, sufletul, spiritul, iar practicarea investigațiilor psihologice a fost considerată suspectă, dacă nu chiar antistatală. Iată un adevărat val de obscurantism în acțiune. Sîntem acum unica țară din Europa care nu califică în specialitatea psihologiei **și nu are un aparat de cercetători** specializat, noi care eram, poate, una dintre cele mai realizate țări sub acest raport. Și, totuși, cu toată rămînerea în urmă în anii acestui psihocid, am continuat să lucrăm și dispunem de un corp de specialiști maturi, cu mare și grea experiență. Consiliul veritabilei salvări naționale ne redeschide calea și reafirmă șansa, pentru ca o dată cu condiția umană să renască în țara noastră și științele umane, ca suport ale unui umanism autentic. Nu există libertate decît *în* și *prin* democrație, nu poate exista umanism fără democrație pluralistă. *A venit timpul faptelor iluminate de Adevăr și puse în slujba Adevărului.*

Prof. PAUL POPESCU-NEVEANU
Universitatea București

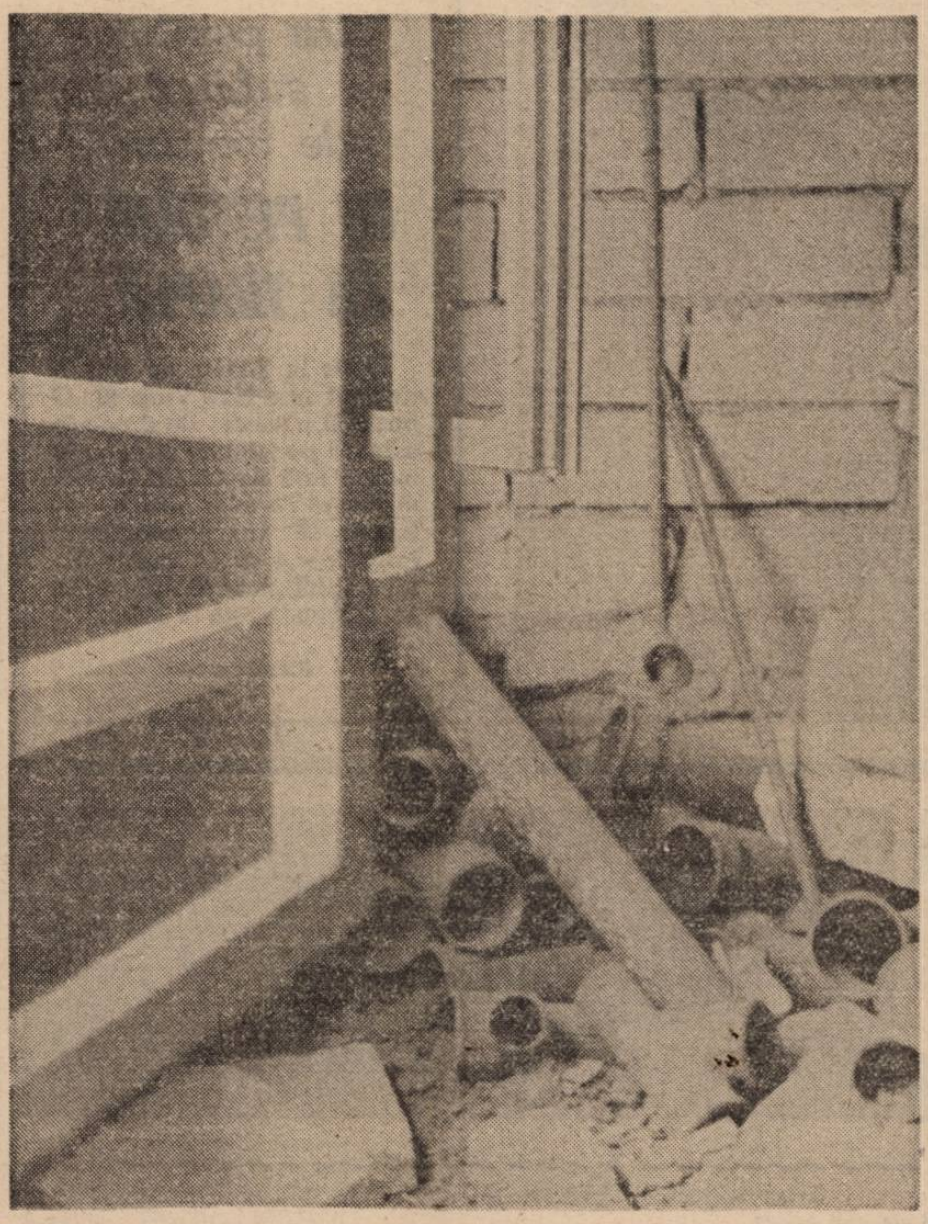

Grangurii de altădată

S-au născut în fotolii înalte, în mașini cu număr mic sau în blocurile din centrul orașului. Aveau fir direct cu Satana. Băteau din palme și li se deschideau toate ușile. Tindeau spre sus, spre cît mai sus. Plictisiți fiind, le făceau bine doar plecăciunile (din partea altora), bairamurile lungi și ședințele încheiate cu telegrame, știți dumneavoastră către cine. Aveau bibliotecile ticsite cu cărți. Necitite, nerăsfoite. Teama de adevăr, complexul față de cultură. Se credeau „buricul pămîntului". Se credeau eterni : în prostie, în mediocritate, în dorința de a face cît mai mult rău. Ajunseseră pînă acolo încît își negau și obîrșia, nu-și mai recunoșteau nici părinții. Promiteau, mințeau, lătrau, guițau. Li se deschidea ușa, de către subalterni, cu capul. Deoarece aceștia, bieții de ei, aveau mîinile ocupate. Cu sacoșe, bagaje și alte mici daruri. Dacă încercai să dai într-unul, de fapt loveai în doi, sau chiar în trei și așa mai departe. Pînă și eșecurile lor erau încununate de succes. Își ai caliciei, își ai caraghiosliculuí. Ascunși în spatele ușilor capitonate. Feriți de vînturi și ploi. Feriți de griji. Acum, cînd ora adevărului a început să bată, și cad unul cîte unul, par mai timizi, mai neajutorați. Țin capul în jos cu sfială și le e frică să te privească în ochi. Le plîngi de milă. Te salută de la o poștă și se tem pînă și de umbra lor. Călătoresc chiar cu mijloacele de transport în comun, își caută vechii prieteni și încearcă, deși e imposibil, să devină oameni. Prea tîrziu, prea dintr-o dată. Să le fie rușine !

CONSTANTIN PREDA

• Ce facem cu locuințele ?

Anii soluțiilor impuse arbitrar, anii unor false sau eronate criterii de edificare locativă — ai luxului exorbitant și, în opoziție, ai ignorării sau limitării condițiilor elementare de confort — s-au încheiat. Ce e de făcut de acum înainte? Nu-i suficient să ne lamentăm că s-a construit mult și prost. Se cere revizuită, absolut neîntîrziat, concepția unei astfel de edificări. Singurele criterii cu drept de limitare absolută în domeniul construcțiilor de locuințe trebuie să fie cele **sanogenetice și socio-umane.** Limitările economice, cîndva absolute și implicit restrictive, pot departaja soluțiile (variantele) aflate în competiție, numai după ce acestea au îndeplinit integral criteriile de sănătate și confort. Limitările de ordin tehnologic sînt și ele și nu pot fi decît relative. Apartamentul limitat de „indicii plafon" de preț s-a dovedit o soluție precară, mutilantă. Și dacă e nevoie de exemplificări : S-au conceput și construit dormitoare cu suprafețe de 10—12 mp., spații nocive, datorită acumulării în orele de somn a vaporilor și bioxidului de carbon cu mult peste concentrațiile admisibile. Un om are nevoie în condițiile de temperatură și umiditate, în regim de iarnă, de cel puțin 30 mc de aer. Rezultatul negativ al spațiilor plasate sub normal a fost numărul mereu crescînd al afecțiunilor pulmonare, în special la copii și bătrîni. Această concentrare a vaporilor în spații mici a condus, în principal, la apariția fenomenului de condens, întîi sporadic, apoi după criminala scădere a gradului de încălzire a încăperilor, la sute de mii locuințe cu mucegai pe pereți (și el foarte nociv atît sănătății cît și clădirilor). Bioxidul de carbon și vaporii de apă determină prin acțiunea lor carbonatarea în primul rînd, asupra oxidului de calciu și, respectiv, hidroxidul de calciu din ciment, acesta din urmă afectînd grav armăturile din beton și punînd în pericol, după 6—8 ani de condens, însăși siguranța clădirilor.

A doua carență, nu mai puțin importantă, a clădirilor de locuit o constituie gradul lor de izolare. Dacă înainte de pretextul crizei de energie, gradul redus de izolare conducea la un consum exagerat de căldură, după acest moment toate măsurile au fost luate în detrimentul sănătății oamenilor și rezistenței clădirilor. Atunci cînd în unele țări europene, gradul de izolare termică a clădirilor a crescut cu 300—600 la sută, în țara noastră această izolare și respectiv rezistență termică a sporit doar cu 50 la sută. Ceea ce echivalează cu ridicarea de la 3 metri la 2 metri sub apă a unui om care se îneacă. Tot înecat rămîne.

Ar fi multe de spus și despre situația ferestrelor care pierd prin geamuri mari cantități de căldură, atunci cînd existența unor ferestre duble cu geamuri termoizolatoare ar fi fost o soluție reală și la îndemînă. Camerele de baie nu sînt nici ele adecvate, atît dimensional cît și ca echipament. Bucătăria, cu dimensiunile ei reduse, împiedică gospodărirea și prepararea hranei în condiții normale de confort etc. etc. Cel mai important rămîne faptul că durata de viață a unui apartament este însă de 100 de ani. S-a uitat, deseori, că nu construim strict pentru azi, ci pentru secolul XXI în spiritul unor exigențe minime ale unui viitor previzibil. De aici cele două probleme : 1) **Ce și cît putem îndrepta din ceea ce s-a construit pînă azi ?** 2) Cum trebuie să construim începînd de azi înainte, astfel încît clădirile pe care le înălțăm să ne onoreze viața de fiece zi, capacitatea de creație, capacitatea de revenire la normal și în acest sector de activitate.

Dr. ing. VLAD DUMITRESCU

Un expert în economie se pronunță

BANUL — OCHIUL DRACULUI!

Pe ambele fețe ale unui petic de hîrtie se tipăresc desenele specifice bancnotei de 100 de lei. Fabricarea acestei noi bancnote costă cîțiva bani, dar vînzarea ei către populație se face contra mărfuri sau muncă în valoare de 100 de lei. Emiterea de noi bancnote este, de aceea, una dintre cele mai rentabile afaceri pe care le poate face statul, unul dintre cele mai puternice instrumente de acumulare în mîna statului a valorilor care de drept trebuie să aparțină populației.

Această afacere are o limită obiectivă căci, în orice moment, valoarea totală a banilor în circulație trebuie să fie egală cu valoarea totală a schimburilor de mărfuri, prestărilor de servicii și plăților ce se efectuează. Dacă se află în circulație mai mulți bani decît este necesar, apare o cerere de mărfuri și servicii solvabilă (adică însoțită de putere de cumpărare) pentru care nu există ofertă de mărfuri și servicii. În acest caz prețul mărfurilor și serviciilor va crește, ceea ce înseamnă că puterea de cumpărare a banilor va scădea. Deși populația dispune de mai mulți bani, ea nu are de unde cumpăra mai multe mărfuri și servicii, dar le va plăti mai scump pe fiecare în parte. Atunci cînd muncitorii se bucură că primesc salarii fără să producă mărfuri se mint singuri. De fapt, ei vor putea cumpăra numai atîta cît se produce.

Dacă prețul oficial al mărfurilor este fix, iar cantitatea de bani mai mare decît este necesar, mărfurile dispar din magazine și se vînd „pe sub mînă" la prețuri superioare celor oficiale, anume la prețurile care restabilesc echilibrul dintre cerere și ofertă. Piața neoficială pe care se practică aceste prețuri superioare se numește bursă neagră. Prețurile reale sînt cele ale bursei negre, iar nu cele oficiale. Prețurile oficiale sînt false.

Dintr-un asemenea sistem cîștigă statul și cei care vînd la prețurile bursei negre în paguba populației consumatoare. În timpul dictaturii a fost folosită masiv metoda jefuirii populației prin punerea în circulație a unor cantități mari de bani peste nevoile pieței. Pentru a frîna devalorizarea rapidă a banilor s-a apelat la metoda controlului averilor. Temîndu-se să nu fie judecați pentru venituri ilicite, cei care cîștigau sume mari din vînzarea la negru a mărfurilor ascundeau o parte din surplusul de bani peste cîștigul oficial. Se temeau să depună prea mulți bani la C.E.C. sau să ducă un trai prea luxos. Surplusul de bani pus în circulație de către stat era scos parțial din circulație de către „iliciți". Pentru ca acest sistem să funcționeze cît mai eficient, legislația și „indicațiile prețioase" au stimulat pe toate căile denunțurile anonime, care sînt o formă a imoralității.

Obligarea producătorilor agricoli să vîndă la prețuri de mercurial nu proteja consumatorii împotriva speculei, ci stimula specula însoțită de dosirea banilor. Un alt instrument de accentuare conștientă a speculei erau campaniile periodice împotriva mitei și speculei. Speculantul sau cel mituit nu renunța la tehnica sa, ci pretindea un preț și mai mare, suficient pentru a merita să-și asume riscul de a fi prins.

În felul acesta s-a ajuns la existența unor sume de zeci de miliarde de lei depozite, depozitate, care oricînd puteau să apară pe piață perturbînd comerțul. Acest haos potențial a fost creat în mod conștient sau, mai corect spus, intenționat.

După revoluție, imensa majoritate a poporului a simțit nevoia să vadă concret, imediat că sacrificiul făcut nu a fost inutil, că se modifică în bine viața de zi cu zi. Aceste modificări au constituit în ochii populației un certificat de garanție pentru bunele intenții ale guvernanților, iar guvernanții — pentru a consolida noua putere — au dat acest certificat. Au fost eliminate numeroase restricții bestiale impuse de dictatură sub aspect bănesc populației. În felul acesta populația a primit mai mulți bani, deși producția nu a crescut. Au fost măsuri politice fără un suport economic, iar economia se răzbună întotdeauna cînd i se încalcă legile. Pentru moment o parte din dezechilibrul ce se crea a putut fi compensat prin ajutorul primit din străinătate. Dar multe din măsurile adoptate vor avea un efect permanent de acum încolo, generînd lună de lună un surplus monetar pînă cînd creșterea producției îl va elimina. Dacă producția nu va crește, va fi nevoie într-un viitor foarte apropiat să se adopte un buget de austeritate, oricît de nepopular va fi. Partidele care se avîntă acum spre putere trebuie să fie pregătite pentru a-și asuma reducerea popularității în viitor.

Frămîntările ocazionate de reorganizări se reflectă în importante nerealizări pe planul producției, normale în asemenea situații. Ele ar fi putut fi mai mici dacă eșalonul superior al conducerii ar fi avut mai multă stabilitate. Dar nu poate fi neglijat nici efectul psihologic al revoluției. După ce ani de zile oamenii au fost trudiți în condiții inumane pentru o leafă de mizerie, au simțit nevoia unui „concediu postrevoluționar". Poate specialiștii în psihologie socială ar aprecia că greșesc, dar din discuțiile cu mulți muncitori am rămas cu această explicație. S-a eliminat otrava unei imense tensiuni nervoase. Și mulți au pretins ca acest concediu să le fie plătit fără să ia în seamă consecințele. Așa au înțeles libertatea. Nu știu dacă a fost bine sau nu pe plan psihologic, dar economic a însemnat emisiune de bani fără acoperire, golind rafturile magazinelor. Putem justifica lipsa de mărfuri prin deficiențe în descărcarea vagoanelor, în aprovizionarea magazinelor sau reaua credință a unor vînzători. Acestea sînt numai justificări, căci explicația reală este surplusul de bani aflat la populație.

Deocamdată am prezentat pe scurt diagnosticul și istoricul bolii ce încă se mai află în stare de incubație. În viitoarea însemnare urmează recomandări pentru tratament și critica unor tratamente recomandate de alții.

MIRCEA CIUMARA

— Mitică... pot să știu ce caută în congelator carnetul tău P.C.R. ?

Liber-cugetător

VANITAS, VANITATUM

Da, mi-e teamă... După zilele și nopțile Revoluției, pe care ne-a fost dat să le trăim, alești ai istoriei între atîtea alte nenumărate generații care n-au avut această șansă, zile și nopți de grație cînd toți ne știam frați și surori, cînd omul de pe stradă ne era cel mai bun prieten, cînd rîdeam și plîngeam de fericire laolaltă, tineri și vîrstnici, cînd mîndria de a fi român era rostită în toate graiurile vorbite pe la noi, cînd umărul altuia, lipit de umărul tău, era cea mai sfîntă mărturie a demnității și solidarității umane, iată că încet-încet toate aceste sentimente, tulburător de omenești, încep să se afunde încețoșate, undeva, în adîncul sufletelor — ca să nu spunem în uitare —, sub apăsarea umorilor viscerale ce se revarsă în ultimele săptămîni, secretate, culmea !, în numele idealurilor Revoluției.

Da, mi-e teamă... Devenim prudenți cînd prietenii sau colegii de muncă ne întreabă „ce culoare avem", „cu cine ținem", devenim vehemenți pînă la absurdul formelor de exprimare cînd ne afirmăm ideile în care credem că credem, acțiunile noastre o iau înaintea gîndului, rațiunea pare să fie sinonimă cu lașitatea nonacțiunii ori manipularea, ne apărăm sau ne impunem veninoși ideile nu prin idei, ci prin atacuri nimicitoare la persoane, întru totul identic vremurilor de tristă amintire din anii '50, anii stalinismului victorios, oportuniștii de ieri se agită azi mai energic decît oricînd pe toate tonurile și lungimile de undă, oportuniștii de azi suie călcînd pe trupul valorilor oneste, pe care le înlătură cu o lovitură de picior bine țintită, agitînd frenetic flamurile unor idei pe care le repetă ca papagalii politici de ieri, intoleranța devine unica formă de expresie politică, patimile și lipsa coloanei vertebrale a civilizației politice ne fac să fim pradă ușoară manipulărilor de orice culoare și scop, senzaționalul gureș, agresiv invadează paginile presei „libere și independente", luînd locul seriozității dezbaterilor asupra viitorului, facilul imediat acoperă fondul problematic al zilei de mîine...

Da, mi-e teamă... Fiindcă văd cum ne atomizăm în zeci de grupuri de „forță și presiune", care se erijează în „popor", dușmănindu-ne pînă la a ne dori unii altora anihilarea fizică, fără urmă de rațiune, respect și îngăduință. Sau poate că rațiunea, dacă o fi, zace ascunsă în mințile unor oameni din umbră care acționează prin intermediul valurilor mulțimii de pe străzi...

Da, mi-e teamă că începem să uităm că avem, noi și ideile noastre, cu toții loc sub soare, că ideile, oricît de divergente sau contradictorii, sînt mai prejos decît sentimentele omeniei, singurele care ar trebui să ne domine și să ne călăuzească în vremuri cînd rațiunea, cumpătarea și valorile ne sînt puse la grea încercare, tulburate în limpezimea lor de mîlul stîrnit din adîncuri, mîlul sedimentat în suflete timp de o jumătate de veac.

Da, mi-e teamă, în sfîrșit, că idealurile Revoluției încep să fie însușite și folosite de fiecare după propriile lui interese personale, în afara gravelor dificultăți economice și sociale, politice, culturale cu care ne confruntăm toți, **o națiune întreagă** și nu un partid sau altul... Astfel încît încerc amărăciunea cumplit de tristă a singurătății biblicei înțelepciuni, **Vanitas vanitatum, omnia vanitas...**

ADRIAN HOAJĂ

Cu stiloul prin București

CURCANUL

Piața Matache simbătă după-amiază. O mulțime neliniștită bîntuie de colo pînă colo în căutarea unui liman. Fără să-l găsească însă, dat fiind că în piață nu e nimic de cumpărat. Afară doar de ghiocei, Aceștia însă n-au fost incluși în Platforma Program a Frontului Salvării Naționale. Ei au răsărit indiferent de lupta dintre partide. Din spatele tejghelelor de ciment țărani hirsuți, ca descinși din partea pesimistă a prozei sadoveniene, aruncă universului priviri nepăsătoare. E clar că le e absolut indiferent dacă vind sau nu morcovii sfrijiți din față, dacă Frontul se constituie sau nu în partid politic și, în general, dacă mai trăiesc sau nu. Într-o parte a pieții se dă tot ce nu are legătură cu exportul de produse agroalimentare : piepteni, sacoșe de vinilin, căciuli și borcane goale, tratate de aerodinamică, portofele din imitație de piele și ilustrate cu țigănci care îți fac cu ochiul dacă știi, la rîndul tău, cum să le privești. O patrulă a poliției se plimbă printre tejghele cu aerul că vizitează Luvrul. În cealaltă parte a pieței se vede lume multă grămădită. În mijlocul cercului de curioși stă, așezat turcește, un bărbat între două vîrste, într-un trening decolorat, care-i ajunge doar pînă la glezne. Respectivul e proprietarul unui curcan care pășește țanțoș în jurul lui, desfăcîndu-și din cînd în cînd aripile nespus de orgolios. De gîtul păsării atîrnă o tăbliță care precizează clar : **Curcan dresat. Foarte inteligent.** Proprietarul cere pe el nici mai mult nici mai puțin decît o mie de lei. Prețul stîrnește bombăneli democratice. E prea scump! E enorm! exclamă o bătrînică specialistă în prețuri. E mai ceva ca un porc ! susține un cetățean. Proprietarul cu fes o ține pe a lui. E dresat, argumentează el posomorît, privind în lături. Comparația cu porcul îl jignește profund. Dacă nu cumperi, de ce faci agitație ? se interesează el amenințător. Sau oi fi din ăia cu dolari, care au venit să ne cumpere țara ? Ca la un semn, cîțiva domni trași la față, purtînd căciuli tipice sistemului pluralist, o iau din loc. Cei rămași se grămădesc în jurul curcanului, aprinși de curiozitate. Gata ! Se lasă cu politică ! Nu-i exclus să se lase și cu bătaie ! Cetățeanul evită însă polemica. Zadarnic îl provoacă proprietarul curcanului dresat : lasă că vă știm noi, ați reprimat singeros grevele de la Grivița și Lupeni ! Preopinentul tace pierdut în mulțime. Așa că totul se întoarce la chestiunea inițială : cea a curcanului dresat. Nu-l dau, zice proprietarul înfuriat, că adepții partidelor burgheze dau bir cu fugiții ca niște lași, nu-l dau sub o mie de lei să știu că-i tai aici, în fața dumneavoastră, și-l mănînc cu fulgi cu tot. Zadarnic se străduie cineva să contraargumenteze că, în supă, un curcan dresat nu-i mai bun decît unul simplu. El atîta știe : că a investit în curcanul ăsta un capital serios.

ION CRISTOIU

SĂ FIE!

Astrologia intră în legalitate o dată cu victoria revoluției. Cu ani în urmă cînd îmi cădea în mînă vreo publicație străină citeam cu mare curiozitate (și cu mare întîrziere, firește) horoscoapele oferite de experți în materie. Acum gata, am intrat și noi în rîndul lumii. Deschidem gazeta și aflăm fără întîrziere ce ne sugerează conjunctura astrală în legătură cu activitatea cotidiană.

Totul este să ne alegem momentul potrivit pentru acțiuni ce ne sunt favorabile. Trebuie să ne punem ordine în corespondență ? Ei bine, o facem. Chiar dacă n-am primit o scrisoare de cine știe cîtă vreme, trebuie să mai existe cîte ceva prin vreun colțișor, prin vreun sertăraș. Nu e bine să luăm măsuri pripite de ordin financiar ? Amînăm atunci plata întreținerii pînă astrele ne vor deveni favorabile. Ne putem angaja într-o activitate ce necesită efort fizic ? Nimic mai simplu, batem covoarele, spargem lemne, mutăm mobila. E momentul să încercăm o promovare sau o mărire a salariului ? Ieșim pur și simplu în piața Victoriei cu o listă de revendicări sau cu o platformă-program și cerem să discutăm cu domnii Iliescu sau Roman. Și așa mai departe.

Ce ți-e și cu astrologia ! De acum am scăpat de obsesia luării unor hotăriri. Deschidem jurnalul și gata. Pentru azi am aflat în ce mă privește că e „o zi pozitivă din toate punctele de vedere". Să fie !

ECATERINA MATACHE

Amintiri despre literatura de azi

● **SÎNT UN OM NOROCOS.** Mă număr printre fericiții posesori ai unui exemplar dintr-o carte de mare valoare, editată într-un tiraj restrins : **Despre Creangă** de Valeriu Cristea. Demult nu s-au mai scris despre Ion Creangă pagini atît de inspirate. Valeriu Cristea i-a recitit opera de pe poziția unui om modern, căutîndu-i o semnificație mai profundă decît aceea cunoscută și acceptată de toată lumea. Dincolo de „savoarea erudiției joviale" (G. Călinescu), de acea „veselie de zei" care „aurește" (Vladimir Streinu) personajele și întîmplările, autorul recentului eseu monografic a descoperit „filonul întunecat, de marmură neagră, al cruzimii". Acest filon provine, după opinia criticului, „dintr-un strat structural de nepăsare, de insensibilitate specifice în cel mai înalt grad conștiințelor infantile (la scara vîrstei biologice) și în general celor

matinale, aurorale (la scara vîrstelor istorice, a umanității)". „Numai în acest sens — explică Valeriu Cristea în continuare — Creangă este un primitiv. Un primitiv ca Homer".

După cum vedem, Valeriu Cristea creează un moment de suspense : el spulberă aureola marelui nostru clasic — făcîndu-ne să simțim că ni se taie respirația de emoție și... indignare — pentru ca după numai o secundă să o recompună, mai strălucitoare ca înainte.

Acest moment de suspense n-a plăcut probabil forurilor noastre culturale — cunoscute prin sensibilitatea de domnișoare de pension cu care au scos din literatură toate scenele tari — și drept urmare cartea lui Valeriu Cristea n-a putut să apară la momentul potrivit, în anul centenarului Creangă. Negăsind altă soluție, criticul a fost nevoit să plătească bani grei, la Editura Litera pentru a-și vedea totuși volumul tipărit. Cu alte cuvinte, unul dintre cei mai importanți critici literari de azi, scriind o carte de zile mari despre un clasic al literaturii române, nu numai că nu a primit nici o răsplată, dar a fost supus unui fel de... penalizare pentru fapta sa !

Ce să mai vorbim despre faptul că și noi, cititorii, am fost penalizați, prin limitarea drastică a tirajului (numai 3 000 de exemplare). În ceea ce mă privește, după cum mărturiseam încă de la început, sînt un om norocos și am obținut un exemplar. Dar ce fac cei care nu au noroc ?

Ar trebui ca o editură întreprinzătoare și animată de simțul răspunderii față de cultura română să facă de urgență demersurile necesare pentru a reedita în tirajul dorit de public această carte remarcabilă.

● **ÎNCEPE O NOUĂ EDIȚIE A FESTIVALULUI NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI" ?** La televizor apar : poeți amatori care își recită versurile pline de agramatisme închinate revoluției, sculptori amatori însoțiți de machetele unor monumente-kitsch închinate revoluției, creatori de modă amatori, mîndri de noile modele de cravate închinate revoluției etc. Ce se întîmplă ? Începe o nouă ediție a Festivalului național „Cîntarea României" ? Acest festival a însemnat, după

cum bine se știe, o tentativă de distrugere a profesionalismului artei românești și, în același timp, o formă de compromitere a artei naive, prin transformarea ei dintr-un hobby simpatic într-un veleitarism arogant. Și mergem acum mai departe pe această cale ?

Cît privește televiziunea, nu insist, pentru că nu-mi îngădui să pătrund într-un domeniu de care se ocupă colegul meu de pagină, George Stanca. Dar iată că numeroase poeme slabe, de ocazie apar și în publicațiile recent înființate ale unor partide recent înființate. Nu vreau — doamne ferește ! — să minimalizez în vreun fel importanța politică a acestor publicații. Le respect din principiu, ca pe o dovadă directă a libertății de exprimare. Dar versurile din paginile lor nu le fac nici un serviciu. În „Dreptatea socială" (Partidul Socialist Democratic) citim : „Sub tălpi de rădăcini perene / Ne-am rînduit părinți / Și tot pămîntu-acestei țări / E plin de lacrimi și de sfinți" (Ion Horia Gliniastei). Pot fi imaginate versuri mai vetuste și mai simpliste ? În „Dreptatea" (Partidul Național Țărănesc Creștin și Democrat) există, de asemenea, o mostră de neosămănătorism : „Cînd tu plecai spre țărmul altei patrii / Eu sufeream pe prispa mea de chin" etc. (Ilie Costache). În „Liberalul" (Partidul Național Liberal) poemul publicat în chenar, ca un text prețios, este o fabulă bătrînicioasă : „Un mîndru pui de vultur se tot rotea, așa, / Deasupra unei mlaștini ce strălucea în soare / Culoarea ei verzuie de apă-amăgitoare / Orbi o clipă puiul — care căzu în ea". (Delia Fortunescu). După cum se vede, pe cît de diferite sînt platformele politice ale partidelor, pe atît de mult se aseamănă între ele poemele din organele lor de presă.

● **O SUGESTIE DIN PARTEA... CĂRTURARILOR NOȘTRI DE ALTADATĂ.** Prin strădania lui Gheorghe Buluță, eminent om de cultură și director — omul

potrivit la locul potrivit ! — al Bibliotecii municipale „Mihail Sadoveanu" din București, a apărut de curînd, la Editura Eminescu, volumul **Cultură și Civilizație**, cuprinzînd „conferințe ținute la tribuna Ateneului Român", în răstimp de aproape un secol. Este vorba, bineînțeles, de o selecție, pentru că multe texte s-au pierdut de-a lungul timpului, iar altele n-au putut trece prin rețeaua de sîrmă ghimpată a cenzurii. Dar și cele prezente în volum sînt suficiente pentru a ne da o idee despre anvergura unei activități culturale — de inspirație iluministă — care a contribuit în a doua jumătate a secolului nouăsprezece și în prima jumătate a secolului douăzeci (dar nu chiar pînă în 1950 !) la modernizarea vieții publice din România. În revistele de specialitate, volumul va fi analizat, fără îndoială, pe larg. Ceea ce vrem să semnalăm în acest spațiu este necesitatea de a se relua în cel mai scurt timp tradiția conferințelor ținute de oameni de știință, scriitori, artiști ș.a.m.d. Avem radio și televiziune, avem ziare și reviste, dar nimic nu poate înlocui prezența unei personalități în fața unui public inteligent, fremătînd de curiozitate, așa cum a fost întotdeauna publicul nostru.

TUDOR POPESCU — UN AUTOR PENTRU TOATE VÎRSTELE. Prin ce se deosebește literatura pentru copii de literatura pentru adulți ? După o celebră butadă, prin nimic, doar că literatura pentru copii trebuie să fie mult mai... bună. Situația este ilustrată perfect de Tudor Popescu care, scriind o comedie muzicală pentru copii — **Terra II** — nu și-a îngăduit, ca alți autori, să compună un text

fără pretenții, simplist pînă la infantilism, ci, dimpotrivă, și-a mobilizat mai mult ca oricînd fantezia, umorul și farmecul, de care, slavă domnului, nu duce lipsă. Prezentată în premieră absolută duminică, 11 februarie a.c., de un teatru aflat în plină ascensiune, Teatrul „Ion Creangă" din București, piesa lui Tudor Popescu a fost aplaudată cu egal entuziasm de copii și de părinții lor.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Un posibil subiect de roman

CU PISTOLUL LA TÎMPLĂ

În care se va vedea cum curajul tăcut al lui Robert Stethem a salvat 153 de vieți în fața piraților aerului care amenințau zborul 847

★

O dimineață spendidă de primăvară o lumina pe Ruth Henderson în vreme ce sosea, împreună cu părinții ei, pe aeroportul din Atena pentru a prinde cursa TWA, zborul 847 pentru Roma. Vacanța în Grecia se sfîrșea, era 14 iunie 1985. Boeingul 727, cu 153 de pasageri a decolat fără probleme. Căpitanul, în vîrstă de 30 de ani, John Testrake a îndreptat aparatul spre vest. Ruth, așezată în rîndul 12, începu să citească o carte. Are 16 ani. „Deodată am auzit o agitație în partea din spate a avionului și zgomot de pași. Doi oameni alergau și cu coada ochiului am văzut un pistol", își amintește. „Mi-am dat seama că sîntem în pericol". Agitînd pistolul și o grenadă de mînă cu acul scos, cei doi pirați ai aerului au mutat pasagerii de la clasa întîi în sectorul pentru turiști, forțînd pe toată lumea să stea cu capul plecat. Apoi i-au cerut lui Uli Derickson, membră a echipajului, să strîngă toate pașapoartele. Cîțiva americani cu pasapoarte oficiale sau cu acte de identitate militare au fost mutați la clasa întîi. Unul dintre aceștia, de înălțime medie, părul negru și un corp compact și musculos, nu avea cum să ascundă faptul că era din Marina S.U.A. Dar dacă lui Robert Dean Stethem îi era frică, ei bine, acest lucru nu putea fi detectat de Uli Derickson. Aproape instantaneu, cei doi pirați ai aerului au început să urle la Stethem, pomenind de nava militară New Jersey care trăsese asupra dealurilor din jurul Beirutului cu un an înainte. Privirea neclintită a lui Stethem fixa un punct în spațiu. „Uitați-vă la marele american, acum are inima cît un purice !", spuse unul dintre teroriști. Tăcerea lui Stethem, refuzul lui de a răspunde provocării a făcut ca nebunia lor specială să se reverse asupra lui, turbare care altfel s-ar fi putut îndrepta asupra celorlalți ostatici. După ce l-au bătut pe Stethem și l-au umplut de sînge, teroriștii i-au permis lui Uli să-l ducă pe un scaun. Femeia l-a dus cu grijă pe culoarul dintre rînduri și l-a așezat alături de Ruth Henderson. „Nu îndrăzneam să-l ating, de teamă să nu-i provoc dureri", spune Ruth. Mai tîrziu, Stethem avea să-i spună că se temea ca ea să nu pățească ceva dacă era observată că îl ajută. „Părea hotărît să atragă toată ura teroriștilor asupra lui", își amintește fata. „Rob mi-a spus de mai multe ori, mai spune Ruth, că dacă cineva trebuie să moară e mai bine să fie el acela pentru că zicea că el are cel mai puțin de pierdut. Toți colegii lui aveau soții, iar alții și copii. Spunea : Dacă teroriștii mă omoară, probail că îi vor lăsa pe ceilalți în viață. Poate că o crimă îi va satisface". O puternică apropiere sufletească se născu între această fată de 16 ani și bărbatul de 23 de ani. Fata dorea cu disperare să-i aline suferințele, dar el era atît de generos încît nu-i vorbea decît de ceilalți pasageri. „Mi-a promis că mă la la Barier Reef în Australia, ca să mă învețe să fac scufundări, dacă vom ieși în viață cu toții din acel avion". În tot acest timp, avionul Boeing 727 urmărea o traiectorie eliptică prin aer. Și în vreme ce zborul 847 se apropia de Beirut pentru a doua oară în acea zi, unul dintre teroriști veni spre rîndul 12. Rob și Ruth încetară să-și mai vorbească. Piratul îndreptă pistolul spre capul lui Rob. „Vino", ordonă. „Știam că n-o să-l mai văd niciodată", își amintește Ruth. Avionul atinse pista aeroportului din Beirut. Teroriștii îl împinseră pe Rob spre ușa din față și ordonară pilotului să oprească aparatul la mijlocul pistei. Apoi începu o discuție violentă prin radio cu Turnul de control. Foarte nervos, unul din teroriști îl împinse pe Rob Stethem în dreptul ușii. „Doamne, oh, doamne" murmură Rob. Un glonț ieși grăbit pe teava pistolului și străpunse creierul tînărului. „Doamne" spuse Rob încă o dată înainte de a muri. Teroristul împinse corpul inert spre pista de beton de dedesubt.

Epilog : După mai bine de 3 ani și jumătate guvernul vest-german a adus în fața tribunalului. pe unul dintre cei doi teroriști, care a fost prins pe aeroportul din Frankfurt, transportînd explozivi. Și anul trecut, Mohamed Ali Hamadi, libanez, a fost condamnat la închisoare pe viață pentru piraterie a aerului și crimă.

Repovestit de GEORGE CUȘNARENCU

„Dacă n-aș fi fost convins că voi cînta, n-aș fi avut două spectacole deja pregătite"

Microinterviu cu Tudor Gheorghe

— Vă gîndeați, domnule Tudor Gheorghe, că veți mai cînta vreodată în fața publicului ? După cum se știe, în ultima vreme din perioada regimului dictatorial, vi s-a interzis să mai cîntați, din pricina sacră a recitării unor versuri ale poeților Mircea Dinescu și Marin Sorescu...

— Dacă n-aș fi fost convins că voi cînta, n-aș fi avut acum două spectacole deja pregătite. Primul se intitulează „Lumea de lîngă mine" și cel de-al doilea „O închinare cîntecului popular". Nu numai din cauza acestor doi mari și dragi poeți, pe care regimul îi izolase ca și pe mine, am fost surghiunit. Motive sînt cu duiumul. Le voi explica pe îndelete, în timpul spectacolelor mele viitoare.

— Am fost de față cînd, în după amiaza zilei de 22 decembrie 1989, mii de craioveni vă aclamau frenetic, în fața fostului sediu județean politico-administrativ din municipiul Craiova. Ați fost tot timpul în mijlocul lor, le-ați vorbit, i-ați încurajat ca, apoi, în serile următoare, la

radio și televiziune, să deveniți, prin cîntec, simbolul năzuinței lor împlinite...

— Atunci am trăit cele mai frumoase clipe din viața mea. Clipele mari ale libertății. Am fost purtat pe brațe și dus în fața oamenilor într-un zbor care credeam că nu se mai termină niciodată. Acei oameni minunați, care au crezut cu ardoare în venirea și a acestui timp al reînvierii noastre, nu trebuie dezamăgiți. „Mă angajez" să le readuc, prin cîntecele și poeziile mele, lumina din ochi, liniștea de pe frunți, zîmbetul din colțul gurii. Să avem, totuși... puțintică răbdare !

— Vă mulțumim !

CONSTANTIN PREDA

Oameni și idei

ÎNCĂ UN „POMPEI" AL CEAUȘISMULUI

Convorbire cu arh. ION VLADIMIR SLAVU

Invitatul nostru la masa convorbirii de astăzi este arh. ION VLADIMIR SLAVU. Are 50 de ani abia împliniți, a studiat la Institutul „Ion Mincu", unde a fost și cadru didactic, pînă în 1977. Apoi, a trecut, exclusiv, la planșetă, impunîndu-se în mica lume mare a arhitecților cu nume și renume prin cel puțin două creații de referință, în calitate de coautor : Teatrul național din Tg. Mureș și Ambasada română din Atena. „Dicționarul universal al arhitecților" (Editura științifică și enciclopedică, 1986) îl consideră a fi de orientare funcționalistă. Aprecierea are în vedere, presupun, modul inspirat în care invitatul nostru a conceput o serie de ansambluri arhitectonice precum : Piața Teatrului din Tg. Mureș, Stațiunea Mîdia, centrul cartierului Titan de lîngă lac, Piața Gh. Șincai din Capitală. A fost distins de trei ori cu premiul Uniunii Arhitecților și a cîștigat mai multe concursuri naționale de idei în domeniu. În prezent, Ion Vladimir Slavu lucrează la Institutul de studii și proiectări pentru sistematizări locuințe și gospodărie comunală București unde, ca șef de colectiv, se ocupă tot cu ideile funcționaliste. În timpul liber, desenează, fiindcă în orice arhitect șade la pîndă un grafician, face ilustrații și chiar caricaturi. În urmă cu doi-trei ani, i-am văzut o lucrare în catalogul Salonului internațional al caricaturii de la Montreal (Canada). Însă accentele satirice din convorbirea ce urmează nu de acolo vin, ci de aici.

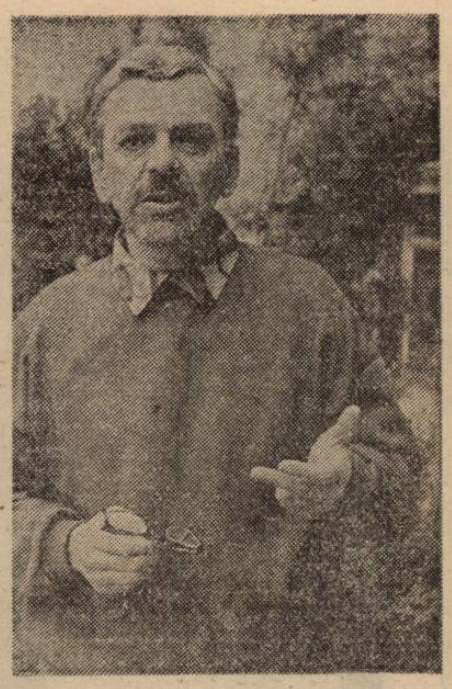

— Îndeosebi după distrugerea zonei Uranus, Bucureștiul a intrat, aproape în totalitate, sub lamele buldozerelor, fiind decimat sistematic : edificii istorice, lăcașuri de cult, case ale oamenilor. Febra demolărilor devenise un fel de orgie edilitară, așa încît cetățeanul de rînd nu mai știa dacă, mîine, va locui în imobilul în care locuiește astăzi. Ctitoriile Cîrmaciului, cum îl botezase pe infantele de Tătărăi unul dintre dedulcițiii la cultul persoanei, înaintau ca o lavă, amenințînd să transforme Capitala într-un Pompei al ceaușismului. S-ar zice că aproape toată suflarea arhitecturii românești a fost mobilizată să transpună în betoane insomniile pentru eternitate ale dictaturii, insomnii care, ani în șir, au fost coșmarul de fiecare zi al bucureșteanului. Dv. ați lucrat la un asemenea edificiu. Vreți să ne povestiți scurta istorie a ceea ce nu mai este complexul Văcărești ?

— Pe lîngă atîtea construcții-mamut elaborate și realizate sub directa îndrumare a „marelui arhitect" se înscrie și „centrul congreselor democrației". La fel ca proiectul, de altfel, denumirea clădirii a fost modificată de nenumărate ori. Nu are rost să le înșir pe toate, mă rezum doar la a menționa una care suna cam așa : centrul consiliilor naționale ale democrației muncitorești-revoluționare. Studiile au început în urmă cu 7—8 ani, pe diferite amplasamente. Aș putea aminti, spre exemplu, de cel din vecinătatea stăvilarului Ciurel. Pînă la urmă, „ctitorul" a decis ca respectiva clădire să fie construită pe cornișa unde se afla ansamblul mănăstiresc Văcărești. Ultima biserică brâncovenească, monument de o deosebită valoare, a fost demolată acum doi ani. Poate nu e lipsit de importanță să arăt că centrul de greutate al actualei construcții corespunde — ce coincidență ! — cu centrul axelor principale ale fostei biserici.

— Martori oculari susțin că acest proiect ar fi mers pe două cărări, cînd nu mergea pe nici una. Vreți să decodificați această butadă ?

— Ca șef al colectivului de arhitecți (șeful proiectului este arh. Dorin Gheorghe — n.n.), pot spune că s-au realizat multe desene și machete. Unele variante ni s-au cerut la distanță de două săptămîni una de alta, cînd nu se dorea de pe o zi pe alta. În timpul vizionărilor, dialogul era exclus. „Marele arhitect" cerea, aprecia, indica. Iar din spatele lui ni se făceau semne disperate să tăcem. Dar aș greși dacă n-aș recunoaște că s-au purtat și discuții în contradictoriu. Nu între noi și „ctitor", desigur, ci între „arhitectul nr. 1" și „arhitectul nr. A" (nu nr. 2 !). Iar cînd pretențiile celor doi nu se potriveau, data următoare eram obligați să prezentăm două machete. Una pentru el, una pentru ea, ca să nu existe discriminare.

— Totuși, construcția a demarat, în cele din urmă...

— E adevărat, dar lucrarea nu a avut niciodată o temă de proiectare, fie, să zicem, și o simplă, o sumară enumerare a unor tipuri de spații, de capacități. Cu beneficiarul lucrării, la fel, nu se putea stabili sau clarifica ceva concret. Pentru orice eventuală decizie se așteptau indicații, modificările se operau din mers, cu ocazia vizionărilor de proiecte și machete sau a vizitelor pe șantier. Un exemplu concludent îl constituie chiar forma în plan a clădirii care a „trecut" prin toate figurile geometrice simple : cerc, pătrat, octogon, dreptunghi etc. Exemplul ar rămîne, poate în zona anecdoticului, dacă n-aș face precizarea că fiecare formă a însemnat, de fapt, reluarea de la capăt a întregului proces de proiectare. Indicațiile lui Ceaușescu în materie de arhitectură au mers atît de departe, încît, la un moment dat, ne-a arătat cum vrea el să fie distribuite și dimensionate chiar și elementele de structură ale clădirii. Firește, pe șantier, lucrările continuau, modificările curgeau cu nemiluita, ca și risipa inutilă de bani. În ultimul an, construcția aproape că s-a dublat ca suprafață, ca volum și, evident, ca preț de cost.

— Fiindcă veni vorba : cam cîți bani a costat pînă acum centrul congreselor democrației lui Ceaușescu ?

— Circa jumătate de miliard de lei.

— Tot în ultimul timp a circulat intens paradoxul „cine se pricepe la toate, nu e în stare de nimic". Din păcate, „cel mai risipitor fiu" contrazice afirmația : la cheltuit bani, era în stare de orice ! Mă gîndesc, totuși, că înotînd prin atîtea orientări și indicații teoretice, dar, din nefericire, și practice, clădirea ce stă să se înalțe pe cornișa Văcărești va trebui să arate, în cele din urmă, într-un fel, nu ?

— În orice caz, nu cum a vrut-o dictatorul.

— Și cum voia el să arate ?

— Un monobloc alcătuit din trei corpuri distincte, prin funcțiuni, formă și gabarite. Care să ocupe o suprafață egală cu jumătate din Grădina Cismigiu. Suprafața desfășurată ar fi fost comparabilă cu a „casei republicii", înălțimea trebuia să depășească 85 m, în interiorul cupolei putînd să încapă, lejer, hotelul Intercontinental.

— Mai spuneți, că de la Intercontinental i se trage. De la ceea ce s-a întîmplat în preajmă și pînă la Timișoara...

— Clădirea era prevăzută cu 14 (patrusprezece) săli de ședințe : una, a congreselor, de 12 000 locuri, prevăzută cu o cupolă avînd 130 m deschidere, cea mai mare din Europa, și o scenă de 50 m deschidere, de asemenea, un unicat, apoi, trei săli de cîte 3 500 locuri fiecare, două de cîte 1 500 locuri și alte opt săli, de cîte 1 000 locuri, capacitatea totală fiind de 33 500 locuri. Echivalentul a 50 de cinematografe de dimensiune medie. Să mai adăugăm : o sală de banchete pentru 12 000 persoane, mare cît trei terenuri de fotbal așezate unul lîngă altul și înaltă cît un bloc cu cinci nivele.

— Presupunînd că nu ar fi intervenit modificări pe parcurs, la cît estimați costul acestei construcții aberante ?

— La 12 miliarde lei, echivalentul a 65 000 de apartamente. Iar consumurile de apă sau de căldură ar fi acoperit necesitățile unui cartier de locuințe.

— Și cînd trebuia să fie dată „la cheie" construcția ?

— Termenul de realizare a investiției fixat de ei, în vara anului trecut, a fost clar și categoric : 1 aprilie 1990 !

— Bun. N-ar fi fost singura lui păcăleală. Problema care se pune este ce-i de făcut, în continuare ? Paguba este irecuperabilă, după părerea dv. ?

— Nu. Se poate construi o sală de sport acoperită, cu o capacitate de 6 000—10 000 locuri, concepută pentru funcționalități multiple : atletism, toate jocurile cu mingea, inclusiv fotbal, gimnastică, box, patinaj, hochei etc. Fundația și structurile actuale sînt bune, ceea ce ar însemna o jumătate de miliard de lei recuperați. De asemenea, prin renunțarea la amenajarea lacului Văcărești, întreaga zonă cuprinsă între Calea Văcărești, șos. Olteniței, Vitan-Bîrzești și Dîmbovița poate deveni un superb parc sportiv, de recreere etc., cu terenuri în aer liber și cu aer respirabil pentru bucureștenii din preajmă.

— La fosta mănăstire Văcărești v-ați gîndit ?

— Desigur. Și nu numai eu, noi toți. Numai că părerile sînt împărțite. Dacă o zidim cum a fost, ar avea o valoare pur sentimentală, pentru că edificiul istoric nu mai poate fi recuperat. Dacă realizăm o nouă biserică Văcărești, așa cum multe au fost clădite în trecut, în locul celor vechi, nerespectînd imaginea anterioară, obținem un edificiu al timpului prezent. Personal, înclin pentru a doua variantă.

— Vă mulțumesc pentru convorbire și sper să vă realizați toate proiectele la care visați.

MANOLE AUNEANU

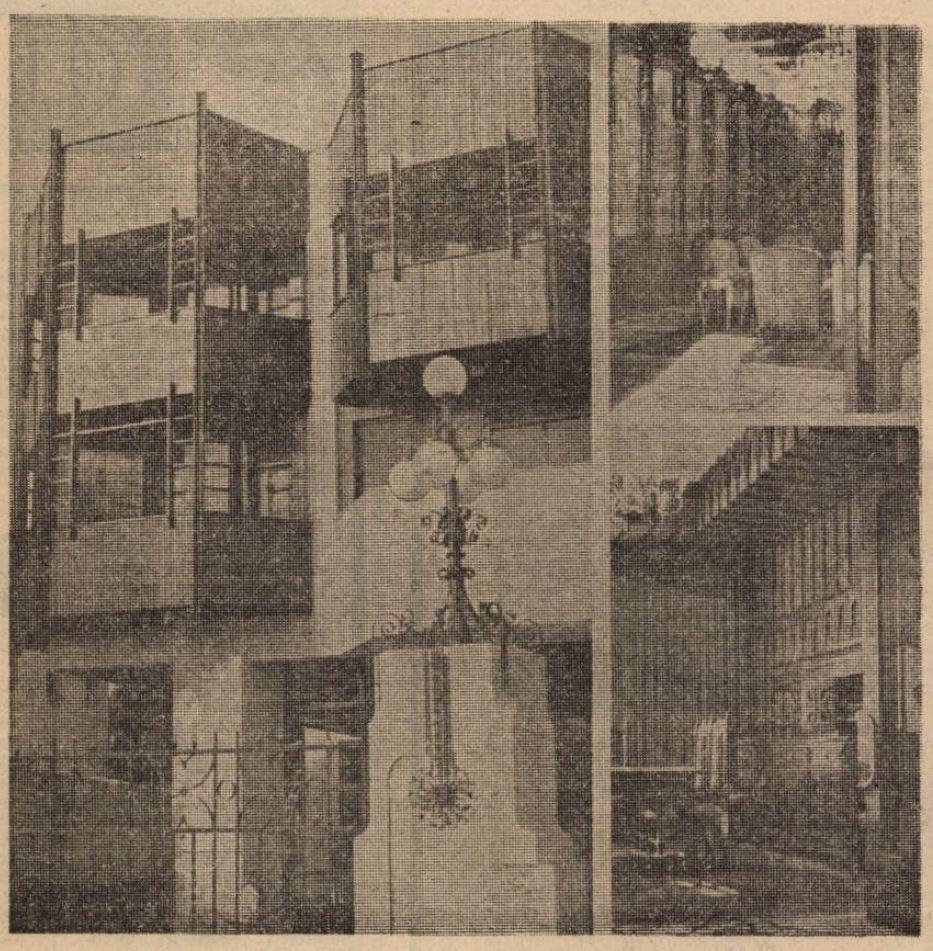

La Atena, lîngă Acropole, un edificiu gîndit de arhitecții noștri : clădirea Ambasadei române

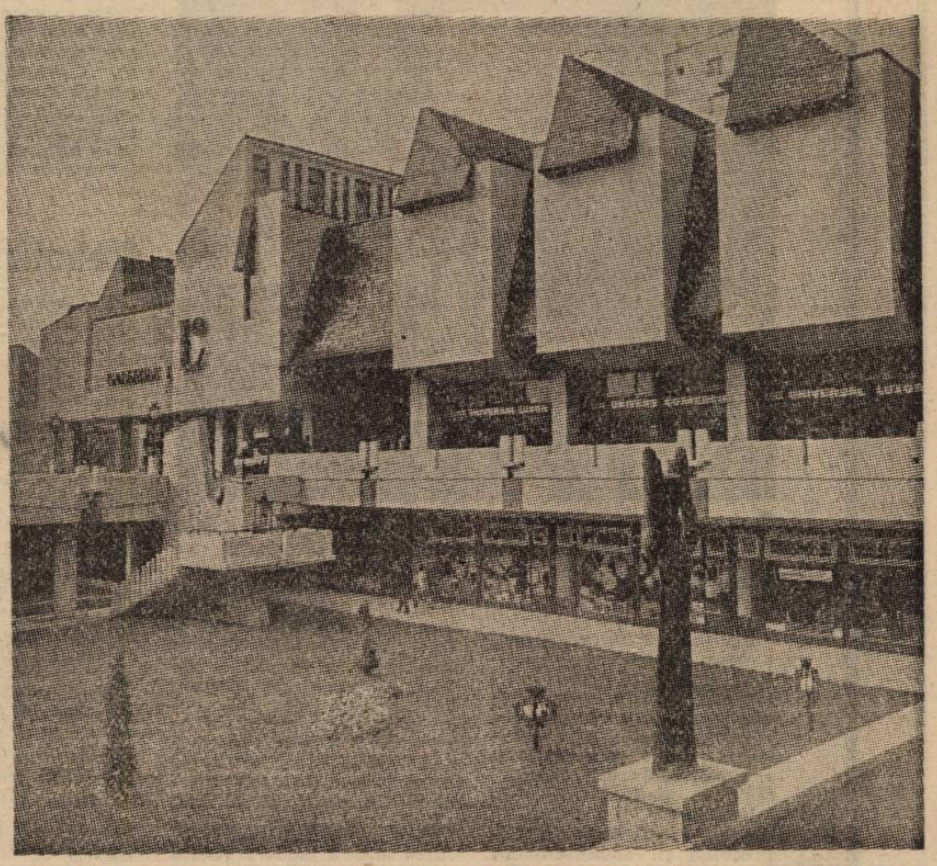

La Tg. Mureș, magazinul universal „Luxor" scăpat ca prin urechile acului, de indicațiile „ctitorului"

Heinz Bennet și Isabelle Adjani în filmul „Possesion" (1981), un film crucial, perfect egoist și complex. „Posesiunea este o stare de urâ dacă nu este un mod de a te descărca de constrîngeri teribile care pun civilizația cu spatele la oameni".

Sexualitate

DETERMINĂ HORMONII DORINȚA SEXUALĂ?

Continuăm cu scurte extrase din articolul lui John Bencroft, medic psihiatru la Edinbourgh, Scoția, intitulat „Dorința sexuală", publicat în numărul din septembrie 1989 al revistei de știință „La Recherche".

Hormonii masculini, sau androgenii, sînt secretați, la bărbat, de testicule. Femeia produce și ea androgeni, deci hormoni masculini, mai ales la nivelul cortical al glandelor suprarenale, în vreme ce hormonii feminini (estrogenii și progestagenii) sînt sintetizați în principal de ovare. La bărbat, mai multe studii au încercat să evalueze impactul androgenilor asupra dorinței sexuale. Bărbați „hipogonadici", adică cei care produc o cantitate mică de hormoni masculini, și care nu prezintă o dorință sexuală au fost injectați cu androgeni. Chestionarea celor astfel tratați a indicat apariția unei excitații asociate cu conceperea unor gînduri sexuale ; asta demonstrează că prezența androgenilor, probabil al testosteronului, este necesară pentru existența unei dorințe sexuale normale. De fapt efectele androgenilor sînt mult mai complexe. În 1982 John Bencroft în colaborare cu F. Wu, la Edinbourgh în Scoția a arătat că există, din punct de vedere fiziologic, o diferență între erectiile nocturne spontane și cele favorizate de stimuli erotici vizuali. Tumescentele nocturne ale penisului (TNP) despre care aminteam în numărul trecut, devin, de androgeni. Ele sînt slabe la bărbatul căruia îi lipsește testosteronul și, dimpotrivă, sînt ameliorate printr-o injecție cu hormoni masculi. În revanșă, erectiile care se produc în urma vizionării unui film erotic, de pildă, nu sînt afectate de diminuarea sau creșterea dozei de androgeni injectați, deși aceste variații se repercutează asupra dorinței sexuale. În creier, și probabil la nivelul măduvei spinării, există deci un „substrat" neurofiziologic care depinde de androgeni și în mod corespunzător pe de o parte, de dorința sexuală, pe de altă parte de erectiile spontane care se produc în timpul somnului. Este ceea ce autorul articolului numește un pic cam forțat „sistemul central de excitabilitate". Dar în afară de acest „sistem central de excitabilitate", căi nervoase independente de androgeni determină, în egală măsură, erectiile, dar sub influența stimulilor externi transmiși de sistemele vizual, olfactiv și auditiv. Pentru sexul feminin, raportul între hormoni și comportament este mult mai puțin evident și el apare descoperi contradictoriu. Așa cum a reieșit dintr-o anchetă efectuată printre femei, se pare că interesul sexual atinge punctul său culminant chiar imediat înainte, sau după menstruație. Dar cum determină hormonii evoluția dorinței sexuale a femeilor ? Paradoxal, androgenii — de unde se credea că ei erau hormonii libidoului, atît al bărbatului cît și al femeii — sînt cei care au fost foarte puțin studiați. Din păcate, toate studiile privind relația hormoni-sexualitate se lovesc de dificultatea unor măsurători obiective.

UMOAREA ȘI SEXUALITATEA SÎNT LEGATE STRÎNS

Asocierea între umoare și dorința sexuală, deși verosimilă, a fost foarte puțin studiată pînă acum. În 1988, John Bencroft a condus, împreună cu P. Warner, la Edinbourgh, o anchetă retrospectivă la scară mare, cu ajutorul unui chestionar. Rezultatul : perioada de apogeu sexual la femei, cel mai curent citat se situează în prima săptămînă care urmează menstruației. În majoritatea cazurilor, în acest moment se simt femeile cel mai bine. Dar 15 la sută din totalul femeilor au răspuns că vîrful dorinței lor sexuale se situează în săptămîna care precede menstruației. Dar de unde provin aceste variații ale umorii sau ale sentimentului de bine ? S-a crezut că ovulația și prezența corpilor galbeni influențează senzația de confort și umoarea, dar studii făcute pe 3 grupe de femei au demonstrat că acestea au un rol foarte mic în modificările premenstruale ale umorii. Dar studiile au arătat, dimpotrivă, în mod frapant raportul foarte strict între schimbarea umorii și interesul sexual la femeie. Deci, spune John Bencroft în încheierea articolului său din „La Recherche", cunoștințele noastre asupra dorinței sexuale, în particular la om, rămîn limitate. Totuși, pentru cercetătorii care vin, bazele de cercetare sînt solide. Rolul hipotalamusului și a sistemului limbic, cît și substratul neural al sexualității la animale este clar și este rezonabil de presupus că aceste structuri joacă un rol comparabil și în sexualitatea umană.

Prezentare de
GEORGE CUȘNARENCU

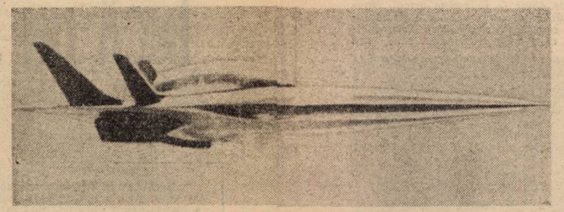

Binaveta Sänger, un proiect spațial revoluționar

De ce prima navetă spațială vest-germană se va numi „Sänger" ? În semn de omagiu adus pionierului astronauticii germane, prof. Ernst Sänger. O scurtă prezentare a sa, relevînd desigur, ceea ce permite să înțelegem evoluția în timp a ceea ce se încearcă a se realiza în prezent în R.F.G. și destinat fiind cercetării spațiale, indiscutabil, prezentul se bazează pe un trecut de excepție. Este o dovadă certă că nu s-a pornit de la zero în astronautica germană. Era prin 1936, cînd Sänger inființa un centru de încercare a rachetelor în landul Luneburg. În 1942, se realiza un avion-rachetă cu o sarcină utilă de o tonă. În timpul testelor aparatul trebuia să atingă, de mai multe ori, viteza sunetului. Era o condiție a garanției că avionul-rachetă nu va putea fi interceptat de armele antiaeriene ale inamicului. Cu acest avion-rachetă se urmărea a se transporta o tonă de exploziv la mare distanță, pînă la New York. Era un plan extrem de ambițios. Pînă la urmă, problemele tehnice ridicate de acest proiect nu au putut fi depășite. Au venit anii postbelici și prof. Sänger hotărăște să plece în Franța. Devine consilier la ministerul francez al aeronauticii. Dorul de țară și ideea redresării aeronauticii germane l-au mistuit pe Sänger cît s-a aflat în străinătate. Pînă la urmă avea să fie decizia de a se întoarce în R. F. Germania. Evenimentul are loc în 1954. Nouă ani mai tîrziu, prof. Sänger i se oferă prima catedră de tehnică spațială, la Universitatea din Berlinul Occidental. El este atras în mod deosebit de dezvoltarea avioanelor hipersonice și motoarelor destinate propulsării rachetelor în Cosmos. El va concepe chiar o navă spațială recuperabilă și reutilizabilă, prototipu binavetei „Sänger" care, actualmente, se află în faza de proiect.

Invingerea spațiului a mistuit gîndurile oamenilor din vremuri imemorabile. Ca de altfel și redimensionarea timpului. Omenirea a intrat în era cuceririi Cosmosului doar în urmă cu 29 de ani. Era momentul declanșării unei efervescente de neînchipuit a creativității în domeniul astronauticii și aeronauticii. Anii au trecut și multe proiecte ambițioase și-au găsit implinirea. Activități complexe se derulează în prezent în industria aeronautică și spațială vest-europeană și niponă. Efortul este considerabil, întrucît se urmărește recuperarea distanței față de marile puteri spațiale. Dacă în aeronautică avioanele de tipul „Airbus" au ajuns să concureze serios „păsările de oțel" produse peste ocean (cvadrimotorul A 340 va fi primul avion de linie al cărui profil al aripilor se va putea modifica în timpul zborului, ceea ce va conduce la economii de carburant), pentru cercetările spațiale, francezii, britanicii, vest-germanii și japonezii nu dispun încă de navete, asemănătoare celor americane sau Buranului sovietic. Proiectele ambițioase nu lipsesc. Concepția binavetei spațiale „Sänger" evoluează nu numai ca arhitectură, ci și ca performanțe și caracteristici.

Este vorba de un gen de „biplan spațial" — un hibrid de avion și navetă spațială — după cum relevă „Welt am Sonntag" din Hamburg. Prin optimizarea design-ului s-au putut reduce masa și dimensiunile primului etaj EHTV și a binavetei „Sänger". Naveta este concepută, subliniază publicația „Air et Cosmos", pentru a transporta un al doilea etaj pînă la viteza de Mach 7 și altitudinea de 31 km. Se va utiliza un grup propulsor turbo-stator cu hidrogen lichid. Viteza de lansare a etajului II a fost limitată la 6,8 Mach. Grupul propulsor nu a fost definitiv stabilit. Primul etaj, cel mai mare, este un avion hipersonic. Lungimea sa — 82 m (un avion de pasageri „Boeing 747" are o lungime de 71 m). El este conceput pentru zborul hipersonic transatmosferic. Raza sa de acțiune va fi de 3 700 km, suficientă pentru a lansa etajul al II-lea în preajma Ecuatorului. „Sänger" va atinge o viteză de 5 000 km/h. Al doilea etaj, cu o lungime de 32 m, instalat deasupra, va fi lansat în spațiu de avionul purtător, la o altitudine de 35 km. În el vor putea trăi și lucra maximum zece astronauți. La o viteză de 28 de ori superioară celei a sunetului, binaveta va putea atinge o altitudine de 500 km. De fapt vor fi două etaje II. Detaliile oferite de „Air et Cosmos" sînt relevante pentru a înțelege rostul acestor etaje : „primul este un etaj-cargou consumabil (Cargus), în măsură a transporta o sarcină utilă de 2,5 tone pe o orbită geostaționară sau 5—15 tone pe o orbită joasă circumterestră. Cel de-al II-lea etaj (Horus) este o navetă recuperabilă cu echipaj de dimensiunile vehiculelor spațiale „Shuttle" sau „Buran", care va transporta astronauți sau va servi drept cargou pentru transportul materialelor diverse către stațiile orbitale situate pe orbite joase (450 km). Primul etaj (avionul) va fi echipat cu șase turboreactoare. Drept carburant va fi folosit hidrogenul lichid, care arde în combinație cu oxigenul din atmosferă. Al II-lea etaj (naveta) va fi propulsat de două rachete, care vor folosi drept carburant hidrogen și oxigen în stare lichidă. Avantajele navetei cu două etaje rezidă în faptul că avionul și naveta sînt recuperabile și reutilizabile. Ele decolează împreună, dar aterizarea are loc separat, chiar și pe aeroporturi diferite.

La decolare, masa binavetei „Sänger" va fi de 340 tone, iar etajul I va cîntări 249 tone, din care combustibilul reprezintă 100 tone. Etajul II (Horus) va cîntări 91 tone, iar Cargus între 70—80 tone. Celula navetei va fi alcătuită, în mare parte, din titan, iar suprafața sa, în proprtie de 55 la sută, va fi acoperită cu un strat de protecție termică reutilizabil. Vîrful și bordul de atac al navetei (dotate cu protecție ceramică) va rezista la temperaturi maxime de 1 350°C. Și alte caracteristici ale etajului al II-lea atrag atenția specialiștilor. Încercătura sa pe unitatea de suprafață va fi de 100 kg/m². Etajul al II-lea va dispune de cel mai puternic motor criogenic realizat pe continentul european și de alte două motoare, mai mici ca putere, destinate efectuării manevrelor.

Realizarea proiectului „Sänger" necesită sume considerabile. Deși este una din marile puteri industriale, Germania federală nu vrea, deocamdată, să-și îngăduie riscul de a suporta singură bugetul ridicat al binavetei reutilizabile. Ea intenționează să recurgă la cooperarea cu alte state, interesate în materializarea îndrăznețului proiect.

D. FILIP

Vehicul pe pernă de aer

Hovercraft, așa sînt numite vehiculele pe pernă de aer folosite în multe țări pentru a călători pe orice teren, apă, uscat, mlaștină. Vehiculele de acest gen sînt folosite pentru transportul mărfurilor sau al călătorilor chiar și în condiții meteorologice extrem de dificile. „Kintoun" este un astfel de hovercraft produs în Japonia, pentru o singură persoană, aproape ca o jucărie, cum se vede, și în imagine, dar ceva mai mare. „Jucăria" este pe pernă de aer, direcția fiind controlată de conducător nu prin intermediul unui volan, ci prin simpla balansare într-o parte sau alta a acestuia. Vehiculul, înaintează cu o viteză de 15 km/h, pe orice fel de teren, inclusiv pe zăpadă sau gheață, ajutînd copiilor să-și dezvolte un mai bun simț al echilibrului..

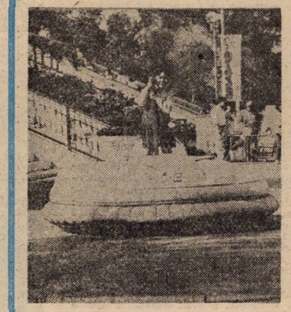

glob magazin

Secretară electronică

Specialiștii întreprinderii ungare „Budavox", profilată pe tehnica comunicațiilor, au asimilat producția unei instalații electronice performante. Ea este destinată pentru transmiterea apelurilor adresate directorilor și conducătorilor de întreprinderi și instituții, precum și secretarelor, dispecerilor și conducătorilor de unități productive. Instalația este construită pe baza unei aparaturi moderne, cu semiconductoare și poate să execute în regim automat următoarele prestații : stabilirea legăturilor care intră și ies direct sau prin intermediul secretarei ; comutarea liniilor exterioare pe poziția de așteptare ; comutarea liniilor exterioare pe alt pupitru ; realizarea programelor de teleconferință cu participarea mai multor abonați ; conectarea unor difuzoare pentru a putea fi ascultate convorbirile curente și de către alte persoane prezente, și efectuarea altor servicii similare. Comutarea cablurilor pentru comanduri în instalația „secretară electronică" se realizează cu ajutorul unor minirelee montate pe plăcute cu circuite imprimate.

Metrotram

Un nou mijloc de transport hibrid — „Metrotramul" — a fost realizat de către constructorii cunoscutei fabrici „Tatra" din orașul Ostrava. O garnitură se compune din trei vagoane însumînd lungimea totală de 31 metri, avînd o capacitate de transport de 350 pasageri cu o viteză de 80 km/oră. Asemenea unui tren electric folosit ca metrou, metrotramul are două pupitre de comandă, unul în față și altul în spatele garniturii fapt ce exclude necesitatea unei linii circulare pentru întoarcere la capetele traseului.

Noile mijloace de transport vor fi folosite pe liniile rapide de tramvai concurînd prin calitatea prestației efectuate și prin condițiile de deplasare oferite cu cele oferite de metrou.

Cea mai mare din lume

Este vorba de o „roată", construită de specialiști italieni și montată într-un parc de distracție din S.U.A. Ea a fost realizată sub forma unui ansamblu modulat.

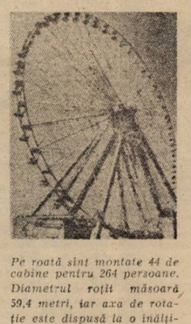

Pe roată sînt montate 44 de cabine pentru 264 persoane. Diametrul roții măsoară, 59,4 metri, iar axa de rotație este dispusă la o înălțime de 62,7 metri deasupra solului. Puterea motorului, care învirtește roata, este de 250 kilowatt.

• Ceramică asemănătoare fildeșului, posedînd aceleași calități esențiale ? Da, este posibil a se produce o astfel de ceramică, susțin cercetătorii de la Universitatea din Nottingham (Anglia) și ea ar putea contribui la salvarea elefanților, amenințați cu o masivă distrugere de către braconieri, pentru multi rivnitul fildeș. Ceramica propusă este rezultatul compactării mai multor produse sub formă de pulbere. Marea sa porozitate îi permite să absoarbă umiditatea. Este o calitate foarte apreciată de pianiști, a căror degete transpiră pe claviatură. Noul material poate fi polizat, iar densitatea sa este apropiată de cea a incisivilor elefanților.

• Un amestec brut de componente chimice volatile extrase din alge, obținute de chimiștii egipteni prin distilarea cu abur, s-a dovedit a întruni un efect insecticid asupra muștelor de casă, vierdurilor care atacă fructele de pumbae sau asupra gărgărițelor de orez. Și astfel, algele brune (specia Dictyota dichotoma s-au adăugat pe lista toi mai cuprinzătoare a surselor de pesticide naturale.

telex

• Un nou terminal petrolier a fost dat în exploatare pe țărmul saudit de la Marea Roșie, prin care Irakul își va putea tripla exporturile de petrol prin Arabia Saudită. Terminalul este alimentat printr-o conductă care străbate deșertul saudit pe o distanță de circa 15 000 km. Petrolul este extras din zăcăminte aflate în apropiere de Basra și Zubair (Sudul Irakului). Prin conducta care traversează Arabia Saudită, Irakul va livra la export 1,15 milioane barili de petrol zilnic. Irakul exporta petrol și prin conducta spre Marea Mediterană, care traversează Turcia.

• Helvina — astfel a fost denumit noul preparat realizat în Uniunea Sovietică și destinat cicatrizării rănilor purulente. Este vorba despre o pulbere absorbantă care se administrează direct pe rană. Un singur gram de helvină înghite 18 grame de lichid purulent. Interesant este și faptul că praful independarticează și microbii de pe suprafața rănii, ceea ce face ca cicatrizarea să se producă cu 5—6 zile mai repede, în medie, decît urmîndu-se alte tratamente. Pulberea nu aderă la suprafața care se cicatrizează, iar resturile se spală fără dureri, cu ser fiziologic sau antiseptic.

O controversă la granițele științei: radiestezia

1. DE LA VECHIUL TESTAMENT ȘI PÎNĂ ASTĂZI

Pe ce se bazează radiestezia ?

Etimologia acestui termen ne aduce puțină lumină ; el provine de la latinescul radius = rază și de la grecescul aisthesis = senzație. Așa cum spune „Larousse"-ul, *radiestezia este facultatea sau arta de a percepe radiațiile emise de diferite corpuri.* Fiind o problemă a cunoașterii, o incorporăm de facto tuturor abilităților umane prin care ceea ce ne înconjoară devine cognoscibil. Dar misterul acestei abilități aparte, acestui fenomen de percepție extrasenzorială (cum este notat de toți autorii) își are sursa în două aspecte esențiale : *1. O minoritate infimă de oameni sînt radiesteziști. 2. Nici un radiestezist nu și-a descoperit această calitate decît întîmplător, deci fiecare din noi poate deține (după opinia mea) senzori aparte, pe care existența de zi cu zi îi poate divulga sau nu* — aici intervine, evident, relația între intîmplare și necesitate, pe care o vom exemplifica mai tîrziu.

Marele interes al științei (al filozofiei mai puțin deocamdată) față de acest fenomen enigmatic rezidă și din denumirile date în principalele limbi ale Pămîntului pentru radiesteziști. Astfel, în limba engleză vom găsi termenul de *dowsers* (găsitor de apă, divinii apei) ; în limba franceză se numesc *sourciers* sau *baguettisants* (descoperitori de surse sau baghetiști — deoarece se folosesc de baghete metalice bifurcate sau de pendule, după cum vom vedea) ; în spaniolă : *zahoris* ; în germană : *die Rutengänger* ; în rusește : *lozokhodi*. În românește îi se spune, printre altele, *fîntînari*. Trebuie însă subliniat faptul că radiestezia nu se referă exclusiv la apă subterană, ci și la zăcămintele de minereuri și de combustibili fosili, precum țiței și gaze naturale. Unealta de bază a radiestezistilor este aceea baghetă, care poartă extrem de multe denumiri, printre care : bagheta divină, bagheta lui Mercur, bagheta lui Aaron etc., etc.

Înainte de a trece la unele relatări concrete și speculațiile asupra lor, aș vrea să propun cititorului un memento literar. Alegerea mea este subiectivă și se oprește la unul din autorii preferați, John Steinbeck. Iată un pasaj memorabil din „La est de Eden" (apărut 1952) : „Chipul lui Samuel era crispat de atenție. Continuă așa, pînă cînd capătul baghetei păru că e atras cu putere în jos, în ciuda împotrivirii brațelor lui. Făcu un cerc, rupse o bucată de pelinariță și o puse pe pămînt... Samuel oftă, se relaxă și aruncă bagheta. «Pot să găsesc apă aici. Și nu foarte adînc. A tras tare, e destulă apă»". (pag. 236, Colecția BPT, Editura Minerva, 1973).

Sam Hamilton, protagonistul fragmentului, este un personaj literar. Dar IVAN MILEV, electrician de 37 de ani din Bulgaria este un om real, al zilelor noastre. Iată, pe scurt, ce relatează el : „Am descoperit întîmplător că sînt fîntînar. Aveam nevoie la mine acasă, la țară de o sursă de apă. Am chemat un fîntînar, cunoscut de toată lumea, să mă ajute. Am început să săpăm împreună unde mi-a indicat, dar degeaba. O dată și încă o dată, fără rezultat. M-am hotărît atunci să încerc eu însumi cu bagheta. Nu mică mi-a fost surpriza să constat, la un moment dat, că aceasta se înclină ușor spre o mică crevasă din solul pietros. Am simțit parcă un șoc electric în degetele cu care țineam bagheta. Am săpat și am găsit apă".

Un scriitor și un electrician, de nații diferite, au practicat în felul lor radiestezia : primul prin ficțiunea romanului, al doilea în sfera realului, epurat de orice elemente imaginare. E greu de răspuns dacă Ivan Milev l-a citit pe Steinbeck, dar e sigur că romancierul nu a auzit de muncitorul bulgar. Și totuși, cu voia dv., mi-aș permite să afirm că cei doi ar putea avea un izvor comun de inspirație. După opinia mea, acesta nu este deloc de neglijat, deoarece el stă la baza foarte multor analize științifice, dar și a unor simple analogii pseudoștiințifice (așa cum citim și în critica adusă de Carl Sagan ipotezelor lui Velikovsky, în „Creierul lui Broca"). Ați ghicit, este vorba de Biblie, cartea sacră. Mai precis de Vechiul Testament, capitolul „Exodul". Poate că și Steinbeck și Ivan Milev au citit partea nr. 17, versetele 5, 6 și 7. În rezumat, conținutul acestora este următorul : de mult timp Moise nu mai găsise apă pentru copiii lui Israel, călătorind prin pustiu. Atunci Moise, la sfatul lui Dumnezeu, a lovit o stîncă cu toiagul și din ea a țîșnit apă. Locul acela s-a numit Masa și Meriba (ispită și ceartă).

Textul biblic acordă puterea de a localiza sursa de apă divinității, iar omul nu este decît un executant. Ivan Milev are însă și puteri biolocatoare, el facto tuturor abilităților și descoperitorul și executantul ! Gîndul mă duce imediat la înzestrarea genetică a acestui semen al nostru : ce „greșeală" a-a strecurat în arhiva lui senzorială, ce anomalie informațională îl caracterizează la nivelul structurii lui genetice ? Mostenesc oare urmașii lui aceste calități ? Dacă nu, atunci probabil că e vorba de ei toți alteeva și în acest caz filozofia e chemată mai întîi să răspundă, iar apoi știința. Să nu ne mire dacă într-un viitor (căruia am dori să-i fim martori) am fi anunțați că s-a descoperit *„gena fîntînarilor"*.

„Gena fîntînarilor" ? Da, căci subiecți există în toată lumea. O statistică aproximativă apreciază că numai în Uniunea Sovietică sînt peste trei mii (cunoscuți și recunoscuți, evident), în Statele Unite se vorbește de o armată înțreagă (numai apă să fie !), foarte numeroși sînt și în Cehoslovacia, în Polonia sînt peste 1 000 etc., etc. *Se pun deja bazele unor asociații bine constituite, în scopuri industriale bine determinate — mai ales în ajutorul geologilor și agricultorilor.*

N-am dorit să fac din Ivan Milev leit-motivul acestui prim text din dosarul radiestezieI. În articolele ce vor urma, voi încerca să vin în întîmpinarea interesului cititorului (pe care sper că l-am trezit) cu alte personalități dotate cu aceste forțe extrasenzoriale — și în primul rînd cu domnul Yves Rocard, autorul unor volume de profil și fatăl actualului prim ministru al Franței, Michel Rocard.

PAUL IOAN

Starea de veghe

VIAȚĂ... DUPĂ MOARTE?

Titlul se inspiră — chiar și sub forma sa interogativă — din controversata lucrare „LIFE AFTER LIFE" a doctorului Raymond A. Moody Jr., apărută în S.U.A., Covington, acum vreo 15 ani, și în versiune franceză („La vie après la vie") în colecția Enigmele Universului, Ed. Robert Laffont, în 1977. Revista americană Newsweek — cea care avea să ne inspire și parafraza interogativă a însemnării noastre — conferise lucrării lui Moody, la timpul respectiv, *tocmai prin deconspirarea foarte exactă a temei* („Life after Death ?", cu sensul : *ar putea să existe o viață după moarte ?*) un ecou de largă rezonanță mondială printre cei interesați medical, și nu numai, de existența unor fenomene parapsihologice și paranormale, legate de posibila supraviețuire a conștiinței, după epuizarea biologicului.

Istoria cărții și argumentarea cercetărilor întreprinse de Moody au avut ca punct de plecare o suită de constatări (semnalate în premieră încă de Elisabeth Kübler-Ross) vizînd comportamentul și declarațiile unor persoane, bărbați și femei, trecuți prin așa-numita „moarte clinică", dar care grație tehnicilor moderne de reanimare au putut fi readuse la viață. Mulți dintre cei trecuți printr-o atare experiență și-au comunicat ulterior *„setul" de impresii și rememorări* (influențate, inevitabil, de o multitudine de factori subiectivi, perturbatori, fie și fără voie) *asupra acelui timp în care s-au aflat între viață și moarte*. Raymond Moody, doctor în filozofie, și medic, a avut excelenta idee a reunirii și confruntării unor astfel de mărturii (peste o sută la număr), a regrupării diverselor elemente comune relevate de toate aceste confesiuni și, în sfîrșit, a interpretării critice a celor mai semnificative constatări, impuse de însăși desfășurarea anchetei, din perspectiva unor revelări culturale (de la cele de sorginte biblică, pînă la cele consemnate de Platon, de Cartea morților tibetani sau de Emanuel Swedenborg). Desigur, rămîneau multe probleme deschise (ele însele constituind tema unui capitol special), după cum nu puteau fi excluse explicațiile naturale ale fenomenului (de natură farmacologică, fiziologică, neurologică sau psihologică), cît și explicațiile taxate, de regulă, drept supranaturale.

Moody nu-și impune un punct de vedere. El ne invită și ne incită la reanalizarea, o dată cu el, a diverselor observații, cele mai multe cu certă incidență culturală, filozofică, religioasă... *Cum de ne-am amintit, însă, de această lucrare ?* Poate unde atîtea sute și sute de vieți secerate nedrept, ne-au relevat, prin însuși acest sacrificiu suprem, și ne-au înscris în conștiință, nevoia de viață — și încă de viață semnificată, încărcată de sens — încă în timpul vieții. Viața de după viață dezbătută de Moody, oricît ar părea de paradoxal, relansează, prin toate conotațiile ei, și în același spirit, tocmai această nevoie (și criză) de viață autentică, mult înaintea ultimei experiențe, chiar dacă nu e ultima, poate...

Confesiunile consemnate și cercetate de Moody revendică, dincolo de aspectul lor clinic, o experiență existențială, regîndirea adesea (critică sau nu) a propriilor traiectorii și circumstanțe de viață, o sumă de trăiri, obsesive (dinainte, din timpul sau de după acele clipe de stingere a ultimelor semne clinice ale viului), greu de cuprins în cuvinte și aflate în afara spectrului curent de intercomunicare. Cei mai mulți dintre supraviețuitori au indicat o relativă detașare de persoana lor fizică, o detașare de felul celei care survine în timp față de un fapt de viață disperant (și deseori uitat), ori, cel puțin, un unghi nou față de ceea ce a fost, o experiență trăită și înțeleasă de astădată, altfel decît la timpul incriminat. O obiectivare ? Premisa unei obiectivări, mai curînd... Și nu atît o remeditare, cît o răsturnare, adesea, a ceea ce știam despre noi înșine și — de ce nu ? — despre alții. Un mod de a ne privi sau a privi din afară... O ascultare a unui verdict care ne interesează direct, o condamnare sau o grațiere, intrarea sau ieșirea dintr-un tunel obscur și dobîndirea unei stări ciudate, de calm și liniște, străină oricăror pasiuni. Cum de ne-am amintit — ne întrebăm din nou — de aceste sugestii, deseori stenice, ale cărții lui Moody ? Poate unde ne obsedează încă recentele dezvăluiri ale lui Dimitri Volkogonov, din monografia sa despre Stalin, și care ne aduc în prim plan, spre deosebire de atîtea alte condamnări ale epocii gulagurilor, un personaj în formare, aproape un... pre-Stalin... Un om de aproape 38 de ani, cît avea în 1917 în ajunul Revoluției, care are la activ (și capital uman) cei 10 ani de educație austeră ai seminaristului din Gori, un religios ratat care nu transcende nici un moment spre misterul existenței, și 10 ani de detenție siberiană. Un om cu refulări, inhibiții, înclinat spre circumspecție și o suspiciune aproape radioactivă, înzestrat cu forța de așteptare ,în umbră, a clipelor propice și cu o voință de fier pentru a urca... Spre ce ? Volkogonov ne sugerează — ca proces de formare a personalității — o întîlnire între un paranormal, ca structură și temperament, și o experiență de viață care acumulează și asimilează neîntrerupt paranormalul... Aruncat, la propriu, într-un „1917", cu suficiente elemente de anormalitate psiho-socială, iar în planul vieții personale — tot ca un semn premonitoriu — pus de destin în situația de a se reîntîlni cu Serghei Aliluev și cu fiica acestuia, o adolescentă de o puritate fără egal, mai tînără decît Stalin cu 22 de ani, pe care Stalin o salvase de la înec pe cînd ea avea doar doi sau trei ani. De unde și sentimentul pe urmă, în momentul cumulării puterii absolute că el, Iosif Visarionovici ar fi avut, prin destin, dreptul de viață și moarte asupra acestei femei, soția sa, ulterior. Și o ucide, firește.

Nu, nu ne-am fi amintit nici de Stalin, nici de fiica lui Aliluev, în afara evenimentelor din decembrie 1989, cînd am fi vrut să credem că vinovații și nevinovații trec *altfel* — absolut altfel — înspre moarte. Dar nici unul din cazurile comentate de Moody nu relevă o disjuncție fermă între cei care ar îndreptăți sanctificarea sau, dimpotrivă, pedeapsa, oprobiul, „judecata de apoi". Toți aspiră, se pare, spre coridorul luminos al unui purgatoriu... Ne-ar fi plăcut să credem că în acele ultime clipe, fără să știe dacă vor depăși sau nu moartea clinică, subiecții anchetați de Raymond Moody ajung la înțelegeri majore, eliberate de mîncinună și spaime, și că printr-o stranie detașare corporală, consemnată frecvent, se pot vedea pe ei înșiși nu doar murind, ci cum au fost ca oameni...

Raymond Moody a revenit asupra unora din concluziile sale în „Lumini noi asupra vieții de după viață", (așa cum a încercat interesante disocieri de interpretarea simplificatoare a morții și Paul Misraki în „L'experience de l'après-vie"). Dar cîte alte întrebări nu rămîn, totuși, fără răspuns... Supraviețuirile, atît de scump plătite adesea, prin tăceri și concesii, să nu cunoască oare și ele o clipă echivalentă stărilor clinice de pre-moarte pe care le acreditează Raymond Moody ? Și să aibă șansa la „viață după viață", fără nici o ispășire, oricine ? Avem temeiuri morale să refuzăm concluziile lui Moody, chiar și atunci cînd nu avem temeiul de a-l contesta în planul interpretărilor clinice. Unul dintre comentatorii lui Moody scria cîndva și despre starea de liniște interioară pe care o inserează impactul oricărei disperări omenești cu speranța secretă că „nu murim cu totul" și că, în spiritul lui Moody, ar rămîne o ființare, fie și relativă, a unei conștiințe de sine, chiar și după ultima degradare a biologicului. O stare de conștiință, o existență noesică, sau ensică (enigmatică) care ne-ar purta întru eternitate. O stare de liniște interioară care ne-ar sugera să suportăm răul și să ne stăpînim disperarea... Dar cartea lui Moody — și am încercat acest sentiment la lectura întregii sale anchete cu cei reveniți înspre viață — incită dimpotrivă, să refuzăm prăbușirea vitală și, mai ales, să fim cu înțelepciune și fără spaime, *noi înșine, atît timp cît trăim*. Vom mai reveni, asupra cărții, desigur, și din unghiul pledoariei sale, secrete, pentru permanenta nevoie de alternative credibile, chiar dacă nici una nu ne poate conferi certitudini, dar nici dreptul de a le exclude, arbitrar, pe toate celelalte...

DOREL DORIAN

Din deșeuri macromoleculare

A obține energie termică din deșeuri nu este un lucru ieșit din comun. Metoda este chiar la îndemîna oricui. Noutatea, adusă la cunoștință de o firmă japoneză constă în construirea unui incinerator care arde materiale... care ard

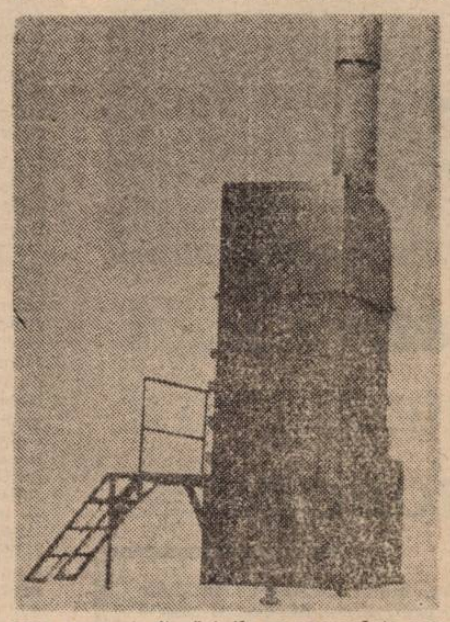

greu, cum ar fi rășinile compoundate sau elastomerii, arderea fiind efectivă și completă. Incineratorul este ușor de manevrat, nu produce gaze și poluare și poate fi folosit la încălzirea apei. Temperatura în incinerator poate atinge 4 000—12 000°C. Apa rece poate fi circulată prin pereții dubli pentru a preveni stricăciunile cauzate de temperaturile foarte înalte. Incineratorul este compact și poate arde 20—200 kg de deșeuri macromoleculare pe oră.

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

Invitație la drumeție !
NICOLAE TOKACEK București

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul treisprezece

Zîmbind ciudat, cerșetorul se mișcă lent pînă în cel mai îndepărtat colț al cabinei. Scotoci o vreme prin dulăpiorul metalic aflat acolo și se întoarse, purtînd în mîini, ca pe o comoară neprețuită, o cutie banală, veche de cînd lumea, din lemn, cu margini prinse în șuvițe platinate. Avea trei butoane negre, ca niște nasturi. Umans suflă peste cutiuță și norul de praf zbură prin încăpere. Cu două degete trase antena telescopică din lăcașul ei. Ținu obiectul în palma stîngă și răsuci nasturele din mijloc. În lădița pricăjită ceva hîrîi neînțeles.

— Asta ce mai e ? sări Tibald, curios din cale-afară.

— Informatorul meu.

— Construcție cam arhaică, barbară ! șopti neîncrezător Tibald.

— Nu te contrazic... Veniți cu mine !

Apăsă antena la loc, strînse cutia sub braț și porni repede spre ușa pe care o deschise precipitat. Trecură prin coridoare slab luminate, iar ultima portieră zbură de perete cu zgomote metalice. În lumina difuză colonelul își dădu seama că se aflau în cabina de comandă a navei. Deasupra bordului — un ecran oval a cărui imagine neclară abia pilpiia. Umans îi puse drăcia în brațe.

— Cel din mijloc !... Așa ! Acum așteaptă.

Trecu în fotoliu. Degetele lui alergau cu pricepere pe claviatura sofisticată. Imaginea de pe ecran se limpezi brusc. Tibald văzu foarte clar marginea asteroidului dincolo de care ochiul se prăbușea în întuneric. În această beznă tremura parcă ceva luminos. Fulgere violete despicau o zonă imposibil de precizat. Se uita fără să priceapă mare lucru și de aceea spuse în șoaptă :

— Nu vrei să ne explici ?

— Sintaria este societatea cea mai pricopsită din acest sector al Galaxiei, nu-i așa ? răspunse Umans printr-o întrebare.

— Orice copil știe asta, înțeleptule ! îl ironiză colonelul, enervat de aerele lui de atotcunoscător.

— Dar ce nu știe orice copil, nici orice adult, nici orice înțelept, ci numai cei o sută de inși din consiliul restrîns al conducerii de vîrf a Sintariei, este că prosperitatea lumii de acolo se datorează doar în parte hărniciei sintarienilor și resurselor naturale ale planetei. O a doua sursă a bogăției și bunăstării fostilor voștri compatrioți o reprezintă aportul unei mașini. Cea pe care o vedeți în imaginea asta ! Sper că nu aveți îndoieli.

Degetul noduros și murdar al lui Umans împunse ecranul pe direcția fulgerelor ce pilpiiau în întuneric.

— O mașină ?! exclamară într-un glas cei doi ofițeri.

— Un supercalculator, un ultracalculator, un mega, giga și nanocalculator, făurit de mintea celui mai formidabil cibernetician și electronist al tuturor civilizațiilor de origine terestră. Voi n-aveți de unde îl cunoaște ; omul a trăit claustrat ca un pustnic și numele lui nu v-ar spune nimic. Și-a conceput mașina în exclusivitate din energii subcuantice, insesizabile aparatelor noastre de detecție și, pentru a fi sigur că nu va ajunge cine știe cum pe mîna vreunor răufăcători, a plasat-o în hiperspațiu, unde nici o ființă și nici o mașină nu are și nici în viitorul îndepărtat nu va avea deocamdată acces... Așa stau lucrurile !

— Și... Tibald, înecat de emoție, își drese glasul, respirînd adînc. Și cum țin sintarienii legătura cu ea ?

— Printr-un convertizor de cîmp simplu ca bună ziua, dacă posezi codul de impulsuri la care reacționează marele calculator. Un banal convertizor — poate fi confecționat și din lemn — cu trei reostate ca trei nasturi. Cred că nu e cazul să vă mai dau și alte explicații.

Ridică modesta cutie, roasă pe la colțuri și nu prea curată, dar care, evident, era mai prețioasă decît un întreg munte de diamant.

— Adică... Mă rog, dumneata cunoști codul ? se interesă, absolut aiurea, Lorin. Să nu mă înțelegeți greșit. Vreau să spun...

— Aștept întrebări, dacă aveți vreuna ! îl puse la punct Umans, cu nesuferita lui aroganță de magister.

— Ce poate face această splendidă alcătuire cibernetică ? se hazardă Tibald, posedînd remarcabile intuiții.

— Pentru voi, cucerirea Sintariei. Cu numai cîteva sute de ofițeri capabili, ciți sînteți și cu numai propriile voastre resurse. Bineînțeles, după o pregătire de luptă corespunzătoare, mai lungă sau mai scurtă, după cît vă veți arăta de pricepuți să-i înțelegeți sfaturile și rapizi să i le îndepliniți.

— Aha ! strigă triumfător proaspătul colonel. Dar dacă ai furat de la sintarieni codul mașinii...

— Furat ? ripostă Umans, cu o subită măreție, aruncînd într-un colț al cabinei sacul urît mirositor și îndreptîndu-și spinarea atît de semeț, încît deveni parcă de două ori mai înalt. Furat, ai zis, pușliule? Atunci, pe legea mea, mi-am răcit gura de pomană. Duceți-vă de aici, încotro vedeți cu ochii ! Ia uite cu cine am vrut eu să mă asociez, pe cine am căutat cu tot dinadinsul, cui i-am cărat milioane de tone de combustibil pe acest nefericit asteroid !...

— Maestre ! șopti cu umilință Tibald, luminat. Iartă-mi mie, păcătosului, că numai din neștiință am vorbit ce-am vorbit. Ești genialul constructor al... Meritam să fim aruncați în...

— Sintaria, mereu ingrata Sintaria, nerecunoscătoarea m-a silit să iau drumul pribegiei, tot astfel cum v-a renegat și pe voi. Aș fi putut să mă răzbun distrugînd-o, dar nu e drept să plătească nevinovații pentru vinovați, nici cei mulți pentru cei puțini. Nu. Umilirea cere umilire și ingratitudinea ingratitudine. Voi trebuia să fiți unealta răzbunării mele, dar...

— Ba o să fim, nobile Umans ! interveni Tibald, plin de energie. Și ți-o vom dovedi chiar aici, acum !

ROMULUS BĂRBULESCU

(Va urma)

Mens sana in corpore sano

Academician ŞTEFAN MILCU ne declară:

„SÎNT UN CAZ“

Foto : DORIN MĂRAN

— De ce mă înfăţişez atît de viguros ? La această întrebare trebuie să mărturisesc că este foarte greu de răspuns. Ar însemna să mă explic în complexitatea mea. Aş spune mai clar că sînt aşa cum mă vedeţi şi, într-adevăr, constitui, din anumite puncte de vedere, o problemă. Sînt un caz care, în ghilimele, păstrînd umorul, ar merita să fie studiat.

— Ceea ce şi faceţi acum, ca gazetar. Bineînţeles, să luăm, aşa cum aţi propus, totul, ca glumă. Oricum, însă, sînteţi un model de personalitate : octogenar fiind, vă păstraţi perfect tinereţea intelectuală. Cum reuşiţi ?

— Întrebarea ar fi, simplificată, ce face acest cetăţean care, depăşind optzeci de ani, se prezintă aşa cum se prezintă. În primul rînd, aici este o problemă de genetică. Adică punctul de plecare, este o bună dotare genetică esenţială a organismului, pe care o datorez părinţilor, ca şi strămoşilor mei. Asta este şi aici nu am nici un fel de merit. Acest fond genetic se exprimă în toate structurile noastre. Şi, cea mai importantă expresie a acestui fond genetic, este cea cerebrală. Ea mi-a furnizat un creier de calitate. Fără nici o îndoială.

— Ca medic, ca profesor, ce puteţi spune cititorilor noştri, despre această fantastică enigmă pe care o reprezintă creierul uman ?

— Ce este în creier ? Asta ar însemna să trec la o analiză neurologică destul de instructivă. Vorbind în general, calităţile cerebrale depind de numărul de neuroni pe care îi avem. Sînt 12 miliarde, unii au 14 miliarde, poate alţii au mai mult, deci un capital extraordinar pentru că fiecare neuron este un depozit de memorial şi de eficienţă. După aceea legăturile de comunicare, căci fiecare neuron are cel puţin o mie de legături cu neuronii vecini. Structura de legături între neuroni este formidabilă. Este un complex care depăşeşte orice fel de imaginaţie, cu miliarde de fire în care circulă toată viaţa noastră psihică. Cum vedeţi, totul depinde de acel fond iniţial de structură.

— După cum observ, aveţi intenţia să mă dezarmaţi. Bine, bine, complexitatea aceasta cerebrală o cunoaştem. Dar omul, individul, luat ca entitate, ştiind că posedă un anumit bagaj genetic, mai bun sau mai puţin bun, trebuie să devină un fatalist ? Cu alte cuvinte, zicîndu-şi „cum m-au făcut părinţii, aşa sînt şi gata“, să devină pasiv ? Vă întreb pe dumneavoastră, un bărbat straşnic la fizic şi la minte, chiar aşa trebuie să procedăm ? Nu mai e nimic de făcut ?

— Aveţi dreptate. Sigur că nu putem accepta aşa ceva. Pentru că de acest fond genetic, în ce mă priveşte, am fost foarte conştient de el, încă de la pubertate, cînd am căpătat conştiinţa propriei mele persoane. Exact în momentul în care copilul s-a eliberat de servitutea parentală şi începe să se conducă singur, să-şi vadă clar aspiraţiile şi idealurile lui. Atunci, în acea perioadă de început mi-am dat foarte bine seama că organul principal pe care trebuie şi pot să-l dezvolt şi să-l folosesc în lupta pentru existenţă este creierul, ca organ suprem, celelalte organe fiind accesoriile lui. Pentru aceasta, mi-am spus încă de atunci, trebuie să-mi educ creierul într-un anumit fel, să-l dotez, să-l mobilizez. Cu alte cuvinte să aspir la o cultură.

— Să vorbim mai concret. V-am întreba, cum anume aţi procedat ?

— Iată un prim fapt, anume o acumulare continuă de cunoştinţe, o îmbogăţire a fondului genetic. Astfel, pe acest substrat genetic asimilator a venit partea personală de contribuţie, aspiraţia continuă spre cultură şi spre formele superioare spirituale. Nu m-a interesat că sînt complet detaşat, în acest fel, de aspiraţiile materiale. Aşa cum vedeţi, am rămas astfel pînă azi. Nu am decît cărţi, cîteva discuri, cîteva tablouri. Mai mult, nici casă proprie nu am. La sfîrşitul unei existenţe sînt un om care n-a fost capabil să deţină măcar un apartament. Din acest punct de vedere, nu merit nici un pic de consideraţie. Dar să revenim la problema esenţială. Acest creier continuu mobilizat şi educat, mai mult de o jumătate de secol, a fost ţinut în permanentă activitate. Problema este foarte importantă. Ştiinţele neurologice moderne au arătat că structurile cerebrale despre care am vorbit sînt foarte complexe. Creierul are trei structuri fundamentale, fiind cel mai fantastic calculator, ca să mă exprim mai pe înţelesul tuturor. Capul nostru este cel mai puternic dintre toate calculatoarele imaginabile. Dacă ar trebui să se construiască acum un calculator apropiat de creierul uman, acesta ar trebui să stea în trei etaje ale unei clădiri.

— Diferenţa de gabarit apare limpede pentru oricine. Dar să ne referim la calitatea creierului şi la problema antrenamentului său, ca să spunem aşa.

— Într-adevăr, este nevoie de o educare a creierului pentru ca acesta să devină un instrument de lucru, care să ne ajute în serviciul unor aspiraţii pe care le avem. În ce mă priveşte, aspiraţiile mele fundamentale au fost spre cultură şi cunoaştere. Am fost şi sînt un pasionat al ideilor, al problemelor şi al schimburilor de idei. Încă eram în liceu cînd am făcut o societate ştiinţifico-sportivă între noi tinerii, ca să ne schimbăm punctele de vedere. În sfîrşit, iată ceva ca tendinţă, tendinţă nativă.

— Vă mulţumesc domnule profesor şi aşteptăm, cu interes, noi sfaturi privind modul de conduită umană pentru ca şi alţii să poată beneficia de o tinereţe fizică şi spirituală, la vîrste venerabile.

GH. BRĂTESCU

medicul ne sfătuieşte

— Apreciind după numărul scrisorilor care aduc în discuţie problema candidozei bucale, se pare că aceasta este o afecţiune relativ des întîlnită. La solicitarea cititorilor noştri, **Dumitrescu Maria din Brăila, Jianu Vlad din Tîrgu Jiu, Marinescu Ion din Hunedoara** şi **Milescu Aurel din Bucureşti,** ne-am adresat unui specialist în dermatologie recunoscut pentru experienţa sa privind diagnosticarea şi tratarea micozelor. Discutăm, aşadar, cu **dr. ION COJOCARU — medic primar dermatolog la Spitalul de dermatologie „Berceni“.**

— Candidoza bucală, cunoscută şi sub numele de „mărgăritărel“ apare, de obicei, pe limbă sau pe mucoasa gurii, sub formă de mici pete albicioase ca boabele de grîş, care se pot uni între ele, alcătuind un depozit brînzos, ca de lapte bătut. Depozitul nu apare de la început, ci se formează pe un fond roşu aprins. Bolnavul are senzaţii de usturime, arsură sau uscăciune a limbii şi gîtului. Uneori se pot forma răni pe limbă sau pe mucoasa gurii, însoţite de jenă la mestecat. La colţurile gurii, Candida poate provoca nişte crăpături acoperite de o cojiţă care, ridicată, face să sîngereze ţesutul de dedesubt. Este ceea ce se numeşte popular „zăbăluţă“, iar medical perleş şi împiedică deschiderea normală a gurii la vorbit şi mîncat. ● Candidoza bucală apare la aproape un sfert din persoanele avînd sub 60 de ani şi depăşeşte 50 la sută la cei în vîrstă de peste 60 de ani, ajungînd la 68 la sută la persoanele de 90 de ani sau mai mult, frecvenţa crescînd deci pe măsura înaintării în vîrstă. ● Agentul cauzal este o ciupercă, cunoscută încă din secolul al XIX-lea, care trăieşte în gură ca saprofit, dar care, datorită unor factori favorizanţi, poate trece în starea parazită, adică poate provoca boala. ● Dintre factorii favorizanţi pot fi amintiţi : utilizarea largă a antibioticelor antibacteriene, folosirea îndelungată a cortizonicelor în tratarea unor boli cronice sau a unor tranchilizante şi somnifere, existenţa unor afecţiuni ca : diabetul zaharat, hepatita, leucemia, tuberculoza pulmonară, cancerul etc. La vîrstnici, un rol însemnat îl joacă şi lipsa de apărare a organismului, aşa-numitul deficit imunitar. ● Diagnosticul de Candidoză bucală trebuie pus atît prin examen clinic, cît şi prin examen micologic (culturi), făcut atît pentru confirmarea examenului clinic, cît şi după tratament, pentru controlarea eficienţei medicaţiei administrate. ● Tratamentul bolii trebuie stabilit de către medic. Totuşi, este bine de ştiut că Stamicinul, administrat timp de 10—12 zile cîte 6—8 drajeuri zilnic, supte, ori sub formă de suspensie Nistatin, picurată de mai multe ori pe zi pe limbă, timp de 12—14 zile, poate duce la vindecare. În acelaşi timp, se recomandă ca bolnavul să facă după fiecare masă gargară cu ceai de muşeţel şi bicarbonat de sodiu. ● În cazurile în care Candidoza bucală s-a produs ca urmare a existenţei uneia din bolile amintite ca factori favorizanţi, este foarte important a se proceda la tratarea bolii.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

Test

Care este gradul dv. de sănătate ?

Vă prezentăm mai jos un test adaptat după revista „Psychologies“. Nu trebuie decît să răspundeţi sincer la întrebările următoare, încercuind una din literele A, B, C de la cazul care vi se potriveşte cel mai bine :

1. Ce faceţi seara înainte de a vă culca ?

A. Tot ceea ce îmi place şi îmi produce o stare de relaxare.
B. Îmi pregătesc somniferul obişnuit.
C. Muncesc pînă tîrziu în noapte.

2. Ce mîncaţi în mod obişnuit la prînz ?

A. Două feluri de mîncare, aşezat la masă, după care îmi acord un mic repaus.
B. Mănînc cîte ceva, în grabă.
C. Numai alimente dietetice.

3. Dacă aveţi o migrenă, cum procedaţi ?

A. Fac o plimbare reconfortantă în aer liber.
B. Iau o pastilă contra durerii de cap.
C. Îmi fac griji că nu voi mai putea lucra cu acelaşi randament.

4. Dacă v-aţi enervat ce faceţi ?

A. Explic punctul meu de vedere, ferm şi irevocabil.
B. Vorbesc precipitat, chiar ţip sau bat cu pumnul în masă.
C. Plec strîngînd din pumni şi voi fi nervos toată ziua.

5. Cînd faceţi dragoste în mod obişnuit ?

A. De cîte ori simt nevoia.
B. Simbăta sau doar cînd am timp.
C. După ce am văzut un film porno sau imagini excitante.

6. Practicaţi un sport sau faceţi exerciţii fizice ?

A. Cu regularitate.
B. Rar.
C. Niciodată.

7. În general, cum este alimentaţia dv ?

A. Variată.
B. Destul de săracă.
C. Foarte săracă.

8. Dacă vă este somn la volan, ce faceţi ? (Dacă nu sînteţi şofer, ce-aţi face ?)

A. Aş opri maşina şi m-aş mişca puţin în aer liber.
B. Aş opri cît să beau o cafea.
C. Aş accelera pentru a sosi mai repede la destinaţie.

9. Aveţi timp în afara programului zilnic pentru a practica o activitate preferată ?

A. Găsesc întotdeauna timp pentru ocupaţiile mele preferate.
B. Nu am o pasiune preferată în mod deosebit.
C. Muncesc mult, nu-mi pot permite acest lux.

10. Suferiţi adesea mici indispoziţii ale sănătăţii dv precum : gripă, guturai, migrenă, digestie defectuoasă ?

A. Foarte rar.
B. Uneori, dar nu le dau importanţă.
C. Adesea.

Marie-Louise Franceschini ne propune următoarea interpretare : număraţi cîte litere din cele trei (A, B, C) aţi încercuit. Litera cu cele mai multe alegeri reflectă într-o mare măsură gradul dv de sănătate.

Litera A — Felicitări ! În ciuda ritmului trepidant al vieţii actuale v-aţi adaptat bine şi aţi găsit echilibrul care vă asigură o bună sănătate şi o rezistenţă sporită la stresul cotidian.

Litera B — De regulă vă simţiţi destul de bine şi sînteţi preocupat de propria dv persoană. Nu uitaţi însă că organismul dv este reglat de un orologiu biologic foarte precis : puteţi să dormiţi bine, să mîncaţi cu poftă, să digeraţi bine, să aveţi dorinţe sexuale, dacă veţi dori lucrul acesta. Faceţi un efort de voinţă şi veţi reuşi în fiecare caz.

Litera C — Un ritm de muncă şi de viaţă prea intens pentru posibilităţile dv. reale, tensiunea şi teama acumulate pînă în prezent sînt la originea indispoziţiilor dv. actuale care pot să se rezume într-un singur cuvînt : STRES. Aţi pierdut din vedere că viaţa dv. este foarte importantă şi nu depinde decît de dv. să vă simţiţi bine în tot ceea ce faceţi !

întîmplări adevărate

Salvare miraculoasă

Fotografia o prezintă pe tînăra Alison Davis (24 ani), de profesiune jurist, şi în orele libere o pasionată paraşutistă. Ea a fost protagonista unei aventuri incredibile care s-a reflectat pe spaţii mari în presa engleză. Cu ocazia unei lansări de rutină paraşuta ei n-a funcţionat şi, totuşi, căderea ei fulgerătoare, s-a încheiat

doar cu cîteva fracturi obişnuite. Medicii care au îngrijit-o au apreciat că deznodămîntul fatal a fost înlăturat datorită faptului că în momentul în care Alison Davis şi-a dat seama de situaţia ei gravă, a şi leşinat, astfel că, corpul ei lipsit de conştiinţă şi deci, „relaxat", a atenuat în mod decisiv contactul dur cu pămîntul.

Concert ieşit din comun

Pentru acest original concert nu a existat nici o coadă şi nici nu s-au vîndut bilete în picioare. Dar nici cadrul în care a fost prezentat nu a fost cel obişnuit. Cu puţină imaginaţie închipuiţi-vă cadrul unui munte, mai precis Monviso, la o înălţime de 3 000 de metri, unde, în prezenţa

a mii şi mii de alpinişti şi prieteni ai naturii (fireşte ecologişti), s-a desfăşurat un ... concert de muzică simfonică. În program au figurat opere din creaţia marilor muzicieni — Paganini, Kreisler, Bloch, Sarasate etc. Printre instrumentele folosite n-a lipsit nici... pianul, adus cu ajutorul unui elicopter ! Fireşte, vă veţi întreba, pe bună dreptate — ce a urmărit această extraordinară iniţiativă ? Pe muntele Monviso izvorăşte fluviul Po, atît de drag italienilor. Un fluviu care de mult şi-a pierdut limpezimea apelor din cauza poluării sale excesive. Iniţiativa organizării concertului (prezentat ulterior şi pe micile ecrane), urmărea să sensibilizeze opinia publică tocmai în legătură cu situaţia, nu izolată, a fluviului Po. Calea folosită, cea a muzicii, este explicabilă : muzica este un limbaj universal, înţeles de toţi, care te pune în contact în mod direct şi limpede cu natura.

Povestea unui elan

Pentru a-l vedea şi a-l examina au sosit specialişti din toate colţurile Finlandei. Hubertus, un splendid exemplar de pui

de elan (are doar cîteva luni), trăieşte în casa familiei Yloenen, din oraşul Imatra, comportîndu-se ca un adevărat animal domestic şi un desăvîrşit prieten al celor trei copii ai familiei : Jorma, Mika şi Vaala. Hurbertus a fost găsit de membrii familiei cu ocazia unei plimbări prin pădurea din împrejurimi. Era foarte mic, şi rănit. Suferea de foame şi sete. Ochii săi parcă implorau ajutorul oamenilor. A fost adus acasă, unde a început să primească îngrijirile corespunzătoare. Membrii familiei au decis să-l „adopte" şi pentru a-l putea îngriji mai bine au decis să-l adăpostească în casă. Mai tîrziu, cînd s-a întremat i-au construit un adăpost corespunzător în curte. Spre surprinderea tuturor, dar mai ales a celor care contestau posibilitatea ca un elan să poată fi domesticit, Hubertus s-a dovedit un animal liniştit, prietenos şi inteligent care se comportă ca un ciine bine dresat. A ajuns să cîntărească peste 100 de kilograme, şi nu va trece mult timp pînă va ajunge un elan matur. Familia Yloenen apreciază că aceste amănunte nu i-ar putea determina să se despartă de Hubertus, considerat ca un adevărat membru al ei.

Cea mai mică creşte...

Cînd a venit pe lume după 22 de săptămîni de gestaţie, Maria Soledad Molina (din localitatea Merida-Spania), cîntărea doar 400 de grame şi nu dădea nici un semn de viaţă. Tocmai cînd medicii se pregăteau să iscălească actul de deces, „cea mai mică fetiţă din lume" (cum a fost denumită ulterior), a dat, spre surprinderea tuturor celor prezenţi, unele semne plăpînde de viaţă. Drept urmare, s-au luat cele mai urgente şi operative măsuri pentru menţinerea ei în viaţă. Mutată într-un incubator, îngrijită cu o deosebită atenţie, Maria Soledad Molina a

început să cîştige în greutate şi după şase luni, cînd a ajuns la patru kilograme şi 200 de grame ,a fost încredinţată familiei. Examinarea ei de către cadrele medicale a scos în evidenţă că dezvoltarea ei pe toate planurile a decurs normal şi nu există nici un motiv de îngrijorare în ceea ce priveşte viitorul ei. Acasă, Maria a putut fi, în fine, îmbrăţişată de către fratele ei Jose Antonio (cinci ani) şi de către părinţii ei, Catalina şi Jose, care pînă atunci au putut doar s-o vadă prin geamul incubatorului...

Cimpanzeul Noddy

Cimpanzeul Noddy, pe care vi-l prezentăm mai jos, este un adevărat campion în realizarea... baloanelor de săpun. Zilnic, Noddy produce sute şi sute de asemenea baloane. Simpaticul cimpanzeu este unul dintre oaspeţii permanenţi ai Parcului zoologic din München şi şi-a început „activitatea" în urma unei întîmplări. Un mic vizitator al parcului şi-a lăsat pipeta şi cutia cu apă săpunită lîngă grilajul cuştii

sale. Noddy şi-a însuşit obiectele respective şi a început la rîndul său să-l imite pe micul vizitator. Scena a fost admirată de unul din paznicii lui, care, foarte curios cum va reacţiona şi pe viitor, i-a furnizat cimpanzeului lichidul necesar pentru formarea baloanelor. Noddy a reacţionat firesc şi a început să facă, spre deliciul celor prezenţi, nenumărate baloane de săpun. În prezent, cel mai vizitat loc al parcului îl constituie cuşca lui Noddy.

ZODIA PEŞTILOR
19.02 — 20.03

Iată o zodie extrem de interesantă ! Rupind puţin cu tradiţia, aş propune mai întîi cîteva elemente de meditaţie : graniţele ei par a fi G.F. Haendel (23.02) şi Bach (21.03), născuţi (întîmplător ?) în acelaşi an 1685 ! În interior îi găsim pe Johann Strauss-tatăl şi Einstein născuţi în aceeaşi zi : 14 martie ! Pe Maurice Ravel şi Arhimede în 7 martie ! Pe Vivaldi şi Graham Bell în 3 martie ! Pe Victor Hugo şi John Steinbeck la diferenţă de o zi (26.02 şi 27.02)... Să nu ne lăsăm furaţi însă de coincidenţe (?!) şi să trecem la

Caracteristici generale : sub dominaţia lui Jupiter şi Neptun. Prima planetă guvernează marele noroc, bunul simţ, onoarea şi înţelepciunea ; a doua planetă conferă putere creativă (artistică), dragoste spirituală şi caritate. Semnul zodiacal — doi peşti care înoată în direcţii diferite — implică cu necesitate duplicitatea, dar nu orice fel de duplicitate ; e vorba de comportament. Peştii se decid greu, tind să-şi găsească un sens, dar îl abandonează în favoarea celui opus, se contrazic pe ei înşişi. Sînt plini de contraste, îi domină incertitudinea. Aspectul lor indică claritate şi calm, dar sînt obosiţi şi trişti din cauza căutărilor continue. Responsabilitatea îi înspăimîntă, dar totodată sînt gata de sacrificiu. Sînt mereu inspiraţi, duşi pe ginduri şi se tem că nu au forţa să le pună în practică. Caracteristică semnului este şi intuiţia, care deseori îi salvează spre a alege drumul cel mai bun, chiar cu sacrificii. Peştii sînt cei mai sensibili ; ei ştiu asta şi de aceea iubesc tihna, liniştea, comoditatea ; sînt oameni educaţi, generoşi, cu sănătate delicată. Mereu copleşiţi de ginduri, propria fantezie îi asediază continuu. Iubesc artele, armonia, afectivitatea, dreptatea. Surmenaţi nervos, se lasă uşor pradă lamentărilor. Sub semnul acestei zodii se află şi autodistrugerea psihică pentru cei ce se abandonează fatalităţii.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

magazin vă răspunde

● **DUMITRU BOBOŞA, Deva : „Revista este necesar să redea pagini din datinile, tradiţiile şi obiceiurile poporului român".** Ne vom strădui să răspundem acestei dorinţe — vizînd o latură a spiritualităţii româneşti atîta vreme neglijată, nu din vina noastră. Întrebările propuse pentru rubrica „Verificaţi-vă cunoştinţele" le-am transmis redactorului de specialitate pentru a decide asupra programării şi publicării lor.

● **ASOCIAŢIA INVENTATORILOR DIN ROMÂNIA** — o asociaţie a cărei înfiinţare o propune un comitet de iniţiativă ieşean, din acelaşi oraş în care a luat fiinţă, cu ani înainte, şcoala de inventică, ne trimite Platforma-Program şi rugămintea de a populariza această iniţiativă. Cei doritori a deveni membri sau a afla amănunte se vor adresa la : **Academia Română — Filiala Iaşi, Asociaţia inventatorilor din România, Calea 23 August nr. 8,** sau la telefonul 2 35 00 int. 155.

● **VASILE STAN POPESCU, comuna Runcu : „Ne-aţi fi de un real folos** — ne scrieţi —, **dacă aţi avea bunăvoinţa să ne explicaţi în cîteva rînduri despre originea religiilor, întrucît o parte din lume crede cu tărie în Dumnezeu şi diavol. Se mai adaugă şi ştiinţele oculte, hipnotismul, spiritismul şi altele, pînă şi spectacolele de pe la circuri, care toate converg spre o putere supranaturală. Sînt puţine persoane scăpate de aceste iluzii".** Ne-ar fi foarte greu să explicăm în cîteva rînduri ce ne cereţi, dar, cum poate aţi observat deja, publicăm în revista noastră articole de teologie creştină, fără a renunţa, în spiritul de obiectivitate şi independenţă pe care ni l-am asumat, la prezentarea punctelor de vedere materialiste, izvorîte din cunoaşterea şi explicarea ştiinţifică a naturii. Rămîne să ne citiţi şi... să alegeţi.

● **CRISTU CRISTINA, din Bucureşti,** trimite o călduroasă pledoarie pentru un regim vegetarian, arătînd că **„dramele care se întîmplă între oameni sînt o urmare a atitudinii crude, odioase a acestora faţă de animale...".** Acum înţeleg de ce a ajuns Postelnicu unde a ajuns; în frigider avea 200 kg de carne, în timp ce poporul devenise volens-nolens vegetarian. A se vedea şi strigătul celor care înfruntau gloanţele cu mîinile goale: „Fără violenţă!" Şi totuşi parcă n-aş crede ca explicaţiile să fie atît de simple.

● **ANDREI ŞERBAN, Bucureşti,** oferă, prin intermediul revistei, celor care, ignorînd sau neînţelegînd legile termodinamicii, se străduiesc să construiască un perpetuum mobile, o explicaţie de bun simţ referitoare la imposibilitatea acestei întreprinderi : **„1) Orice mecanism, odată construit, trebuie să fie pornit pentru a începe să meargă; 2) Orice mecanism care a fost pornit înseamnă că în prealabil fusese oprit, deci nu funcţiona. 3) Rezultă că orice mecanism care a fost pornit, un timp a stat. Or, nici un perpetuum mobile nu poate sta, deci nu poate fi pornit".** Ceea ce era de demonstrat...

● **SUCIU LIVIU, Cluj,** şi **IOANA DINDEAL, Iaşi:** Într-adevăr, este regretabilă eroarea (strict tipografică, vă asigurăm) care a făcut ca în loc de **Institutul „Petru Poni",** din Iaşi, să apară **„Institutul pentru pomi".** Scuzele noastre atît cititorilor, cît şi cercetătorilor din acest institut, demn de toată stima.

● **MOLNOŞ MIRELA, Mediaş:** Nu avem (sau nu avem dezlegarea de a le da publicităţii, ceea ce este tot una) adresele nici a lui D. Prunariu, nici a lui... E. Presley. Şi, pentru a preveni altă încercare, vă anunţăm că nu o avem nici pe a lui Petre Roman.

● **DOBRE TRAIAN, din Bucureşti,** ne trimite un **„Buletin meteo-rutier"** politic, pe marginea demonstraţiilor din 28 ianuarie 1990. Necazu-i că n-aveţi haz. Cît despre meteorologie, ce să mai spunem? Tot românul ştie că este veşnic în opoziţie, prognozînd mereu invers. Poate găsiţi alt „partid".

● Chiar înainte de publicarea testului nostru, mai mulţi cititori ne-au adresat deja propuneri de noi rubrici. Între aceştia, **VASILE CÎMPEANU, din Chitila** (o rubrică **„Grădina şi livada de lîngă noi"**, cuprinzînd sfaturi pentru horticultori), **ROMEO CONSTANTIN PÎRVULESCU, din Lugoj** (o rubrică **„Bridge"**), **TOMA IOAN, din Cîmpia Turzii** (propune reintroducerea **Programului TV** — dar aici avem nevoie şi de acceptul publicaţiei de specialitate, care are propriii săi cititori şi abonaţi, pe care vrea să şi-i păstreze) şi **CARMEN BIRDEAN, din Jimbolia („Horoscop săptămînal").** Am luat în evidenţă toate aceste propuneri — ca şi pe cele ce vor mai veni —, încercînd să le rezolvăm. Cea mai grea problemă o reprezintă însă spaţiul tipografic, aşa că soluţiile vor fi, vrînd-nevrînd, parţiale. Rămînem în dialog.

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

HUMOR

BERTOLD BRECHT (Germania)

Între A şi B

Dl. Kauner prefera oraşul B oraşului A. În oraşul A, motiva el, oamenii mă iubesc, dar cei din oraşul B sînt foarte prietenoşi cu mine. În oraşul A, am fost ajutat, dar în oraşul B oamenii au avut nevoie de mine. În oraşul A, m-au invitat la masă, dar în oraşul B m-au invitat în bucătărie.

O întrebare existenţială

Cineva a vrut să ştie de la dl. Kauner dacă există Dumnezeu. Acesta i-a răspuns :

— Te sfătuiesc să te gîndeşti dacă, după ce obţii răspunsul dorit, comportamentul tău se va schimba. Dacă nu se va schimba, mai bine să uităm întrebarea. Dacă se va schimba, am să te ajut, răspunzîndu-ţi.

Şi tot dl. Kauner, în clipa următoare :

— Aha, te-ai hotărît deja. Ai nevoie de Dumnezeu.

LUMEA ÎNTR-UN AFORISM

Prostia

Două lucruri sînt nesfîrşite : Universul şi Prostia. Dar în ceea ce priveşte Universul, n-am încă o convingere absolută.

ALBERT EINSTEIN

Preţul călătoriei

Europa se apropie de America în fiecare secol cu un centimetru. Totuşi, preţul traversării Atlanticului rămîne acelaşi.

FRANÇOIS CAVANNA

Sănătatea

Sănătatea este acea stare întîlnită la unele fiinţe simple, unicelulare, de care nu se interesează decît biologii.

GEORGES BERNANOS

Circulaţie pietonală

Ştiţi de ce există atîtea biserici la Paris ? Ca pietonii să aibă unde să se roage înainte de a traversa strada.

ART BUCHWALD

Bani

Sînt acei ceva fără de care sărăcia ar deveni insuportabilă.

ERIC LOSFELD

Eşec

Trăim într-o lume în care eşecul celorlalţi devine mai important decît propria noastră reuşită.

PHILIPPE BOUVARD

Pantheon

Loc unde se înmormîntează oamenii care riscă prea mult să fie uitaţi.

GEORGES HENEIN

Culese şi traduse de GEO VASILE

Pe asta o ştiţi? SCENETĂ

Personajele : Mama, Tata, Fetiţa I (5 ani) şi Fetiţa II (7 spre 8 ani).

Decorul : Sufrageria unui apartament confort I obişnuit.

Familia stă în faţa televizorului. Pe micul ecran se perindă Actualităţi, Opinii, F.S.N., Desene animate, Reflector, F.S.N., Să vorbim despre libertate, Cine au fost ei ?, F.S.N., Închiderea programului, Calendarul agricultorului, Piaţa Victoriei, transmisiune în direct, F.S.N. Gaudeamus, Petre Popescu şi Ion Iliescu, întrebări şi răspunsuri.

MAMA : Gata, copii, e miezul nopţii. La culcare !

FETIŢA I : Nu plec !

FETIŢA II : Nu plec !

AMÎNDOUĂ (scandînd) : Nu-ple-căm ! Nu-ple-căm !

TATA : Dacă nu vreţi să-l iau pe Nicolae din cui, ascultaţi-o pe mama !

FETIŢA II : Fără violenţă !

FETIŢA I : Fără violenţă !

AMÎNDOUĂ (scandînd) : Fără vi-o-len-ţă : Fără-vi-o-len-ţă !

MAMA (concesiv) : Bine, fie, mai staţi un sfert de oră şi, după aceea, mergeţi la culcare, da ?

TATA : E prea tîrziu ca să...

FETIŢELE (scandînd) : Mămica-e-cu-noi ! Mămica-e-cu-noi !

Poşta veselă

Tudor Cenuşă, semnale grafice

Tudor Cenuşă a bătut la poarta tiparului cu un plic. Netimbrat. Poştaşul fiind, probabil, el însuşi. Încă nu ştim din ce localitate vin aceste semnale grafice, în schimb, se vede de la o poştă că avem de a face cu un caricaturist înzestrat, dublat de un humorist cu haz autentic în replici contextuale.

Presupun că evoluţia artistică a lui Tudor Cenuşă va fi la fel de imprevizibilă ca replicile personajului său.

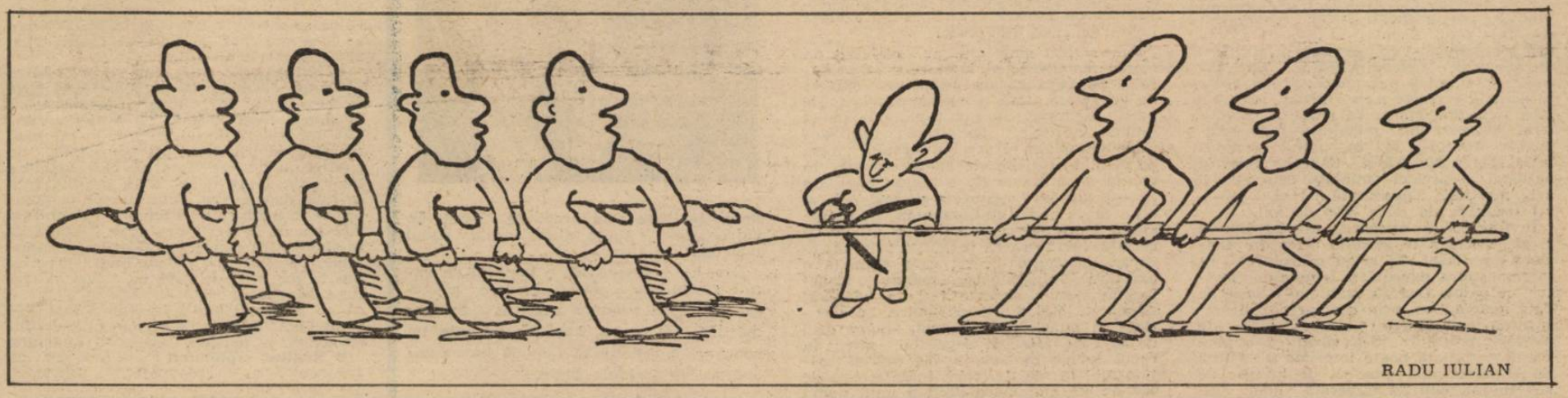

RADU IULIAN

şah

UN REZULTAT SENZAŢIONAL

● Maestrul internaţional britanic David Levy, care a făcut în ultimele două decenii mai multe prinsori celebre cu privire la imposibilitatea unui computer de a-l învinge într-un meci de şah — pariuri pe care de fiecare dată le-a cîştigat — a înfruntat din nou un calculator electronic la sfîrşitul anului trecut. Rezultatul SENZAŢIONAL ! Programul „Deep Thought" (Gîndire profundă) l-a învins pe maestrul internaţional cu 4—0 ! ! Meciul s-a desfăşurat între 11—14 decembrie la Londra, la sediul Societăţii britanice pentru computer (programul era rulat pe un computer aflat la Universitatea Carnegie-Mellon din Pittsburgh, conectat cu capitala britanică) Levy a încercat să păstreze poziţii închise pentru a exploata lipsa de judecată poziţională a maşinii — dar tactica nu i-a reuşit. După ce a ieşit din deschidere, computerul şi-a manifestat clar superioritatea de calcul. Iată partida a treia, cea mai bună din meci : alb-DEEP THOUGHT, negru LEVY 1. c4 d6 2. Cc3 g6 3. d4 Ng7 4. e4 a6 5. Ne3 Cf6 6. Ne2 0—0 7. f4 c6 8. e5 Ce8 9. Cf3 d5 10. 0—0 Cc7 11. Tc1 e6 12. De1 b5 13. cd5 cd5 14. Cd1 Ta7 15. Cf2 Cd7 16 Da5 Ca8 17. Da3 Db6 18. Nd2 a5 19. Dd6 b4 20. Tc6 Dd8 21. Tfc1 Nb7 22. T6c2 Cdb6 23. Dd8 Td8 24. Ne3 Tc8 25. Tc5 Nf8 26. Nd3 ! Td8 27. T5 c2 Tc8 28. Tc8 Nc8 29. Cg4 Ne7 30. Cf6+ Nf6 31. ef6 Tc7 32. Ce5 Tc1+ 33. Nc1 Nb7 34. a3 Cc7 35. ab4 ab4 36. Nd2 Ca4. Computerul a văzut un mat în 12 mutări ! 37. Nb4 Cb2 38. Cg4 e5 39. Ch6+ Rh8 40. Cf7+ Rg8 41. Ch6+ Rh8 42. f5 şi maestrul se recunoaşte învins.

● Ultimul turneu de calificare pentru viitoarea ediţie a Cupei mondiale organizată de Asociaţia Marilor Maeştri (GMA) a fost organizat la Palma de Mallorca. Spania, cu participarea a 170 mari maeştri. 1. Gelfand (U.R.S.S.) 7,5 din 9 ; 2—3 Kamsky şi Miles (S.U.A.) 7 ; 4—15. Makarcev, Gurevici, Malaniuk (U.R.S.S.), King (Ang), Arnason (Isl) (s-au clasat pentru viitorul turneu de calificare) etc.

● Federaţia de şah a U.R.S.S. s-a reorganizat şi noul ei preşedinte este ministrul economiei comunale Popov (în locul cosmonautului Sevastianov). A fost creată şi o federaţie a jucătorilor sovietici de şah, al cărei preşedinte este campionul mondial Garri Kasparov.

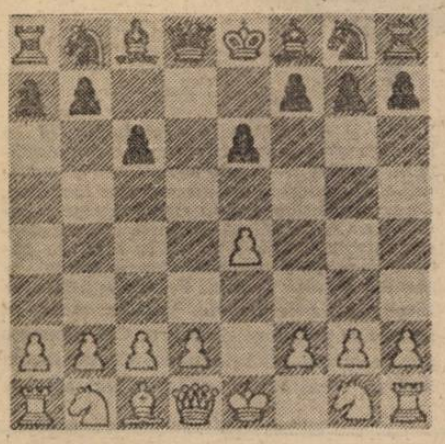

Poziţia din diagrama de mai sus a apărut după a patra mutare a negrului. Puteţi reconstitui partida ?

U. VĂLUREANU

ANATOMIE

ORIZONTAL : **1) Procesul legării a două căi de circulaţie 2) Os al calvariei — Frig mare 3) Cartilaj laringian — Siliciu 4) Coasta dealului — Opus stîngului 5) 12 luni (pl.) — Acid ribonucleic — Titlu musulman 6) Os tarsian — Pătat de grăsime — Literă grecească 7) Erbiu — Punct de fierbere (abr.) — Apariţia bruscă a unei boli 8) Incomodaţi 9) Mandibula şi maxila — La braţ 10) Miros — Spre 11) ...alt tarsian 12) Aluminiu — Depozit de furaje — Masculin sau feminin.**

VERTICAL : **1) Grup de organe ce realizează o funcţie (pl.) — Distal la membrul superior 2) Orificiul nasului — Os al nasului 3) Sfenoidul are 6 (pl. art.) 4) Etimologia etmoidului — Acces în stup 5) 234 atele — Arsen — Pronume — Conjuncţie 6) Notar încurcat ! — Limită fiziologică (art.) 7) Micu — Plus (fig.) 11) Micu — Plus (fig.) 11) Funcţie de bază a organismului 12) Hematii.**

CĂLIN MĂRGINEAN
Miniş, Arad

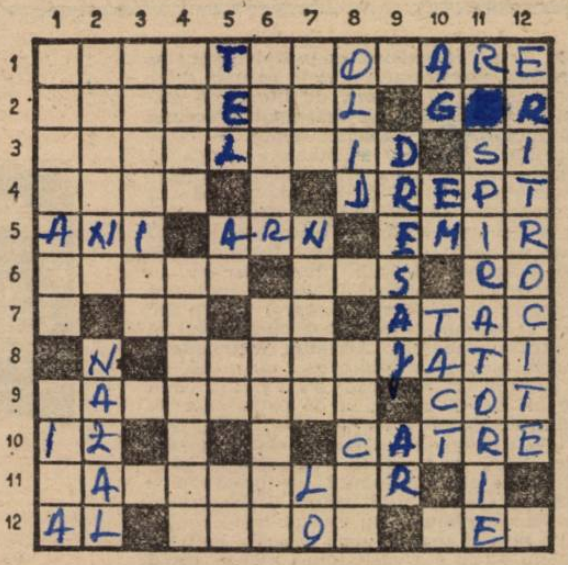

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

MARINĂ

ORIZONTAL : Namilă — Baros — Eminescu — ONT — Milano — Cs — Ta — Aral — Colosal — Ra — Tributuri — Glie — Alc — Vin — I — N — Ati — Neo — Neted — Clar — M — Inimos — Avari — Tona — Titanic — Arşiţă — Al — Sl — Maluri — Arce.

Nr. 7 (1687) din 17 februarie 1990

Această biserică a scăpat de buldozere. Să n-o lăsăm în paragină!

Pentru acela dintre noi care se încumetă să înfrunte la pas glodul parcă fără sfîrșit ce stăpînește azi perimetrul fostelor străzi Delea Nouă, Călărași și Labirint, priveliștea e neașteptată: într-un peisaj dezolant, lunar, rămas în urma buldozerelor care au rînit ca niște mistreți un întreg cartier, în cîteva ore, pentru a deschide drum bulevardului „nebuniei", cum îl numește preotul **TEODOR STOICA**, în fața ochilor răsar stinghere turlele unei biserici rămasă ca prin minune teafără, dăinuind mîndră, la fel ca în anii ctitoririi ei. După cum se comunică preotul Teodor Stoica, între anii 1750—1770, în acest perimetru, în mijlocul unui cătun de agricultori și grădinari, de la care și azi se mai păstrează unele denumiri de străzi, s-a înălțat un lăcaș sfînt, construit din lemn, care prin 1871 s-a ruinat în mare parte și datorită „marelui foc" din 23 martie 1843. Așa se face că în 1871, prin străduințele locuitorilor cătunului „Deluța" și ale arhiereului Calist, s-a înălțat noul lăcaș pe care îl putem și azi admira. Deceniile au trecut și biserica Delea Nouă Calist a rămas la fel de frumoasă, fiind azi un prețios monument de arhitectură, specific sfîrșitului de secol XIX, cu deosebite calități ce îl recomandă circuitului muzeistic bucureștean, acesta din urmă și așa foarte vitregit de delirul grandoman al „conducătorului multilateral subdezvoltat mintal". Iată de ce socotim firească **obligația** de a ne apleca sufletul întru dăinuirea acestei mărturii istorice, de a cere factorilor din administrația bisericească, din Ministerul Culturii și din Ministerul Cultelor să-și plece grabnic urechea la nevoile impuse de viețuirea acestui monument care există ca luminător viu al sufletului românesc.

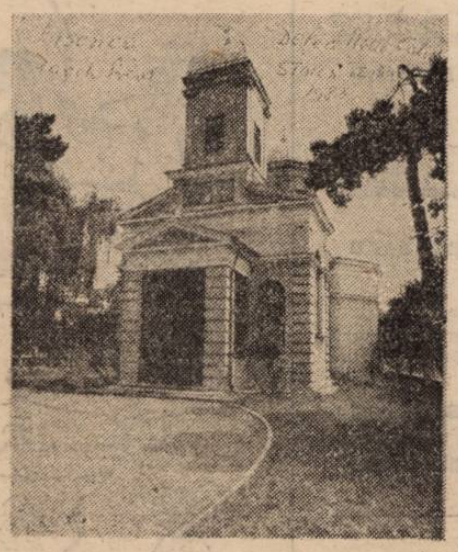

KARATE
și secretele sale

Ce forță misterioasă poate avea un karatist care, dintr-o singură lovitură, este capabil să spargă o placă de beton sau o cărămidă ? Să fie aceasta doar apanajul unor inițiați sau gestul poate sta la îndemîna oricui ? În fine, cum se poate deprinde o asemenea dexteritate ?

Doi fizicieni americani, Ronald McNair și Michael Feld, deținători ai „centurii negre" la sporturile marțiale, și-au propus să demistifice procedeul și să pună într-o ecuație matematică „Karate-ul" (dacă se poate spune astfel românește) exercițiu fizic inventat cu 2000 de ani în urmă de călugării chinezi, spre a se apăra de atacurile... necredincioșilor. Să facem aici o mică paranteză spre a arăta că această vechime a sporturilor marțiale este mult mai mare. Ea poate fi constatată la ossetini, populație indo-europeană aflătoare azi în spațiul cuprins între Marea Neagră și Caucaz. Sportul național al acestei populații este tocmai arta marțială, practicată de ei, potrivit tradiției, de circa 3000 de ani.

În fine, să nu intrăm în alte amănunte și să rămînem la studiile celor doi fizicieni americani. Ei și-au concentrat atenția asupra executării faimoasei lovituri cu palma închisă, stabilind o serie de date matematice, prin compararea și măsurarea unor imagini stroboscopice ale mișcării brațului. S-a văzut că o persoană antrenată poate imprima o viteză de 14 m/secundă mișcării de lovire de sus în jos, energia eliberată prin impact echivalînd cu 50 de jouli. Deoarece impactul cu placa de beton sau cu cărămida durează doar cîteva milisecunde, această energie reprezintă o putere remarcabilă. Ea este, de pildă, de zeci de ori mai mare decît aceea dată de un motor electric obișnuit la aparatele de uz casnic. Dar sînt cel puțin douăzeci de tipuri de lovituri de karate — cu mîna și cu piciorul — unele dintre acestea, de tip defensiv, avînd și capacitatea de a capta energia adversarului, spre a se întoarce amplificată asupra acestuia. Tehnica de apărare constă nu din a bloca loviturile, ci de a le devia.

Cercetătorii americani au elaborat un model matematic al loviturilor de karate, pe baza căruia acum se explică de ce anticii, fără a cunoaște principiile fizicii moderne, au putut pune la punct tehnici marțiale, permițînd utilizarea cvasioptimală a resurselor corpului uman. Secretul loviturilor de karate constă în știința de a transmite o mare cantitate de energie unei suprafețe cît mai mici și de a cauza astfel un maximum de deformație locală. Spre a atinge o asemenea cerință, lovitura este pregătită prin antrenarea întregului corp, care duce la o execuție fulgerătoare, pumnul transformîndu-se realmente într-un adevărat ciocan de oțel. Forța de lovire, concentrată în punctele de impact, anume osul de la baza falangei degetului mic, în cazul loviri de sus în jos sau al arătătorului în cea de izbire înainte, este de 450 de ori mai mare decît a unui pumn dat în mod normal. Bineînțeles obținerea loviturii este pregătită printr-un antrenament riguros, altfel există riscul unor fracturi grave.

Este lesne înțeles că, o lovitură de karate plasată cu toată forța unui adversar, îi poate produce acestuia fracturi mortale. De aceea, karate nu este un sport, ci o redutabilă metodă de autoapărare cu mîinile goale.

GH. BRĂTESCU

mozaic

Spre o echipă națională

● **Slabe satisfacții** după partidele de verificare ale naționalei de fotbal a țării noastre după turneul de patru jocuri pe care l-a efectuat nu demult. O echipă proaspăt calificată la „mondiale" în condițiile grele, mă rog, cînd toate succesele sportive erau dedicate „excelentelor condiții de pregătire", nu reușește să învingă acum, în libertate, două echipe de club, mă refer la partidele de la Marsilia și München. Îi lipsește echipei naționale tocmai acum moralul sau nu mai este o „echipă" ? Tocmai acum cînd s-a constituit și Consiliul Provizoriu al Unității Naționale ?

● **Se poate, domnilor.** Nu, afirmația dinainte nu este un răspuns la întrebarea de mai sus, ci la întrebarea dacă R.F.G. poate juca în Cupa Davis fără Boris Becker. A jucat și chiar a cîștigat. Oricum, Boris și-a motivat lipsa în Cupa Davis prin dorința sa de a participa numai la turneele internaționale și, astfel, să urce în ierarhie pe primul loc, surclasîndu-l pe actualul nr. 1, Ivan Lendl. Și pentru că tot vorbim de Cupa Davis, merită să lăudăm victoria băieților noștri în Irlanda, unde, după prima zi, scorul general era 2—0 în favoarea irlandezilor. În aceste condiții, partida cheie a fost ultima, între timp scorul general ajunsese 2—2, cînd George Cosac a jucat mai bine de 4 ore cu Peter Wright, învingîndu-l greu, într-o perfectă manieră Năstase, cu 3—2, după ce fusese condus cu 0—2 la seturi, copiind perfect și evoluția scorului final al întîlnirii Irlanda — România. Urmează la începutul lui mai, partida România — Anglia și după aceea, mai știi ? Asta ca să vedeți ce a însemnat o vizită la București a celebrului jucător de Cupa Davis, actualmente manager, Ion Țiriac. Poate ajungem acolo unde am fost cîndva.

● **Premiere pe micul ecran, dar și pe gazon.** Dacă pentru cea mai mare parte a acestei țări, ședința de vineri de constituire a unui miniparlament, cu așa am înțeles că se vorbea, a fost o premieră absolută, cineva spunea că mai trebuie să se strige „Hai, Rapidu", tot așa trebuie interpretat și refuzul galeriei giulești ca echipa lor favorită, Rapid București să joace meciul în compania lui Dinamo, tot din București. Dacă tratativele au eșuat, Mircea Lucescu a hotărît să plece cu echipa sa într-un turneu în Italia. Oricum, acolo e mai cald, Mediterana, Capri, C'est fini (așa zice cîntecul).

● **Extemporal.** Știți cum se pot cîștiga 2 500 doe dolari în 20 secunde ? Doritorii să fie atenți : în primul rînd trebuie să te cheme Matt Biondi. Ca într-o veritabilă întîlnire pentru centura de campion mondial de box (era să zic „boxă", de cînd și cu procesele astea), la „Belmont Pool" din Long Beach s-au întîlnit, față în față, doar ei doi, Matt Biondi, campionul de la Seul, cu recordmenul mondial pe distanța de 50 m, Tom Jager. Trebuia să se stabilească cine este cel mai rapid înotător din lume pe 50 de metri, premiul pus în joc fiind de 2 500 de dolari. A cîștigat Biondi în 20,13 secunde. Culmea e că au fost mai mulți spectatori la „Belmont Pool" decît pe stadionul olimpic din München, la partida Bayern — România.

● **Replica săptămînii :** „— Ai auzit că Dinamo a redevenit... Dinamo". „— Oare ? !"

GEORGE CUȘNARENCU

Sîntem vizitați de extratereștri ?

2. Ar putea exista oare în Univers și alte scenarii, alte forme de viață care să ducă la inteligență ? Autorii de literatură științifico-fantastică au imaginat oceane gînditoare, nori galactici dotați cu înțelepciune, planete rătăcitoare interiorul cărora era un imens creier, bestii complet invizibile, cavaleri de cristal trăind la temperaturi aproape de zero absolut, stînci însuflețite — un gest al cărora durează sute de ani pămîntești etc. Între acestea un loc aparte îl ocupă ființele avînd în compoziția lor siliciu în loc de carbonul conținut de țesuturile noastre. Nu e loc aici să trecem în revistă argumentele și contraargumentele. Amintim doar cîteva dintre ele : niște ființe care se mișcă de o sută de ori mai încet decît noi ar avea nevoie nu de patru, ci de patru sute de miliarde de ani să ajungă la inteligență. Viața Universului ar fi prea scurtă pentru ele. Apoi, dacă există o planetă de siliciu, ea e chiar Pămîntul, conținînd de o sută de ori mai mult siliciu decît carbon. În istoria planetei au existat toate condițiile pentru apariția unei așa-zise vieți de siliciu — nu s-a găsit totuși nici o urmă a ei. În sfîrșit, omul nu putea să ajungă om decît în mijlocul unei faune de mare diversitate și în cadrul unei societăți capabile să producă, să conserve și să transmită cunoștințe. Niciodată creiere solitare vagabondînd prin Cosmos n-ar putea accede la o inteligență superioară. Din ce în ce mai mulți specialiști se văd obligați să recunoască faptul că singura formă compatibilă cu o biosferă de mare complexitate este viața bazată pe carbon. Se estimează în literatură că acest tip de viață apare și are condiții să se dezvolte în ritmul de pe planeta noastră timp de miliarde de ani doar pe 5 la sută dintre planetele întrunind condițiile propice despre care am vorbit în prima parte a articolului. Rezultă că în galaxia noastră ar trebui să ne așteptăm să existe circa un milion de planete pe care există sau va exista o biosferă evoluată. Cea mai apropiată se află probabil la vreo 500 ani-lumină de noi. Dar drumul de la o biosferă evoluată la o supercivilizație este încă foarte lung...

E bine să precizăm de la bun început ce înțelegem prin „ființă inteligentă". Există și o inteligență a albinelor, și o inteligență a caracatițelor, și o inteligență a ciinilor, a cimpanzeilor sau a delfinilor. Nu acestea ne interesează însă aici. Ceea ce căutăm noi în Univers este o inteligență capabilă să-și făurească un destin cosmic, stăpînă pe acele legi ale naturii care să-i permită zborul de la o planetă locuită la alta. Pentru o astfel de inteligență este nevoie, întîi de toate, de un creier suficient de mare. Cel omenesc are în medie 1,5 kilograme. Ce ne facem însă că această valoare la elefant este de 6 kg, iar la balena albastră de 9 kg. Desigur, contează și raportul dintre greutatea creierului și cea a corpului. La om această valoare este de 1/50, ceea ce îl situează mult înaintea elefantului sau a balenei. Da, dar și ceașcanul pitic european are același raport, cu un creier de 100 miligrame și un corp de 4,7 grame. Cei doi factori trebuie luați deci în considerație laolaltă.

Creșterea volumului relativ și absolut al creierului ar putea fi o consecință firească a evoluției filogenetice. Cu alte cuvinte, s-ar putea spune că viața, odată apărută, dacă nimic n-o împiedică să evolueze, va duce la creiere și rapoarte creier/corp mari. Se pare însă că nu e destul. Un creier de reptilă, chiar mare, nu pare compatibil cu inteligența superioară. Creierul omenesc, oricum, nu are doar dimensiuni superioare ci și o structură deosebit de complexă, neîntîlnită la nici o altă viețuitoare. Această complexitate se datorește faptului că strămoșii noștri au fost obligați de împrejurări să-și schimbe de-a lungul sutelor de milioane de ani de mai multe ori mediul de existență. De pildă pe vremea reptilelor uriașe, mamiferele trăiau sub pămînt, ieșind la vînătoare numai noaptea, cînd erau în siguranță. Zonele de creier destinate mirosului și auzului a trebuit să se dezvolte extrem de bine pentru a asigura supraviețuirea. După dispariția dinozaurilor, mamiferele au repopulat Pămîntul, diversificîndu-se foarte mult.

(Va urma)

DAN D. FARCAȘ

magazin

Redacția și administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 4 108. Tiparul : Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

Biblioteca județeană

magazin

Anul XXXIII Nr. 8 (1688) SÎMBĂTĂ 24 FEBRUARIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL–ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

Fără violenţă !

„Planeta albastră" va potoli setea pământenilor?

(Paginile 6–7)

Problema spinoasă a doctoratului

(Pagina a 3-a)

DOUĂ ŞANSE PENTRU ENERGETICA ROMÂNEASCĂ

(Pagina a 2-a)

Dragi oameni buni,

dragi români,

SUN GOARNA DE ALARMĂ PENTRU MUNŢII CĂLIMANI

(Pagina a 3-a)

Deşi nu era cu totul prohibit, numele lui LUCIAN PINTILIE era, în timpul dictaturii, indezirabil. Unul dintre marii regizori ai ţării — şi ai lumii — tinde să devină necunoscut în patria sa. Despre ultimul său film — De ce trag clopotele, Mitică ?, strălucită sinteză a lumii lui Caragiale şi expresie artistică remarcabilă a spiritului românesc — s-a aflat numai din... zvonuri. Că este excepţional, că a fost oprit de cenzură ş.a.m.d. Abia acum putem afla, în sfîrşit, adevărul (o relatare detaliată există în pag. 5). Iar în fotografia de sus îl putem vedea pe Lucian Pintilie însuşi, surprins chiar în timpul filmărilor. Să-l privim cu admiraţie, nu ne-o mai interzice nimeni !

Geneza Universului reconstituită în laborator

(Paginile 6–7)

Bibliotecă județeană MUREȘ

DOUĂ ŞANSE PENTRU ENERGETICA ROMÂNEASCĂ

CENTRALELE NUCLEARE

Interlocutor : Prof. dr. ing. IONEL I. PURICA
de la Institutul Politehnic Bucureşti

— Una dintre promisiunile cele mai seducătoare pentru rezolvarea veritabilei crize energetice în care ne aflăm este, stimate domnule profesor, programul nuclear energetic. Dar este el într-adevăr un colac de salvare ?

— Se poate face un calcul elementar. În prezent ne descurcăm cu o putere de, puţin, peste 10 000 MW. Ne descurcăm greu însă şi ţinem încă frecvenţa la nivelul foarte neeconomic de 47 Hz. Centrala nuclearo-electrică de la Cernavodă va avea o putere instalată de 3 300 MW. Din aceste date oricine poate deduce dacă ne este necesară această centrală...

— Cu ce preţ se va fabrica kilowattul-oră la Cernavodă ?

— Nu cred că poate spune cineva, în acest moment. Cheltuielile s-au făcut atît în lei, cît şi în valută. Preţul de revenire era absolut fantezist şi vrînd să te bazezi pe el în evaluarea, necesară, a preţului de cost în lei, vei obţine inevitabil rezultate false. Sper să putem calcula cît de curînd cît ne costă producerea kilowattului-oră.

— Lucrările au început în 1979, chiar dacă în acel an, din luna aprilie mai exact, s-au executat mai ales lucrări de organizare de şantier. Au trecut, aproape, 11 ani. Şi totuşi investiţia este încă departe de momentul intrării în funcţie. Cît de întîrziată este construcţia primei noastre C.N.E. ?

— Să acceptăm şi de această dată comparaţii. Pentru că în S.U.A. o centrală electrică similară se construieşte în 10 ani. Dar nu prima ! Mai trebuie ţinut cont că acolo proiectele se scot din sertar, că echipamentele au mai fost executate în zeci de exemplare înainte. La noi s-a dorit ca echipamentele să fie asimilate în ţară într-un grad cît mai mare. Chiar şi cele nucleare.

— E ceva rău în această dorinţă ?

— Nu, din contra ! Fiindcă avem o industrie capabilă să se adapteze la o astfel de producţie, ne deschidea chiar o perspectivă ca, împreună cu canadienii, să rămînem exportatori de echipamente nucleare. Frumos, nu ? Dar... În acest caz al asimilării fabricaţiei de componente nucleare trebuie produsă o schimbare totală a modului de a gîndi şi acţiona al muncitorilor şi inginerilor noştri, lucru devenit evident cu ocazia introducerii condiţiilor de asigurarea calităţii în fabricile noastre. AQ-ul pentru programul nuclear. Adaptarea de care vorbeam nu se poate face decît în timp şi în aceste condiţii nu mai poţi să-ţi fixezi un termen „mobilizator" aşa cum din nefericire s-a încercat, încurcîndu-i şi mai mult pe specialişti. Trebuie însă să subliniem că programul nostru nuclear este mult mai complex, prin adaptarea industriei noastre, decît al multor ţări cu care ne-am putea compara. În asemenea condiţii termenul realist de intrare în funcţie de 14—15 ani nu este deloc exagerat.

— În condiţiile în care sloganul „las' că merge şi-aşa" fusese urcat pînă la rang de principiu tehnic naţional, pentru mulţi tehnicieni oneşti rigoarea criteriilor calitative incumbate de programul nuclear era privită prin anii '80, la începutul lor, ca un extrem de utilă prag de sus. După aproape zece ani, apreciaţi că cei veniţi în contact cu normativele de calitate pentru nuclear şi-au schimbat optica şi atunci cînd s-au întors la fabricaţia unor produse mai puţin sofisticate ?

— Da, acesta mi se pare cîştigul cel mare al implementării programului nuclear la noi, în formarea unui personal tehnico-ingineresc de elită. Atît în fabrici, cît şi pe şantierele propriu-zise. În ce priveşte personalul din exploatare, fiindcă se apropie şi acest moment e bine să precizăm că sînt două modalităţi. Prima, cea mai comodă pe termen scurt, ar fi ca, pentru o anumită perioadă, canadienii să vină cu oamenii lor, de la punerea în funcţiune şi pînă la exploatare. Riscurile sînt evidente şi, fără a face proces de intenţie cuiva, vreau să reamintesc că experienţa noastră mai veche vorbeşte despre modul în care, la cu totul alte instalaţii, în situaţii asemănătoare, specialiştii străini se arătau extrem de buni apărători ai secretului propriu de fabricaţie, uneori în ciuda contractului încheiat. Să zicem că nu e vorba de aşa ceva acum. Dar, tot e preferabil ca un număr de oameni care vor lucra la exploatare, dintre români, să aibă în programul de pregătire şi lucrul efectiv la pupitrele unor centrale asemănătoare din Canada, India sau Coreea de Sud. Mai ales că, de-acum, teama de a „rămîne" afară cei trimişi este, practic, nulă.

— În ce fază sînt acum lucrările ?

— La primul grup reactorul este pus pe poziţie şi se finisează lucrările de montaj. Dar, numai încărcarea cu combustibil nuclear durează aproape un an. După care, probele pentru intrarea în funcţiune şi ajungerea la puterea nominală mai durează încă pe atît. Desigur, cu experienţa acumulată montarea celorlalte grupuri (mai sînt încă patru) va dura mai puţin.

— Este adevărat că fabricăm şi maşina de încărcat cu combustibil nuclear reactoarele ?

— Da, numai că în acest caz s-ar simţi nevoia unei colaborări mult mai masive cu firmele canadiene. Nu trebuie să ne fie ruşine pentru că principalul producător canadian al acestor echipamente a fost solicitat şi de americani pentru construcţia braţului de lucru al navetelor spaţiale !

— Printre obiectivele megalomane ale epocii încheiate la 22 decembrie 1989 a fost considerat şi Combinatul din Turnu Severin, cel de producere a apei grele.

— Cred că trebuie reanalizat, mai ales că, am înţeles, mai era vorba să se cheltuiască încă un miliard de lei. Atenţie ! Pentru un reactor tip Candu este nevoie într-un an de 50 de tone de apă grea, iar un litru de apă grea costă din import 300 de dolari. Chiar dacă există riscul de a finaliza combinatul chimic de la Severin înaintea centralei de la Cernavodă, sînt convins că se poate găsi uşor piaţă de desfacere la export pentru apa grea, o marfă căutată pe plan internaţional şi, mai ales, bine plătită.

— Povesteaţi domnule profesor, mai demult, că numirea lui Cornel Mihulecea în fruntea C.S.E.N. a umplut de „umilinţă" calculatorul A.I.E.A. din Viena. Întrebat de curioşi cine este Cornel Mihulecea calculatorul, care avea în fişierul său numai personalităţi din lumea fizicii atomice, s-a declarat incapabil : nu ştiu ! a afişat el. Cum priviţi în acest context desfiinţarea C.S.E.N. ?

— Gluma e bună mai ales că e şi adevărată. Mai tristă a fost realitatea. Desfiinţarea acelui comitet este un act de justiţie. Ceea ce am pus noi, acum, în locul lui nu este acoperitor pentru că activitatea de care se „ocupa" C.S.E..N-ul a fost trecută la Ministerul Energiei Electrice or, producerea de energie este doar un rost al sectorului nuclear. Binevenită ar fi, în acest context, înfiinţarea comisiei pentru activităţile nucleare care să ţină direct de guvern. Nu ar fi o premieră nici în lume (toate statele au aşa ceva), nici la noi, această comisie a mai existat şi una dintre rezultatele ei este tocmai trasarea, acum aproape trei decenii, a programului energetic nuclear. Care este foarte actual şi azi. Întîrzierea în promovarea şi susţinerea lui nu i se datoreşte acelei comisii. Dar despre toate acele întîrzieri, variante, istorii, cu alt prilej.

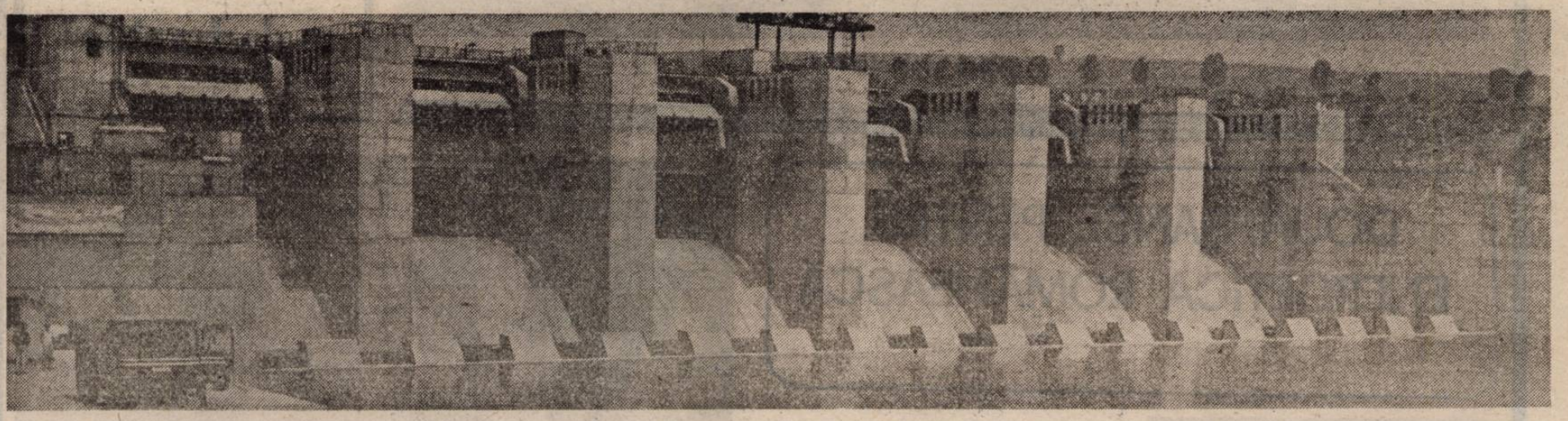

HIDROENERGETICA

Interlocutor : RADU SCUTELNICU,
director general al Trustului de Construcţii Hidroenergetice Bucureşti

— Domnule director general, lucraţi într-un minister în care promovarea miniştrilor se făcea ca-n şedinţele de partid : se numeşte tovarăşul X, se pregăteşte tovarăşul Z. Culmea e că se găseau amatori la o mazilire sigură ! Iată de ce am considerat că e prudent din partea noastră să purtăm discuţia despre hidroenergetică la nivel de constructori, nu la cel de M.E.E. Anul acesta Trustul de Construcţii Hidroenergetice împlineşte 4 decenii de activitate. Şi, dacă nu ne înşelăm, sînteţi al treilea director general al său. Frumos trecut, dar : se mai construiesc hidrocentrale ?

— Avem în lucru în acest început de an un număr de 50 de hidrocentrale, toate cu o putere instalată de 1 250 de MW. Puterile instalate se întind într-o plajă largă de la 5 MW pînă la 180 MW.

— Totuşi, în ultimii ani, în ciuda veşniccelor succese raportate etapizat am consemnat foarte puţine finalizări. Sau, ca să fiu mai corect, se constată mari întîrzieri în finalizarea multor obiective. Cu un program nu mult diferit de cel al Someşului, de exemplu, şantierul de la Riu Mare a durat de peste două ori mai mult timp. Ce se întîmplă ?

— Aveţi dreptate. În acest moment din cele 50 de obiective jumătate au întîrzieri cuprinse între 2 şi 5 ani. Ca să previn întrebarea următoare vă spun eu că celelalte abia au început, de aceea încă nu au întîrzieri. Iată un exemplu. Centrala de la Surduc de pe Siriu : este aprobată investiţia în 1978, începem să putem mişca ceva prin 1985, dar practic ne-am putut apuca de lucru în 1988. Multe au concurat la ivirea unor asemenea nesincronizări păgubitoare. De la întîrzierea decretelor de expropriere ori de defrişare şi pînă la neasigurarea bazei tehnico-materiale. Aici, la acest capitol, era un calvar. Degeaba fundamentai nişte necesităţi, cînd ajungeau aceste cereri la C.S.P., ţi se impuneau „reduceri" faţă de anii anteriori. Iată cît de economi trebuia să devenim de la un an, 1988, la altul, 1989. La ciment să reducem consumurile cu 30 la sută, la cabluri cu 80 la sută, iar la oţel-beton cu 50 la sută. Desigur, cu respectarea dimensiunilor obiectivelor şi a condiţiilor de calitate.

— După obţinerea unor astfel de cote intraţi măcar uşor în posesia lor ?

— Nici vorbă ! Atunci începea goana după relaţii. În ultimii ani, cel puţin, ţi se rîdea în nas dacă invocai cota. Era cumplit la cîte ilegalităţi te expuneai pentru a primi repartiţia de marfă, de materii prime pentru a lucra la stat, în cea mai centralizată economie posibilă. Din aceste neritmicităţi în aprovizionare au rezultat situaţii extrem de periculoase pentru stabilitatea unui mecanism economic atît de delicat cum este cel al unui şantier. Finalizarea obiectivelor nu era dictată de interesele economiei naţionale, ci de interesele politicienilor. Depindea de cîte cineva un obiectiv, să zicem de Dincă, dacă el era cel mai tare în guvern în acel moment lucrarea „ocrotită" de el era finalizată. După ce o amortiseşi timp de 10—11 ani îi venea sorocul şi cu cheltuieli uriaşe trebuia să o finalizezi în 2—4 luni.

— Acţiunea „Hei-Rup"...

— Da, dar la ea se adăugau şi cauzele general-valabile în orice domeniu de activitate de la noi din ţară. Tendinţa de nivelare a cîştigurilor a extirpat iniţiativa, a făcut inutilă emulaţia. Condiţiile sociale din lumea şantierelor au început să se apropie de promiscuitate încă la faza de proiect. De exemplu, apartament este considerat într-o baracă un spaţiu de două... camere, între care una bucătăria. Ambele se înscriu într-un spaţiu de 11—12 metri pătraţi în care trebuie să-şi ducă viaţa o familie, ani în şir. Încă din 1974 s-a „umblat" la sporurile de şantier şi de izolare astfel că nu a fost de mirare că la noi, în permanenţă a fost nevoie de oameni, au fost locuri de muncă disponibile.

— Şi totuşi, domnule director, mai construim hidrocentrale ?

— Da ! În mod sigur şi nu este numai punctul de vedere al constructorului. Pentru că preţul de fabricaţie al unui kilowatt-oră într-o centrală hidroelectrică este încă 10—12 bani. Apoi, baza materială existentă este folosită numai în proporţie de 50 la sută, cealaltă jumătate producînd pagube şi degradîndu-se. Reducerea drastică a volumelor de investiţii megalomane va face disponibilă o mare masă de oameni, de constructori care vor veni, sînt sigur, în rîndul celor de la hidrocentrale, mai ales că unii din ei vor re-veni. Prin potenţialul productiv trustul nostru poate executa lucrări în valoare de 10 miliarde de lei anual ceea ce-l situează printre cele mai puternice unităţi de constructori din ţară, dacă nu chiar cea mai puternică unitate. Trebuie însă o politică economică realistă. Aşteptăm multe de la o nouă lege a salarizării fiindcă eram cert dezavantajaţi. Un singur exemplu : pe şantierele izolate se cîştiga, de regulă, mai puţin decît pe şantierele din marile oraşe. Paguba cea mare a sistemului de cote de resurse neacoperite a fost în primul rînd coruperea întregului mecanism care lucra în domeniul aprovizionării şi care, atenţie, este alcătuit şi acum din aceiaşi oameni. Care ştiu al naibii de bine regula jocului şi, probabil, sînt gata dispuşi de a o aplica în spirit „creator" dacă resursele vor fi mai mici decît necesarul.

Sîntem însă optimişti pentru viitor. Am reuşit să ne păstrăm nucleele de meseriaşi, să conservăm tradiţia unor lucrări de calitate şi... să avem de lucru.

Cu promisiunea că într-un număr viitor vom cerceta şi punctul de vedere al ecologilor în legătură cu betonarea riurilor, vă mulţumim şi să ne dorim kilowaţi oră !

Pagină realizată de PETRE DOMŞA

La ordinea zilei

Dragi oameni buni, dragi români,

Sun goarna de alarmă pentru munţii Călimani

Sînt crescător de animale din comuna Sarul Dornei şi am văzut emisiunea de la televizor despre munţii Călimani (11 febr. a.c.) şi m-am speriat rău !

Eu sînt un om mai în vîrstă, am şi ceva carte şi citesc de toate şi am înţeles de ce nu există ceva mai grav, primejdie mai mare pentru viaţa oamenilor decît poluarea. Noi toţi cei de pe aici, din jurul Călimanilor am văzut distrugerile poluării cu ochii noştri şi ni-i destul !

Cînd au venit domnii geologi şi ingineri mineri şi au hotărît exploatarea sulfului din Călimani noi mai întîi ne-am bucurat. Ne-au făcut drum asfaltat — şi asta a fost bine. Cînd ceauşeştii ne-au plătit cu 2,20 lei litrul de lapte, ne-am bucurat, desigur, că am putut lucra la mina din Călimani şi să cîştigăm nişte bani şi drepturi. Dar am văzut apoi căzînd muntele, am văzut rana lăsată în sfînta natură, am văzut cum s-au repezit oamenii asupra a tot ce era viu şi cum nu se mai puteau opri din drum apucaţi ca de-o boală....

A dispărut pădurea, au rămas holde goale şi urîte, acolo unde-n jur totu-i o minune a lumii, prin curăţenie, verdeaţă şi frumuseţe !

I-am văzut la televizor pe ingineri şi chiar vreo doi săteni de-ai mei bînd apă din riul Neagra şi m-am scîrbit ! Ruşine să le fie! Doar nu-i om de pe aici să nu ştie că apa Neagra era limpede ca cristalul şi plină de păstrăvi şi lipani şi lostriţe, iar acuma-i galbenă şi urîtă şi rămasă aproape fără vieţăţi în ea....

Să se ştie că toţi cei ce-au fost duminică 11 februarie la televizor nu urmăresc decît un singur scop personal — să redeschidă mina ca să cîştige bani ! Dar cel mai mult mă mir de prostia sătenilor mei, care au, ca şi mine, fineţe şi păşuni şi animale şi nu pricep ei în ce capcană vor să împingă toată valea Negrei şi Dornele şi partea bistriţeană şi a Mureşului şi a Harghitei, unde sînt sute de stîne şi zeci de mii de animale şi staţiuni balneare şi păduri şi înpenişuri. Şi acestea toate-s de viaţă lungă, nu de „100 de ani de exploatare", ci de mii de ani de acum înainte de păduri şi ape curate şi de lapte şi carne şi alte lucruri prielnice omului.

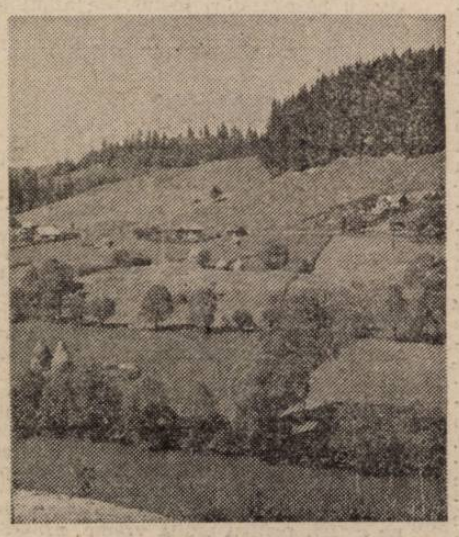

Că nu se poate să-i lăsăm, oameni buni, să facă ei iarăşi ce ne-au făcut în „epoca de aur"; şi mai vor şi fabrica de acid sulfuric !! Doamne, Dumnezeule ! Zic nişte oameni de bine că sulful cu umezeala din aer dă un fel de combinaţie, o ploaie, ce poate duce la distrugere toată minunea de natură din Călimani şi din jur ! Că nu-i putem crede că ei vor face aşa nişte fabrici de prelucrat sulful de vor avea şi trandafiri în curte ! E de mare alarmă, oameni buni !

Şi eu înţeleg că economia are nevoie de sulf şi cred că o fi sulf în Călimani şi trebuie scos. Dar deocamdată să facă bine domnii aceştia să repare răul ce tot ei l-au făcut şi mai au curaj să apară în faţa ţării. Că-i ştiu ce fac, mult e pînă apucă să pună piciorul, c-apoi lîngă o industrie mai fac una şi apoi încă una şi tot aşa — pînă ne-or duce la vreun nou Combinat de care ne-am hrăni cu toţii pe veci. Iată ce vă propunem :

1. — Să planteze înapoi tot muntele cu arbori şi să-i facă iarăşi verzi.

2. Să scoată sulful cu vechiul sistem de galerii, dar să nu-l prepare — Doamne fereşte — în Călimani.

Să-l ducă în zone pustii din afara munţilor, unde n-ar avea de făcut atîta rău în jur şi acolo să facă, dacă nu se poate altcum, fabrica aceea de sulf şi să cultive în curtea ei numai trandafiri şi domnii noştri ingineri acolo să locuiască, în acel bine pe care ni-l promit nouă !

3. Să fie puşi sub pază şi amenzi grele, să nu mai ajungă strop de sulf în apele din jur sau în aer.

4. Din multele construcţii ce sînt şi altele ce s-or mai face să se închege o staţiune cu băi sulfuroase pentru oameni suferinzi.

5. Să cureţe şi să protejeze lacul Iezer, că de-alde ei l-au făcut o groapă de gunoaie.

Să ştie domnii ingineri Butnaru şi Cărăuşu şi alţii ca ei, să ştie şi ortacii mei, că şi eu am fost miner în Călimani, să ştie toţi ţăranii locului — şi toţi dornenii că a lor este Ţara Dornelor cea frumoasă, că de-acum s-a schimbat lumea !

Vrem păduri verzi şi ape curate, vrem să avem iarbă bună şi grasă şi să umplem Ţara Dornelor şi tot Călimanul cu oi şi vite şi nu cu vapori de sulf: vrem să facem şi noi turism ca elveţienii şi să cîştigăm şi să trăim bine, să ne putem bucura cu toţii de ce ne-a lăsat Dumnezeu în dar aici şi de ce ne-a adus sfînta revoluţie...

Şi dacă unii din ţărani ca mine s-ar mai lăsa ispitiţi poate de bani, eu le zic că acuma, cu 6 lei pe litru de lapte şi 27 lei kilogramul de carne, apoi ne-am ţine de vite şi de agricultură şi de turism şi mai puţin de minerit.

Ce stau şi mă mir, cu atîtea partide ecologiste despre care citesc în toate ziarele şi uite cum îi lasă să vorbească pe aceştia şi cum nu-i simte nimeni ce stă pe dedesubtul vorbelor frumoase, ce interese de cîştig au şi varsă lacrimi grele pentru mama Românie, că de.....

Or fi ei mari specialişti geologi şi mineri, dar nu văd decît în dunga lor, cu ochelari ca la cai.

Staţi pe la casele voastre, oameni buni, că nu sînteţi în drum şi mai lăsaţi-ne pe noi, ţăranii, cam în pace cu industria. Că de-acuma vom veni noi cu industria noastră a mîncării, că aşteptăm de-o viaţă ziua aceasta şi vrem plaiurile noastre să aibă culoare verde şi nu galbenă !

Un ţăran dornean

PROBLEMA SPINOASĂ A DOCTORATULUI

Mulţi tineri absolvenţi de instituţe de învăţămînt superior doresc să se specializeze prin doctorat. Este cunoscut faptul că savanţei nu-i plăceau intelectualii, în general, şi cei cu „dr." în special, motiv pentru care problema obţinerii unui loc la doctorat a fost timp de ani de zile o luptă aprigă între doritori. Adeseori lupta nu se ducea cu mijloace ştiinţifice care să creeze o concurenţă reală şi să conducă la reuşita celui mai bun. Terorizaţi de numărul de locuri foarte mic, 1—2 la patru ani, la majoritatea specialităţilor, tinerii, chiar dacă sincer pasionaţi la început, ajungeau, constrînşi de împrejurări, să se umilească în faţa viitorului conducător, să-i facă tot felul de favoruri, pentru a-l determina să-i prefere. Şi asta era varianta cea mai bună. Adeseori nici nu era vorba de vreo luptă. Locul la doctorat era ocupat de cineva din nomenclatură (sau de vreo rudă a acestuia), concursul reducîndu-se la o indicaţie dată prin telefon. Mulţi tineri pasionaţi de meseria lor au îmbătrînit în acest timp, s-au blazat şi uneori au renunţat la vocaţia lor, înţelegînd că nu sînt vremuri prielnice pentru a face ceva serios şi temeinic.

Acum va trebui ca, imediat, să se deschidă porţile acestui sistem de perfecţionare, care necesită din partea statului investiţii de... zero lei, şi aduce în schimb beneficii imense societăţii.

Obţinerea titlului de doctor nu dă nici un drept în plus deţinătorului. Este însă o recunoaştere morală care stimulează şi obligă. Înscrierile la doctorat ar trebui să fie libere, nelimitate, iar trierea după valoare — o triere, bineînţeles, foarte exigentă — să se facă în timpul parcurgerii etapelor care duc la obţinerea titlului de doctor. Cei nechemaţi pot fi îndepărtaţi după primele examene sau susţinerea primelor lucrări. De ce să fie blocată forţa pasiunii prin birocraţie sau să fie dirijată de alte interese ?

Mai demult, deţinătorii titlului de doctor primeau o indemnizaţie. Era bine ? Era rău ?

Cei care doresc să se perfecţioneze o fac de cele mai multe ori fără scopul direct de a cîştiga mai mulţi bani. Acest scop este realizat implicit prin creşterea gradului de competenţă şi posibilitatea reală de a ocupa funcţii mai înalte. Dar interesul societăţii este tocmai de creştere a competenţei.

Acum, cînd e. c. nu mai există, acum, cînd ştiinţa românească este într-un impas evident, în ciuda numărului mare de minţi strălucite care apar mereu în acest spaţiu geografic, acum cînd tineretul a devenit conştient că reprezintă o forţă, orice aminare sau blocare a dorinţei lui de manifestare echivalează cu un act antiintelectual şi antipatriotic.

Asist. univ. ALEXANDRINA MIHAI

— Dau o raită prin Matache Măcelaru. Poate aflu precis cînd începe cel de-al doilea proces al marilor teroriştî

Cu stiloul prin Bucureşti

PATEURI CU BRÎNZĂ

De undeva dinspre centru vine un incredibil miros de brînză. Vestea, răspîndită rapid, a neliniştit tot Bucureştiul. Trotuarele s-au golit într-o clipă. Magazinele au tras obloanele. Vînzători şi clienţi au pornit laolaltă în căutarea sursei. Mirosul, atît de promiţător, întorcîndu-i pe toţi în glorioasa perioadă interbelică, nu vine nici de la măreţul Palat al poştei, nici de la emoţionanta Piaţă a Revoluţiei, fostă a Republicii, fostă a Palatului, ci de la mica, dar ambiţioasa patiserie „Crizantema" dintre Galeria de artă plastică şi Atelierul de nasturi, nu departe de fostul Comitet de stat al planificării. Aici s-a născut deja o coadă înzestrată cu un vizibil aplomb. Un capăt al ei stă înfipt în tejghea. Celălalt se pierde undeva în eternitate. Dincolo de tejghea vînzătoarea se luptă din răsputeri cu pateurile aduse de bucătăreasă, pe tăvi care frig, din adîncurile unei cămăruţe sordide. Mîinile vînzătoarei se împleticesc istovit. De azi dimineaţă, de cînd i-a căzut pe cap pacostea asta cu pateuri care nu se găsesc în tot oraşul, n-a stat o clipă locului. Lopăţica, tava fierbinte, pateurile (care ard şi ele), hîrţia, împachetatul, altul la rînd vă rog ! Nu mai vede şi nu mai aude nimic. Din cînd în cînd strigă, fără a ridica privirile : ultima tavă, nu mai avem pateuri ! E un ultim efort, de-a dreptul tragic, de a mai stăvili puţin coada care creşte, creşte întruna. Un efort disperat şi zadarnic, pentru că anunţul nu descurajează pe nimeni. Toţi cei de aici sînt gata să-şi dea viaţa pentru un pateu şi nu atît pentru acesta, cît mai ales pentru brînza care le stîrneşte nostalgii după vremuri imemoriale, cînd coadă era un cuvînt de care aflai doar din cartea de zoologie. Pateurile sînt foarte sărate. După prima muşcătură unii le lasă pe masă. Cei mai mulţi însă, palizi de repulsie, se străduie să le mănînce pînă la capăt. N-o să facă prostia să le arunce. Doar le-au plătit ! O bătrînică scundă, cu priviri cumsecade, protestează. Drept răspuns, vînzătoarea se lansează într-o lungă bombăneală pe tema cît de mofturoşi sînt „unii" şi cît de mult muncesc ea, în timp ce „unii" bat bulevardul. Unii, adică bătrînica, se simt lezaţi. Şi noi muncim, îndrăzneşte ea. Din întunecimile bucătăriei şi-a făcut apariţia bucătăreasa. Vînzătoarea îi arată cu lopăţica ştirbă, că dinsa, adică bătrînica, e nemulţumită de pateuri. Bucătăreasa îşi pune mîinile în şolduri. Asta e reţeta, i-o retează ea axiomatic. Vînzătoarea ţine să adauge imediat cîteva paranteze explicative. Activitatea comercială s-a întrerupt. Coada se zburleşte. Se aud strigăte indignate. Dacă nu-ţi convine de ce mai cumperi ? Nu vezi că ne ţii în loc ? Te caută moartea pe acasă şi n-o să te găsească. Resemnată, bătrînica se apucă să mănînce pateurile.

Prin faţa patiseriei trece un grup de artişti plastici transportînd pe braţe o statuie a lui Beethoven.

ION CRISTOIU

P.S. Un vînzător ambulant de loz în plic la o rotiserie : Cine pierde acum cîştigă la alegeri !

Nr. 8 (1688) din 24 februarie 1990

Literatură

VITRINA CU CĂRŢI

ANA BLANDIANA

Poezii, Editura Minerva, B.p.t., 1989

În numărul din 26 ianuarie al „României libere", Ana Blandiana făcea cîteva mărturisiri sub titlul incitant „Înainte de a fi devenit un nume literar, am fost un nume interzis", exprimîndu-şi parcă ea însăşi mirarea pentru postura în care au împins-o împrejurările. Pentru cine a văzut-o şi a ascultat-o măcar o dată pe Ana Blandiana, mai ales în urmă cu ani, pe vremea cînd rostea senzual-reflexiv descîntecul ei de ploaie („Iubesc ploile, Iubesc cu patimă ploile, / Înnebunitele ploi şi ploile calme, / Ploile fecioreînice şi ploile-dezlănţuite femei / (...) / Sînt cea mai frumoasă femeie pentru că plouă / Şi-mi stă bine cu franjurii ploii în păr, / Sînt cea mai frumoasă femeie pentru că-i vînt / Şi rochia se zbate discretă să-mi ascundă genunchii...") şi chiar pentru cei care au observat evoluţia tot mai accentuată spre idee, spre dezbaterea morală, spre reflexivitate, spre meditaţia interogativă asupra condiţiei de poetă („Ce spune cîntecul care-mblînzeşte / Şi fiarele ? Pot fi Orfeu, / Dar ce să-ngaim în faţa lumii ? / Sînt şi Euridice eu !"), ca şi pentru cei care au sesizat sentimentul de înserare în lume şi în fiinţă care-i bîntuia poemele calme, de o foarte delicată caligrafie uneori („Lasă-mi, toamnă pomii verzi, / Uite, ochii mei ţi-i dau. / Ieri spre seară-n vîntul galben / Arborii-n genunchi plîngeau.") sau torpoarea senzuală din poemele erotice ale volumului „Octombrie, noiembrie, decembrie", ba şi pentru cei care cunoşteau rafinatele eseuri în care poezia din versuri parcă se refugia spre a se simţi mai în largul ei, pentru cine a cunoscut-o, aşadar, pe suav-melancolica şi blînd-înfiorata Ana Blandiana, grupajul de poeme cu adresă precisă din „Amfiteatru" (decembrie, 1984) a putut să surprindă şi chiar să şocheze. Dar efectul lui a fost cu atît mai puternic. Erau poezii directe, scrise parcă de o altă autoare, într-un nu ştiu ce gest spontan şi disperat de răzvrătire, ceva foarte românesc însă, ca o flacără ţîşnită imprevizibil de sub pojghiţa aparentei resemnări, de sub crusta răbdării. Vii, proaspete, directe şi curate, aidoma gesturilor acelor tineri care într-un alt decembrie (cel recent şi-au dezvelit pieptul în faţa gloanţelor). Poemele acelea, transmise atunci în copii manuscrise de la om la om, de la prieten la prieten, citite în şoaptă, cu glasul înecat de adevărul ce nu putea fi (încă) strigat, lipsesc, desigur, din antologia de anul trecut. Le-a urmat, atunci, o perioadă de tăcere impusă, dar, spre surpriza tuturor, nu prea lungă. De ce ? Cred că nici poeta nu ştie. A urmat volumul „Stea de pradă" (1985), apoi eseurile din „Autoportret cu palimpsest", însemnările de călătorie din „Oraşe de silabe", şi, în sfîrşit, „Întîmplări de pe strada mea". (Ed. Ion Creangă, 1988), volumul pentru copii, cu mai vechiul personaj al poetei, motanul Arpagic, volum în care, spune poeta în interviul evocat mai sus, „adulţii au înţeles mai mult decît le era îngăduit".

Antologia de anul trecut (despre care n-a fost, voie să se scrie) a laureatei premiului Herder pe 1982, înfăţişează însuri, mai ales după al doilea volum („Călciiul vulnerabil", 1966), înfiorată cu măsură (deci de o anume clasicitate a ţinutei), o poezie care impresionează prin imaginaţia ideilor şi în care fiorul metafizic devine cîntec somnolent şi toropitor sau scrutare calmă. Concepută ca o lungă contemplaţie, într-un rafinat joc speculativ, cu unele ecouri blagiene, al unor idei *trăite*, poezia autoarei poate să ajungă pînă la urmă la ruga şoptită. Dar şi la viziunea cutremurată. Aş prefera a doua alternativă, care îmi pare însă mai puţin probabilă. Adaug că antologia e prefaţată de Eugen Simion, printr-un studiu pătrunzător, inclus, de altminteri, ca atare, în recentul volum „Scriitori români de azi, IV" (Ed. Cartea Românească, 1989).

MARIA BANUŞ

Carusel, versuri, Ed. Minerva, B.p.t., 1989

În aceeaşi colecţie ca volumul Anei Blandiana, dar mai către sfîrşitul anului, a apărut o selecţie severă, prefaţată de Nicolae Manolescu, din creaţia unei mai recente laureate a Premiului Herder, dar mult mai veche reprezentantă a liricii noastre feminine. Maria Banuş s-a afirmat în literatura română cu „Ţara fetelor" (1937), volum care impunea la noi un nou tip de poezie feminină — de o îndrăzneală a exprimării trăirilor adolescentine surprinzătoare, şocantă chiar, într-o literatură în care „Jurnal de sex" (aparţinînd unui bărbat) putea să provoace acuzaţia de imoralitate şi chiar întemniţarea autorului. Maria Banuş devine astfel, pentru multă vreme, prototipul unei vîrste bîntuite de o argheziană limgoare, capabilă însă să-şi scruteze trăirile (şi în aceasta constă inimitabila, dar atît de des imitata ei artă), fără a desprinde ideea de carnea fragedă a senzaţiei.

Două prejudecăţi — cele legate de debutul excepţional, aproape imposibil de depăşit şi de lungul şir de cuvinte fără acoperire dintre anii 1948—1959 — au împiedicat critica literară să remarce în chip pregnant resuscitarea lirică din creaţia autoarei, începînd cu volumul „Tocmai ieşeam din arenă" (1967) şi continuînd cu „Portretul din Fayum" (1969), „Oricine şi ceva" (1972), „Noiembrie inocentul" (1981) şi cele şapte inedite din „Carusel". Acestor prejudecăţi li s-a adăugat probabil discreţia formulei ultime : o poezie confesivă, un fel de jurnal de senectute, plin de imaginaţie însă, amintind de ultimele poeme argheziene, de cele ale lui Jebeleanu din „Arma secretă" (ulterioare totuşi) sau de cele ale marelui poet italian Eugenio Montale din „Caiet pe patru ani". Notaţiile devin fior metafizic, în vreme ce memoria aruncă, din cînd în cînd, punţi spre trecut, încercînd să recupereze inocenta pierdută. În poemele sale ultime, unde încearcă uneori o sinteză românească la răspunsuri străvechi („...La Dîmboviţa lampagii / Îşi fac nestinsele magii. / O stea. Un felinar. O stea. / Şi iar Maria că năştea") poeta stă în faţa necunoscutului cu aceeaşi înfiorare (supusă acum analizei) cu care aştepta odinioară, în „Ţara fetelor", dragostea.

TUDOR CRISTEA

Muzică

Înţeleptul şi perfecţiunea

Marea forţă a marelui Celibidache este de a „propune" un absolut ce trebuie acceptat prin consens, fără a face apel, fie şi din nevoia invocării bunului simţ, la variante opţionale.

Cu un deceniu-două în urmă Sergiu Celibidache era un impetuos, consacrat drept incomod pentru instrumenţiştii orchestrelor din Europa. Îmi stăruie în memorie masca acestui muzician intrat în panteonul secolului, gestica plină de-o fervoare beethoveniană, neliniştea permanentă şi nu o dată iritată în văzduhul sacru al infinitului de timbre sonore, şi mai ales rigorile artistului unic în felul său privind emiterea sunetului, căruia îi cerea calitatea unei purităţi astrale. Adeseori de-o intransigenţă ce părea să eludeze umanul, nemulţumit consecvent, tinzînd să transforme un aparat orchestral într-un ideal aparent de neatins, iată că acum, la Bucureşti, în sala Ateneului îndelungile-i strădanii iluminate par a se fi desăvîrşit.

Sergiu Celibidache stăpîneşte astăzi un miracol, care se cheamă prozaic „orchestra simfonică din München". Ne-a convins că există perfecţiunea în muzică, deşi e mai dificil să înţelegem **exact** cum se ajunge aici. Ca unul care a ascultat sute de mari orchestre, mulţi ani fiind şi un „component" al ansamblului simfonic, mărturisesc că este pentru prima oară cînd nu ezit să-i spun desăvîrşirii pe numele ei, întrucît **mai mult de-atît** nu cred că este cu putinţă. Orchestra din München a atins acel stadiu de spiritualitate şi acurateţe căruia, nici inventîndu-l, nu-i poţi aduce un termen reproşabil.

Tumultuosul şi vitalul Celibidache, agitatul nemulţumirilor sale mi se înfăţişează astăzi drept un înţelept al muzicii, poate că cel mai profund din acest capăt de secol nu foarte sărac în mari şefi de orchestre. Un înţelept altruist, căruia nu-i este proprie locuirea universului muzical în singurătate sau în grupuri de singurătăţi solidare între ele ; aşa cum ne-a mărturisit, maestrul crede în umanizarea spiritului prin muzică după şansele principiului extrapolării inegalabilelor bucurii. Cel ce-a mărturisit cu o sfîşietoare tandreţe nostalgică, „M-am născut român, am îmbătrînit român şi voi muri român" a descoperit cu preţul unei vieţi, la ceasul acesta aspirate de spiritualitatea europeană, că „trecerea de la sunetul material, la sunetul spiritual" este posibilă...

ION ŢUGUI

Televiziune

ZĂPEZILE DE ALTĂDATĂ ŞI LAMBADA DE AZI

Începem să ne întoarcem la trecut, adică să ne racordăm la anii cînd televiziunea era televiziune, cu program lung în funcţie de necesităţi, nu aşa un sandvici „revoluţionar" între două telejurnale şi în care muzica uşoară se dădea sub genericul „Te cîntăm iubită ţară". Ţara lor, nu a noastră — a ceauşeştilor şi a grigoriilor lor cu prinosul lor de recunoştinţă. Zic că ne întoarcem la un trecut : acela cu „Varietăţi cu public", cu transmisii sportive de toate genurile şi în direct. Vorbesc ca un telespectator ce a depăşit prima tinereţe convins că tineretul nu prea cunoaşte (de unde ?) valorile televiziunii. De fapt, dacă-o mai ţinea aşa vreo doi ani (brrr !) îl uitam şi pe Cristian Ţopescu. Oricum, readucerea personalităţilor din anii 60—70 e un fapt minunat de respect şi reconsiderare a unor valori.

Iată, tinerii află şi ei cine a fost Alexandru Bocăneţ şi cît de bune sînt şi acum filmele sale chiar în condiţiile concurenţei videoclipurilor.

Iată, îl revedem pe Emanuel Valeriu mai frenetic decît în tinereţe trecînd cu uşurinţă de la un interviu grav cu un politician la o transmisie de rugby. Iată, îl revedem pe Mircea Crişan la vîrsta lui de acum cu acelaşi umor penetrant. Apropo, îmi amintesc acea emisiune în direct care a consemnat consacrarea lui Dan Spătaru. Făcuse atunci Dan şapte sau opt bisuri, lungind emisiunea pînă spre miezul nopţii. Prezentatorul, Mircea Crişan, pentru a opri bisurile a venit pe scenă şi a zis : „Dan Spătaru, nu vrei tu să ne cînţi şi telejurnalul de noapte ?" Am văzut şi acum o variantă „polivalentă" a varietăţilor cu public şi nu prea m-a încîntat. Poate că am eu prejudecăţi privind monumentalismul şi gigantismul. Dar, oricum, a vedea un prezentator, Octavian Ursulescu, cu un zîmbet calp schimbîndu-şi doar papionul de la Mamaia (cînd cu acelaşi zîmbet prezenta cîntece de înaltă vibraţie patriotică) cu o cravată, nu mi se pare o schimbare fundamentală. Să nu mai vorbim de curajul de a face glume cînd pe scenă ai avut un Arşinel, un Radu Gheorghe, un Doru Octavian Dumitru (în fine şi el la Tv) mi se pare chiar deplasat. Dacă glumele erau bune da, dar aşa, cu „am ieşit din ceaţă", „Arşinel cu cîteva fire de păr lipsă", plus acea vulgar-şmecherească-facere-cu-ochiul de încheiere — „Lambada plăcută", ni se par lipsite de umor. Sigur, înţelegem, că e greu să treci brusc de la înalta răspundere a prezentării unor cîntece „angajate plenar" (după care ai avut şi „necazuri" devenite azi merite revoluţionare, căci, vai, te-ai poticnit la rostirea cuvîntului ceauşescu) direct la senzual-excitanta Lambada, e un drum. Mai lung decît călirea oţelului. Dar, cum se pare că Titus Munteanu (socotit un demn urmaş al lui Bocăneţ) nu mai cunoaşte alţi prezentatori, de cîţiva buni ani de zile, acceptăm şi asta. Dar cu rezerve, scuzaţi ligamentarea nefastă, ne-a rămas de la ceauşescu-reales. Şi-apoi, nu înţelegem de unde scuza că spectacolul s-a făcut la repezeală în cîteva zile (şi uite ce bine a ieşit — ni s-a sugerat) comparîndu-se cu lunile de pregătire din alte părţi. Cine ne-a grăbit ?

În fond, pornisem acest articol de la idilicele timpuri trecute. Am exagerat, trebuie să păstrăm din ele **numai** ceea ce a fost bun. Şi să ne aducem aminte şi de alţii de pildă să-l revedem pe un Gil Dobrică, ani de zile marginalizat de televiziune pentru „cosmopolitismul" repertoriului său. În fond, decît o copie olandeză a lui Michael Jackson, preferam una românească, apropo de Gil, a lui Ray Charles. Şi nu numai din motive „economice".

GEORGE STANCA

Film

DE CE A FOST INTERZIS UN MARE REGIZOR?

Povestea unui film arestat

Regizorul Lucian Pintilie s-a născut la 9 noiembrie 1933. Absolvent al I.A.T.C. (1956), se afirmă prin spectacole realizate la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra" folosind un limbaj scenic modern eliberat de balastul poncifelor tradiționale. Este atras către film de regizorul Victor Iliu, în preajma căruia face ucenicie ca regizor secund la Comoara din Vadul Vechi **(1964). În anul 1965 debutează în regia defilm cu** Duminică la ora 6, **pentru care obține la Festivalul de la Acapulco Trofeul de aur „Cabeza de Falanqua", operă ce anunța „intrarea cinematografiei românești în rezonanță cu cercetările, experiențele și formulele artistice ale filmului modern" (V. Iliu). Confirmînd o vocație cinematografică pe cale de definire, realizează în 1969** Reconstituirea, **operă de profundă implicare contemporană care marchează maturizarea artistică a regizorului. Revine în 1972 pe platourile de filmare cu ecranizarea lui Cehov** Salonul nr. 6 **– pentru televiziunea iugoslavă (premiul Oficiului catolic, Cannes) și apoi în 1978 cu** D-ale carnavalului (De ce trag clopotele, Mitică?). **Din 1970 montează pe scenele unor teatre din Franța, Anglia, S.U.A., piese din repertoriul universal (A.P. Cehov, Maxim Gorki, Max Frisch, Eugen Ionescu, Henrik Ibsen) sau opere cunoscute din repertoriul de gen** (Turandot, Orestia, Flautul fermecat, Carmen). **Regizor de prolifică inventivitate artistică, Lucian Pintilie optează permanent pentru viziuni ample, bogat potențate de încărcătura realist-grotescă a unor metafore de puternică eficacitate expresivă.**

În curînd, sperăm, vom fi martorii unui eveniment cultural de excepție pe care-l așteptăm de mai bine de 10 ani, și anume întîlnirea cu regizorul Lucian Pintilie, autorul, și de această dată după **RECONSTITUIREA**, a unei capodopere cinematografice (ne asumăm răspunderea aprecierii) realizată, așa cum însuși autorul scenariului, același Lucian Pintilie „declară" chiar pe peliculă, după opera lui I.L. Caragiale". Așadar, copia standard ieșită abia în 1984, „arestată" imediat de autorități și depozitată la Arhiva Națională de Filme cu specificarea „interdicție de proiectare", are următorul generic.

D-ale carnavalului

„Simt enorm și văz monstruos", I.L.Caragiale

DE CE TRAG CLOPOTELE, MITICĂ?

Scenariul : Lucian Pintilie, după opera lui I. L. Caragiale.
Distribuția : Victor Rebengiuc — Iancu Pampon ; Mariana Mihuț — Mița Baston ; Petre Gheorghiu — Mache Razachescu zis Crăcănel ; Tora Vasilescu — Didina Mazu ; Gheorghe Dinică — Nae Girimea ; Mircea Diaconu — Iordache ; Florin Zamfirescu — Catindatul ; Ștefan Bănică — Costică ; Constantin Băltărețu — Lache ; Ștefan Iordache — Mitică ; Jorj Voicu — Mișu și mulți alții.
Scenografia : arh. Paul Bortnovschi în colaborare cu Nicolae Șchiopu
Costume : Doina Levința
Imaginea : Florin Mihăilescu
Regia : Lucian Pintilie

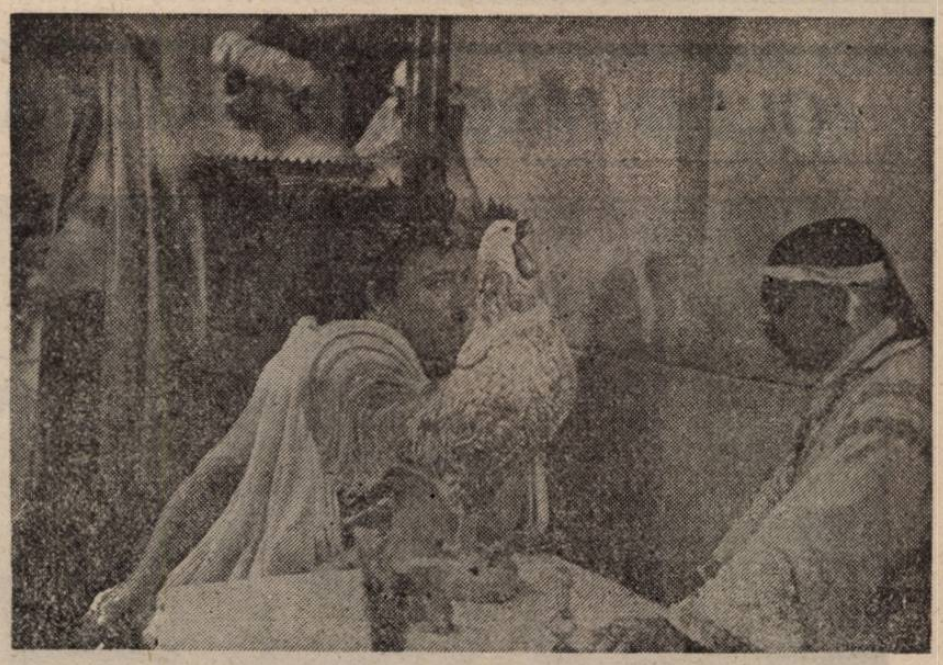

Crăcănel (Petrică Gheorghiu) și Ianeu Pampon (Victor Rebengiuc) își plîng drama „din traducerea" iubitelor

pusă de Pintilie să nu convină la vremea respectivă. Și totuși, cum a reușit să primească aprobarea de intrare în producție?

„Miu Dobrescu care se ocupa de soarta cinematografiei în 1977 nici măcar nu a citit scenariul. El știa ceva despre piesă, dar nu știa nimic despre Pintilie. Un singur lucru este însă limpede. Încă de la început, Pintilie a rămas consecvent gîndului inițial. Nu s-a abătut niciodată de la viziunea lui despre lumea lui Caragiale pe care a retopit-o în imagini"...

Da, Pintilie a înțeles de la început că „șansa" pe care i-o oferea ștampila pusă „pe neve" de către cei care a semnat intrarea filmului în producție nu trebuia pierdută și că de la primul tur de manivelă pînă la ultima clachetă care marca secvența finală trebuia să stăpînească filmul, știind că nu e dispus să facă nici o concesie. Astfel, și-a pregătit cu multă răbdare și minuție strategia inerentelor bătălii. Știa că era supravegheat și controlat pas cu pas. La toate vizionările, începînd din 1981, pe lîngă cei autorizați ca cenzură oficială și-a „permis" să pofteasă că la proiecții scriitori și cineaști, singurii pe care-i considera în măsură să-i judece filmul.

Criticul în istorie de film Bujor T. Ripeanu, din 1982 numit producător delegat la filmul „De ce trag clopotele, Mitică ?", declară : „Credința că această operă trebuie dusă pînă la exprimarea ultimei intenții l-a făcut pe Lucian Pintilie să acționeze cu o perseverență diabolică. Filma, monta, structura filmul fără să schimbe nimic din ce-și propusese. La vizionări, intelectualii de valoare își exprimau deschis adeziunea pentru această nouă viziune a operei lui Caragiale. Funcționarismul cultural al celor care dădeau aprobări, Pintilie îl ataca mizînd pe teama acestora de a nu se face ridicoli prin neștiință. El era atît de bine pregătit pentru fiecare situație pe care o propunea în film că devenea imposibil de contestat..."

mil satirizată de operă și trivialitatea operei înseși. Mi se pare că asist la o decapitare"... Și în continuare : „Caragiale nu este un autor dulce. Lumea lui este mărunță, trivială, tragică în trivialitatea ei. Există o dimensiune tragică a operei lui Caragiale pe care Pintilie a urmărit-o cu durere..."

Eva Sîrbu, ea însăși scenaristă de film (Angela merge mai departe), **știind că tot ce nu elogia „cuceririle" ceaușiste era pe muchie de cuțit, încearcă subtil să treacă peste reproșurile ce vizează transferul în actualitate al filmului lui Pintilie.** „După opera lui Caragiale și-a făcut Pintilie filmul și despre acea lume a ei. Și cred că nu e bine să suprapunem acea lume și acel timp lumii și timpului nostru. Costică și Mitică ai lui Caragiale nu sînt tovarășul Costică și tovarășul Mitică..." (!?).

Într-o altă discuție oficială, Ion Traian Ștefănescu, atunci (1982) prim-vicepreședinte al C.C.E.S. îi semnalează autorului : „Acțiunea filmului este amplasată în 1905 în preajma expoziției lui Carol, iar dv. nu vă puteți sustrage adevărului că prin anumite elemente izbiți în actualitate".

„Să vă dau un exemplu, răspunde Pintilie, de ce nu vreau să-mi schimb punctul de vedere pe care l-am avut. Circumstanțele politice se pot schimba. De exemplu, cînd am făcut eu filmul (1979) și cînd am scris replica „Mon cher, este un timp de criză", intenția a fost de parodie. Cînd am filmat momentul cu rapița nu m-am gîndit că o să fie o criză alimentară cum este astăzi în România. Eu nu pot să modific ceva în film pentru că, între timp, s-a modificat ceva în realitate. Așa ceva este imoral, este un lucru abominabil. Dacă o să apară untul pe piață pînă iese filmul, atunci lumea nu va mai rîde (ne-am mira ! n.n.). Dacă nu, va exista reacția de bășcălie..."

Redăm replicile secvenței cu... rapița :

La baia publică

Lache : ...pot încă să spui că nu se poate ceva mai trist, c-o să vie un moment, oricît ai zice, cînd vezi că bate falimentul la ușă și nu mai e nici un pic dă patriotism...

O voce : Bine Lache, nu mai fi așa pesimist, lucrurile au să se îndrepte, este o recoltă admirabilă !

Lache : Ce recoltă, nene, ce recoltă, dumneata ai văzut rapița ?!

Aceeași voce : N-am văzut-o, că n-am fost p-afară !

Lache: Păi vezi, și rapița e moft... Și ce, numai rapița e ? Da' griu', da' porumbu' ?... Da' alilalte !

...Și cu astfel de replici e „pigmentat" întreg filmul. Fiecare cuvînt spus de actori așa cum a vrut Pintilie, care nu s-a abătut defel de la filonul caragialesc, are o rezonanță în vremurile terorii dictatoriale. Textul și situații de acest fel propuse de regizor prin planuri uneori interferate într-o chiar aceeași secvență imprimă un mare grad de autentic în transferul spre actualitatea nu demult atît de actuală. Pintilie supăra așa cum supăra și Caragiale. Pentru el interzicerea difuzării, după ce și-a realizat copia de autor, a însemnat, de fapt, siguranța că nimeni nu se va mai atinge de film pînă în momentul eliberării lui de sub cenzură. Iată că momentul a venit și aminarea silită a contactului cu publicul nu scade cu nimic perenitatea mesajului.

„Dacă filmul, spune criticul Bujor T. Ripeanu ar fi fost printr-o minune difuzat, el ar fi avut efectul unei bombe. Apărut acum, valorile lui estetice, de permanență, cele politice de permanență și nu conjuncturale, legate de confruntarea cu vechiul regim, trec pe primul plan ; ele vor produce șocul unui alt tip de explozie, în care nu sînt excluse delimitări, chiar ridicole, ale unei categorii de spectatori, așa cum e normal să se întîmple cu artiștii ce vizează esența. Cred că și pe plan internațional vor fi aceleași reacții..."

(Va urma)

MELANIA CHIRIACESCU

Cum au fost „trase clopotele" timp de 13 ani?

Scurt, foarte pe scurt istoria acestei producții cinematografice care, trebuie s-o recunoaștem, și-a cîștigat dreptul la consacrare, începe în anul, să zicem, ...cînd a primit prima viză oficială. Deci :

- **Decupajul filmului e aprobat la 7.II.1977 pentru planul pe anul 1978.**
- **Filmul intră în producție în septembrie 1979.**
- **La 19 iunie 1981, regizorul organizează, cu materialul montat o vizionare cu un grup de critici literari și scriitori care are ca efect** luările de poziții ale acestora în sprijinul filmului.
- **Filmul este oprit imediat și apoi vizionat succesiv de conducerea Casei de filme (20 iunie) și comisia cinematografiei (28 octombrie).**
- **În august 1981, regizorul elaborează un memoriu amplu asupra cazului.**
- **La 16 februarie 1982 se realizează prima copie standard a filmului.**
- **La 7 mai 1982 filmul este preluat pentru terminare la Casa de filme 5.**
- **În septembrie 1982 se reiau lucrările la film. În ianuarie 1984 varianta de autor este gata. În noiembrie, copia standard e depusă la Arhiva Națională de Filme cu** interdicție de proiectare **(„conform hotărîrii luate de conducerea superioară").**
- **În 20 noiembrie și 9 decembrie 1989, la sediul Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Mihai Dulea vizionează filmul.**
- **22 decembrie 1989. Revoluția eliberează filmul din închisoare.**

★

Acestea sînt faptele. Vom încerca să descifrăm povestea atîtor ani de încrîncenări. Așadar, ce s-a întîmplat în tot acest interval ? Iată ce declară cei care au fost implicați efectiv în procesul de elaborare a filmului, despre modul în care Lucian Pintilie l-a gîndit, realizat și apărat.

Dumitru Fernoagă, director al Casei de Filme 5 (1982) : „Pintilie este și un excelent scenarist. O spun asta pentru că așa cum a scris el scenariul, „De ce trag clopotele, Mitică ?" nu însemna doar o transpunere cinematografică a comediei „D-ale carnavalului" ci, printr-un cumul de situații și caractere existente în întreaga operă caragialeană, autorul prezenta o frescă a tipologiei umane. Ca să înțelegem mai bine ce a vrut Pintilie am făcut rost de „Moftul român" și ne-am dat seama că regizorul a gîndit scenariul dinlăuntrul psihologiei marelui dramaturg".

Iancu Pampon (Victor Rebengiuc) și Mița Baston (Mariana Mihuț) își spală rufele în public

Era deci de așteptat ca formula propusă de Pintilie să nu convină la vremea respectivă. Și totuși, cum a reușit să primească aprobarea de intrare în producție?

„Miu Dobrescu care se ocupa de soarta cinematografiei în 1977 nici măcar nu a citit scenariul. El știa ceva despre piesă, dar nu știa nimic despre Pintilie. Un singur lucru este însă limpede. Încă de la început, Pintilie a rămas consecvent gîndului inițial. Nu s-a abătut niciodată de la viziunea lui despre lumea lui Caragiale pe care a retopit-o în imagini"...

Da, Pintilie a înțeles de la început că „șansa" pe care i-o oferea ștampila pusă „pe neve" de către cei care a semnat intrarea filmului în producție nu trebuia pierdută și că de la primul tur de manivelă pînă la ultima clachetă care marca secvența finală trebuia să stăpînească filmul, știind că nu e dispus să facă nici o concesie. Astfel, și-a pregătit cu multă răbdare și minuție strategia inerentelor bătălii. Știa că era supravegheat și controlat pas cu pas. La toate vizionările, începînd din 1981, pe lîngă cei autorizați ca cenzură oficială și-a „permis" să pofteasă că la proiecții scriitori și cineaști, singurii pe care-i considera în măsură să-i judece filmul.

Criticul în istorie de film Bujor T. Ripeanu, din 1982 numit producător delegat la filmul „De ce trag clopotele, Mitică ?", declară : „Credința că această operă trebuie dusă pînă la exprimarea ultimei intenții l-a făcut pe Lucian Pintilie să acționeze cu o perseverență diabolică. Filma, monta, structura filmul fără să schimbe nimic din ce-și propusese. La vizionări, intelectualii de valoare își exprimau deschis adeziunea pentru această nouă viziune a operei lui Caragiale. Funcționarismul cultural al celor care dădeau aprobări, Pintilie îl ataca mizînd pe teama acestora de a nu se face ridicoli prin neștiință. El era atît de bine pregătit pentru fiecare situație pe care o propunea în film că devenea imposibil de contestat..."

Spicuim din procesul verbal al ședinței Biroului Executiv al Centralei România-film și al Consiliului de conducere al Casei de Filme 5 care s-a ținut la 5 ianuarie 1984. Atunci și acolo s-au emis păreri de tipul „filmul nu mi-a plăcut deloc pentru că exagerează în trivial și obscen, avînd foarte multe lucruri care nu există în Caragiale" (regizorul Mircea Drăgan). **În replică, criticul Eva Sîrbu consideră intervenția regizorului M.D. o insultă la adresa operei lui Pintilie.** „Numai din lipsă de respect față de operă se poate ajunge la confuzia făcută între trivialitatea lu-

Sexualitate

Spre o nouă eră a anticoncepționalelor

● Vaccinul anti-graviditate și anticoncepționale pentru bărbați : două abordări care au cunoscut progrese importante în ultimii ani. Extrase dintr-un articol semnat de Jean-Jacques Perrier în nr. 213 (sept. 89) al revistei „La Recherche", un număr special dedicat în întregime problemelor sexualității.

De la inventarea pilulei anticoncepționale în 1956 se putea crede că chestiunea anticoncepționalelor și a controlului nașterii este rezolvat. Dar necesitatea unei diversificări a metodelor anticoncepționale este din ce în ce mai evidentă dacă sînt luate în considerație practicile actuale în lume : doar 37 la sută dintre cupluri utilizează o metodă anticoncepțională eficace și printre ei 43 la sută au recurs la sterilizare, un procedeu deseori repudiat. Utilizarea metodelor tradiționale ca retragerea sau abstinența periodică, încă larg răspîndită, prezintă un puternic procent de eșec. Inconvenientele pastilelor anticoncepționale și ale steriletului pentru anumite femei, temerile și jena pe care ele le produc le limitează folosința. Cercetările pentru metode simple, necostisitoare, eficace, reversibile și de lungă durată de acțiune este deci, dintotdeauna, o problemă de actualitate. În acest material, autorul se oprește din lipsă de spațiu, numai asupra a două metode aflate în inima cercetărilor în biologia reproducției umane : 1) Vaccinarea anticoncepțională și 2) anticoncepționalele masculine. Să le luăm pe rînd.

1) Vaccinarea anticoncepțională este fără îndoială o metodă foarte atrăgătoare, **a priori** foarte ieftină și putînd să asigure o protecție de mai multe luni împotriva gravidității nedorite. Acest vaccin constă în a provoca sinteza anticorpilor, dirijați fie contra anumitor anticorpi implicați în reproducere, fie contra celulelor sexuale, spermatozoizi sau ovocite. Dar, specialiștii afirmă că este prea devreme pentru a afirma eficacitatea și non-toxicitatea vaccinelor anti-graviditate ; mai mult, studii clinice aprofundate vor trebui să determine dozele eficace, intervalele de rapel, absența efectelor secundare la femeia fertilă, în fine, în ce măsură și cu ce inițiziere permit ele, adică vaccinurile, revenirea unei femei la fecunditatea normală.

Obiectiv: fecunditatea

Cealălalt mare proiect de vaccinare anticoncepțională este de a induce o imunitate contra celulelor sexuale de o asemenea manieră încît să se împiedice fecundarea. Este fondat pe datele clinice care raportează că aproape 5 la sută dintre bărbați și femei nefecunde suferă de o imunizare contra anumitor molecule purtate de spermatozoizi. Una din fazele inițiale ale fecundației este de fapt legătura dintre molecule, cele situate pe membrana spermatozoizilor cu un inel translucid care înconjoară ovocitul.

GEORGE CUȘNARENCU

● Autoritățile de la Bonn au oprit definitiv distrugerea în Marea Nordului a reziduurilor de acid diluat. Cantitatea reziduurilor toxice inlăturată prin ardere a fost mult redusă, de la 48 000 tone în 1953 la mai puțin de 25 000 tone în 1989. Pe măsură ce se vor folosi substanțe neocive (dizolvanți de pildă) se va renunța la arderea reziduurilor toxice pe întinsul mării. Recuperarea și prelucrarea unor cantități mai mari

telex

de substanțe toxice va contribui la diminuarea considerabilă a infestării apelor Mării Nordului.

● Încă nu s-au pus la punct mijloace destinate prognozării uraganelor și cicloanelor. Specialiștii sovietici A. Neușev este de părere, ca de altfel și alți experți din alte țări, că există o legătură între variațiile concentrației ozonului din stratosferă și factorii meteorologici care contribuie la formarea unor fenomene naturale cum sînt uraganele. Rămîne de văzut dacă ipoteza va fi confirmată.

Tren plutitor

Noul tip de tren plutește deasupra solului : operatorul apasă pe un buton al tabloului de comandă și vagonul, asemănător unui fuselaj de avion, pornește din loc, prinde viteză și zboară ca vîntul, menținîndu-se ca „atîrnat" de un suport invizibil la o distanță de numai cîțiva centimetri de terasament. Un puternic cîmp magnetic format în sistemul „Vagon-Terasament" menține construcția. Viteza trenului ajunge la 400 km/h. Pentru ridicarea unei tone de încărcătură deasupra terasamentului este necesară o energie de numai un kilowatt. Marele avantaj al trenului „plutitor" (denumit „TEMP") îl reprezintă deplina sa „curățenie ecologică", precum și faptul că este

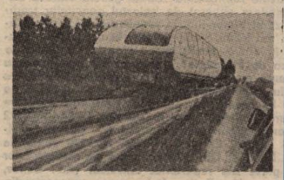

silențios. În plus, consideră creatorii, specialiștii sovietici, care efectuează încercări cu un model experimental, noul mijloc de transport oferă călătorilor deplină securitate pentru că trenurile vor circula pe un traseu complet izolat, ridicat pe o estacadă, unde ciocnirea lor este imposibilă.

Avantajele economice nu sînt nici ele de neglijat. Amenajarea liniei „TEMP", comparativ cu metroul, revine de cinci ori mai ieftin. Termenele de execuție se reduc mult, săparea de galerii subterane, ca la metrou, nu mai e necesară. Liniile se construiesc la suprafață, concomitent în mai multe locuri.

Sfera de utilizare a noului mijloc de transport — aparținînd în exclusivitate viitorului — este nelimitată : transportul urban de pasageri, traseele subterane, transportul interurban de mărfuri.

„PLANETA ALBASTRĂ" VA POTOLI SETEA PĂMÎNTENILOR?

Neîmplinirile Deceniului apei potabile (1981—1990) fiind evidente, statele planetei au hotărît să prelungească obiectivele sale pînă în anul 2000. Ele vor fi integrate în strategia mondială a O.M.S. și intitulată „Sănătate pentru toți". Măsura adoptată, la îndemnul experților, este realistă. Meritul a fi evidențiat adevărul că nu s-a reușit să se asigure un echilibru între resursele de apă de care dispune omenirea și necesitățile sale în continuă creștere. Numărul celor care nu dispun de un sistem satisfăcător de aprovizionare cu apă a sporit către sfîrșitul deceniului, în comparație cu anul 1980. Pe glob sînt, în prezent, mai mulți semeni ai noștri care nu beneficiază de apă dulce necesară și o bună igienă. Cauza ? Marele spor demografic al populației mondiale. Populația lumii, care se cifrează la 5,2 miliarde de locuitori (pragul celor 5 miliarde a fost atins la mijlocul anului 1987), va crește în fiecare an, pînă la sfîrșitul secolului, cu peste 90 milioane (din care 84 milioane în țările în curs de dezvoltare). Cea mai mare rată a creșterii demografice se înregistrează în țările „lumii a treia". Populația „planetei albastre" va ajunge la 6,25 miliarde de locuitori pînă la sfîrșitul mileniului și la peste 8,5 miliarde în anul 2025, potrivit prognozelor demografice.

Anii '90 se prefigurează a fi și ei foarte grei. Setea de apă a oamenilor, cu deosebire a celor care trăiesc în statele mai puțin dezvoltate economic, nu va putea fi potolită. În următorul deceniu, relevă un raport global dat publicității în S.U.A. de către „Worldwatch Institute" în legătură cu situația rezervelor de apă, multe regiuni ale lumii se vor confrunta cu lipsa de apă. Experți în domeniul hidrologiei sînt de părere că schimbările intervenite în climatul mondial (creșterea temperaturii globale) se vor repercuta în mod negativ asupra precipitațiilor, în sensul diminuării lor cantitative. Drept urmare, rezervele mondiale de apă dulce se vor reduce. Seceta, flagel natural dezastruos pentru agricultură și zootehnie, se va face simțită, cu precădere în deceniul următor, în regiuni ale Africii, Chinei și Orientului Mijlociu. Chiar și întinse perimetre de teren din vestul Statelor Unite, cel mai industrializat stat al lumii, vor fi afectate de secetă. Raportul global al institutului amintit evidențiază și alte cauze ale epuizării rezervelor de apă. Ele ar fi utilizarea apelor freatice fără discernămînt, folosirea necorespunzătoare a rezervelor mondiale de apă dulce și creșterea populației globului.

Industrializarea, mărirea suprafețelor agricole și rata înaltă a demografiei în „lumea a treia" reclamă cantități tot mai mari de apă dulce. Dar rezervele totale de apă ale planetei sînt fixe. Apa acoperă trei sferturi din suprafața globului, sub formă de oceane, calote glaciare și ghețari, lacuri și fluvii. Volumul total al acestor resurse este de 1,35 miliarde kilometri cubi. În subsolul continentelor se mai află o însemnată cantitate de apă dulce, de circa 8 miliarde kilometri cubi, în rîuri și lacuri subterane, pînze freatice etc. Hidrologii susțin că în atmosfera terestră se află, permanent, 13 000 kilometri cubi de apă. În ciuda acestei impresionante rezerve, apa nu mai poate fi considerată o sursă inepuizabilă. În anii premergători Conferinței mondiale a apei de la Mar del Plata (Argentina) și lansării „Deceniului internațional al alimentării cu apă potabilă și al asanării", se aprecia că 95 la sută din cantitatea totală de apă a planetei este sărată. Ea se găsește în mări și oceane, neputînd fi utilizată pe scară largă. Mai rămînea un procent de 5 la sută. Circa 4 la sută este apă sub formă de gheață. Numai o parte infimă — 1 la sută, poate fi folosită pentru consum. Această „rezervă" se află într-o proporție covîrșitoare sub pămînt, la mari adîncimi, pînă la 800 metri, iar restul în fluvii și lacuri. Potrivit datelor furnizate de publicații editate de UNESCO, Oceanul planetar reprezintă aproape 98,8 la sută din ansamblul hidrosferei, restul fiind constituit din ghețari (1,2 la sută), lacuri și fluvii (0,002 la sută) și atmosferă (0,0008 la sută).

Apa este constant reînnoită prin actul natural. Spre deosebire de produsele alimentare, rezervele de apă nu pot spori. Ele nici nu pot să se micșoreze, precum petrolul, datorită consumului și scăderii rezervelor. Deși se află în creștere, populația mondială va putea să-și asigure necesarul de care are nevoie. Gospodărirea judicioasă a resurselor de apă dulce reprezintă strategia cea mai bună de urmat. Confruntate în viitor cu nevoi tot mai mari de apă, omenirea se va putea sprijini pe trei opțiuni fundamentale. Potrivit unui studiu întocmit de Institutul pentru resurse mondiale, Institutul internațional pentru mediul înconjurător și Programul O.N.U. pentru mediul ambiant, prima opțiune ar consta în redistribuirea apei disponibile în funcție de noile cerințe. Ar urma compensarea volumului limitat al apei dulci prin utilizarea sa rațională, eficientă. Această a doua opțiune ar putea fi transpusă în viață cu ajutorul metodelor de conservare și reutilizare. Și, în sfîrșit, ultima opțiune, care ar consta în mărirea potențialului de apă dulce cu ajutorul tehnologiilor tradiționale. Între aceste tehnologii se înscrie construirea de diguri pentru captarea și acumularea apelor de viitură, săparea de puțuri destinate valorificării rezervelor suplimentare de apă freatică și transferării apelor din zonele în care există un excedent spre cele sărace în rezerve de apă.

Deși este foarte puțină în raport cu volumul cuprins în Oceanul planetar, apa dulce a fost și va fi suficientă pentru asigurarea perpetuării civilizației umane. Satisfacerea setei de apă a omenirii, cu deosebire în țările în curs de dezvoltare (două treimi din populația mondială), este posibilă. Cu condiția asigurării unui echilibru între resursele de apă existente și necesitățile în continuă creștere pe plan mondial, a sprijinului lumii subdezvoltate, material și tehnologic, pînă la intrarea în următorul mileniu. Decisiv este efortul individual al fiecărei națiuni. Putem să fim dispuși să plătim pentru infestarea mediului înconjurător și nu în scopul asigurării necesarului de apă al lumii, „materie primă" pentru viața însăși ? Nu este oare absurd ca omenirea să-și irosească fondurile pentru industrii poluante care alterează apele Terrei ?

D. FILIP

Patruped electronic

Specialiștii din California au realizat un „cîine-minune" pe baza celor mai noi componente electronice. Patrupedul electronic pronunță 3 700 de cuvinte diferite. Atunci cînd „vorbește" botul său se deschide și se închide. În corpul cîinelui este inclus un ceasornic care informează pe stăpînul său asupra orei exacte

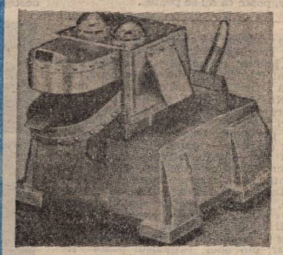

sau îl trezește cu cel mai autentic lătrat. Cîinele robot se poate deplasa în orice direcție fiind capabil în același timp să-și miște coada, să danseze și chiar să cînte. Cîinele nu este pretențios el nu cere nici măcar să fie mîngîiat. Singura grijă a stăpînului nu este decît aceea de a-i „alimenta" cu... baterii.

Geneza Universului reconstituită în laborator

Inaugurarea LEP — marele accelerator de electroni și pozitroni de la CERN, Geneva

Atunci cînd doi președinți (al Franței, François Mitterand și al Confederației Helvetice, Jean-Paul Delamuraz) și un rege (al Suediei, Carl Gustav), împreună cu prinți de coroană, prim-miniștri, miniștri și o întreagă pleiadă de personalități din cele 14 țări membre ale CERN și din întreaga lume participă împreună cu peste o mie de invitați la o ceremonie, este sigur că această ceremonie reprezintă un eveniment.

Este ceea ce s-a întîmplat cu cîteva luni în urmă la CERN — Centrul European de Cercetări Nucleare de la Geneva. Evenimentul căruia i-a fost dedicată ceremonia a marcat inaugurarea celei mai mari instalații de fizică realizată pînă acum : acceleratorul de electroni și pozitroni LEP (Large Electron Positron Collider). Dimensiunile și complexitatea acestei instalații sînt de-a dreptul colosale. Să consemnăm doar cîteva date tehnice.

Acceleratorul este circular, cu o lungime a circumferinței de 27 km. Adîncimea la care se află tunelul care-l adăpostește variază între 50 m și 150 m, galeriile avînd diametre de aproape 4 m. Instalația include 50 000 de componente, a căror greutate depășește 60 000 tone (numai numărul magneților necesari pentru a menține pe orbită electronii și pozitronii este de 3 988 !) Pentru a produce tot ceea ce formează structura internă a LEP au colaborat 500 de firme din întreaga Europă. A fost deci nevoie de eforturi deosebite pentru a realiza în numai șase ani un accelerator care a costat 1,3 miliarde de franci elvețieni și care va rămîne „numărul unu" în lume pentru următorii cinci ani, adică pînă cînd va apărea un nou gigant, SSC sau Supercelerator supraconductor din Texas. Cu cei 84 km ai circumferinței sale și cu, probabil, cei peste șapte miliarde de dolari cît va costa, va marca intrarea definitivă a fizicii particulelor elementare în lumea TeV-ilor, adică a miilor de miliarde de electron-volți.

Ne putem întreba — de ce avem nevoie de așa ceva, de asemenea cheltuieli, ce putem aștepta de la astfel de acceleratoare ? Pentru a încerca un început de răspuns să vedem ce se întîmplă de fapt în tunelul de accelerare.

Aici, două particule gemene, diferind doar prin sarcina lor electrică, electronii și pozitronii, sînt accelerați la energii de aproximativ 50 GEV (miliarde de electron-volți), ei parcurgînd inelul de accelerare de 11 200 ori în fiecare secundă ! Odată atinsă această energie, cele două fascicule (pentru că este evident — vorba nu doar de cîteva particule) sînt dirijate în așa fel încît să se ciocnească, am putea spune, „cap în cap". Din această ciocnire rezultă... dispariția atît a electronilor cît și a pozitronilor și degajarea unei cantități uriașe de energie care, însă, generează imediat alte particule elementare. La valorile de energie pe care le face posibile LEP-ul, particula cea mai interesantă pe care fizicienii sînt siguri că o găsesc în instalație este așa numita particula Z°, unde zeroul marchează neutralitatea sa din punct de vedere electric. Importanța acestei particule, care face parte din familia așa numiților „bozoni intermediari" alături de alte două particule cu sarcini pozitivă și negativă, numite W, este remarcabilă. Aceste particule au fost prevăzute teoretic și descoperite experimental tot la CERN de către actualul director general, Prof. Carlo Rubbia, care de altfel a și primit Premiul Nobel pentru aceasta în 1984. După cum spunea el odată, fiecare treaptă pe care o urcăm în cucerirea de noi recorduri energetice în accelerarea particulelor elementare ne duce de fapt cu tot atîția pași înapoi în timp. Se pare că ceea ce ne permite LEP-ul să vedem este o „reconstituire" în laborator a propriului nostru Univers, așa cum era el cînd de abia împlinise vîrsta de trei minute !

Pe atunci forțele care acționau în natură erau mai puține decît astăzi, după 15 miliarde de ani, iar W și Z erau particule care „vehiculau" una din aceste forțe. Instabile, acestea întrau — ceea ce se întîmplă și în LEP — în procese care aveau ca rezultat crearea unor alte particule... din care aveau să se formeze apoi atomii și moleculele noastre. Inelul de accelerare de la CERN găzduiește astfel mii de minifenomene big-bang ! Din fiecare putem spera că, pe lîngă alte particule, unele așteptate de noi, altele poate încă nebănuite, să țîșnească cunoașterea pe care o dorim atît despre originea și modul de formiare a Universului nostru. Ceea ce speră oamenii de știință este ca, odată acest pas făcut, să poată ataca cu șanse reale de succes problema primordială care le stă în față și pentru rezolvarea sau măcar progresul în înțelegerea căreia îi va fi dedicat probabil întreg mileniul viitor : originea și evoluția vieții pe propria noastră planetă și aiurea în Univers. În acest Univers din care vom dori desigur peste o mie de ani să facem casa noastră. A tuturor.

MIHAELA DOROBANȚU

Globmagazin

Cărți de identitate greu de falsificat

Pentru a se evita ca un individ să uzurpe identitatea altuia și pentru a se putea cunoaște la zi pierderile de buletine, în Franța se preconizează realizarea unuia de un tip nou, care să difere de cel actual prin modul lui de confectionare. Documentele necesare sînt prezentate de solicitant la poliție. Aceste informații, inclusiv fotografia sînt comunicate la un terminal, ele fiind în prealabil traduse în cifre, apoi în limbajul asimilabil unui ordinator. De aici sînt expediate, printr-o rețea informatică, către centrul de fabricare, instalat în localitatea Lavallois (Hauts-de-Seine). Aici buletinele sînt imprimate cu ajutorul laserului pe o hîrtie filigranată. Documentul este apoi lipit termic între două filme din material plastic, fiind ulterior imposibil de a separa buletinul de identitate de îmbrăcămintea sa, fără a rupe hîrtia. Nu este posibil nici de a se dizolva plasticul fără să se distrugă cele imprimate pe document. În afară de datele scrise „în clar", o zonă este rezervată efectuării lecturii optice sau magnetice, în care se află înscrise, invizibil, o serie de date suplimentare referitoare la individul posesor. Este deci suficient a se trece buletinul pe un lector simplu pentru a se putea cunoaște toate informațiile ce le deține și a le transmite unui ordinator. Acesta le compară cu cele aflate în memoria sa și în special cu cele din fișierul persoanelor căutate de poliție și fisc. Deocamdată, acest calculator are în memoria sa date referitoare la peste 200 000 de persoane, în special străini rezidenți în Franța, delincvenți, indivizi ce pot deveni periculoși, dezertori, bolnavi mintali etc. Prin acest sistem mai pot fi ușor identificați marii debitori, persoane căutate ca martori sau adulți dispăruți de la domiciliu, fără să-și fi lăsat adresa. Dacă noul buletin de identitate își va dovedi cu adevărat utilitatea, de la faza experimentală se va trece la generalizarea lui în Franța. Pornind de la aceste premise ar fi posibil să fie refăcute, tot în această țară, după același sistem și pașapoartele, cu condiția ca la frontiere să existe aparate de citire optică sau magnetică. În această situație controlul se va efectua în cîteva secunde, prin „citirea" lui de aparate și comparare cu datele aflate în memoria ordinatorului central. În imagine, noua carte de identitate executată experimental.

AUREL DIANU

Starea de veghe

ALTERNATIVELE, TOTUȘI...

Este greu, este tot mai greu, s-ar părea, să te decizi, să-ți stabilești un sistem de criterii (cel puțin de coordonate) în atît de controversata „ordine" de priorități ale zilei. Politicul ne absoarbe — ca un ciclon, cu nume feminin — noi fiind în centrul lui, dacă nu chiar în „centrul centrului", am auzit și asta ; adevărurile zilei ne alertează și ele, patetic, asupra clipei care ar decide... perenul (cu corolarul celebru „vom muri... și vom vedea") ; iar fiecare al cincilea clarvăzător — eu, tu, el, ea sau altul — ne condamnă la un apropiat apocalips economic, dacă nu vom înțelege că „în structura oricărei organizări..." și așa mai departe. Fără pluripartitism nu se poate ; fără o opoziție puternică, oricare ar fi ea, nu se poate... Ca undeva, spre sfîrșitul listei de preveniri, cel ultra-prevenit să nu încerce, eventual, sentimentul că și fără el însuși — *fără noi înșine — fără clipa de liniște și solilocviu, cea de rostire în gînd și nu de asurzire*, poate că nu se poate...

Ca un „subiect" să se poată decide, spunea un sociolog specializat în sondarea opiniei publice, trebuie să-i ofere celui intervievat (chestionat) *alternative clare*, în stare să structureze și să delimiteze opțiuni. Nu înainte, însă, de a-l fi incitat real spre reflecție, spre un nou etaj de evaluări. Simplificarea listei de motivații așa-zis personale, legate de starea individuală de bine — hrană, îmbrăcăminte, adăpost etc. — poate influența involuntar răspunsul (și pe cel colectiv), plasînd pe locul întîi, bunăoară, problemele alimentației. Dar dacă pe această listă ar fi fost înscrise, distinct, *starea de siguranță, de calm, nevoia de certitudine*, sau — pe locul întîi în opinia noastră — *starea de sănătate a omului și a colectivității umane* ? Dar, din nou, răspunsul poate fi într-totul corect și într-totul nesemnificativ, dacă cel invitat să răspundă nu deține și informațiile necesare unei atari anchete de opinii.

Sub apelativul evasinevinovat de „boli de nutriție" — cum ne avertiza de curînd un diabetolog — se înscriu sute și sute de mii, poate chiar milioane de cazuri de pelagră, pe care, din neștiință, o considerasem eradicată... Ca număr de bolnavi de plămîni ne aflăm, de cîțiva ani foarte răi, pe un imbatabil loc „unu" în aproape toate statisticile europene. Să fie, într-adevăr, un milion de bolnavi ? Care e cifra reală ? Numărul copiilor handicapați pare și el incredibil — se vorbește „în clar", în sfîrșit, tot de sute de mii — dar informația e imediat pulverizată de atîtea alte urgențe neurgente ale zilei. Cîți diabetici avem, dincolo de cei cinci sute de mii înregistrați oficial (cîți neînregistrați ?), dar răfuielile și micile vendette incriminează nume, și nu stări de fapt obiective. Soluții ? Pentru cei sănătoși, este timp... Dar cîți uremici sînt ? Sute de mii, din nou ? Și care este ponderea hepatitelor virale ? ca să nu mai vorbim de consecințele lor... Un crainic este întrebat dacă a fost sau nu comunist... N-a fost, e foarte bine ! Se joacă soarta lumii... Despre starea de sănătate s-ar putea discuta, dă-o naibii, după alegeri, în iunie, în octombrie, este timp suficient... Dar dacă pe listele celor bolnavi și cifrelor de pînă acum le vom adăuga și numărul celor cu grave afecțiuni de cord și al celor stresați foarte grav, cu funeste disponibilități de agresivitate, și vom cunoaște totalul, care dintre urgențele stării noastre de bine ar mai ocupa locul întîi ? Unul din doi, din fiecare doi, este probabil bolnav... Dar nu eu, evident, celălalt ! Se poate amîna...

Sondaje întreprinse în diferite țări, mai ales în cele declarat cîndva socialiste, reflectă aproape dramatic lipsa unor specialiști cu o disponibilitate profund analitică, în stare să (re)gîndească totul creator, depășind tentația soluționărilor concesive istoric, sub semnul impulsivității și al clipei. În planul soluționărilor și inventivității reale — știind foarte bine că pot exista abilități care par inventive și pseudo-soluționări — socialul rămîne încă descoperit ; lipsesc, nu oamenii de bine,

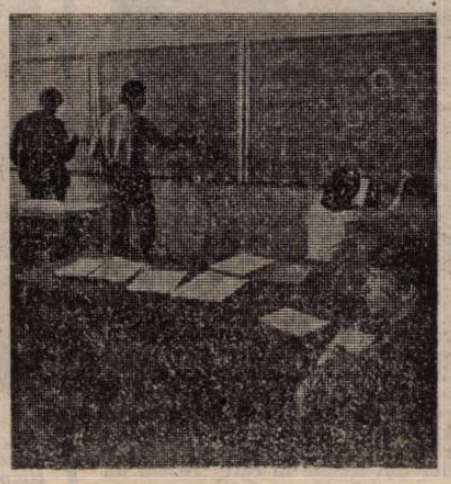

competențele în stare să formuleze scenarii prospective (alternative credibile, argumentate) și, mai ales, lipsesc talentele, înzestrările de har care pot ierarhiza competențele. Cauza (una din cauze) : sistemele de învățămînt din toate aceste țări *au fost și mai sînt axate pe pregătirea unor elevi cu disponibilități și aspirații mijlocii...* Copiii dotați au fost pierduți din vedere (sau excluși aprioric din calcul) printr-o tehnică bine (rău) gîndită a uniformizării valorii. Plasați în afara unor competiții reale, de profesionalitate și merit, mulți mediocri au deprins, în schimb, știința și arta de a se descurca oarecum... Au învățat să iasă în prim plan, să-și disimuleze micul oportunism și să facă față surîzători... Nici o clipă intransigenți cu sine, devin intransigenți în cuvinte ; abdicînd de la principiile morale, fie și minime, reclamă, însă, restructurări morale. Toate acestea, repet, le aflăm din presa altor țări. Noi am fost feriți, s-ar părea, la noi e (încă) bine... Și-apoi — nu-i așa ? — cum lucrăm cu copiii dotați, chiar dacă ar fi o problemă, nu este o urgență... Iar un miting al copiilor dotați care și-ar cere drepturile, în aceste zile fierbinți, ar fi deconcertant, aproape o sfidare... Revenim la elite ? Să revenim !

Disponibilitatea de a asculta opinia celuilalt — de a o asculta pînă la capăt, chiar și atunci cînd diferă de propria opinie sau de opinia comună — pregătește pluripartitismul în conștiință. O știm. Nu ne lipsește această disponibilitate (de a ne afla pe recepție) ne spunea cineva, dar sîntem prea absorbiți de propriul punct de vedere, de formularea lui vehementă, încît — efectiv — pe ceilalți nu-i mai putem auzi foarte clar... Iar dacă îi auzim, tentația discreditării adversarului (și a suspicionării totale) ne-a fost atît de adînc inoculată în acești 45 de ani, încît ne discreditățm adversarul, întîi, din „principiu", iar dacă mai răsuflă, pe urmă îl întrebăm candid : mai vrei și argumente ? Nu, nu mai vrea nimic...

Dar în energetică, bunăoară — așa au învățat, cel puțin, generații de energeticieni — nu se compară prezumții, ipoteze abstracte și nici bune intenții. Nu-i suficient să strigi, nu poți discredita fără de argument. Se cer comparate variante și construite, meticulos, prognoze și scenarii, pe timp scurt (de urgență) pe timp mediu, sau de perspectivă variabilă etc. Și nu le pot construi ne-energeticienii, e nevoie de știință și conștiință, abordarea este interdisciplinară, iar criteriile — fără a fugi de economic, ecologie, politică, dimpotrivă — rămîn structural energetice. Deocamdată însă, ca într-un „asalt de idei" corect desfășurat, să nu respingem — ne-ar sfătui Osborn — nici un scenariu, oricît ne-ar indispune, iar analiza lor ulterioară să aibă în vedere, fără prejudecăți, diversitatea alternativelor. Mai ales a celor care ne irită grozav.

Dacă ne-a interesat „La vie après la vie" a lui Raymond Moody — și dacă am scris de curînd despre această ingenioasă anchetă printre cei care au trecut prin starea de pre-moarte — interesul dintîi și motivația comentariului s-au aflat *în planul metodei*. Moody a reținut toate constatările, nu a exclus nici o ipoteză din start, (nici cele care riscau să anuleze întreaga anchetă, a structurat o contraargumentare solidă, invitîndu-ne să subscriem lucid — individual și secret — la oricare dintre interpretări. Să subziste și în lipsa de manipulare o altfel de manipulare, infinit mai subtilă ? Pe lîngă riscurile pe care le structurează dezinformarea premeditată, absența informației adecvate opțiunii și distorsionarea prin informări premeditat sau accidental poluante, *riscurile unor pseudo-obiectivări* (care contează și ele, adesea, pe lipsa de cultură și criterii a celui care le interpretează) sînt infinit mai mici. Sau ni se par mai mici...

Și anticipînd într-un fel viitoarea însemnare : ceea ce nu s-a spus despre Cernobîl, bunăoară, la timpul respectiv (și nu s-a spus, în mod cert, cu cele mai „bune intenții") are un efect stresant, ulterior (cînd se află adevărul) ; un efect secund care amplifică efectul radioactiv al cantităților de substanțe nocive, de zeci de ori mai mari decît cele comunicate inițial, și cu efect abia acum vizibil în zonele Gomel și Moghilev... Un tribunal popular, constituit din zeci de personalități ale vieții cultural-științifice, ne vor oferi curînd un răspuns... Procesul e în plină desfășurare, iar față de informarea corectă, adecvată și promptă, — *ca stare de a fi și de veghe* — nu există alternativă lucidă. Sperăm...

DOREL DORIAN

Televizor cu claritate deosebită

Primul televizor de o mare claritate a intrat în faza experimentală, el funcționînd pe linia de televiziune japoneză NHK. Camera video descompune imaginea nu în 625 linii, ca la aparatele obișnuite, ci în 1 125 linii. Receptoarele, cu diametrul de un metru, vor fi realizate de „Matsushita" și „Toshiba", ele avînd

dimensiunea de 1,10×0,90×0,85 metri și cîntărind 150 kilograme. Numai tubul catodic al televizorului cîntărește 85 kilograme. Imaginea poate fi comparată cu aceea a unei fotografii în culori de o claritate deosebită. Realizatorii acestui tip nou de televizor sînt de părere că în următorii 20 de ani el va înlocui actualele aparate standard.

Automat cu „mîini" mobile

Specialiștii Laboratorului de dinamica mașinilor și mecanismelor din cadrul catedrei de mecanizare și automatizare a proceselor de producție de la Institutul Politehnic din Riga (R.S.S. Letonă) au

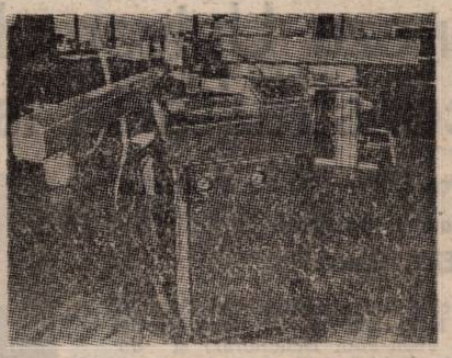

conceput și realizat un robot care posedă două mîini mecanice și șase grade de libertate. Lucrînd în întreprinderi, robotul poate să înlocuiască munca periculoasă pentru oameni la mașinile de presat și de ștanțat.

„Mîinile noului automat sînt foarte mobile, se întind pînă la 800 mm, se rotesc cu 150 grade, ridică 10 kg greutate și pot apuca diverse obiecte. Spre deosebire de construcțiile anterioare noul robot are caracteristici dinamice îmbunătățite.

Post-scriptum la un interviu...

Neașteptat de multe ecouri a stîrnit interviul publicat în paginile acestei reviste (nr. 4 (1684)/27 ianuarie 1990), referitor la destinele astronomiei românești. În acest **post-scriptum** mă voi rezuma doar asupra cîtorva aspecte. În primul rînd, faptul că nu am inclus în forma definitivă paragraful care exista în finalul interviului — referitor la perspectivele imediate de dezvoltare a cercetării astronomice propriu-zise — s-a datorat doar unor restricții obiective de spațiu care s-a dovedit insuficient pentru a cuprinde integral opiniile pe care le-am exprimat cu acel prilej, îndeosebi în privința reintroducerii neîntîrziate a studiului astronomiei în școli și în facultățile de profil, precum și asupra direcțiilor viitoare de acțiune a cercetării specializate în contextul reorganizării Academiei Române. Nu este nimic grav în aceasta, m-am bucurat sincer să constat că prin opțiunea unanimă a tuturor specialiștilor din țară propunerile acestora urmează să-și afle soluționarea firească. În același timp însă rămîne deschisă, la fel de actuală și de presantă, problema înființării pe baze noi a Institutului de cercetări spațiale care, așa cum este el conceput și cum se profilează în prezent, nu reprezintă, nimic altceva decît vechea structură sub o titulatură nouă. Structură care se dovedește a fi și acum tributară practicilor anacronice de monopolizare a cercetării care au funcționat mai bine de un deceniu în cadrul colectivului — botezat de „științe spațiale" din fostul icefiz.

Dr. HARALD ALEXANDRESCU

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul paisprezece

— Dă-mi voie să mă adresez minunatei dumitale mașini. Atîta îți cer în numele Malgamăr-ului !

— Hm ! mormăi Umans, îmbunat. Fie ! Deși va mai dura pînă să-mi recîștigați pe deplin încrederea. Computerul se cheamă Dog. Recomandă-te politicos și întreabă-l dacă vrea să servească țelurilor lui Malganar... Hai, ce naiba te uiți la mine ca la o momîie ?

Colonelul se aplecă peste cutie în starea agonică a omului în care viața mai palpită între speranță și neîncredere totală.

— Dog, sînt colonelul Tibald Mart Olivarez, comandantul astronavei **Muss**. Vrei să servești scopurilor lui Malgamar ?

Cîteva secunde nu se auziră decît niște trosnete, hîrîieli și paraziți. Apoi un glas profund, ca murmurul genunilor spațiale, îndepărtat și răscolitor răsună aproape, în timp ce pe ecran fulgerele violete piriiau într-una.

— Vom fi prieteni, Tibald ! Sînt gata să vă slujesc.

— Mulțumesc, Dog !

Mai, mai să scape cutia din mînă. Îl privi pe Umans ca pe o taină a tainelor eterne. Cerșetorul îl urmărea posomorît.

— Ei, te-ai convins ? Parcă strîmbai din nas...

— Dă-mi voie să te string în brațe !

— Lasă, nu e momentul. Dacă-l găsești pe taică-tu, să-i aduci aminte că Umans și-a plătit toate datoriile !... Cheamă-ți oamenii !

9.

„Muss" aterizează pe cosmodrom într-o noapte tîrzie. În razele farurilor de control, cîțiva membri din Consiliu, în frunte cu președintele Foll Prie, le ieșiră în întîmpinare. Cei doi astronauți prezentară cel mai scurt raport din întreaga lor carieră :

— Domnule Foll Prie, misiunea a fost îndeplinită !

După care Tibald întinse strălucitului personaj, cu ritualul de rigoare, celebra, păcătoasa cutie din lemn afanisit.

— Ce-i asta ? întrebă Foll Prie, tulburat peste măsură.

— Darul unui cerșetor, comoara care ne va îmbogăți pe toți ! Salvarea, domnule președinte ! Varianta Dog...

Sînt momente cînd tăcerea se transformă într-o solemnă stupoare. Cei de față rămaseră cu ochii fixați pe jalnicul obiect aflat în mîinile iubitului lor conducător.

— Precizări ! ordonă subit, încruntîndu-se.

— Vă stăm la dispoziție !

Au fost conduși în mașina lui Foll Prie care demară în viteză spre capitala ținutului Mora. Acolo trebuia să aibă loc modesta festivitate a reîntoarcerii lor pe Malgamar.

Sala era vraiște. Cîteva felinare aprinse spînzurau direct din plafon. Pe masa lungă patru sticluțe pline cu băuturi alcoolice.

— Luați loc ! ordonă mareșalul, neștiind unde să așeze cutiuța din brațe, dar hotărîndu-se brusc s-o trîntească pe masă.

Căzu obosit în scaunul de lemn. Acesta scîrțîi jalnic. Alte scîrțîieli îi răspunseră pe diferite voci. Nici o șoaptă.

— Dă-i drumul, Tibald ! mîrîi Foll Prie neliniștit.

Tînărul colonel reuși să fie concis. După șase minute bătrînul Prie înșfăcă minicentrala și părăsi adunarea în fugă. L-au prins din urmă tocmai în marginea cătunului învăluit în beznă, printre bolovani și stînci ascuțite. Răsufla greu, privind în sus.

— Tibald, cum procedez ?

— Răsuciți rotița din mijloc !

Pe cer, într-un perimetru geometric foarte modest, scăpărară instantaneu o serie întreagă de fulgere violete.

— Există vreun cod ? Cum intru în legătură cu el ?

— Prezentați-vă ! Întrebați-l ce doriți.

Încă nu se luminase de ziuă. Pe aproape răsună grav un sunet de corn, anunțînd schimbarea gărzilor.

— Prietene Dog ! În acest moment istoric emoția ne copleșește. Inimile noastre s-au oprit !...

ROMULUS BĂRBULESCU

(Va urma)

medicina la zi

ELthes COntra HEPatitei (ELCOHEP): victorie!

„ELCOHEP" : produs natural fitoterapeutic realizat de dr. Ludovic Ladislau Elthes și dr. Aristina Elthes (Spitalul Județean Oradea). Medicamentul este destinat tratamentului maladiilor cronice hepatice și biliare cele mai frecvent intilnite, avind la bază un extract natural obținut dintr-o serie de plante aparținind florei spontane (identificate de autori la începutul anilor '80). În trimestrul III 1989 a fost acordat avizul de fabricație.

Stăm de vorbă cu dr. Ladislau Elthes, în trecere prin București :

— „ELCOHEP" : un medicament de care s-a vorbit, se vorbește și sintem convinși că se va vorbi în termeni elogioși. De ce ?

— În ciuda marelui număr de medicamente destinate bolilor hepatice și biliare existente pe plan mondial, medicina nu dispune de tratamente realmente eficace. Statisticile vorbesc de sute de milioane de bolnavi de ficat și se știe că unul din patru oameni suferă de o astfel de afecțiune. Răspindirea medicamentului nostru se impune de urgență, atit la noi cit și peste hotare. Pe lîngă beneficiile aduse sănătății, produsul va putea asigura, prin lansarea lui în străinătate, beneficii economice nebănuite, **fiind efectiv fără rival.** Preparatele cunoscute, devenite tradiționale (corticoizi, Imuranul, Cochicina, Hidroxiclorochina etc.) pot aduce temporar unele ameliorări în bolile hepatice grave, fără să prelungească semnificativ viața bolnavilor ; ele au, pe de altă parte, și o serie de efecte secundare extrem de nedorite : ulcer duodenal, diabet, tulburări hormonale, hipertensiune arterială etc.

„ELCOHEP" nu are nici un efect secundar, este compatibil cu orice tratament asociat pentru eventualele boli concomitente cu boala de ficat. Avind aceste calități — dar în primul rînd gradul de eficacitate și procentajul mare de vindecări și ameliorări : peste 90 la sută în dischinezii biliare și colecistite cronice, peste 60 la sută în hepatitele cronice și 40 la sută în cirozele hepatice. După o răspindire masivă a „ELCOHEPULUI" în lume, acesta nu ar avea concurent, iar procentele de mai sus s-ar putea dovedi că pot fi depășite.

— Studiile sînt încheiate ?

— Nu. Pentru a realiza un produs care să corespundă și unor exigențe (adesea deosebite) prevăzute în legislația sanitară a unor țări dezvoltate — inevitabile pentru lansarea oricărui medicament pe piețele acestora —, mai este nevoie de unele cercetări fundamentale ; acestea necesită neapărat unele instalații mai complexe de care noi nu dispunem în țară. Este necesară o investiție de circa 20 mii dolari, costul aparaturii, investiție ce va fi amortizată foarte rapid după obținerea produsului, aducînd apoi sume deosebit de importante ca profit. Fără această bază tehnică nu putem avea niciodată șansa reușitei medicamentului peste hotare.

— În cîte țări a fost brevetat pînă acum „ELCOHEP" ?

— Este vorba de S.U.A., Japonia, R.F.G., pretențioasa Elveție, Franța, Austria și U.R.S.S. Pînă la ora actuală, **numai două medicamente românești au obținut brevete în toate aceste țări, și anume „Rodemilul"** (foarte eficace pentru combaterea herpesului și zonei zoster) **și medicamentul nostru.**

— Cine a fost primul pacient tratat cu „ELCOHEP" ?

— Chiar mama mea. A suferit de o dischinezie biliară, cu frecvente crize dureroase, vărsături, balonări și gust amar. În circa opt zile au dispărut complet simptomele, cu revenirea toleranței la mîncare. Înainte de a o trata noi, a încercat și ea medicamentele existente, dar fără rezultat.

— Și apoi ?

— În urma unui articol apărut în „Flacăra" despre munca noastră, a început să ne caute un număr tot mai mare de bolnavi, într-un flux permanent, din toată țara — flux care continuă și în prezent, pe baza încrederii în tratament și a rezultatelor obținute. Am fost sprijiniți de Institutul pentru Controlul de Stat al Medicamentului (avînd de partea cauzei pe excepționalul specialist și expert în probleme de plante, dr. Octavian Contz), de un alt mare specialist în fitochimie, profesorul Gabriel Ratz, decanul Facultății de Farmacie din Tîrgu-Mureș, de specialiști de la I.M.F. Cluj. Ne-a ajutat și o colegă, cu care lucrăm împreună la Băile Felix, dr. Floare Voiț — începînd de la colectarea plantelor, pînă la prepararea medicamentului și la asistența propriu-zisă a pacienților. Clinic avem 90—100 bolnavi, veniți din toată țara.

— Ați spus „de partea cauzei noastre". Aveți și adversari ?

— Inevitabil pentru regimul ceaușist — și sper că numai pentru acesta —, a trebuit să facem față la unele acțiuni potrivnice, la încercări de defăimare, reclamații la miliție și securitate, procuratură etc. Se încearcă, chiar și după revoluția din decembrie 1989 să fim eliminați din secția în care activăm. **Noi, eu și soția mea, nu dorim decît să fim lăsați în pace să lucrăm, să ne desăvîrșim cercetările noastre puse în slujba sănătății publice** (pe multiple planuri, după cum vom arăta într-un articol viitor — n.r.). Bolnavii ne caută și ne apreciază realizările, cum li s-ar putea explica că există piedici pentru tratarea lor ? Aș propune, pe de altă parte, trimiterea la specializare a studenților și medicilor în țări ca Iran, China, India, Japonia, Coreea, Nepal etc., știindu-se că în unele din acestea peste 80—90 la sută dintre boli se tratează exclusiv cu plante și alte metode naturiste. Nu se mai poate amîna, de asemenea, înființarea unor centre și servicii de fitoterapie și alte metode naturiste în țară — la ora actuală neexistînd nici unul !

— Este clar, domnule doctor Elthes, că vă luptați și cu boala, dar și cu o mentalitate gravă, o secheală a ceaușismului. Vă urăm să aveți cîștig de cauză în ambele direcții, mai ales astăzi cînd respirăm aerul libertății și al promovării autenticelor valori naționale. Mi-ați vorbit și de alte preocupări ale dv. și ale soției, la fel de importante ; de aceea consider că în acest spațiu restrîns nu le putem aborda așa cum ar merita. Permiteți-mi să vă propun o nouă discuție după participarea dv. la Congresul European de Farmacologie din Belgia (cu medicamentul antialergic „Ifodigrel — A") și la cel de-al 12-lea Congres European de Cardiologie de la Stockholm (cu o invenție pentru tratarea cardiopatiei ischemice dureroase și hipertensiunii arteriale), unde ați fost invitat pînă în prezent. Cît despre activitatea dv. curentă la Spitalul Județean Oradea sperăm să auzim numai vești bune.

PAUL IOAN

Ce eficacitate are vaccinul contra SIDA

Ce se întîmplă cu experimentele legate de vaccinul uman contra SIDA ?

În mod excepțional, încercările se fac direct pe om, deși efectele sînt total imprevizibile. Singura scuză ar fi gravitatea unei epidemii, precum și problemele ivite în cazul experimentelor pe animale. La om, încercările sînt de durată, derularea necesitînd trei faze. Prima fază verifică absența toxicității vaccinului injectat unui număr restrîns de persoane care participă voluntar la experiment. Odată demonstrată absența toxicității vaccinului, se trece la cea de-a doua fază, cînd se urmărește modul de administrare a vaccinului (doze, număr de inoculări și rapeluri) pentru a se realiza o imunizare eficientă, lipsită de efecte secundare. Se trece apoi la cea de-a treia fază, care vizează, efectiv, eficacitatea vaccinului.

Pentru această a treia fază, rezultatele pot fi obținute mai repede dacă experimentele sînt efectuate pe voluntari al căror mod de viață comportă un risc crescut de contaminare cu virusul HIV. Jumătate din acești subiecți primesc un fals vaccin. Cealaltă jumătate un vaccin real. După un anumit timp, eficacitatea vaccinului este evaluată comparînd numărul de cazuri de SIDA apărute în rîndul celor două loturi de subiecți (vaccinați și nevaccinați). Un asemenea experiment necesită însă un mare număr de pacienți și o statistică riguroasă. Mai sînt și alte aspecte care complică experimentul. În primul rînd, trebuie evitată testarea pe un subiect deja infectat. În asemenea cazuri, vaccinul este mai puțin eficace decît la subiecții sănătoși. În al doilea rînd, trebuie avut în vedere că vaccinul induce o seropozitivitate greu de deosebit de cea provocată chiar de infecția cu virus. Cea de-a treia problemă este legată de sfatul ce trebuie dat subiecților ce se oferă voluntar pentru experiment. Etic, din punct de vedere medical, este să li se spună să evite orice comportament cu risc de contractare a bolii SIDA ; dar, dacă subiecții urmează acest sfat, întîrzie sau chiar compromit posibilitatea obținerii de rezultate favorabile în privința vaccinului.

O echipă de specialiști condusă de prof. Zagury din Franța efectuează experimente de peste trei ani. Singurele rezultate obținute sînt cele ce vizează nontoxicitatea vaccinului și capacitatea lui de a induce un răspuns imunitar. Dar nu se știe încă nimic sigur în legătură cu capacitatea sa de a proteja organismul uman de efectul virusului. Prof. Zagury a anunțat la Congresul internațional de la Montreal asupra SIDA că, pentru a comunica date exacte privind eficacitatea vaccinului, trebuie inoculat unui număr mare de voluntari, fapt care, deocamdată, nu este posibil pentru că însăși realizarea vaccinului pune încă destule probleme, fiind un proces deosebit de complex.

Vaccinul constă în prelevarea dintr-o priză de sînge a globulelor albe, de la un subiect ce urmează să fie vaccinat, realizarea unei culturi cu aceste celule (proces îndelung și delicat) și infectarea acestor globule cu un virus dintr-un vaccin căruia i-a fost grefat virusul HIV. Apoi, globulele albe infectate cu virusul din vaccinul manipulat genetic sînt tratate cu formol și injectate persoanei ce trebuie vaccinată. Un asemenea procedeu nu e ușor de aplicat la un număr mare de subiecți voluntari.

Iată de ce speranțele privind realizarea unui vaccin anti-SIDA se leagă tot de vaccinarea experimentală a maimuțelor.

A. P.

Protejarea ochilor de lumina excesivă

Expunerea timp îndelungat la o lumină prea puternică, pe malul mării, vara, sau la schi, iarna, este extrem de periculoasă pentru cei mai rezistenți ochi.

Chiar dacă fața e protejată de o pălărie iar ochii sînt ținuți închiși, consecințele nu sînt mai puțin grave, deoarece pielea extrem de fină a pleoapelor lasă razele solare să atingă corneea și cîteodată influențează transparența cristalinului, declanșează nu numai o conjunctivită dureroasă, dar și dureri atroce de cap și febră.

Un medicament special pentru ochi (colir) face în general să dispară aceste simptome, dar ochii rămîn sensibili la lumină timp îndelungat. În toate cazurile, trebuie consultat medicul. Medicamentele sînt foarte variate și trebuie utilizate cu prudență. Numai medicul poate prescrie pe cel mai indicat.

Protejarea ochilor de agresiunea razelor solare constituie o precauție elementară și indispensabilă, atît pentru ochii de culoare deschisă, cît și pentru cei de culoare închisă (contrar credinței generale).

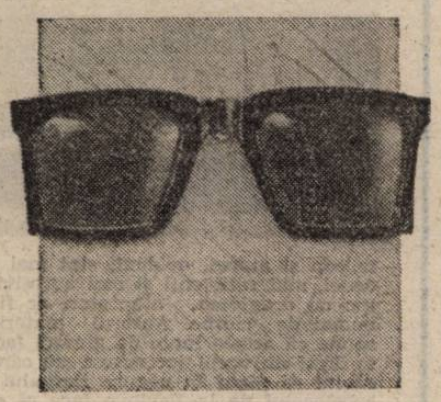

Ochelarii de soare nu trebuie luați la întîmplare, ci numai dacă ei filtrează într-adevăr razele de lumină. Stielele gri deschis, bleu sau roz nu au nici un fel de calitate de protecție. Cele mai bune lentile de soare sînt gri-verzi sau grimaro. Ultima generație de lentile de soare sînt de intensitate variabilă, în sensul că sticla se închide la culoare cînd intensitatea luminoasă crește.

Copiii trebuie învățați că e periculos să se uite la soare sau să privească reflexul lui asupra unei suprafețe strălucitoare, chiar purtînd ochelari de soare.

În cazul cînd răul s-a produs, persoana care s-a expus prea mult timp la lumină puternică trebuie să rămînă cîtva timp într-o cameră în care s-a făcut întuneric, ținînd o compresă umedă pe ochi, folosind colirul indicat de medic. Totul va reintra în normal.

Dr. AUREL ROSIN

medicul ne sfătuiește

Dedicăm rubrica noastră de astăzi problemelor de dermatologie, care constituie subiectul celor mai numeroase scrisori ce solicită sfaturi medicale. Colaboratorul nostru, **dr. DUMITRU MUREȘAN, medic primar la Spitalul Clinic de Dermatologie „Berceni"** va formula răspunsurile solicitate.

● **Lupu Dumitru din Rm. Vîlcea și Mariana Baciu din Bistrița Năsăud.** Transpirația obișnuită în condiții de temperatură crescută a mediului ambiant și de efort fizic este fiziologică, adică normală. Transpirația exagerată (hiperhidroza) prin care se înțelege o secreție abundentă de sudoare poate avea caracter permanent sau intermitent. Ea presupune cauze multiple. Uneori este condiționată de stări patologice cunoscute (diabet, hipertiroidism) sau stări fiziologice (menopauză). Funcția glandelor sudoripare endocrine prin care se realizează transpirația este reglată de sistemul nervos vegetativ simpatic și de centrul termoregulator din hipotalamus. Agenții fizici și chimici care pot excita aceste zone influențează secreția sudoripară. Hiperhidroza poate fi influențată și de factori emoționali. Există diferențe de la individ la individ privind secreția sudoripară. Tratamentul transpirației exagerate este dificil. El trebuie precedat de o cercetare atentă a cauzelor. Cînd nu se pot găsi cauze precise, tratamentul se bazează pe substanțe medicamentoase care reduc secreția sudoripară. Ele au efecte trecătoare și pot fi însoțite de efecte secundare neplăcute : uscăciunea gurii, tulburări vizuale. Din acest motiv medicamentele se vor administra numai la recomandarea medicului și sub controlul acestuia. În cazul hiperhidrozelor emotive se pot administra sedative de tipul Diazepamului. Hiperhidrozele localizate la mîini, picioare și axile beneficiază și de tratamente locale. O parte din substanțele folosite în tratamentul local se regăsesc și în produse cosmetice antitranspirante. Ameliorarea transpirației din aceste zone, ca urmare a tratamentului local, poate fi însă urmată de o hiperhidroză compensatoare în alte zone ale corpului. În ultimii ani s-au obținut rezultate bune în tratamentul hiperhidrozei palmaplantare prin iontoforeză cu apă. Înainte de a se apela în un tratament trebuie consultat un medic dermatolog.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

întîmplări adevărate

Muzică de cameră pentru... păpuși

Datorită lui Michel și Danielle Razet (Franța), violoncelele, chitarele, contrabașii ,viorile... au căpătat dimensiuni care nu depășesc 19, maximum 23 de centimetri lungime. O adevărată încintare pentru orchestrele de liliputani, dar, de fapt, pentru iubitorii de artă în miniatură. Avînd cutia din pin lăcuit, corzile din oțel și arcușul din păr de cal, vioara liliputană, ca orice miniatură, nu are de ce să invidieze pe frații săi mari de concert. Desigur, micile jucării nu permit

interpretarea lui Mozart sau Vivaldi, dar „ele sună bine, se pot cînta cîteva note", precizează Danielle. Cum a apărut ideea instrumentelor miniaturizate ? Michel și Danielle lucrau la o fabrică de jucării. La un moment dat, au cunoscut un creator olandez specializat în miniaturi, care le-a condus imaginația către instrumentele miniaturizate. Minunatele jucării au fost așadar realizate, iar prețul lor nu este nici pe departe.. gargantuesc.

După zece ani...

Într-o mică localitate Castelginest, de lîngă Toulouse (Franța), locuiește o tînără de 34 de ani, Claudine Elasri, oarbă de peste zece ani, ca urmare a unei căzături nefericite. În timp ce se afla în bucătărie a alunecat și s-a lovit puternic de podea. Ca urmare a traumatismului a orbit. Chiar și viața i-a fost un timp în pericol. Toate operațiile suportate ulterior nu i-au redat vederea. Ultima speranță rămăsese în a se efectua o nouă intervenție la Boston (S.U.A.), la un renumit oftalmolog, dar familia nu dispunea de cei 800 000 de franci necesari acestei ultime speranțe. În ziua în care s-au hotărît să plece, concetățenii Claudinei Elasri, tot orașul Toulouse s-a mobilizat. Vecini și cetățeni anonimi au reușit să colecteze în cîteva zile suma de 250 000 de franci. Dar banii erau insuficienți. Mișcarea pentru salvarea femeii s-a extins apoi în toată Franța. Ziarele au publicat un apel către cititori, iar aceștia nu au rămas insensibili. Pe adresa tinerei invalide au început să sosească sume mai mari sau mai mici de bani, pînă cînd cei 800 000 de franci au fost adunați.

Operația efectuată la Boston a reușit. După mai bine de zece ani Claudine Elasri a regăsit bucuria luminii, a culorilor, și a putut să-și vadă fetița, pe Severina, pe care a născut-o în timpul cît era nevăzătoare. *(Aurel Dianu)*

Maimuțele la treabă

Ouk este un muncitor model. Se cațără în cocotieri și culege în fiecare zi peste cinci sute de nuci. Stăpînul lui e deosebit de mulțumit de el ; cu ajutorul lui Ouk — o maimuță macac —, acesta economisește între două și trei sute „bahts" (monedă locală) pe zi. Dar Ouk nu este singura maimuță pusă la treabă. La Samui, mică insulă tailandeză cu peste trei milioane de cocotieri, mii de maimuțe formează mîna de lucru indispensabilă culegerii nucilor. În fiecare lună trei mii de tone de nuci sînt expediate către Bangkok. Înainte de a se cățăra în cocotier, de a desprinde nucile și de a le

lăsa să cadă, maimuțele trebuie să învețe aceste lucruri, să exerseze timp de două luni. Este specialitatea lui Khum Saekoa. În fiecare an, acest maestru cu înalt renume în insulă, dresează 12 maimuțe, în vîrstă de trei ani. În cîteva zile, le învață să recunoască culoarea brună a nucii coapte. Apoi, maimuțele sînt învățate să răsucească nuca în jurul pedunculului, pînă se desprinde din copac. În final, exercițiile se complică : maimuțele sînt puse să sară pe un trunchi unde sînt fixate una, apoi două, trei, patru cinci... nuci. „Elevul" trebuie să le culeagă pe toate. Și astfel e gata pentru ultimele exerciții : ținut legat cu un cordon de către profesor care îl dirijează prin ordine scurte (continuă !, mai sus ! acolo !), acesta învață meseria pentru care e pregătit într-un adevărat cocotier. Și cum bananele cresc de asemenea în Tailanda, proprietarii pot să-și recompenseze cu generozitate lucrătorii !

Profesoară cu o singură elevă

La San Fruttuoso di Camogli, școala se află într-un dormitor. Fosta școală a fost transformată într-un magazin, iar o cameră-dormitor a familiei Oneto s-a transformat în... școală. În această localitate, cam izolată, care găzduiește doar familii de pescari, se poate ajunge doar pe mare, cu ajutorul unor bărci sau vase. De ce s-a ajuns la soluția cu o școală mutată într-un dormitor ? Pentru simplul motiv că în toată localitatea nu există decît o singură fetiță, a familiei Oneto, care este de vîrsta școlară. Și nu numai atît. Profesoara micuței Roberta, Simionetta Briasco, sosește în fiecare zi venind cu un mijloc de transport maritim din Camogli (de fapt locuiește la Recco), după o jumătate de oră de mini-croazieră. După ce predă obișnuitele lecții, Simionetta Briasco părăsește localitatea, pentru a reveni în zilele următoare, indiferent de felul cum se prezintă situația atmosferică...

Lupte de... gînsaci

Dacă în Asia sau în America sînt foarte răspîndite luptele între cocoși, de ce nu s-ar putea și lupte între gîscani, cam așa gîndesc locuitorii orașului Pavlovo pe Oka. E adevărat că amatorii unui asemenea spectacol se pregătesc un an întreg pentru acest eveniment care are loc în mod tradițional pe gheața lacului din apropierea orășelului amintit, unde sosesc, de fiecare dată și spectatori din satele învecinate și chiar de la Gorki. Gînsacii de „categorie grea" (3—6 ani) se recunosc de la depărtare : au un aer majestuos, sînt importanți, sînt calmi. Parcă încearcă să spună că pentru ei nu este nici o problemă. Doar gînsacii mai tineri sînt mereu agitați, dar și plini de elan. Ca să prindă chef de luptă fiecare luptător este adus împreună cu „drăguța" sa și astfel, mai încurajați de prietene, mai încurajați de antrenori, gînsacii se aruncă în viltoare, folosind o gamă largă de mijloace de atac. Cele mai spectaculoase lupte sînt cele din februarie. Cauza ? Atunci sînt masculii înamorați pînă pes-

te cap și atunci, evident, sînt mai sigurі de ei, mai rezistenți și mai agresivi. Noroc cu dragostea, altminteri ar fi buni numai de ciorbe. Autorul materialului spune că aceste lupte de gînsaci fac parte dintr-un vechi joc rusesc ale cărui rădăcini se pierd în negura timpului și că spectacolul de la Pavlovo face să renască o veche tradiție, adăugînd că „luptătorii" se recrutează din rasele indigene de Tula, Arzamas și Holmogori, apreciate de cunoscători ca fiind păsări sportive.

ZODIA PEȘTILOR
19.02 — 20.03

Să recunoaștem că, la propriu vorbind, este foarte greu să ții un pește în mînă, că momeala undiței este ocolită fie din întîmplare, fie dintr-un instinct care duce la exasperare pe pescar. La modul figurativ, sub semnul acestei zodii, lucrurile par a se petrece aidoma. Cuvîntul cel mai potrivit de cei ce studiază astrele vis-à-vis de destinul uman este **imprevizibilul** unui Pește. Pentru ei fatalitatea este un factor negativ, care le determină comportări inerțiale. De aici existența și a unor indivizi meschini, îngîmfați, care își sporesc în acest fel vulnerabilitatea, le paralizează inițiativa în direcții pozitive.

În general, Peștii au o memorie foarte bună, ceea ce le determină capacități lingvistice optime, putere de creație uneori debordantă. Dacă un Pește este defavorizat de societate și nu poate urma propria cale de creator (în orice domeniu), va deveni un mediocru în activități mai puțin importante, dar cărora li se va dărui cu abnegație — în caz că nu-și descoperă la timp vocația. Nu au mulți prieteni — și nu suferă din cauza aceasta —, dar prieteniile lor rare sînt granitice. Cel mai bun amic al unui Pește este el însuși.

Peștele este un bun teoretician, dar un novice tehnician, practician. N-au aplicație spre a conduce și dirija mecanisme și nici către un sport anume. Acțiunii propriu-zise îi preferă meditația, contemplația. Nu vom găsi printre Pești mari campioni, în cel mai bun caz la șah sau bridge, sau alte sporturi de confort fizic.

Există Pești bogați și foarte bogați, dar bunăstarea o caută numai pentru înlesnirile ei de liber arbitru al spiritului, una din aspirațiile lor cele mai stringente.

Rubrică întocmită de PAUL IOAN

magazin vă răspunde

● **Mangeac Liliana, din București, strada C.A. Rosetti nr. 44, ap. 7, sector 2, tel. 15 43 98,** solicită sprijin organelor de specialitate sau persoanelor particulare care o pot ajuta să-și procure un medicament **BRONHOVAXOM,** necesar copilului ei, în vîrstă de 2 ani și 7 luni. Mai menționează că acest medicament de producție occidentală se fabrică, sub licență, și în Ungaria. Cine o ajută ?

● **Ilie Paiu, din Cernavodă,** ne trimite o serie de **„Idei pentru revoluția tehnică".** Astfel, pornind de la faptul că **„masa unui motor de generator de 330 MW este de cîteva tone",** conchide că el poate fi acționat mult mai simplu, cu un simplu **„motor clasic cu aburi, provenit de la o locomotivă, care tracta înainte, cu ușurință, mii de tone, cu o viteză de 120 km/h".** Astfel, **„eliminînd turbina, scade prețul de cost, scăzînd presiunea aburului, scade și temperatura, scade și cantitatea de combustibil..."** O a doua idee **„se referă la posibilitatea teoretică de a construi un generator electric pe principiul celui clasic, capabil să lucreze în regim autointreținut".** Este ceea ce fizicienii numesc — și dv. nu știți — un perpetuum mobile de speța a doua. Cît privește ideeea întîi, dacă totul ar fi să rotești în gol rotorul, ar fi simplu. Mai greu e **„în sarcină",** cînd intensitatea curentului din spire, dependentă de consum, creează cîmpuri magnetice care se opun rotirii. Dacă explicațiile acestea nu vă satisfac, înainte de a apela la specialiști, apelați la manualul de fizică.

● **Panait Remus, din Brăila,** ne propune editarea unei reviste destinată popularizării invențiilor românești și străine. O asemenea publicație există și este editată de O.S.I.M., sub forma unui buletin care se poate obține, contra-cost, la cerere sau pe bază de abonament.

● **Gheorghe Păruș, din București,** citind în numărul 6 al revistei noastre articolul **„Tunurile lui Seneca",** are și domnia sa o explicație asupra acestor misterioase sunete : **„Zgomotele ar putea fi din scoarța terestră numai dacă ar fi auzite cînd cerul este acoperit și sunetele s-ar lovi de nori ; dar cînd cerul e senin, zgomotele nu pot fi decît din exploziile solare care pătrund în atmosfera terestră prin această fereastră a clarității...".** Am putea accepta explicația, ca ipoteză, cu condiția să înțelegem cum parcurg „zgomotele" drumul de la Soare pînă la Pămînt, știut fiind că în spațiul cosmic domnește vidul absolut. Iar sunetele, în vid, iarăși se știe (ori nu ?), nu se propagă.

● **Oana Ciubotariu, din Fălticeni, elevă în clasa a VII-a :** Într-adevăr, emoționant și frumos (în ciuda unor minime stîngăcii explicabile) poemul tău în proză **„Cu V de la Victorie",** dedicat eroilor tineri ai Revoluției. Din lipsa de spațiu, citățm doar un fragment : **„Victoria, atît de necesară, atît de legată de oameni, la fel ca apa, ca aerul, ca Soarele, e-a noastră, e o certitudine, nu e un Vis. În numele sfintei Victorii aprindem lumînări pentru cei morți, în semn de pios omagiu, în fiecare zi de Vineri... În numele Victoriei, lumînările le Veghează somnul de Veci, iar pe fiece mormînt sînt flori pentru cei ce dorm o Veșnică Vacanță a Vieții lor. În numele Victoriei, Vocea noastră Vibrează prin Văzduhul clar și senin ca niciodată. În numele Victoriei, Vorba dulce a românului se transformă în Vers. Visele sînt mai calde, iar Viața înflorește în nemărginire, la porțile Viitorului. În numele Victoriei, Voința noastră aduce din țărîm de basm Viața nouă și soarele Vestitor de Viață. Oameni adevărați ! În numele Victoriei, închinați-vă cu pioșenie, cu smerenia învățăceilor, în fața celor căzuți pentru ca astăzi noi să privim cu încredere în albastrul Viu al cerului și în Verdele pur al pădurilor ! Să stăm înaintea lor cu lumînări și flori în mîini și cu durere în suflet. Glorie eternă Vouă maci însingerați ai Soartei !"**

Dacă talentul tău nu este doar o scînteie țîșnită din emoția curată a acestor zile de înălțătoare glorie, vom avea privilegiul de a fi fost primii care te-au publicat. Mai scrie-ne.

● **Kolea Kureliuk, sat Mărițeia Mică, jud. Suceava :** Am predat **„Cristale-le"** dv. redactorului de specialitate pentru a le programa în vederea publicării. Cît privește suspendarea abonamentelor, sperăm și noi, alături de dv., că este o situație (care nu este specifică doar revistei noastre) temporară. Insistăm și noi pentru reluarea abonamentelor pe termene cerute de cititori — 3, 6 sau 12 luni.

● **Preot Alexandru Stănciulescu-Birda, comuna Birda, jud. Mehedinți :** propunerea privind publicarea unor articole despre sărbătorile hramului în diferite județe **„scoțind în evidență multe argumente privind originile noastre, continuitatea și unitatea românească"** ne interesează. Singura problemă la care vă rugăm să meditați este spațiul, fiind preferate articole scurte (două-trei pagini dactilografiate la două rînduri), eventual cu ilustrații. Așteptăm primul articol cu un interes ce sperăm că nu va fi dezmințit.

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

HUMOR

ITALIA '90

TRATAMENTE EPIGRAMATICE

Cuplu

În ciuda anilor ce curg,
Îi văd ca și-n copilărie :
Profesorul — un demiurg,
Soția sa — demiurgie.

În delegație

La „obiectele pierdute"
Afli vrute și nevrute.
Cel mai mult, însă, găsești
Timp... pierdut în București.

Adjunctul

Golul din cap adjunctul speră
(Și asta nu-i lucru puțin)
Să-l umple cînd, în carieră,
Va avansa director... plin.

Ortopezii

Alunecușul, cum se face, oare,
Că doar pe ei îi pune pe picioare ?

Dr. CORNELIU ZEANĂ

Pe asta o știți?

SONDAJ DE OPINIE

Ajungînd, în, sfîrșit, vestea și în Lumea întîi despre criza energetică mondială, o agenție specializată întreprinde un sondaj de opinie, nu pe grupe sociale de subiecți, ci pe eșantioane statale. Astfel, trei profesioniști în domeniu — un întrebător, un înregistrator și un prelucrător de date — înarmați cu toată aparatura necesară, dar numai cu o singură întrebare, descind undeva, în Africa, mai precis, într-o țară proaspăt ieșită dintr-o lovitură de stat eșuată.

— După opinia dv., ce consecințe ar avea, pe plan global, o întrerupere de energie electrică ? este întrebat un lider local.

— Ce înseamnă „energie electrică" ? vrea să afle, sincer interesat, liderul aborigen.

Din lumea a treia, specialiștii agenției specializate dau fuga în Lumea întîi, mai precis într-o țară electronizată din Asia, unde chestionează un șomer care se întorcea de la un miting desfășurat la Hirosima.

— După opinia dv., ce consecințe ar avea, pe plan global, o întrerupere de energie electrică ? se repetă întrebarea-tip.

— Ce înseamnă „întrerupere" ? face ochi mari — și oblici — șomerul-luptător-pentru-pace.

Sondorii de opinie părăsesc „Țara soarelui răsare", cum se numește acea țară din Lumea întîi și, după un ocol cu avionul pe la Polul Nord, plonjează în Lumea a doua, undeva în Europa, mai precis, în „țara tuturor succeselor", care tocmai se pregătea să se mute în Africa. La aeroportul Otopeni, persoana indicată să-i ia în primire pe cei trei li se adresează cu binecunoscuta ospitalitate a organelor speciale de ordine :

— Ce căutați la noi ?

— După opinia dv., ce consecințe ar avea, pe plan global, o întrerupere de energie electrică ? întreabă întrebătorul cu întrebarea din chestionar.

La care persoana indicată, prelucrînd instantaneu datele primite prin cifru despre scopul, textul și subtextul sondajului, replică învingător :

— După opinia dv., ce înseamnă „opinie" ?

MANOLE AUNEANU

În zbor

Însoțitoarea de bord împarte pasagerilor din avion gume de mestecat, explicînd surizătoare :

— Le folosiți în timpul zborului, dacă vi se înfundă urechile.

După aterizare, o doamnă se apropie de însoțitoare și întreabă :

— Vă rog, domnișoară, cum se scoate guma din urechi ?

Martorul

La o intersecție, se produce un accident rutier. Un echipaj al poliției apare de îndată și începe ancheta.

— Există vreun martor ? întreabă șeful echipajului.

— Da, eu — se prezintă un bătrînel. Ce s-a întîmplat ?

Poșta veselă

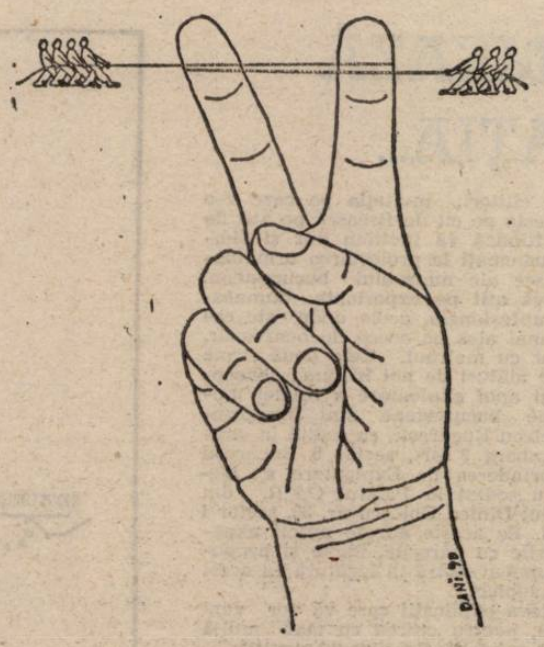

MIHAI DANIELESCU-Ploiești

ÎN 4 RÎNDURI

La piață

Atît de multe-s înșirate pe tarabă
Că nu știi ce să cumperi mai degrabă
Și uite-așa, tot stînd la îndoială
Te-ntorci acasă cu sacoșa goală.

Dr. TIBERIU NESTOR
Breaza

Pompierul înflăcărat

Chiar de e sever din fire
A admis un compromis :
— Să dai foc la o iubire
Nu e interzis !

IOAN POTÎNG
Suceava

TRAIAN FURNEA

În căutarea adevărului pierdut

— scenetă improvizată —

OSCAR WILDE: Nu credeți că adevărul este rareori simplu și niciodată pur ?

OLIVER GOLDSMITH : Nu-mi pune întrebări și nu-ți voi spune gogoși.

J. W. GOETHE : E totuna dacă rostești adevărul sau minciuna. Ambele sînt contrazise.

LOUIS ARAGON : Nu țin prea mult la minciună, ca să vorbesc despre adevăr...

AL. VLAHUȚĂ : Adevărul așteaptă. Numai minciuna este grăbită.

SAMUEL BUTLER : Orice prost poate să spună adevărul, dar e nevoie de un om cu cap care să știe să mintă bine.

MIGUEL DE UNAMUNO : Adevăr este ceea ce ne face să trăim, nu ceea ce ne face să gîndim.

ROMAIN ROLLAND : Se prea poate ca adevărul să fie unic și imuabil, dar trebuie să recunoașteți că ideea pe care o avem despre acest adevăr se schimbă necontenit.

JULES RENARD : De fapt, numai erorile dau preț adevărului. De aceea, sînt pasionat de adevăr și de minciunile pe care le autorizează.

Redactorul rubricii MANOLE AUNEANU

mozaic

SE ALEG PREȘEDINȚII

● Prin toate federațiile se aleg președinți după formule mai mult sau mai puțin democratice, lucrul în sine e bun, dar mișcarea sportivă, în afară de declarațiile de rigoare, nu cîștigă deocamdată nimic. Și asta pentru că dincolo de deziderate mai e nevoie și de acțiuni practice. Și cum de obicei practica este cea care ne omoară...

● O zicală englezească mai veche spune că „rugby-ul este un joc de huligani practicat de gentlemeni", dar, bineînțeles, ea nu trebuie înțeleasă ad literam nici într-un sens nici în celălalt. Oricum, frumoasă și lăudabilă inițiativa televiziunii române de a ne prezenta duminica cîte o partidă din Turneul celor cinci națiuni, în felul acesta atrăgîndu-se atenția asupra frumuseții unui joc care la noi este înecat în anonimat. La noi rege e fotbalul, sau, mă rog, a fost, și știți și dumneavoastră ce chior și strîmb a fost el.

● Foștii suporteri înfocați ai fotbalului au devenit atît de prinși de evenimentele politice, eventual de cele din Piața Victoriei, încît o știre care altădată făcea loc unor dispute înflăcărate care se întindeau pe mai multe zile, a ajuns undeva pe la marginea interesului public. Despre ce e vorba ? Simplu : despre listele de transferuri de fotbaliști. Sincer să fiu, nici pe mine nu mă mai interesează pentru că știu că va fi mai bine.

● Cel mai scurt roman social, la ora actuală, este acesta : „A fost odată un gentleman. Acum uitați-vă cît de mulți sînt". Și o să-mi spuneți că nu are nici o legătură cu sportul. Poate că așa și este.

● Ceea ce urmează însă are. Aflăm că Alain Prost, de trei ori campion mondial la automobilism Formula I (ultima oară anul trecut) a intrat în posesia Marelui Premiu oferit de Asociația Internațională a Sporturilor. Însă, și aici e bomba, Formula I va începe anul acesta cu Ayrton Senna sau fără el ? Agenția Reuter anunța că pilotul brazilian, coleg de echipă anul trecut cu Alain Prost, va fi exclus din competiție dacă nu va reveni public la acuzațiile de „manipulare" care implicau Federația Internațională de Sport Automobilistic (F.I.S.A.). Și noi care credeam că manipulată e doar mass-media. Pe scurt. Senna a fost descalificat la Grand Prix-ul Japoniei pentru „conducere periculoasă" în timpul căreia l-a acroșat pe Alain Prost. A fost penalizat pentru asta cu, atenție, 6 luni de suspendare și 100 000 dolari amendă. Consiliul mondial a decis, mai departe că „nemodificînd cu nimic declarațiile sale inflamatorii" Senna a violat articolul 58 din Codul F.I.S.A. care stipulează că „orice pilot se angajează să respecte toate regulamentele sportive și deciziile autorităților sportive sub pedeapsa de a pierde beneficiul licenței de conducere". Rele și regulamentele astea pentru profesioniști ! Săptămîna viitoare, răspunsul lui Senna.

GEORGE CUȘNARENCU

MEDICALĂ

ORIZONTAL: 1) Boli de inimă 2) Grafic de lucru — Povestit cu amănunte 3) Poate deveni sănătoasă 4) Pronume — Sculă de țesut — Interjecție 5) Sînt în stare — Verbul perfuziei 6) Numeral — Care singerează 7) Inactivitate — Ulei neconsumat complet — Nu-i bună 8) Ministerul Sănătății (sigla) — Ministerul Apărării Naționale (sigla) — Fir 9) Intoxicat — Dornic 10) Etaj neterminat — Din loc în loc (fem.) 11) Teatru — Gen decorativ în arhitectură 12) Are dureri la încheieturi — Multe zile.

VERTICAL : 1) Bolnav de plămîni și de inimă 2) Posedă — Cinstit — Interogație 3) Gripat — Retur, dar nu pînă la capăt 4) Cale — Aglomerare de sînge sub piele 5) Cîrjă de pus la gură — Zgîrcită 6) Ceasuri — Rezistenți la boală — Ion Tudor 7) Alertă — Cel mai dorit număr după căsătorie 8) Lingă (pop.) 9) Așezare vremelnică — Os la laba piciorului 10) Pronume — Înrăutățită 11) Gen de încuietoare — Cămașă — Articol nehotărît 12) Cu pulsul crescut (pl.).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	A	R	D	I	O	P	A	T	I	I	
2	O	R	A	R		R	E	L	A	T	A	T
3	R	E	C	U	P	E	R	A	B	I	L	A
4	D		I	M	I		I	T	A		A	N
5	P	O	T		P	I	C	U	R	A		I
6	U	N		H	E	M	O	R	A	G	I	C
7	L	E	N	E		U	L	E		R	E	A
8	M	S		M	A	N		A	T	A		R
9	O	T	R	A	V	I	T		A	V	I	D
10	N		E	T	A		R	A	R	A		A
11	A	C	T	O	R	I	E		S	T	I	L
12	R	E	U	M	A	T	I	C		A	N	I

IOAN MUNTEANU
Sibiu

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

ANATOMIE

ORIZONTAL : Anastomozare — Parietal — Ger — Aritenoid — Si — Ripă — A — Drept — Ani — ARN — Emir — Talus — Uns — Ro — E — Er — Pf — Atac — N — Deranjați — Maxilare — Cot — Is — N — G — Către — Navicular — I — Al — Siloz — Sex.

În exclusivitate pentru revista „Magazin"

URMEAZĂ STAȚIA...

Stimați cititori, invitația pe care v-o adresăm este pe cît de firească pe atît de șocantă, fiindcă vă invităm pur și simplu să participați la proiectarea următoarelor trasee ale metroului bucureștean. Bazîndu-vă atît pe experiența dumneavoastră profesională, acolo unde este cazul, dar mai ales pe aceea de beneficiar, de călător cu metroul. Cele două firme interesate alături de noi în buna concepție și mai apoi exploatare a rețelei metropolitane bucureștene sînt Întreprinderea Metrou București, cu sediul în strada Guttenberg 3 Bis, sector 5 București și Întreprinderea de Exploatare a Metroului cu sediul în Palatul C.F.R. din Bulevardul Dinicu Golescu nr. 38, sector 1 București. Pe aceste adrese puteți expedia plicurile cu părerile, ideile și propunerile dumneavoastră în legătură cu acest fierbinte subiect.

Iată cîteva explicații care vă vor veni în sprijin, pentru citirea cu mai multă exactitate a hărții din această pagină.

Traseele aprobate deja sînt în lucru în aceste zile, termenele finale fiind legate de anul 1992. În plus față de ceea ce s-a publicat pînă acum în presă s-au adus cîteva corecturi. Astfel, pe tronsonul Leontin Sălăjan — Linia de centură a fost introdusă o stație absolut necesară — cea de la „1 Decembrie 1918". Evident, specialiștii așteaptă din partea dumneavoastră și propuneri de botez a celor două stații, ambele din motive foarte diferite, fiind urîte. Al doilea tronson început este și mai bine dotat cu stații pe care le puteți citi pe hartă. Adăugăm numai că, în plus, linia va avea un capăt la Gara de Nord. Stația Basarab, oprită din construcție de dictatură, va fi finalizată cu un spor de funcționalitate.

Variantele pe care le propun proiectanții sînt, în linii mari, pe următoarele direcții :

1) Drumul Taberei — Eroilor — Universitate — Șoseaua Iancului — Pantelimon — Granitul

2) Șoseaua Alexandriei — Piața Unirii — Traian — Obor — Colentina

3) Gara de Nord — Izvor — Pieptănari — Șoseaua Giurgiului — Gara Progresul

4) Semiinelul de Sud de la Cringași — Lujerului — Alexandriei — Giurgiului — Piața Sudului — Mihai Bravu — „1 Decembrie 1918".

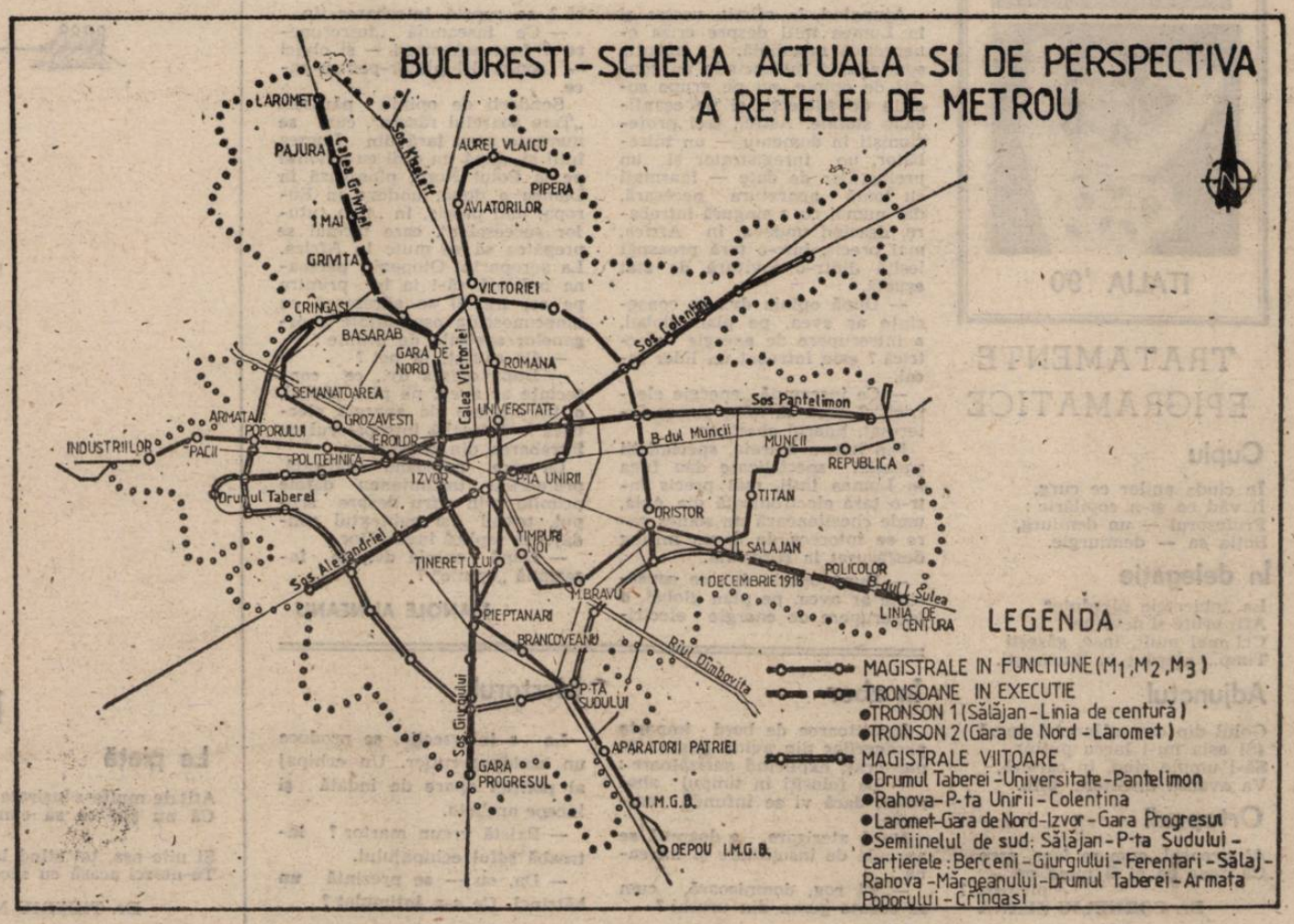

Pentru a vă veni în întîmpinare iată, și noi, ne putem spune părerea. De exemplu, observăm că două repere importante ale orașului au fost lăsate în uitare de proiectanți. Este vorba despre zona Băneasa și Combinatul Poligrafic București spre care debușează și locuitorii cîtorva suburbii bucureștene, ca să nu mai vorbim despre existența în această zonă a Aeroportului Băneasa. Propunem deci un traseu de la Piața Victoriei pe bulevardul „1 Mai" — Mărăști și mai departe la Aeroport.

A doua zonă la care ne referim este aceea a Gării Obor, fiindcă ea trebuie urgent introdusă într-un circuit feroviar serios și nu ca pînă acum.

O ultimă problemă : există toate condițiile pentru ca din 1991 să înceapă construcția traseului mult așteptat din Drumul Taberei, aruncat în lături de dictatură cu cuvintele „boierilor din Drumul Taberei nu le trebuie metrou". Din păcate însă resursele sînt, la această oră, insuficiente. Fără a ne apuca serios de muncă, toate planurile vor rămîne pe hîrtie. Nu este un îndemn de tip arhicunoscut, este realitatea la care trebuie să medităm înainte ca ea să ne copleșească.

PETRE DOMȘA

Sîntem vizitați de extratereștri ?

Strămoșii noștri, trăind acum cîteva zeci de milioane de ani, în păduri, și-au dezvoltat simțul echilibrului, capacitatea de apucare, vederea în culori necesară reperării fructelor coapte etc. Trecerea în savană a dus la mersul biped și la eliberarea mîinilor care puteau fi folosite la mînuirea și apoi la fabricarea uneltelor. Exemplele pot continua. Este interesant că la nivelul creierului toate noile achiziții se adăugau peste cele vechi fără să le înlocuiască. Cel mult uneori o anumită zonă căpăta și alte funcții decît cele inițiale — de pildă ariile din scoarța cerebrală destinate mirosului au preluat la om o diversitate de roluri, devenind între altele sediul unui evantai de sentimente, toate necunoscute de pildă cîinilor care au în schimb un simț al mirosului incomparabil mai eficient decît al nostru. Am moștenit, ca urmare a acestor zig-zag-uri, a acestui adevărat purgatoriu, un creier multiplu, deosebit de inventiv, capabil să se adapteze unor situații de o inimaginabilă diversitate. Complexitatea creierului nostru se datorește nu atît numărului de circumvoluții cît faptului că în noi se întîlnesc : perfecționarea reflexelor reptilei cu afectivitatea mamiferelor, cu logica etc. În mintea omenească intuiția se însoțește cu rigoarea, poezia cu gîndirea matematică, instinctele cu buna cuviință. Adesea pentru aceeași problemă cu care sîntem confruntați creierul nostru elaborează, pe căi radical diferite, soluții alternative care se sprijină unele pe altele sau se combat ori se subordonează în ierarhii de neimaginat la alte viețuitoare. Acest pluralism interior (ca orice pluralism) este izvorul major al creativității, în ultimă instanță izvorul capacității noastre de a gîndi și înfăptui zborul cosmic.

Pe cîte planete avînd o biosferă dezvoltată, așa cum este cea de pe Pămînt, va apare o ființă cu o inteligență atît de complexă ca cea umană ? Comparînd argumentele și cifrele propuse în diferite articole din ultimii ani, considerăm că 10 la sută poate constitui între acestea o medie rezonabilă. În același mod, la 10 la sută se evaluează și șansa ca această inteligență complexă să-și clădească o civilizație tehnologică adecvată (cultură, știință, tehnică etc.), strict necesare lansării într-o aventură cosmică. Rezultă deci că Galaxia noastră — Calea Lactee — trebuie să găzduiască circa 10 000 planete menite să fie leagănul unor civilizații tehnologice.

O minte greoale și-ar putea imagina cele zece mii de civilizații născîndu-se mai mult sau mai puțin simultan, și căutîndu-se apoi buimac prin Galaxie, întîlnindu-se, războindu-se ori căzînd, cu lacrimi în ochi, unii în brațele altora, așa cum știm că se descrie în literatura științifico-fantastică de duzină. În realitate, scenariul acesta este, așa cum vom arăta, neverosimil în cel mai înalt grad. Pe Pămînt drumul de la gena primitivă la om a durat patru miliarde de ani. Pe alte planete evoluția putea fi mai rapidă sau mai lentă. Chiar și între niște alergători antrenați și selecționați pentru o aceeași cursă există o diferență de 5 la sută între primul și ultimul sosit. Condițiile de dezvoltare a vieții au fost însă mult mai diferite, astfel încît unele civilizații tehnologice se puteau întemeia într-un răstimp mai scurt cu cîteva sute de milioane de ani decît cel care ne-a fost necesar nouă. Numai că viața n-a luat naștere simultan peste tot. Stele de generația a treia existau deja cu miliarde de ani înaintea nașterii Soarelui. Această împrejurare împinge probabila apariție a primei civilizații tehnologice într-o epocă mult mai timpurie. Admițînd că acest eveniment a avut loc acum două miliarde de ani și că ultima se va naște pe o planetă existentă la ora actuală, peste trei miliarde de ani, vom obține, în ipoteza unei repartiții uniforme, că frecvența medie de apariție a acestor civilizații este de una la cinci sute de mii de ani, și că pînă azi s-au născut circa 4 000 din ele în Galaxia noastră. Oare care ar fi șansa să ne înțelegem chiar și cu ultima născută — cu jumătate de milion de ani mai evoluată decît noi ?

În acest moment al raționamentului apare însă o problemă deloc simplă — care este durata vieții unei civilizații tehnologice ? Dacă ea ar fi de pildă de o sută de mii de ani, atunci în cele mai multe cazuri în Galaxie nu a existat și nu va exista decît fie o singură civilizație fie nici una, probabilitatea unor suprapuneri fiind foarte redusă. Din păcate, majoritatea autorilor — între care cei mai cunoscuți sînt : I. Asimov, C. Sagan, I. Șklovski — sînt de părere că civilizațiile tehnologice au o șansă foarte mare să se autodistrugă, fie într-un război nuclear (sau post-nuclear, și mai ucigător), fie datorită unei catastrofe genetice, ecologice etc. Ni se pare rezonabil să admitem măcar că 10 la sută din civilizații evită autodistrugerea (autorii citați sînt mai pesimiști !). În consecință ar trebui ca la ora actuală să existe în Calea Lactee circa 400 civilizații care au fost suficient de inteligente și „agresive" pentru a-și propune colonizarea altor lumi cosmice și în același timp suficient de înțelepte pentru a evita autodistrugerea. Desigur cifra este extrem de aproximativă. Tot așa de bine ar putea fi mai multe sau am putea fi singuri în Galaxie. Nu uităm însă că Universul cuprinde o sută de miliarde de galaxii ; deci chiar în cazul în care estimările noastre ar fi exagerat de optimiste, dacă ar exista de pildă de un milion sau chiar de un miliard de ori mai puține civilizații, numărul lor în Universul observabil ar fi încă enorm. Și nu uităm că foarte probabil unele dintre aceste civilizații sînt mai vechi decît noi nu cu sute, nu cu mii, nici măcar cu milioane ci cu sute de milioane dacă nu chiar cu miliarde de ani. Acum un miliard de ani strămoșii noștri erau niște viermi primitivi. Peste numai o mie de ani urmașii noștri sperăm să fie aidoma zeilor. Cum vor arăta însă peste un miliard de ani ? Mintea omenească nu este în stare să cuprindă o asemenea întrebare. Începem să înțelegem astfel că între civilizațiile cosmice, distanțele în timp ar putea fi o barieră mai importantă decît distanțele în spațiu.

DAN D. FARCAȘ

(Va urma)

magazin

Redacția și administrația : București, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 4 108. Tiparul : Combinatul poligrafic București — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 210

magazin

Anul XXXIII Nr. 9 (1689) SÎMBĂTĂ 3 MARTIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL—ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

Punctul pe i

CUM NE LEPĂDĂM DE SATAN

Se pune cazanul cu smoală la foc potrivit. Conținutul nu se distilează, deoarece smoala — știe întreaga creștinătate — este pedeapsa nedemnei purtări. Totuși, în procesul de fierbere, vor ieși la suprafață, ca atinse de sufocare, pete foarte închise. Acestea sînt pecinginea înfruptării și nepostului, la căderea în păcat.

La început, imaginea se arată difuză, apoi, petele se coagulează treptat, luînd chipul și asemănarea lui Satan. Sau ale Satanei. Drept urmare, se adună cu o spumieră caimacul negru. Operațiunea cere o răbdare dumnezeiască, pentru ca amestecul să nu fie tulburat. În tot acest timp, repetați în gînd, de 25 de ori — anul și blestemul —, „Ducă-se pre pustii !". În nici un caz nu mișcînd din buze, ci din cuget. Buzele nu trebuie să participe la rostire, întrucît există pericolul de a fi deslușite.

Cu cugetul e mai greu.

Substanța neagră extrasă cu spumiera, o substanță mai neagră decît negrul cel mai negru, reprezintă, condensat, faptele prin care îngerii lui Satan au răspîndit în roza vînturilor, cu trîmbițe de întuneric, cele zece porunci ale răului : să fii mincinos, să fii servil, să fii demagog, să fii las, să fii delator, să fi carierist, să fii nechemat, să fii ipocrit, să fii oportunist, să fii informator. Toate acestea se închid în recipiente ermetice și se depozitează în spații ferite de lumină.

Eventual, în uitare.

După aceea, se face semnul crucii și se rostește clar, răsolcat : „M-am lepădat de Satan !" O dată, încă o dată și încă o dată.

Chiar dacă Satan — sau Satana — este persoana în cauză.

MANOLE AUNEANU

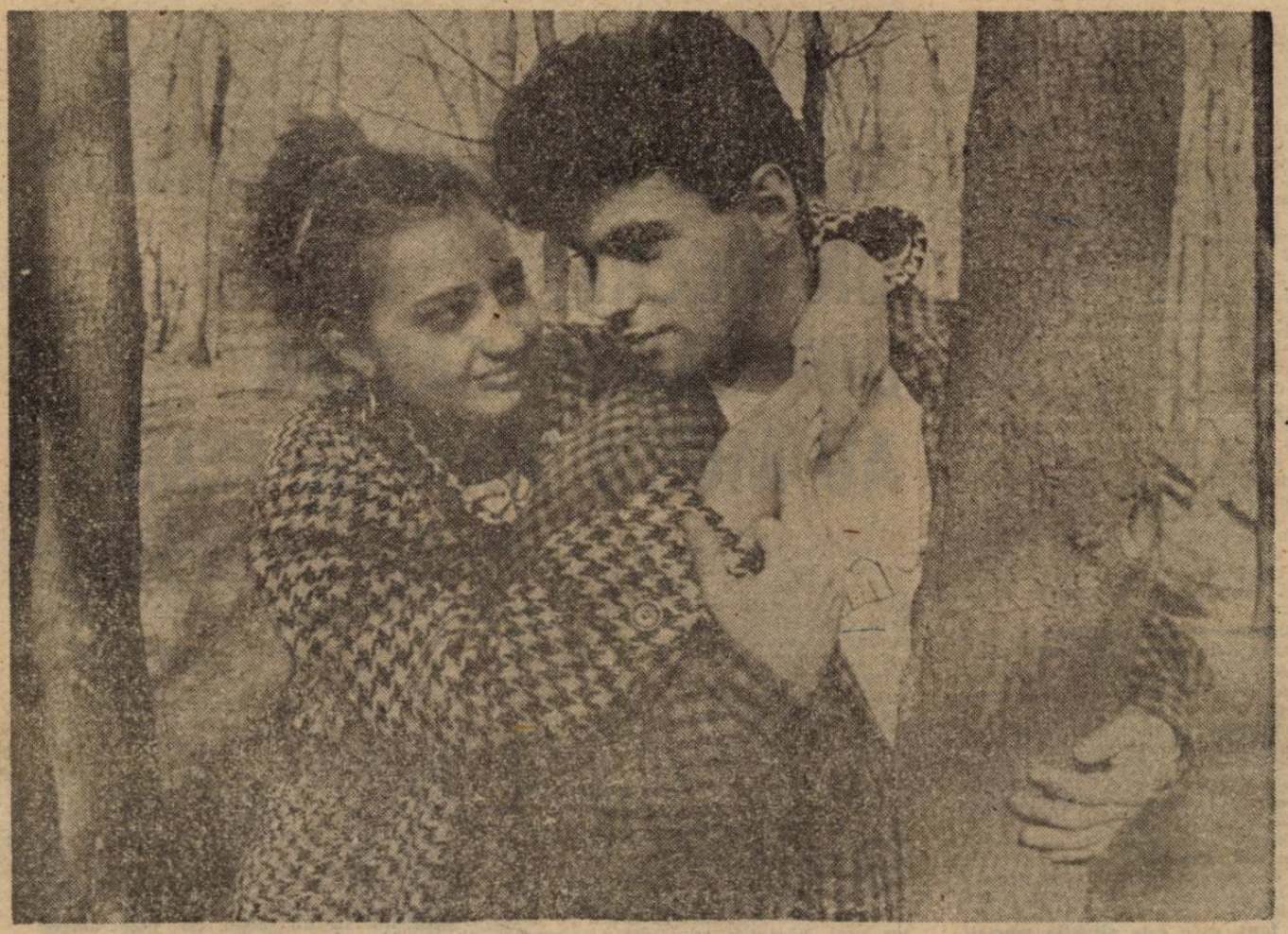

Primăvara e cu noi !

Cel mai periculos drog :

PUTEREA

Antropolog de renume, prof. dr. docent VICTOR SĂHLEANU, a oferit un interviu revistei noastre, acceptînd dialogul pe o temă neabordată încă de presa română, de pe poziții riguros științifice. Anume noțiunea de putere.

(Pagina a 9 -a)

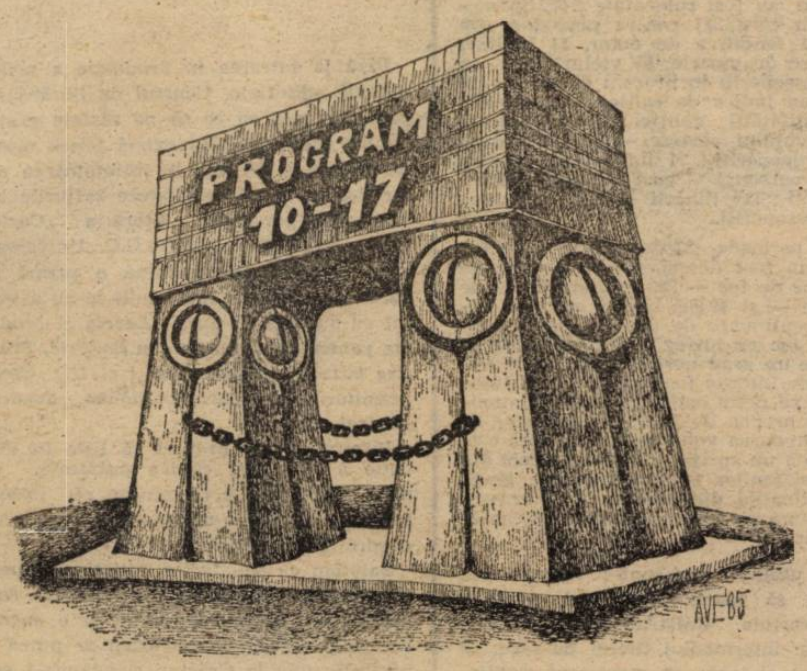

VICTORIA ARGINT

Ce s-a întîmplat cu interferonul românesc ?

(Pagina a 9 -a)

LA 21 MAI NU VA FI PREA TÎRZIU ?

(Pagina a 8-a)

POLIȚIA SE DESTĂINUIE...

(Pagina a 2-a)

GLOB

magazin

(Paginile 6—7)

Dosare deschise

UN DECRET DIN CAUZA CĂRUIA AU MURIT 9000 DE FEMEI

În cei aproape 25 de ani ai „epocii de aur", familia cu mulți copii a reușit să-și piardă frumusețea. Era firesc să se întîmple așa, cînd noțiunea de familie cu mulți copii era sistematic golită de sensurile ei primordiale pentru a i se oferi drept sinonime sintagme de tipul : „datorie patriotică", „comandament social", „responsabilitate politică"... Refuzul de a da naștere unui copil se înălța adesea pe argumente solide, în timp ce munca de lămurire a familiei de a-și spori numărul aducea în discuție motive cu totul neconvingătoare. Nu întîmplător, creșterea demografiei la valorile comandate prin măsuri dictatoriale nu a dat rezultate. În schimb, s-a însoțit de tragedii fără egal.

Am propus o discuție pe această temă — consecințele politicii demografice dictatoriale — cîtorva specialiști din **Institutul de Ocrotire a Mamei și Copilului din București : dr. ADRIAN GEORGESCU, directorul institutului, dr. RODICA NANU, dr. ALIN STĂNESCU și sociolog ECATERINA STATIVĂ.**

— Pentru început, vă rugăm să ne răspundeți la o întrebare pe care multă lume și-o punea la vremea respectivă : cifra de 20 la mie la care trebuia să se ridice natalitatea, după cum prevedeau documentele de partid ale fostului regim, pe pe ce bază fusese fixată sau, mai bine zis, dictată ?

Dr. A.G. — Singurul temei era că se dorea ca populația să crească la 25 de milioane, lucru total irealizabil avînd în vedere refuzul, în bună parte motivat, al familiilor de a avea mulți copii. De altfel, în peste 20 de ani de la aplicarea decretului privind interzicerea întreruperii sarcinii, natalitatea a crescut doar cu 2—3 procente (de la 14 născuți la mia de locuitori la 17). Așa se explică de ce permanent s-au căutat noi soluții de stimulare a natalității. O modalitate a constat în creșterea de la 40 la 45 a vîrstei femeii considerată aptă de a da naștere unui copil sănătos și de la 4 la 5 a numărului copiilor pe care trebuia să-i nască și să-i aibă în îngrijire o femeie, pentru ca apoi să poată beneficia de întrerupere legală de sarcină.

— Luîndu-se această măsură s-a reușit ameliorarea indicatorului de natalitate ?

Dr. A.S. — Inițial natalitatea a cunoscut o ușoară creștere. Femeile care aveau patru copii l-au făcut și pe al cincilea. Apoi, natalitatea a început din nou să scadă. În ceea ce privește numărul copiilor născuți de femei în vîrstă de 40—45 de ani, acesta este foarte mic. În nici un caz, nu contribuie la rezolvarea problemelor demografice. În schimb, riscurile mortalității materne în rîndul acestei categorii de femei sînt deosebit de mari. Decesele sînt de 8—9 ori mai numeroase decît la femeile în vîrstă de 25—29 de ani, și respectiv, de 20—24 de ani.

— De fapt, care este situația mortalității materne la noi în țară ?

Dr. A.G. — Mai întîi trebuie să precizăm că mortalitatea maternă este constituită din două componente : mortalitatea prin avort și complicații ale acestuia și mortalitatea prin complicațiile nașterii și lehuziei. Aceasta din urmă, deci mortalitatea prin complicații ale nașterii și lehuziei poate fi redusă, în general, de personalul medical printr-o bună organizare a activității de asistență sanitară, prin competență profesională și promptitudine în asigurarea serviciilor medicale, așa fel încît sarcina să fie dusă la bun sfîrșit. În schimb, situația avorturilor plasează țara noastră pe ultimele locuri între țările din Europa. În timp ce la noi, în 1987 se înregistrau 1,38 avorturi la mia de născuți vii, în R.F.G. cifra era de 0,01 iar în Polonia 0,02. De la data aplicării decretului privind interzicerea întreruperii sarcinii și pînă la data abrogării lui au murit 9 000 de femei, rămînînd astfel orfani circa 20 000 de copii. E de remarcat faptul că majoritatea femeilor care au decedat erau căsătorite și aveau 1, 2 sau 3 copii. Își primejduiau însă viața, refuzînd cu orice preț să mai aducă pe lume un copil. Numai în anul 1988 s-au produs 524 decese.

— Prin specificul profesiei, dumneavoastră, cadrele medicale, aveați posibilitatea să discutați mai mult cu femeile, cu viitoarele mame. Cum motivau refuzul de a mai avea un copil ?

Dr. R.N. — Nu aveau cu cine să-l lase cînd plecau la serviciu și nu aveau cu ce să-l hrănească. Se întîmpla, de asemenea, ca momentul sarcinii să fie nedorit, nu sarcina în sine, deci nu ideea de a mai avea un copil.

E.S. — În legătură cu aceste probleme noi am întreprins un studiu sociologic ale cărui rezultate sînt destul de edificatoare în ceea ce privește mentalitatea cuplurilor. Studiul s-a derulat pe o perioadă de cinci ani, între 1982 și 1987, avînd sub observație un lot de 100 familii dintr-un cartier muncitoresc al Capitalei. Imediat după constituire, cuplurile afirmau, în proporție de 99 la sută, că doresc să aibă copii. Cîți ? Majoritatea răspundeau că doi. La cît timp de la căsătorie ? Primul copil să fie în primii doi ani, iar al doilea la doi-trei ani după primul copil. În primul an după căsătorie, 65 la sută din familii au cîte un copil. Își mai doresc copii ? Toți refuză categoric al doilea copil. De ce ? Datorită greutăților (supraveghere, hrană, căldură...) legate de îngrijirea copilului mic. În al patrulea an de la căsătorie, ideea nu mai e respinsă cu vehemență, dar nici îmbrățișată categoric. În final, după cinci ani, studiul conchide : 68 la sută dintre familii au cîte un copil, 11 la sută cîte doi, trei la sută cîte trei, restul fiind alcătuit din cazuri de sterilitate sau divorțialitate.

— Motiv de trist amuzament, dar sectorului sanitar i se reproșa că nu-și face datoria în privința creșterii natalității. În primul rînd că nu face educație sanitară, că nu duce suficientă muncă de convingere în rîndul populației.

Dr. R.N. — Adevărul e că politica demografică terorizantă a slăbit încrederea populației feminine în apărătorii sănătății. Orice control al stării de sănătate era interpretat ca o „vînătoare" a sarcinii. Nimeni nu-și imagina însă că o femeie care nu-și dorește sarcina o va duce la bun sfîrșit doar pentru că medicul a înregistrat-o într-un registru. Medicul își făcea datoria. Dispensariza gravida, o supraveghea medical, era chiar obligat să o înștiințeze de pericolul unui avort. Finalul era însă același : prin diferite manevre abortive femeia își compromitea sarcina, punîndu-și în pericol viața. De cele mai multe ori, dramele se întîmplau la domiciliu. Frica de pedeapsă le făcea să se adreseze tîrziu unei unități sanitare, de obicei cînd nu mai era nimic de făcut. În 1988, din cele 524 decese 115 au fost la domiciliu sau în drum spre spital.

Dr. A.S. — De-a lungul timpului Ministerul Sănătății a făcut numeroase propuneri pentru ameliorarea decretului, pentru stimularea natalității prin măsuri sociale, nu restrictive. S-a propus scăderea numărului de copii, introducerea pe lîngă cauzele medicale și a unor cauze sociale care să permită întreruperea legală a sarcinii etc. Rezultatul a fost că, ulterior, au început să se facă presiuni de la forurile superioare de conducere în sensul reducerii mai mult a cauzelor medicale care să permită avortul. Din nou, idee absurdă, pentru că întreruperile de sarcină din cauze medicale nu reprezentau decît maximum 10 la sută din totalul avorturilor. Deci nu ar fi putut să influențeze natalitatea în mod semnificativ. În schimb, punea în pericol viața femeii obligate să nască.

— Ce reprezintă din punctul dumneavoastră de vedere abrogarea decretului privind interzicerea întreruperii sarcinii ?

Dr. A.G. — Ridicarea fostei interdicții și permiterea avortului nu rezolvă starea de sănătate a femeii. O întrerupere de sarcină pe cale chirurgicală face să se diminueze riscul mortalității, dar nu înlătură efectele negative asupra sănătății ale manevrei chirurgicale, mai ales dacă aceasta se repetă la intervale scurte. De aceea, instituirea unui sistem de contracepție și de planificare a sarcinii este absolut necesar. Cea mai lipsită de nocivitate dintre metodele contraceptive rămîne cea tradițională : cunoașterea perioadelor de maximă și minimă fertilitate, deci respectarea calendarului biologic. Educația pentru sănătate trebuie să-și regăsească adevăratul conținut și sens, într-o oarecare măsură compromise în ochii populației. Promovată în forme noi, atractive, convingătoare, educația este unica soluție imbatabilă de apărare a sănătății.

Masă rotundă realizată de AURORA POPESCU

POLIȚIA SE DESTĂINUIE...

După o jumătate de secol de dictatură, iată că Ministerul de Interne, în dorința realizării unei totale transparențe a metabolismului acestui fost arbore al terorii ce-și întindea pînă acum două luni rădăcinile pînă în casele noastre, a luat inițiativa organizării unei prime întîlniri între noua conducere a ministerului și ziariști de la numeroase publicații bucureștene, precum și de la Radioteleviziunea Română Liberă. Din prezentarea domnului ministru Chițac, din răspunsurile la întrebările puse, din completările celorlalți membri ai conducerii ministerului a reieșit cu limpezime dorința noii echipe ca reorganizarea și reorientarea activității ministerului în noile condiții ale democrației să se realizeze la lumina zilei, într-un climat de deplină deschidere spre cetățeni, singurii în drept să-și spună cuvîntul asupra oricărei probleme din sfera de competență a ministerului. Spicuim cîteva aspecte ce ni se par demne de a fi reținute, din multitudinea problemelor evidențiate de conducerea ministrului în recentul dialog cu presa.

■ Ca urmare a completărilor și suplimentării efectivelor, într-un timp scurt se va realiza ridicarea activității poliției la nivelul minim necesar soluționării fenomenului social foarte amplu și complex din țara noastră, care intră sub incidența legii.

■ **Jumătate din șefii inspectoratelor județene de poliție a fost înlocuită și înnoită.**

■ Pînă în prezent, 273 de ofițeri și subofițeri de poliție au fost judecați și condamnați pentru abuzuri sau eliminați din rîndurile poliției întrucît erau grav compromiși.

■ O comparație grăitoare : Padova și Iași — primul, cu circa 250 mii locuitori, celălalt cu circa 350 mii locuitori. Primul are 250 agenți de circulație, iar al doilea — numai... 27.

■ 60 de sarcini care NU erau de competența poliției (contractări și achiziții de produse agricole, paza silozurilor, supravegherea moaselor comunale etc.) au dispărut pur și simplu din preocupările poliției. După cum s-a declarat, poliția se retrage în matca atribuțiilor legale și firești ce-i revin.

■ În două luni au fost eliberate circa 400 000 de pașapoarte turistice.

■ Numai în București au fost eliberate, în această perioadă, 65 320 de pașapoarte. În Capitală ziua de vîrf în eliberarea pașapoartelor a fost deocamdată 16 februarie : 8 824 pașapoarte !

■ Din totalul pașapoartelor, 16 096 au fost eliberate pentru plecare definitivă din țară.

■ Circa 3 000 persoane care au fost nevoite să părăsească țara în anii dictaturii s-au reîntors. Fapt deosebit de îmbucurător — între acestea se numără foarte multe personalități ale științei, tehnicii, artei și culturii.

■ Sînt în diferite faze de soluționare alte 800 000 de cereri pentru eliberarea de pașapoarte turistice.

■ Poliția de frontieră este supusă permanent la grele încercări : în cele două luni au intrat în România 427 362 persoane (numai simbătă, 24 februarie, au intrat 20 650 de persoane !) și au ieșit 410 768 de persoane. Un volum uriaș de muncă, dacă ținem seama și de numeroasele tentative de contrabandă care sînt dejucate. Contrabandă cu orice — de la țigări, arme, tipărituri cu caracter dușmănos, și pînă la bunuri ale patrimoniului cultural-artistic și istoric național. Infractorii dau dovadă de multă fantezie, disimulînd bunurile în torturi, pîini etc. !

■ Sînt în funcțiune 31 de penitenciare în care își ispășesc pedepsele privative de libertate circa 11 mii persoane vinovate de săvîrșirea unor crime, tîlhării, violuri și alte asemenea grave infracțiuni.

■ În luna ianuarie, pe teritoriul întregii țări au fost constatate 2 622 infracțiuni, din care 311 contra persoanei (80 crime, 41 tentative de omor, 11 loviturî cauzatoare de moarte, 65 violuri etc.), cu autori descoperiți în procent de 89 la sută — un bun indice de calitate pentru eficiența activității poliției ; 696 infracțiuni contra avutului obștesc — cu 93 la sută autori descoperiți ; 71 infracțiuni contra avutului personal — cu 88 la sută autori descoperiți ; 114 tîlhării — cu 84 la sută autori descoperiți.

■ În perioada 23 decembrie — 25 februarie au fost descoperite și recuperate 1 013 arme de foc — 880 militare și 113 de vînătoare — și 49 995 bucăți cartușe. Rămîn în continuare de depistat peste 1 200 arme de foc pe întreg teritoriul, arme ce constituie un grav pericol. Iată de ce Ministerul de Interne face un nou apel tuturor celor ce dețin astfel de arme și muniție să le predea de urgență organelor de poliție. Predarea voluntară a acestora este considerată **un sprijin prețios și direct din partea cetățenilor la normalizarea grabnică a situației din țară** și, prin urmare este în afara oricăror consecințe cu caracter juridic.

■ O ultimă problemă : pentru ca polițistul să apere cetățeanul, viața și avuția acestuia, liniștea și ordinea publică prin intermediul literei de lege, se impune ca și legea să ocrotească polițistul.

ADRIAN HOAJĂ

TEZE ȘI POLIMERI

Pînă la intrarea în producție a noilor planuri editoriale, Centrul de librării nu prea mai are cu ce să ne răsfețe gustul pentru literatură. Nu există totuși motiv de disperare. Venind în întîmpinarea celor dornici să-și completeze rafturile bibliotecilor personale, Librăria „Cartea prin poștă" din cadrul I.C.C. Universalcoop le pune la îndemînă o seamă de titluri pe care cei mai mulți le-au așteptat cu sufletul la gură : *Lasetă și broderie pentru vestimentație și lenjerie, Practica bazelor de date (vol. I și II), Compensatori lenticulari, Dicționar dendrofloricol etc.*

Intransigenții pretind că lista în discuție a mai fost cîndva publicată, cu mici deosebiri. Le reamintim că lipsesc totuși best-seller-urile anilor trecuți despre teze și polimeri.

Salutăm cu satisfacție inițiativa respectivei librării și o asigurăm de tot respectul nostru. Ne permitem și o sugestie : o parte din aceste cărți ar putea fi păstrată pînă la Crăciun și adăugată pachetelor oferite copiilor cu acest prilej.

ECATERINA MATACHE

La ordinea zilei

Un expert în economie se pronunţă:

BANUL, OCHIUL DRACULUI (II)

Pentru a scăpa de presiunea excedentul monetar, soluţiile pot fi grupate în patru categorii principale : a) anularea puterii de cumpărare ; b) amînarea exercitării puterii de cumpărare ; c) modificarea structurii cererii solvabile ; d) satisfacerea cererii în structura existentă.

Anularea puterii de cumpărare a excedentului monetar poate fi realizată printr-o reformă monetară cu drept de preschimbare limitat. Acum patru decenii procedeul a fost utilizat pretextind că loveşte în speculanţi. Greul l-au suportat însă ţăranii, deoarece ei obişnuiau să ţină banii „la ciorap". O asemenea operaţie este foarte greu de realizat astăzi, chiar şi numai sub aspect formal. Într-o ţară lipsită de constituţie, de stemă şi de un organ reprezentativ al puterii, ce s-ar putea desena pe nişte bancnote noi ?

Amînarea exercitării puterii de cumpărare înseamnă economisirea banilor. Trecînd peste economisirea forţată prin metoda părţilor sociale (care a fost, de fapt, un împrumut de stat forţat) sau a controlului provenienţei averii, rămîne stimularea economisirii la C.E.C. Majorarea ratei dobînzii, introducerea unor forme diversificate de carnete de depunere par a fi soluţii comode. Dezavantajele nu sînt însă de neglijat. Mai întîi, aceşti bani pot fi retraşi în orice moment de la C.E.C. şi puşi în circulaţie. Nu au trecut decît doi sau trei ani de cînd, într-o situaţie similară, în mod abuziv se puneau (în special în mediul rural) tot felul de piedici la retragerea banilor de la C.E.C. În al doilea rînd, în condiţiile mizere de la noi, masa mare a populaţiei este condusă în luarea deciziilor de nevoile presante ale supravieţuirii, iar nu de ideea cîştigului bănesc. Cu cîţiva ani în urmă a mai fost utilizată metoda majorării ratei dobînzii fără efecte spectaculoase. Cel care a propus atunci această măsură nu cunoştea realităţile concrete de la noi, deci avea o scuză. Dar economiştii care şi-au trăit pînă acum viaţa în această ţară şi cunosc rezultatele experienţei anterioare ce justificare au să-şi pună speranţe într-o asemenea măsură ? Probabil că şi ei sînt conştienţi că este vorba numai de paleative. Din moment ce situaţia materială a populaţiei nu s-a schimbat, de ce ne-am putea aştepta la o altă reacţie ? În al treilea rînd, cei care au sume mari de bani se tem să le depună la C.E.C. datorită controlului averilor.

Modificarea structurii cererii solvabile se poate realiza prin oferta unor mărfuri sau servicii dorite de populaţie — de obicei, de valoare mare — şi care au fost puţin accesibile. Este cazul vînzărilor de apartamente, autoturisme, mărfuri de lux, al unor servicii turistice şi de agrement etc. Stimularea cererii de asemenea mărfuri şi servicii se poate obţine şi prin zvonuri despre reformă monetară sau inflaţie. Chiar dacă mulţi nu ştiu ce înseamnă inflaţie şi cum se poate manifesta la noi, simt că le sînt primejduiţi banii şi fac în locuinţele lor depozite de covoare manuale, aparatură electronică, iar cei mai expeditivi achiziţionează aur şi valută forte. Succesul dolarilor falşi s-a datorat nu numai intenţiilor turistice, ci şi lipsei de încredere în lei. Dar să revenim la apartamentele vîndute populaţiei. Lipsiţi de locuinţă sînt în special tinerii, care nu au avut cînd să agonisească sume mari de bani şi care, oricum, beneficiază de numeroase înlesniri de plată. De aceea nu se face o afacere prea grozavă în această perioadă, cînd este presant surplusul de bani în circulaţie. Metoda poate fi eficientă numai dacă se prevede că surplusul monetar va mai dura 25 de ani. În schimb, sau va diminua serios bugetele de familie pentru un sfert de secol multor tineri de azi, sau ei vor plăti toată datoria cu o chenzină datorită inflaţiei. Probabil că unii din cei care stau la coada imensă de lîngă Universitate tocmai acest „dar" îl aşteaptă.

Singura soluţie reală este satisfacerea cererii solvabile în structura existentă. Oferta sectorului socialist de mărfuri şi servicii este departe de a realiza acest deziderat. Iniţiativa particulară nu are curajul să se manifeste. Nu este suficientă o lege care să permită înfiinţarea de întreprinderi particulare. (Datorită defecţiunilor legii nu prea apar asemenea firme). Cea mai elocventă dovadă este faptul că mandatarii au dispărut de mult, deşi decretul care le permitea funcţionarea nu a fost anulat niciodată. Mandatarii nu uită că au fost tîrnosiţi ani de zile prin tribunale pentru a „justifica" veniturile. Ce garanţii li se oferă azi că nu se repetă istoria ? O liberalizare reală ar reduce mult din numerarul aflat la populaţie prin cheltuielile întreprinzătorilor pentru modernizarea localurilor, prin impozitele plătite statului, ar oferi populaţiei mărfuri şi servicii de calitate prin valorificarea unor resurse ignorate de sectorul de stat. Concurenţa ar frîna creşterea preţurilor. Permisiunea construirii unor locuinţe de odihnă ar avea efecte benefice similare.

Există o rezervă de ordin moral : cu această ocazie s-ar îmbogăţi şi speculanţii de mărfuri alimentare din ultimii ani. Este adevărat. Mai bine să răbdăm de foame echitabil, să stăm la cozi interminabile şi echitabile, să plătim bacşişuri echitabile şi să ne vedem irosite micile economii în cel mai echitabil mod cu putinţă !

MIRCEA CIUMARA

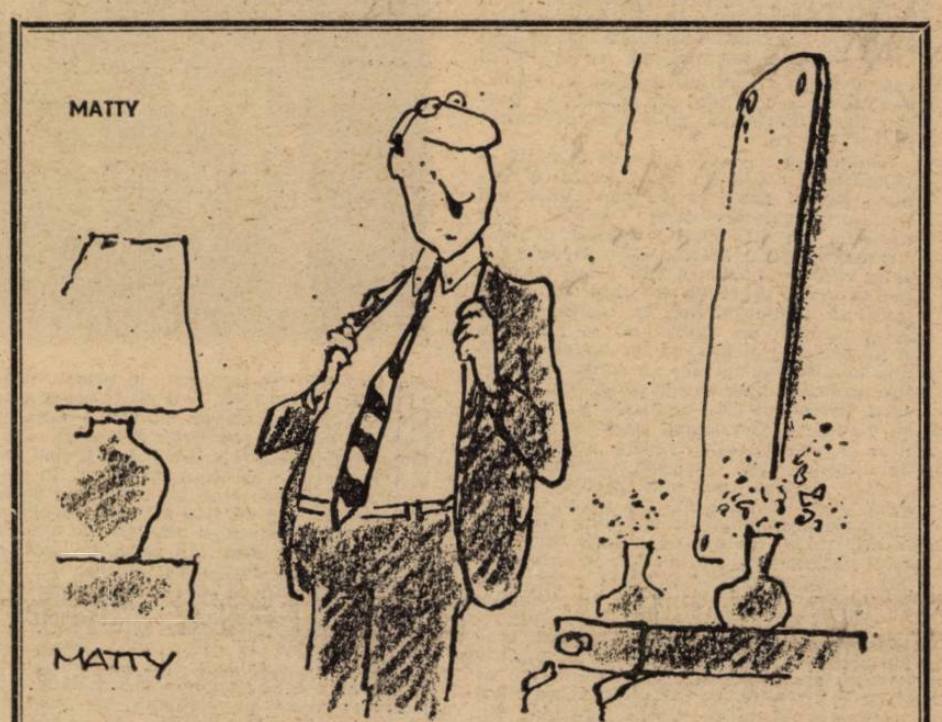

— Oglindă, oglinjoară, cine-s mai deştepţi în ţară ?
— Tocmai dumneavoastră să nu ştiţi, tovarăşe general ?

Liber-cugetător

HYDE PARK TV...

Seară de seară durerile de cap, tensiunea arterială şi discuţiile-n familie au o evoluţie capricioasă, într-un crescendo ce atinge paroxismul pe la orele două-trei noaptea... Dimineţile mă trezesc buimac, numai bun de dus la doctor. Şi asta pentru că, după ce atîta amar de vreme viaţa politică a ţării a însemnat pentru TV doar o fituică plină de dicţie, pieptănată cu grijă, cu frezăr numai „pe stînga", o „stîngă" ce-i drept, care, privită din faţă arăta că-i purtată de fapt „pe dreapta", iată că azi TV se dovedeşte teribil de nepricepută în a prezenta viaţa aşa cum e, necoafată. Să observăm că, deocamdată, TV a căzut în capcana obiectivismului, coşmarul ziariştilor din lumea întreagă. Capcană, pentru că faptul brut e fără valoare atîta vreme cît nu eşti avizat asupra subiectului. Informaţia nudă oferă **iluzia** obiectivităţii, producînd în realitate periculoase confuzii, tensionări, agitaţie întrucît, în cele din urmă, pseudoobiectivitatea este tot o formă de manipulare. Ce diferenţă e, bunăoară, între **a spune** numai „jos cu X" sau numai „sus cu X" şi **a transmite** ore-n şir, „imparţial", „obiectiv" în spaţiul de emisie mitinguri şi demonstraţii de protest, de contraprotest, toate în direct şi mai mult sau mai puţin „spontane" şi nesponsorizate pe faţă de nimeni ? Pentru mine, ca profesionist, nici una ! Cine are dreptate ? Cei ce strigă la prinz „jos cu Y" ? Cei ce strigă pe seară „sus cu Y" ? Ce-i mina pe unii-n luptă ? Ce aveau ceilalţi de spus ? Pentru mine, „ca simplu cetăţean", rămîne o enigmă... Prin firea lucrurilor, în această ultimă calitate pe care am amintit-o, sînt dispus să acord credit nelimitat imaginilor în „priză directă" şi totuşi **nu pot** interpreta, din faptul brut, semnificaţiile, importanţa, cauzele şi efectele, în sfîrşit, **valoarea** informativă a evenimentului. Nu pot, pentru că nu-mi sînt oferite **toate** datele problemei : adică, ce zice „partea contestată" ? care sînt argumentele **pro** şi **contra** ? cum aş putea să-mi formez **o opinie personală** cît de cît valabilă numai pe baza argumentelor unilaterale (adică doar pe baza lui „jos" sau doar pe baza lui „sus") ? Aşa încît, în ce mă priveşte, cred că **principala lipsă a RTVL nu este lipsa de libertate.** Televiziunii îi lipsesc personalităţile capabile să evidenţieze nepărtinitor (n-am zis „obiectiv" !) semnificaţiile evenimentelor, să valorizeze informaţiile prezentate, să le integreze într-o viziune coerentă, inteligentă, solid argumentată. Altfel, pînă nu vom avea astfel de profesionişti, postul nostru naţional nu va fi decît televersiunea română **cea mai liberă** a celebrului Hyde Park londonez... Şi se cuvine să meditäm, deci, la faptul că **„există două spectacole dezolante : cel al unui popor lipsit de libertate şi cel al unui popor care abuzează de aceasta. Prin abuz se ajunge la lipsă"...**

ADRIAN HOAJĂ

Cu stiloul prin Bucureşti

COASTĂ DE MIEL

Coadă la micul bufet de pe C.A. Rosetti. Domni şi doamne, tinere răpitor de parfumate, pensionare îmbrobodite, o florăreasă pestriţă, lucrători cuviincios îmbrăcaţi lungesc şirurile unul peste umărul celuilalt, întrebîndu-se neliniştiţi de ce merge aşa de greu. Servesc două femei greoaie, în halate de un roşu stîrb. Una pune ciorba în cănile de tablă cocilită, cealaltă dă piinea şi ia banii. Din bucătărie sînt cărate tăvi cu mîncare cenuşie. Ce şi cum vin ele nu se ştie. De aceea, o mulţime de femei posomorite, cu sacoşe ponosite, stau deoparte, pîndind momentul crucial al fripturii. Pentru a o lua acasă, nu pentru a o mînca. Se cumpără porţia cu tot cu sos, se şterge şi se pune în şacoşă. Acasă se face din ea un alt fel de mîncare. Cînd va fi acest moment, iată o altă enigmă. Pînă atunci se vînd cîrnaţi de bere (un soi de degete sîngerii), crenvurşti locali (suspect de vineţi) şi coastă de miel de 50 de lei kilogramul. Coasta dă naştere la controverse în tot bufetul. După unii e bună doar de aruncat. După alţii, din ea se poate face totuşi ceva. O ţii cîteva zile la frigider. O fierbi apoi de cîteva ori, avînd grijă, de fiecare dată, să schimbi apa. O dată fiartă, desprinzi carnea şi o arunci. E atît de tare că nici cîinele, cît e el specializat în ros, n-o poate mînca. Oasele rămase sînt bune de ciorbă. Coasta se serveşte împachetată în hîrtie albastră, din care se învelesc caietele de şcoală. O doamnă cu un aer intelectual ar vrea hîrtie albă. — N-avem decît albastră, menţionează vînzătoarea în treacăt. Bine, dar văd că acolo, pe raft, aveţi hîrtie albă. Aia e cumpărată de mine, cu bani. Doamna dă să comenteze. Coada îi aruncă priviri mohorîte. Cîţiva deschid gura ca să-i spună că, dacă nu-i convine, să-şi ia maşină mică. Doamna şovăie : să ia, să nu-l ia ? Biruie în cele din urmă prima variantă. Pachetul e însă atît de urît cu hîrtia asta ca de puşcărie că femeia se opreşte după cîţiva paşi. Luîndu-şi inima în dinţi, se întoarce la tejghea. Întinde vînzătoarei o monedă de trei lei. Aceasta o aruncă plictisită în sertar şi îi întinde o bucată de hîrtie albă. La mesele înalte din jur cîţiva inşi se chinuie să rezolve nodul gordian al bufetului şi, în general, al autoservirii din România de azi : a mînca fără cuţit, care nu se dă, pentru că se fură. Cei mai mulţi, ajunşi în acel moment de deznădejde cînd nu-ţi mai pasă de nimic pe lumea asta, şi-au înfipt degetele în bucata de carne şi încep să rupă din ea cu dinţii, ca pe vremea daco-romanilor. Alţii, mai sfioşi, îi dau tîrcoale de vreo jumătate de oră. Au încercat toate mijloacele : cu furculiţa, cu două linguri alcătuind o pîrghie de gradul întîi, cu cheia de la maşină. Totul s-a dovedit zadarnic. Bucata de carne, concepută din proiect să fie tăiată cu cuţitul, nu se lasă atinsă de nici un alt tacîm. Astfel că, în timp ce omenii practici au terminat de mult, subtilii continuă să privească amăriţi în farfurie.

Pe ferestrele nespălate de cîteva decenii se uită înlăuntru cu jind cîţiva cersetori alungaţi de concurenţa neloială din punctele avantajoase al oraşului.

ION CRISTOIU

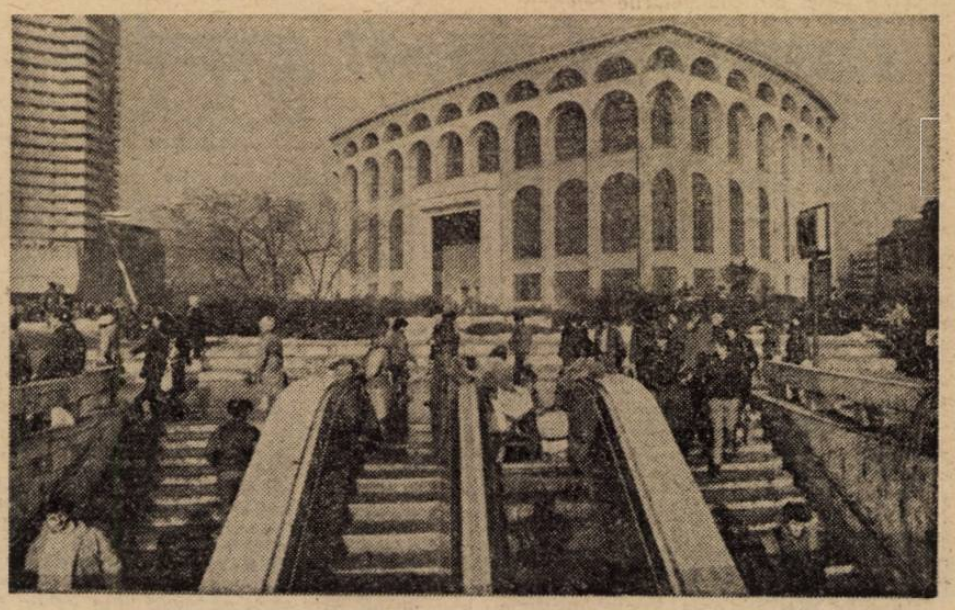

Literatură

VITRINA CU CĂRŢI

MIRCEA CĂRTĂRESCU

VISUL, Ed. Cartea Românească, 1989

Mircea Cărtărescu este, considerat, pe bună dreptate, liderul promoţiei de poeţi afirmate în ultimul deceniu. Pînă azi, autorul a publicat trei volume de versuri, toate apărute la Editura Cartea Românească („Faruri, vitrine, fotografii", 1980, „Poeme de amor", 1983 şi „Totul", 1985) şi a fost prezent, cu un ciclu de versuri, în culegerea colectivă „Aer cu diamante" (Ed. Litera, 1982, prefaţată de Nicolae Manolescu), alături de Traian T. Coşovei, Florin Iaru şi Ion Stratan. Cu „Visul", Mircea Cărtărescu, care s-a exercitat în reviste şi în domeniul eseisticii, trece la proză. E un fel de a spune, pentru că autorul (a cărui carte a şi beneficiat de cîteva întîmpinări critice favorabile) rămîne (cel puţin după impresia mea), în continuare poet. Proza lui este însă inteligentă, rafinată, deşi oarecum barocă prin antrenarea în pagină, a numeroase referinţe, inclusiv literare. Este vorba despre o culegere de patru nuvele. Primele trei („Jocul", „Gemenii", „REM") sînt grupate sub titlul „Nostalgia", cea de-a patra („Organistul") e un fel de epilog. Întregul volum este sub semnul unui motto constituit din terţinele cunoscutului sonet eminescian „Trecut-au anii", impliçind aşadar ideea (şi sentimentul) imposibilităţii (sau dificultăţii) recuperării trecutului prin artă. Dar, mai ales, punînd problema raportului artei cu propria viaţă, inculcînd adică o meditaţie asupra textului în text.

Deşi sînt destul de diferite ca subiect şi chiar ca formulă primele trei nuvele au un obiectiv asemănător — evocarea copilăriei şi adolescenţei ca vîrste, hai să le zicem, de aur. Spaţiul impus (cunoscut oarecum şi din poemele autorului), diferă de cel consacrat de Creangă sau Ionel Teodoreanu. Este impus însă, îndeosebi, un nou tip de sensibilitate infantilă, generată de acest spaţiu nou, apar trăiri insolite, mai ales în „Jocul", cu acel personaj bizar, Mendebilul, care-şi fascinează tovarăşii de joacă prin povestirile sale. De altminteri, tema principală a povestirilor autorului pare a fi tocmai **povestirea** şi în fiecare nuvelă aflăm cîte un reprezentant al ei. Aş face însă observaţia că, în privinţa spaţiului bucureştean ca spaţiu al copilăriei (şi al literaturii în genere) Mircea Cărtărescu a avut un predecesor despre care pînă acum nu s-a putut vorbi : Petru Popescu.

Aluvionară şi — cel puţin ca formulă — biografistă, proza lui M. Cărtărescu implică mereu ideea şi persoana autorului (naratorul, cel-care-scrie). Părerea mea (deşi nu am aici spaţiul necesar demonstraţiei) este că, dincolo de o metaforă a artei care se încheagă din toate textele, naratorul ca **prezenţă** are rolul de a suplini un anume deficit de epică. Altfel spus, faptele din nuvele nu se înlănţuie şi nu decurg din propria lor logică, ci din una impusă (la nevoie) de acest narator, sub pretextul unui soi de deconvenţionalizare. Procedeul este artificios şi mă duce cu gîndul la Alecsandri, care, din aceeaşi lipsă a suflului epic, insera povestiri în povestire, cum face M. Cărtărescu în „REM". Latura cea mai interesantă rămîne peste tot poezia. Un poem în manieră cărtăresciană este episodul din „Gemenii" unde, înainte de a face dragoste, eroii străbat, în sens invers şi în chip simbolic, desigur, istoria naturală a speciilor, în Muzeul Antipa. În asemenea momente prozele capătă ceva fabulos, fără a depăşi însă, cum în chip eronat s-a crezut, pragul fantasticului. Este o proză cu accente livreşti, axată pe idei speculative (cum ar fi bizarul transfer de caractere sexuale din „Gemenii"), poetice (jocul fetiţelor din „REM"), ori alegoric-simbolice („Organistul"). În latura care pare **fantastică**, proza autorului nu este însă decît **fantezistă** (adică poetică). Volumul rămîne agreabil, incitant chiar, deşi, ca modernitate, reprezintă, faţă de poezia autorului, un pas înapoi.

MIRCEA NEDELCIU

„ŞI IERI VA FI O ZI", Ed. Cartea Românească, 1989.

După trei cărţi de proză scurtă („Aventuri într-o curte interioară", 1979, „Efectul de ecou controlat", 1981 şi „Amendament la instinctul proprietăţii", 1983), urmate de două romane („Zmeura de cîmpie", 1984 şi „Tratament fabulatoriu", 1986), care l-au impus ca prozator de excepţie, Mircea Nedelciu se întoarce la prima dragoste cu „Şi ieri va fi o zi". Cartea este interesantă, bine scrisă, matură — ceea ce arată că autorul s-a profesionalizat. Primele volume ale sale îmi par a fi fost totuşi superioare acestuia de acum. În genere însă, pentru cine nu cunoaşte acele volume „Şi ieri va fi o zi" este revelator şi, oricum, defineşte o manieră de a scrie proză. Aş face însă, în cazul de faţă, o comparaţie cu cartea lui Mircea Cărtărescu, observînd că, poate spre deosebire de el, care lucrează (totuşi) cu mijloace poetice, Mircea Nedelciu le foloseşte pe cele ale prozei. El are o bună observaţie a vieţii, are, cum se spune, un ochi atent şi o bună ureche, capabilă să prindă şi aici limba variată a personajelor, iar „ingineria textuală" (acea dirijare „la vedere" a textului de către autor) este, de regulă, funcţională. Vom reîntîlni în acest volum „transmisiunile directe" (în „Dansul cocosului") ori „transmisiunile indirecte" (în „Crizantemele din tundră"), care au rolul — cum am arătat cîndva — de a atenua un anume melodramatism al temelor, de a le reconsidera prin aceasta, dar şi de a deghiza omniscienţa naratorului. Alteori subiectul este raportat, în vederea efectului deliteraturizant, la evenimente reale. Este cazul prozei care-mi pare cea mai izbutită din acest volum („Probleme cu identitatea"), unde este evocată împrejurarea morţii lui Nichita Stănescu. Reîntîlnim de asemenea modalitatea agreabilă de parodiere a unor celebre subiecte, într-o proză rimată cu haz („Tînguire de mior"). O mică surpriză este încercarea de a scrie proză S.F. („Primul exil la cronoscop"), lăsată totuşi la jumătatea drumului dintre seriozitate şi parodie. Riscul rămîne, cum am observat, excesiva profesionalizare : Mircea Nedelciu seamănă, în acest volum, prea mult cu Mircea Nedelciu.

LAURIAN ANTE

„NINGE PESTE FARCAŞA", Ed. Junimea, 1989.

Prima observaţie ce s-ar impune faţă de cartea acestui autor ar fi că pe copertă scrie că este un roman, iar între coperţi aflăm două povestioare destul de siropoase. Cum s-ar zice, „afară-i vopsit gardu', şi-năuntru leopardu'" ! Volumul este o mostră de proză conformist-eticistă, pe placul defunctului Consiliu al Culturii etc., proză în care personajele vorbesc (şi chiar sînt puse să gîndească) în felul acesta nefiresc : „O să fac mîine alte grafice. Va trebui să suprimăm complet schimbul doi şi să lucrăm doar cu unu şi trei, altfel ne taie curentul electric. Economisirea energiei în clipa de faţă este o îndatorire patriotică" etc. (p. 190) Vorba autorului : „Am citit o carte şi m-au apucat durerile de cap. Una că încurca personajele şi alta că scria baliverne" (p. 141). De-ar fi după mine, aş obliga, drept pedeapsă, pe unii foşti diriguitori culturali să citească un întreg cincinal numai cărţi precum aceasta : cîte una pe zi !

TUDOR CRISTEA

Un posibil subiect de roman

Nu toată lumea ajunge în paradis

A fost odată un om tînăr şi cînd i-a venit sorocul şi-a ales o femeie şi s-a însurat cu ea. Au trăit o vreme aşa, împreună şi singuri, fără copii. Şi într-o zi au hotărît, nu mai ştiu dacă bărbatul a zis întîi sau femeia, să înfieze un copil. Şi nu după mult timp au adus în casa lor o fată de numai cîţiva ani. Viaţa lor s-a schimbat brusc, aşa cum în spatele norilor apare soarele într-o zi de vară. Casa s-a umplut de chiote de copil, camerele au început să miroasă a prăjituri şi cornuleţe cu zahăr, a lapte şi miere. Şi, în timp ce copila creştea, cei doi oameni se apropiau de bătrîneţe. Astfel au trecut 25 de ani, multe lucruri întîmplîndu-se între timp. Copilul a devenit adult, fata de alfădată, femeie. Puţin după căsătoria fetei, bătrîna mamă s-a stins şi n-a mai apucat să-şi vadă primul nepot. Bătrînul — la naşterea băiatului — a crezut o clipă că el este Mesia, cel care poate să schimbe rînduielile stricate ale lumii, deşi pe cer nu se ivise nici o stea. Aşa a crezut atunci, aşa a crezut şi la naşterea celui de-al doilea nepot, o fetiţă care semăna cu fetiţa pe care el o adusese în casă cu mulţi ani în urmă. Lucrurile mergeau însă din ce în ce mai prost, iar un bătrîn devine repede o povară. Şi astfel a ajuns el în Paradis.

2.

Aici se termină prima parte a acestui posibil subiect de roman. A doua parte pleacă de la un film documentar prezentat nu de mult la televiziunea română liberă. Un film scurt realizat de un cameraman pe care Milos Forman ar fi dorit să-l aibă în echipă cu siguranţă. Sîntem deci în Paradis, la un azil de bătrîni. O pisică, o femeie buimacă, un invalid, o cadă, un şuvoi de apă, o fereastră, un bătrîn, o uşă, o îngrijitoare şterge pe cap un bătrîn, o femeie duce lingura la gură, alta ar vrea să facă măcar cîteva cumpărături prin oraş, dar nu are voie pentru că se expune la riscuri, alta nu ar vrea decît să moară şi să se liniştească. Nu toată lumea ajunge în Paradis. Doar unii dintre noi. În sfîrşit, îl găsim şi pe bătrînul nostru din prima parte a povestirii. Cum de a ajuns aici ? L-au alungat copiii, nu ? S-au descotorosit de el după ce i-a ajutat să intre în viaţă, nu ? Ciţi din Paradisul acela nu ar fi răspuns afirmativ şi ciţi nu ne-ar fi îndulcit cu un asemenea răspuns ? Şi... stupoare ! : „Nu !", răspunde bătrînul nostru din Paradis, „nu, am plecat singur pentru că mizeria era aşa de mare încît cu greu fata mea pe care am înfiat-o îşi putea creşte copiii. Şi singur m-am hotărît să vin aici".

Mi-am strîns cu greu sufletul răvăşit. Există locuri respectabile în care josnicia, micimea sufletească şi răutatea circulă nestingherite şi, dimpotrivă, locuri sordide în care totul este posibil, de la noroi la putregai. Şi ce extraordinar lucru este să descoperi tocmai într-un asemenea loc, al indiferenţei şi neputinţei, al sărăciei şi uitării un om care, în faţa unei camere video, refuză cu înverşunare să întineze o fiinţă care cîndva i-a fost sau probabil îi este în continuare dragă. Ca şi cum dintr-o întinsă mocirlă ar apărea un diamant strălucitor şi curat.. Omul acesta pare să zică asemenea lui Pavel, pe care îl amintea şi Laszlo Tökes, şi acum citez din cel mai frumos roman pe care l-am citit vreodată, Biblia : „Şi de-aş împărţi toată avuţia mea şi de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte... iar (dacă) dragoste nu am, nimic nu sînt".

GEORGE CUŞNARENCU

Dramaturgul devenit preşedinte: VÁCLAV HAVEL

Născut la 5 octombrie 1936 la Praga, Václav Havel, maestru al teatrului absurd, filozof al rebeliunii şi veteran al închisorilor cehoslovace, este din 29 decembrie 1989 preşedintele Cehoslovaciei. Încă de la vîrsta de 20 de ani a publicat studii şi articole în revistele literare şi teatrale. Lucrează, ca tehnician de scenă, mai întîi la Teatrul ABC, iar din 1960 la Teatrul de avangardă „Pe balustradă" din Praga. În acest teatru i se joacă primele sale piese, dintre care „Sărbătoarea din grădină" (1963) devine punctul de plecare al puternicei tendinţe de renaştere în arta şi societatea cehă. Totul avea să culmineze în 1968 cu celebra „Primăvară pragheză", la care V. Havel a participat direct, nu doar în calitate de autor al unor piese de teatru ca „Înştiinţarea" (1965), „Dificultatea concentrării" (1968), ci şi ca exponent al unor idei democratice. După eşecul „Primăverii pragheze", înăbuşită prin invazia armatelor străine, Havel avea să rămînă credincios propriilor sale convingeri, în ciuda faptului că toate piesele îi fuseseră interzise. Asta în ţară, căci în Vest era de-a dreptul ovaţionat. I se oferă un post la prestigiosul Public Theater din New York, dar, fiind întrebat de cineva de ce nu pleacă în S.U.A., Havel răspunde : „Cred că lucrurile devin foarte interesante aici".

Aducîndu-i-se acuzaţiile cele mai neîntemeiate, este închis în trei rînduri, stînd în total în detenţie 5 ani, împărţind celula şi cu deţinuţi de drept comun. Ultima oară, în 1989, a fost închis pentru că a participat la o ceremonie în memoria lui **Jan Palach**, studentul care şi-a dat singur foc în 1968, în semn de protest. Toată suferinţa pe care i-a adus-o sistemul totalitar al lui Gustav Husak devine subiectul artei sale. Primul din cei trei purtători de cuvînt ai iniţiativei cetăţeneşti „Charta 77", Havel devine conştiinţa şi, totodată, liderul mişcării de masă cehoslovace, cunoscută astăzi sub denumirea de „Revoluţia de catifea".

Adevărat profet politic, în perioada oprimării Havel semnează următoarele piese de teatru : „Opera calicilor" (1972), „Audienţa" (1975), „Vernisajul" (1975), „Protestul" (1978), „Largo desolato" (1984), „Ispita" (1985), „Asanarea" (1987). Alături de ele, trei cărţi de eseuri şi un volum de corespondenţă din închisoare, cunoscut în întreaga lume sub titlul „Scrisori către Olga". Criticul britanic Kenneth Tynan îi lăuda opera numind-o „absurd cu adînci rădăcini în anxietăţile contemporane". Havel se consideră el însuşi un discipol al dramaturgului irlandez Samuel Beckett, decedat în ianuarie 1990. Simţindu-se complimentat, Beckett, în 1984 „îi răspunde" lui Havel cu „Catastrofa", o piesă într-un act, în care portretizează un dizident în timpul unei anchete.

Disecînd pînza de păianjen a ipocriziei şi a decepţiilor ce formează fabrica socială a vieţii comuniste, luptînd pentru drepturile omului, Havel a fost distins cu premii internaţionale importante : Premiul Erasmus — 1986, Premiul pentru pace al librarilor germani — 1989 şi Premiul Olof Palme — 1989. Havel scrie undeva : „Nu devii dizident fiindcă într-o zi decizi să îmbrăţişezi această carieră neobişnuită. Eşti împins către această poziţie de propriul tău sentiment al responsabilităţii, combinat cu un complex de circumstanţe externe. Practic, ieşi din structurile existenţiale, situîndu-te pe o poziţie de conflict cu aceste circumstanţe. Totul începe de fapt cu o încercare de a face totul bine şi sfîrşeşti prin a fi etichetat drept inamic al societăţii".

Ales în funcţia supremă în stat, Havel poate fi comparat la ora actuală, în această „bravă lume nouă" a Europei de Est, doar cu Lech Walesa al Poloniei. În orice caz, este mai mult decît un simbol viu al libertăţii pe cale a se instaura pe planeta noastră.

RODRIG ANDRIŞAN

Film

De ce a fost interzis un mare regizor? (II)

Făcînd o paranteză, aflu că Bujor Ripeanu, bun cunoscător al creației regizorului la care ne referim lucrează la o carte pe care și-a intitulat-o „Trei filme blestemate" (Duminică la ora 6, Reconstituirea, De ce trag clopotele, Mitică ?) ce va însuma documente semnificative vizînd pe de o parte soarta celor 3 filme, iar pe de alta „aventura tumultoasă" a elaborării acestora.

„Ce este definitoriu în personalitatea regizorului L.P. ?" îl întreb pe B.T.R.

„Îmi amintesc de patima ce-l bîntuia, de contursiunile interioare și autopolemice legate de realizarea filmului. Lupta aceasta interioară, deși contradictorie e, totuși, coerentă și transmisibilă. Scenariile lui cinematografice nu sînt literatură, ci film exprimat în cuvinte. Și, un lucru extraordinar. De la început nimeni din cei care s-au apropiat de acest film n-au putut formula temeiuri care să ducă la întreruperea producției. Filmul impunea pentru că ieșea total din sfera normalului, era un summum de valori artistice".

Îl cred pe Bujor Ripeanu. De altfel nu lipsa de valoare artistică i se reproșa filmului. Supăra esența lui, caracterul de generalizare a unei anumite tipologii umane, supăra perenitatea lui. Pintilie însuși își decodifică celor din conducerea cinematografiei, intențiile.

„Eu m-am ocupat în scenariu de trei tipuri ale delirului : pasional, politic și al băscăliei. Cînd am introdus lumea lui Mitică, am introdus lumea care se exprimă în perimetrul delirului băscăliei. Toată lumea face bancuri timpite și la sfîrșit moartea este cea care sancționează acest tip, despre care nu pot spune că nu mai există și astăzi. Și din acest unghi filmul meu este actual. Caragiale este un mare moralist. De aici și sancțiunea din final (Moartea lui Mitică n.n.). Delirul băscăliei și delirul pasional zugrăvesc niște forme de timpenie omenească. Punctul de vedere al lui Caragiale față de aceste fenomene este cel al moralistului, al omului de bun simț, al moralistului întristat care nu se situează la înălțimea intolerantă a geniului".

Ce spun actorii?

Am plecat de la vizionarea filmului „DE CE TRAG CLOPOTELE, MITICĂ?" cu sentimentul că nu l-am citit niciodată pe Caragiale și că actorii care au interpretat rolurile, actori de primă mărime ai teatrului și filmului românesc, fac un lucru aproape nepermis. Ne paralizează mintea și spiritul, ne țin preț de două ore cu răsuflarea tăiată. Nu unul sau altul, ci toți la un loc și fiecare în parte. Așa încît din dorința de a înțelege mai bine ce forță a declanșat potențialul artei lor actoricești, am încercat să-i găsesc și să aflu.

„Pintilie e de vină, îmi spune actrița **Mariana Mihuț**. Întîlnirea cu acest regizor a însemnat pentru mine de fapt marea trezire și, de ce să n-o spun, adevărata mea facultate de teatru. Cît timp au durat repetițiile n-am lipsit niciodată, chiar dacă nu trebuia să repet și am înțeles atunci că această profesie înseamnă **creație**. Ce să-ți spun ? Că nu numai actorii, ci toată echipa de filmare a fost marcată de acest eveniment ? Că cele cîteva luni de filmare au fost cele mai fericite din viața mea ? Că mi-au ieșit fire de păr alb cu care mă mîndresc? Pe scurt. Pintilie are geniu".

Actrița Mariana Mihuț, o Mița Baston „furibundă din amor"

Toți îmi vorbesc despre Pintilie aproape cu pioșenie. Și prin asta nu înțeleg numai actorii. Mărturisesc, eu n-am avut ocazia să văd cum lucrează, dar am început să-l cunosc mult mai bine stînd de vorbă cu cei care au evoluat sub bagheta lui. De aceea te-aș ruga să-l definești pe Lucian Pintilie ca regizor.

„Regizorul Pintilie este un vrăjitor. Al văzut filmul și, ca și mine nu se putea să nu remarci că pînă și figuranții neprofesioniști joacă, sînt actori".

Care este caracteristica fundamentală a filmului, privită din punctul de vedere al actriței Mariana Mihuț ?

„DE CE TRAG CLOPOTELE, MITICĂ?" este un film românesc făcut despre și pentru români. Asta ne-a explicat-o el din prima clipă, la toate repetițiile, ore în șir, pentru că ne repetam rolurile, începînd cu lectura la masă, așa cum obișnuim noi în teatru și continuam la platourile de filmare. În ceea ce privește personajul Mița Baston, el o vedea trăindu-și pasiunea într-o mare și furibundă tensiune. Mă aducea în starea pe care o dorea și o întreținea filmînd chiar 12 duble (același cadru de 12 ori) pentru un singur gest sau replică. La montaj spunea că toate sînt bune, că nu știe pe care s-o aleagă. Noi nu ne dădeam seama de nuanțele pe care el însă le sesiza cu ușurință. Pe lîngă toate astea este și un actor remarcabil. Atunci cînd nu mai avea timp să explice ne explica interpretînd pur și simplu. Simțea orice făcătură, cum spunem noi în teatru. Și un alt element. S-ar putea să fiu, singura actriță din lume care și-a dat singură comanda „motor, se filmează". Mi-a făcut această favoare pentru a mă lăsa să-mi găsesc starea cea mai propice, tensiunea la care era necesar să-mi joc rolul. Ne știe pe fiecare în parte, ne folosea în filmări chiar și defectele. Ca o anecdotă, Pintilie mi-a spus una din cele mai mari „impertinențe". „Te iau pe tine (evident la rol se referea) pentru că nu am alta." !

Victor Rebengiuc este născut în zodia vărsătorului. Asta m-a ajutat într-o clipă, pentru că l-am abordat chiar în ziua aniversară. Modest și plin de umor își amintește de kilogramele de transpirație ieșite prin piele în „lupta" cu Pintilie pentru interpretarea personajului Iancu Pampon.

„Modul în care am lucrat cu Pintilie e unic. Știe să ceară, să scoată din noi mai mult decît ne-am imaginat că putem da. Plecam epuizați de la filmări, dar era o senzație de împlinire. Și cu toate astea mi-e greu să spun că făcea ceva anume. Era o bucurie să muncim cu el. Pînă și muncitorii erau cuceriți de această capacitate a lui Pintilie. În tot ce face se simte ironia și tot ce face, face cu armele unui intelectual rafinat. El voia nuanțe, subtilități. Uneori spuneam că nu mai pot. Era inutil. Pintilie nu ceda la nimic. Altfel nu pot, îi ziceam. Ba poți ! Mă aducea în starea de tensiune, într-o astfel de stare încît scotea de la mine mereu mai mult. Mie mi se părea că totul e la fel. El știa însă să deosebească diferențele. Asta am pățit eu".

Pe actorul Gheorghe Dinică nu l-am găsit decît la telefon și, cum îl știu foarte bine mă așteptam din partea lui la o replică de genul celei pe care chiar așa mi-a și dat-o ! „Ce să vorbesc eu despre mine ? Dacă ai văzut filmul, ai văzut și ce-am făcut eu acolo. Nu-mi place să-mi fac reclamă". **„Nu e vorba de reclamă, dragă Gigi, voiam doar să te rog să vorbim despre cum ai lucrat cu Lucian Pintilie, pentru că Nae Girimea devine un personaj de referință al genului așa cum l-ai interpretat tu".** „Era și normal, devreme ce Pintilie îmi conducea partitura. Este un mare regizor. Niciodată în prezența lui nu poți face decît ce vrea, adică peste măsura celor ce am gîndit și am crezut despre posibilitățile noastre actoricești". **„Îți mulțumesc, Gheorghe Dinică, mi-ai răspuns exact așa cum am vrut !"** „Deci m-ai prins !? Iată și răspunsul la întrebarea ta !" **„Mersi".**

MELANIA CHIRIACESCU

Televiziune

OLÈ, OLÈ, GRAMATICA UNDE E?

Oricît de liberi am devenit, am mai spus-o, gramatica limbii române a rămas neatinsă. Inviolabilă și implacabilă ca un destin ; cu toate interdicțiile ei, cu toate „șicanele" și „tergiversările" ei, pe scurt cu toată vechea ei „legislație". Și, dacă primul limbut al țării vorbea cum vorbea, nu cred că asta ne-a făcut și pe noi să vorbim mai relaxat, mai neglijent, pe lîngă gramatică, timp de o întreagă epocă de aur.

Ceea ce aud din fotoliul meu de telespectator în română și bulgară, mă îngrijorează, cel puțin dacă mă refer la limba în care mă exprim acum. Îmi aduc aminte de o celebră ședință a unui vechi consiliu de conducere al televiziunii, în care un președinte recomanda reporterilor să nu mai aducă pe micul ecran oameni care vorbesc incorect românește. Ședința s-a încheiat cu următoarea concluzie : „Deci, atenție în alegerea **interlocuitorilor !**" Să recunoaștem, nici noi n-am prea fost atenți cînd ne-am reales **interlocuitorul**, acela cu „pretinia", și asta ne-a costat enorm chiar și în plan sintatic și morfologic. Venind la subiect — se vorbește foarte mult în aceste zile pe micul ecran. Mult, dar și prost. Să fi uitat noi limba română ? Zău că aici nu mai putem da vina pe faptul că am fost duși la strînsul recoltei, la canal sau la „ovații prelungite" și n-am avut timp să învățăm. În fond și acolo ne înțelegeam între noi tot în limba română.

Am urmărit la Tv un palpitant proces de genocid care, din păcate, în subsidiar, incrimina și limba română. Nu mi-am putut imagina, de pildă, că unii experți în oratorie, avocați, pot fi așa de agramați, scuzați, fără a mai vorbi și de acuzați. N-a fost, e drept, încă un genocid, lingvistic, dar un mic masacru, o ușoară crimă de les-gramatică a cam fost.

Despre cum se vorbește în parlament să nu mai pomenim, că e o instituție apărată de constituție.

Dar despre cum se vorbește „la televizor" cred că, în fine, putem vorbi. În fond, după ce televiziunea a fost atacată de teroriști, asaltată, ocupată, contestată de demonstranți, ne putem și noi permite s-o ciupim ușor de obrăjor. Avem și o lozincă : „Olè, olè, — limba noastră unde e ?".

Revendicările noastre, revolta noastră pornesc de la unele persoane care, vorbind liber pe post, nu au darul vorbirii corect-gramaticale. Nu mă refer numai la interlocutori, la invitați, la chiriași, ci rămîn la redactori și reporteri. Ni se spune „imaginile care le urmăriți sînt" etc ; se vorbește de „inițiative salutare" în sensul că ele ar fi demne de salutat ; auzim de „comisii lucrative", sau „cu caracter lucrativ" în sensul că ele ar fi „de lucru", cînd de fapt „lucrativ" înseamnă rentabil, profitabil, bănos și cam atît. Un prezentator de muzică ne spune, cu gulerul limbii române ridicat sub chică, anume că va apărea **„aproape în unanimitate** grupul Pink Floyd" ; același personaj anunță că „grupul Riff ne **transmit"** nu știu ce sau că „Iris, real sau fictiv, **vor fi** întotdeauna Iris". Astfel, ni se aduce aminte cu o condamnabilă nostalgie, de acel crainic sportiv care răspundea la numele de Cornel Pumnea (pe unde o fi dispărut ?) un recordman absolut al agramatismelor în direct. Ba, e celebră și o gafă care i se atribuie „în falș" lui Pumnea — aceea că la un meci de fotbal ar fi anunțat că mai sînt cinci minute pînă la **sfîrșitul partidului.** Lucru care mi-l face simpatic. Dar numai atît.

Nu continui exemplele, nu solicit nici înființarea unui partid al agramaților, pentru că el abia s-a desființat împuținîndu-se, împuținîndu-se de la cap. Dar, ce ne facem ? Apelăm la domnul profesor Cezar Tabarcea să ne recicleze în particular ? Luăm lecții (de unde ?) de elocință retorică, oratorie sau ne lăsăm de meserie ?

Ce facem, stimați telespectatori ?

GEORGE STANCA

Panoramic cultural

„Cehov în cultura secolului XX"

Moscova a găzduit în prima lună a anului oameni de litere, maeștri ai teatrului, muzeografi din diferite țări : Marea Britanie, Ungaria, Polonia, Franța, R. F. Germania și India.

Prilejul întîlnirii acestor personalități culturale a fost Conferința internațională „Cehov în cultura secolului XX", consacrată aniversării a 130 de ani de la nașterea marelui scriitor rus. Vladimir Lakșin, președintele Comisiei cehoviene de pe lîngă Academia sovietică de Științe, specialist de prestigiu în teoria literaturii, sublinia în alocuțiunea sa : „Cehov este un scriitor al tuturor timpurilor, conștiința vie a culturii noastre. Arta și filosofia sa, care incorporează un uriaș potențial ideatic și moral, constituie un fenomen de importanță universală".

Multe referate prezentate au subliniat rolul marelui dramaturg rus în dezvoltarea teatrului modern. La unele cinematografe din Moscova a avut loc o retrospectivă a filmelor sovietice realizate după operele lui Anton Pavlovici Cehov, în număr de... 30.

„Viața și moartea încep la 40 de ani"

Actorul francez Gérard Depardieu a împlinit de curînd 40 de ani. Interviul acordat de cunoscutul actor cotidianului britanic „The Times" se intitulează... „Viața și moartea încep la 40 de ani".

Iată ce declară Depardieu, renumit de altfel prin înfățișarea sa impunătoare și puternic individualizată, făcut parcă să steargă, prin simpla sa apariție pe ecrane, prezența celorlalți protagoniști : „Toate chinurile și stresurile sînt diferite. La 30 de ani poți fi puternic, la 40 începi să-ți pui întrebări despre moarte, despre orice". Nu pot începe un rol pînă nu văd personajul mort", insistă el. Și mai adaugă „că a știut de la început că personajul Vernard, în vîrstă de 40 de ani, din ultimul său film „Trop belle pour toi" (Prea frumoasă pentru tine), a fost destinat să moară de inimă, din cauza stresului, a vinovăției, a panicii."

O natură meditativă născută după ani de visuri și vagabondaj. O natură solitară. Iubit, dar și criticat de mulți. Se pare că actorul folosește puțin cam ciudat limba maternă, ceea ce nu-i creează complexe...

George Solti la Salzburg

Ce se va întîmpla cu Festivalul de Paști de la Salzburg, în urma decesului marelui dirijor Herbert von Karajan ?

Unul din directorii festivalului, Beate Burchhard, a informat că, în 1990 și 1991, acesta se va desfășura potrivit pregătirilor efectuate de Karajan și nu va avea director artistic.

Începînd cu anul 1992, directorul artistic al acestui prestigios Festival va fi dirijorul britanic de origine ungară, sir George Solti, directorul Orchestrei simfonice din Chicago.

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

Probă pentru poză de pașaport
ANDREEA și COSTEL, Constanța

Starea de veghe

LA 21 MAI NU VA FI PREA TÎRZIU?

Să presupunem că una din marile firme europene, specializate în echipamente energetice — Siemens de pildă, pentru ca ipoteza noastră să se inspire dintr-un real dezirabil și nu dintr-o pură ficțiune — ne-ar face atractiva ofertă de a ne redresa capacitățile productive existente (de a le adăuga și altele noi, eventual), astfel încît energetica românească, în sfîrșit, să intre în normal... Să presupunem o astfel de ofertă. Înainte de a întreba *cît ne costă* (cum vom plăti, cu ce condiționări suplimentare, anexă la contract), s-ar cuveni să știm, esențial pentru noi : *În cît timp ? Care ar fi scadența, termenul realist, contractual, al acestei reintrări în normal ?*

Dacă vom discuta două-trei luni controversata ofertă (timp minim, de altfel, pentru a o putea compara și cu alte oferte-evaluări, dacă vor fi, și cu care vom fi confruntați) ; dacă propunerea Siemens s-ar dovedi, efectiv, cea mai bună ; și dacă o vom accepta, ipotetic, în ziua de 21 mai (o zi după alegeri), *cînd ar începe concret, operația de refacere-înlocuire-modernizare a instalațiilor existente ?* O cercetare și o evaluare corectă a resurselor de combustibili pe care se poate conta în ceasul redresării ; proiectarea, apoi, propriu-zisă, a acestei redresări energetice, fără grave întreruperi, în condițiile concrete ale crizei pe care o parcurgem : realizarea, în fine, industrială, a instalațiilor de substituire, ca și reconstrucția în sine etc. etc. ar amîna declanșarea întregii acțiuni de redresare energetică, inevitabil, spre sfîrșitul anului ; și asta într-un caz fericit. *Ce facem, totuși, în acest dramatic 1990, în următoarele 10 luni, timp critic, în care deficitul de putere este exprimat convulsiv printr-o frecvență în sistem care se zbate între 47 și 47,5 Hertz ?* Să ne facem vise frumoase și să uităm starea de alertă continuă, condiționată la propriu — pentru a subzista — de o *strategie, efectiv, de urgență ?*

■

Termocentralele pe cărbune, cîte avem, și toate împreună, funcționează la o putere care nu depășește, în genere, 3 000 de MW. Mult sub puterea instalată. Și fără să ne îngăduie nici măcar modesta speranță — cunoscînd calitatea instalațiilor și calitatea cărbunelui pe care funcționează — de a produce... 3 500 MW, bunăoară, în următoarele luni, Dimpotrivă. Cu ajutorul celui Atotputernic — marele energetician anonim al ființării lumii, la care tot fac referiri chiar și energeticienii necredincioși — nu vom scădea prea mult, ni se spune, sub ceea ce producem... Termocentralele pe hidrocarburi — petrol și gaze naturale — au producția limitată la circa 4 000 megawați, iar cantitatea de gaze și păcură, de care ar fi nevoie pentru o producție suplimentară, nu se poate obține și nu ne poate fi oferită decît din import... Nu există disponibilități. Producția de gaze naturale se află în scădere, importul suplimentar de țiței rămîne totuși un deziderat, și acesta în dolari, așa că cei 4 000 MW sînt buni, sînt foarte buni, numai să nu scadă cumva... Hidrocentralele, în funcție de necesitățile ultimative din sistemul energetic și de rezerva de apă (în scădere) în lacurile și bazinele de acumulare ne furnizează și ele, însumat, o putere de circa 1000 megawați.

Considerînd acești 8 000 de megawați „autentici" — cei de care dispunem real — și o cerere realistă, de ordinul a 10 000 MW, la scara întregii economii naționale, strategia de urgență pentru 1990 trebuie să includă în calcul, cu necesitate, importul de energie (în primul rînd electrică). Și importăm, într-adevăr, circa 1 000 MW. Ceea ce face, totuși, ca un anumit deficit să subziste continuu — de alți o mie de megawați — iar ca urmare a acestui deficit, frecvența în sistem să se plaseze inevitabil cu 5—6 la sută sub nominal. Cu toate consecințele (pierderi) de rigoare, dacă ne vom reaminti că între frecvența curentului și turația motoarelor sincrone există o corelație fermă, și că toate pompele mari din industrie sînt

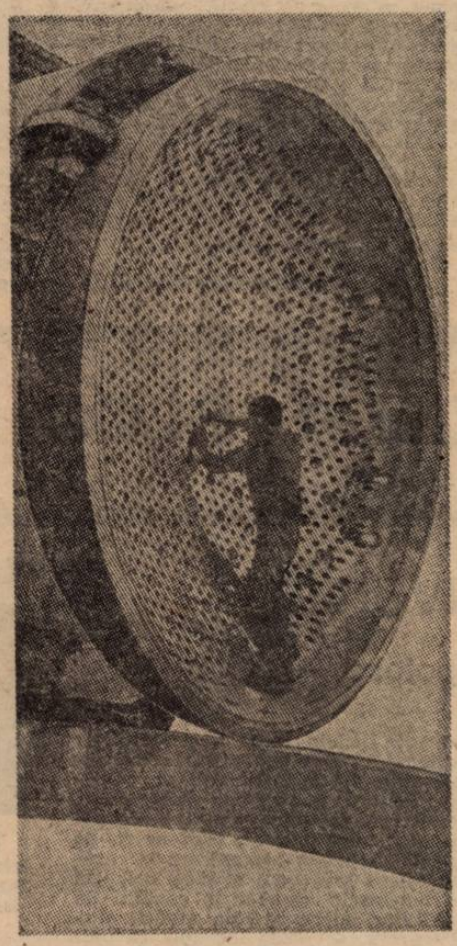

subturate grav, ca urmare a acestei frecvențe anormale. Frecvența scăzută consemnează astfel un important deficit material, financiar, ca să nu mai vorbim și de faptul că o întreagă aparatură electronică de proces va fi (este) și ea dereglată prin acest joc al frecvenței... Deci și un deficit tehnologic !

Oferta Siemens — și altele, care nu vor lipsi — conferă o alternativă, posibilă și probabilă, într-un scenariu (și o strategie) angajînd un timp mediu de 3—4 ani. Rămîne întrebarea : există vreun alt scenariu convingător, realist, pentru 1990 ?

■

Variantele lucide, așa-zis *de urgență* — confirmate de energeticieni de prestigiu — nu pot reține, ca elemente ferme, decît :

- redresarea rapidă a producției interne de combustibili (cărbune, petrol și gaze naturale) ;
- limitarea drastică (la nevoie oprirea) unor consumatori energofagi (introducerea unor noi tehnologii, cu consumuri mai mici, reclamă de asemenea timp) ;
- o creștere, totuși, a importului de energie electrică, în momentele de criză accentuată ;
- adaptarea tehnică a unor capacități energetice, care funcționează în prezent pe lignit, astfel încît trecerea lor pe hidrocarburi să conducă la producții apropiate de puterea nominală a agregatelor ;
- un plan de reparații capitale (și de alte lucrări de modernizare) ale instalațiilor termo-energetice existente, în acele luni ale anului în care se poate conta pe contribuția sporită a hidrocentralelor.

Evident, între elementele constitutive ale acestei strategii de urgență există o interdependență operativă (în raport, bunăoară, cu redresarea producției interne de combustibili și cu limitarea consumatorilor, se poate reduce și corecta importul etc., etc.) Absolut esențial, însă : *tocmai în acest an energetic, 1990, confruntat cu evoluții ultimative, se cere validat scenariul pe timp mediu.* Nu cunoaștem problemă mai importantă pe care s-ar cuveni s-o rezolve, încă în lunile martie-aprilie, cei care vor să evite prelungirea crizei energetice în următorii ani. Orice aminare, din dubioase calcule partizane, ne-ar putea costa foarte mult. Iar invinuirile reciproce, tardive, nu vor disculpa comunitatea tehnico-științifică pentru orice tergiversări în planul deciziilor ferme și al alegerii celei mai bune variante.

■

Dacă există sau nu „viață... după viață" rămîne fascinant, ca problemă, desigur... Dar iată că, dintr-un ciudat sistem simplificator — pînă la anulare și pierdere de sens — în planul unor opțiuni imediate, vitale, orbiți și asurziți de atîtea violențe ale clipei, nu ne mai întrebăm *cît pierdem, cît irosim — și ce șanse ratăm — prin această inexplicabilă tergiversare în stabilirea unor opțiuni de fond, esențiale, asupra vieții noastre, din nou, luate în timpul vieții...* Zeci de platforme-program abordează probleme de principiu, serioase și, probabil, de foarte „lungă bătaie", cu sentimentul că timpul — și criza în plină desfășurare — ar lucra în vreun fel pentru „subvenționarea" lor în planul... clarviziunii (beneficiilor) electorale. Sentimentul că se mai poate aștepta, că redresarea, vezi, doamne, ar aștepta după ușă — și-i suficient s-o împingi... — se măsoară, însă, în noi și noi deficite. Redresarea pretinde însă, tocmai ca argument și opțiune, o strategie lucidă, întemeiată pe conștientizarea crizelor pe care le parcurgem : de energie, combustibili și materii prime, financiară... și, mai ales, de încredere.

■

Cineva scria de curînd, pe temeiul unor considerente și aprecieri valabile acum vreo 50 de ani, că România ar mai avea suficiente resurse materiale. Din păcate, optimismul nu e întemeiat, *cel puțin nu în domeniul energeticii.* Evaluări, absolut riguroase, indică o scădere continuă a rezervelor de hidrocarburi ; lignitul are o putere calorică, reală, care desfide eficiența ; regimul hidrologic ne plasează, deopotrivă, sub media europeană ; primul grup energonuclear nu va intra în funcțiune înainte de 1993 ; orice alte noi construcții termo și hidrotehnice reclamă un ciclu de construcție de cel puțin 4—5 ani. Iar optimismul nu se transformă în energie, dacă optimismul nu înseamnă cumva... evaluări corecte, strategii de urgență și acțiuni foarte-foarte rapide. De ce să amînăm — și pînă cînd ? — confruntarea publică a alternativelor și scenariilor energetice, pe timp mediu, care ar putea diferi de la o platformă-program la o altă platformă, adversă ? Ar fi singurul mod de a trece, eficient și rapid, de la promisiuni la programe de lucru. Să amînăm și aceste dezbateri spre 21 mai ? Nu va fi prea tîrziu ? Și nu vom regreta în 1991 ?

DOREL DORIAN

CRONICA ASTRONOMICĂ

Calendarul lunii martie

Soarele : La începutul lunii răsare la ora 6h 53m și apune la ora 18h 03m, iar la sfîrșitul lunii (după trecerea la ora oficială de vară) răsare la ora 6 h 55 m și apune la ora 19 h 42 m. La data de 20 martie, ora 23 h 19 m, longitudinea astronomică a Soarelui este de 0°, el atingînd punctul vernal. Acesta e momentul **echinocțiului de primăvară**, ce marchează începutul **primăverii astronomice.** La data echinocțiului durata zilelor este egală cu cea a nopților.

În luna martie crepusculul civil este de 33 minute, iar cel astronomic de 1 h 40 m.

Fazele Lunii : la 4 martie — primul pătrar, la 11 martie Lună plină, la 19 martie — ultimul pătrar, la 26 martie — Lună nouă.

Planetele vizibile cu ochiul liber : planeta Venus poate fi urmărită ca Luceafăr de dimineață, răsărind în jurul orei 4 h 30 m. La 30 martie Venus are elongația vestică maximă de 46°. Tot în a doua parte a nopții pot fi urmărite planetele Marte și Saturn, iar planeta Jupiter, care se află deasupra orizontului la apusul Soarelui, poate fi vizibilă în prima jumătate a nopții.

Dr. HARALD ALEXANDRESCU

Mașină de cusut cu microordinator

Mașina electronică din imagine — „Husqvarna-980", realizată în Franța, și echipată cu un microcalculator, poate îndeplini diverse programe de lucru. Cu un astfel de aparat nu este nevoie să știi să coși, deoarece microordinatorul posedă o memorie reglabilă și care acționează în funcție de lucrul ales. Dacă se introduce caseta „A", ea are la dreapta clapele de comandă pentru cusutul propriu zis, surfilare, efectuarea de butoniere, tivuri, însăilări, broderii. La stînga se află clapele ce acționează mașina pentru diverse țesături, jerseu subțire, ori gros, material gen burete, piele și

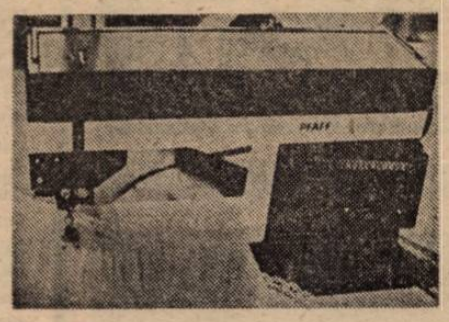

plastic. O simplă apăsare pe clapă este suficient de a informa mașina despre tipul materialului ce urmează a fi lucrat și ce cusătură trebuie realizată. Caseta „B" și „C" au programe pentru executarea de puncte decorative, iar caseta „D" realizează 52 de litere și cifre în forme diferite. Toate aceste programe sînt conținute într-un dispozitiv cu o mărime de cinci milimetri pătrați. A mai fost creată și mașina de cusut „Pfaff-1471", care funcționează și ea pe bază de casete cu programe, dar elementele ce urmează a fi executate apar afișate pe un ecran. După cum se vede, o eră nouă a început și în sfera cusăturilor, respectiv a celor executate cu ajutorul ordinatorului.

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul cincisprezece

În cutiuță ceva trosni năpraznic. Prie scăpă lădița din mîini. O voce groasă hîrîi printre zgomotele stridente :

— Domol, domol, bătrîne ! Încă mai aveți nevoie de inimi !... Cu cine am onoarea ? Nu-mi place să intru în relații cu necunoscuți !

— Sînt președintele Consiliului Foll Prie ! strigă emoționat, aplecîndu-se deasupra cutiuței ca peste o comoară neprețuită.

— Să fii sănătos, drăguță ! Te-ai sculat cam devreme.

— Lasă gluma, Dog ! urlă solemnul mareșal, căzînd în genunchi. Te rugăm să ne prezinți în cel mai scurt timp un program pentru...

— Atacarea Sintariei. Știu. Sintaria va fi cucerită. Dar pînă atunci Malgamar este un pămînt necunoscut ! Aștept detalii !

Clac!... Bzzz... Fiii--uuuu-fi! Emisiunea încetase.

— Tibald ! răcni mareșalul.

— La ordin, domnule !

— Ai înțeles ceva ?

— Să ne gîndim ! Să ne gîndim !

★

Să nu uităm că ofițerii din armata strînsă pe Malgamar formau elita militarilor profesioniști, aveau studii multidisciplinare, dispuneau de prodigioase capacități intelectuale. Disciplina, curajul, inițiativa și potențialul creator se adăugau în chip fericit acestor calități obiective insuficient exploatate.

Flexibili în gîndire, dotați cu resurse de adaptare rapidă la orice condiție vitregă, ofițerii întîmpinaseră evenimentul ca pe cel mai firesc lucru din lume. De aceea, cînd președintele începu să vorbească în fața Consiliului, toți erau gata să participe alături de el la înlăturarea neașteptatului obstacol apărut din senin.

— Băieți, logica ne învață pe unde să ne întoarcem ca să mergem drept înainte! Adică „...dinspre ceea ce ni s-a părut că știm către ceea ce uitasem că am știut", cum bine remarca un filozof de pe Terra. Și cum cea mai bună apărare este atacul va trebui să operăm în consecință... Avem printre noi geologi, astrofizicieni, agronomi, geografi, pedagogi, biofizicieni, electroniști, topografi, chimiști, biochimiști, hidroenergeticieni, doctori, medici, geneticieni, ingineri în construcții de mașini, în telecomunicații, cititori în stele, neuropsihiatri, pianiști, poeți, palavragii, strategi militari și... naiba să le ia de profesiuni ! Că mereu descoperim cît am fost de ignoranți. Nu insist. Aveți la dispoziție mașini și patru elicoptere. Combustibil berechet. Precizez : din rezerve ! Așa că... la treabă! Studierea planetoidului va trebui efectuată în două săptămîni. Nu acord prelungiri. Dați o raită și printre fermecătoarele noastre partenere. Argumentați, convingeți ! Poate descoperim capacități științifice demne de cauza noastră. Așadar nu le evitați colaborarea. Atît ! Ne vom întîlni tot aici pentru a constata că Malgamar nu mai este un pămînt necunoscut !... Succes !

★

Exact după patrusprezece zile, într-o dimineață luminoasă și calmă, sala cu pricina era arhiplină. Cei 91 de cercetători, bărbați și femei și care participaseră la întocmirea referatului științific, fuseseră invitați din oficiu. Hăituiala din cele două săptămîni îi cam zăpăcise. Moțăiau în scaune aproape indiferenți la ceea ce se petrecea în jurul lor. Mototolit, posomorit, Foll Prie pipăia mereu lădița din fața lui, ca și cum i-ar fi fost teamă să n-o șteargă, să se facă nevăzută, lăsîndu-i pe cap atîtea nenorociri. Generalul Aymat dormea profund, ascuns în uniforma oarecum jerpelită mult prea largă pentru volumul său corporal.

(Va urma)

ROMULUS BĂRBULESCU

Cel mai periculos drog:

PUTEREA

— Ce se înțelege prin această noțiune, domnule Săhleanu ?

— Înțelesul ei mai larg spune că puterea este inerentă oricărei acțiuni naturale sau umane, individuale, ca și sociale. Mai mult, ea este presupusă în orice structurare și funcționare sistemică ca energie, în primul rînd. Există însă implicații axiologice ale puterii umane, asupra cărora se insistă, mai ales, în paragrafele ce discută morala, dreptul și politica. Axiologia puterii se cere însă examinată într-un scenariu mai larg, nu numai sociologic sau antropologic și biologic. În pragul antropogenezei întîlnim fenomene presociale în care grupul de animale are o ierarhie cu dominanță comportamentală a unui individ. Prin imitații, comportamentul acestuia se răspîndește la membrii grupului. Implementarea ține acum de informația comunicativă, ceea ce se va menține în procesele educaționale din societățile umane propriu-zise. Iar acestea se diferențiază treptat cu constrîngeri și sancțiuni pentru menținerea vieții conformiste și tradiționale. Toate aceste situații implică puterea, fie sub formă violentă, ca agresiune arhaică, fie sub formă atenuată, de amenințare, înfruntare, combativitate, polemică etc.

— Înțeleg deci că omul trebuie considerat un animal iubitor de putere. Să fie oare aceasta trăsătura sa esențială ? Noi observăm, însă, gesturi, acțiuni, fapte care dovedesc și altruismul, adică o față generoasă a speciei umane.

— Firește, dacă etologia omului ca animal social și ierarhic favorizează relații de tip dominare, acestea nu exclud, desigur, relațiile de cooperare, care le sînt însă subordonate.

— Considerați toate acestea ca manifestări instinctuale ?

— Poate că și omul, ca ființă cu comportament nu numai programat, ci și normat, și autonormat își are temeiul etologic într-o predispoziție de felul instinctelor. Predispoziție după care trebuie să trebuiască ceva, cum a notat sociologul și filosoful dreptului Eugeniu Speranția. Nu este greu să facem un salt imaginar înspre istorie pentru a reconstitui societatea progresiv împărțită în clase, cu diferite forme de organizare a puterii sociale, politice. La guvernarea prin „puțini", în cazul optim, mandatari ai celor guvernați, este o lege socială pe care Wieser a numit-o „legea numărului mic". Ea exprimă în multe feluri principiul dominării și-l favorizează în multe feluri. Între altele, bogăția devine Putere și ea permite apariția satisfacerii unor tot mai sofisticate nevoi specific omenești. Sînt autori care au formulat în linii îngroșate caracteristice omului ca fiind aceea de Putere : animal de pradă, animal îmbătat de putere, voința de dominare etc. Că lucrurile stau așa, ne-o arată nu numai istoria economică, militară, politică etc., ci și examinarea lumii „civile" a vieții cotidiene, ca și alte propoziții celebre. Moise, în **Cartea Facerii** din Biblie, pune în gura lui Dumnezeu recomandarea către Adam de a **stăpîni Pămîntul.** Descartes, în **Discursul asupra metodei,** afirmă rolul științei în a face din om stăpînul și posesorul naturii. Bacon ca și A. Comte, subliniau că **știința este putere.**

— Cîndva într-o reuniune științifică ați avansat ideea caracterului de viciu al Puterii, a caracterului său aditiv. O mențineți și astăzi ?

— Puterea este un drog din cele mai periculoase. Un iubitor de putere vrea din ce în ce mai mult drog pentru ca să se echilibreze, fiind deja dezechilibrat de drog. Și atunci m-a interesat foarte mult în studiile mele de istorie a democrației și a luptei pentru putere, ca și împotriva puterii ceea ce s-a întîmplat cu două sute de ani în urmă, la crearea Statelor Unite ale Americii. Americanii au elaborat o constituție sub obsesia ideii că ar putea să existe cîndva abuz de putere și au construit o constituție care împiedică abuzul de putere. Or, alți revoluționari, care voiau să sară etapele, cum a fost, de pildă, Lenin, au acționat în sens opus. Am citit toate volumele operelor lui Lenin și există foarte clar exprimat acolo faptul că revoluția pe care o întrevede el trebuie să evite orice obstacol în calea puterii, astfel încît puterea să nu fie îngrădită de nimic.

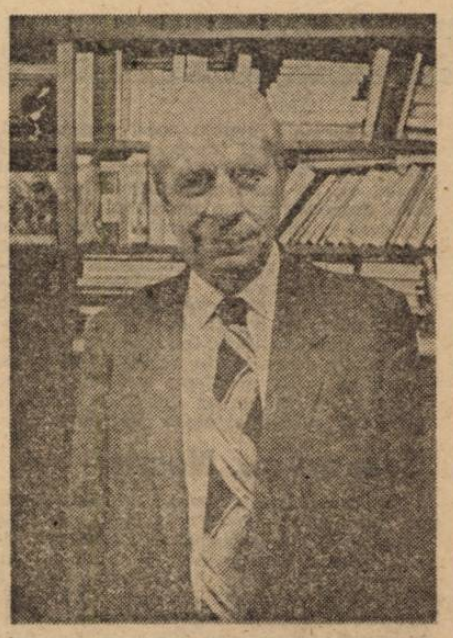

— Aceasta a fost, de altfel, poarta spre totalitarism, spre dictatura comunistă.

— Desigur, căci o putere care se autostimulează nu poate să ducă evident decît la abuzuri. Este o problemă de psihosociologie, o problemă de antropologie, o problemă care își are rădăcinile în trecutul îndepărtat de milioane de ani al ființelor preumane și umane. Trebuie să ne dăm seama de acest factor extrarațional și să construim legi și organizări statale cu obsesia aceasta că s-ar putea ivi oameni îmbătați de putere. Ar trebui să se blocheze drumul către beția de putere. Asta o spun legîndu-mă de putere, așa cum ca medic o spun legîndu-mă de fumat sau de alt drog. Este adevărat că dintr-un anumit punct de vedere apare mai criticabil să fim sclavul unei substanțe chimice cum este drogul, decît sclavul unui om. Dar cred că este mai reparabil și mai scuzabil să fii un fumător, decît un sclav, pe vechiul nostru pămînt, așa cum spunea Andrei Mureșan.

GH. BRĂTESCU

CE S-A ÎNTÎMPLAT CU INTERFERONUL ROMÂNESC ?

Despre interferon toată lumea a auzit de-a lungul ultimilor ani. Multe speranțe s-au investit în acest produs, mai ales acelea legate de tratarea cancerului. Despre dr. Grigore Ghyka știu mai multe doar specialiștii. Dumnealui s-a ocupat ani la rînd de interferonul românesc, secondat, firește, de colaboratori. Cu acestea spuse, să intrăm în subiect.

Chestiunea a început — se confesează dr. Ghyka — la data de 23 iunie 1989, în momentul cînd Liliana Georgian, secretară cu probleme științifice la Institutul V. Babeș, l-a invitat să meargă la o ședință la comitetul de partid al sectorului 3, convocată de Nuță, secretar cu probleme economice al sectorului. Pe drum, Liliana Georgian îi „explică" domnului Ghyka următoarele: În zilele precedente dumneaei prezentase, la o ședință a comitetului municipal de partid, printre realizările Institutului, și interferonul uman, spunînd acolo că e păcat că lipsesc substanțe și, în general, baza materială fără de care nu se poate progresa în producerea acestui principiu terapeutic care s-a dovedit în terapie foarte eficient. Nuță a propus să ajute, coordonînd cîteva întreprinderi de medicamente din sectorul 3, „cu ceva substanțe pentru ca" noi să lărgim producția noastră de interferon. La ședință au participat, în afară de Liliana Georgian și poftitul specialist, Nuță și o secretară, ing. Elena Dobrin de la Întreprinderea de Medicamente București și doi reprezentanți din partea ICECHIM. Icechimiștii au spus că nu pot ajuta cu aparatură sau substanțele necesare domnului Ghyka, deoarece totul este din import. În schimb, doamna Dobrin s-a arătat amatoare să preia o serie de manopere din tehnologie, ea avînd unele piese sau aparate de import necesare pentru aceasta!

„Acțiunea", cum s-a tot spus, „demarase". Sîmbătă 1 iulie 1989 domnul Ghyka s-a dus în vizită la doamna Dobrin la Întreprinderea de Medicamente cu un plan prin care dorea însă să nu-i „livreze" toată tehnologia de producere în amănunt, deoarece era inclusă, această tehnologie, în secretul de serviciu și, la urma urmei, „nu aveam nici un interes, nici material și nici moral pentru așa ceva". S-a gîndit, totuși, să-i spună o seamă de lucruri reale pentru a evalua posibilitățile de producere și pentru a demara eficient seria de discuții. Domnul Ghyka i-a înmînat Elenei Dobrin un tabel de randamente care arăta exact cît sînge, mai ales, trebuie — deci calculul de materie primă de la care trebuiau pornite discuțiile. „Mi-am dat seama, spune domnul Ghyka, că aici era punctul nevralgic la care trebuie să fiu prudent pentru a nu mă angaja fără acoperire în diverse probleme contabile". Și, urmează revelația : Doamna Dobrin habar n-avea de specificul problemei, măsura, cum s-ar spune, esența de parfum cu vagonul de nutreturi, fapt care l-a făcut pe cercetător suspicios. Dumneaei estima că „produsul ar putea fi rapid exportat și că s-ar putea realiza o cifră **enormă**" — evident, de fiole ! — fără ca să-și dea seama că nu a făcut nici un estimativ al prețului de materie primă !

Pentru a avansa, domnul Ghyka telefonează la Centrul de Hematologie și, spre surpriza sa, află că singele se obține foarte greu, raportul cerere-ofertă este foarte dezavantajos pentru dumnealui, și, culmea !, producerea de singe era limitată de o serie de materiale — saci de plastic, centrifuge — pe care tocmai fabrica doamnei Dobrin se angajase să le producă, dar nu se produseseră deloc. În final, doamna Dobrin îi cere cercetătorului un material extins, cuprinzînd **toate etapele tehnologice** de la A la Z — ca să aibă, îi spusese, o perspectivă de ansamblu a problemei ! Am răspuns evaziv acestei cereri. În finalul întrevederii cercetătorul a fost prezentat directorului Întreprinderii de Medicamente, care după ce i-a spus că „trebuie să facă acum efortul să producă sortimente noi și moderne mai ales exportabile", l-a întrebat dacă e rudă cu familia domnitorului Ghyka ! Cercetătorul i-a răspuns sincer, „Da !", adăugînd : „Pînă acum această calitate mai mult m-a dezavantajat decît să-mi confere vreo bucurie".

Am simțit, continuă domnul Ghyka, că toată treaba nu progresează în avantajul cercetărilor mele. Ajutorul promis intrase deja într-un vag de nepătruns, lista concretă de aparate sau de substanțe nu se onora, iar pe de altă parte i se cereau obligații economice concrete, plan de producție, comunicarea unor date pe care ei nu aveau dreptul să le ceară, și nici dumnealui să le comunice fără aprobarea direcției Institutului V. Babeș și a altor foruri. Dezamăgit, domnul Ghyka se adresează prof. dr. Oproiu, cu care colaborase în problema folosirii interferonului în cancerele gastrice și care în plus era secretar al comitetului de partid Sănătatea, de care depindea direct Institutul Babeș.

Așadar, marți 4 iulie, 1989, ora 7 dimineața, cercetătorul Ghyka ajunge în biroul prof. dr. Oproiu, la Fundeni și îi prezintă problema după care la sugestia gazdei, a redactat următoarea notă : (după ce notează scenariul anterior, întîlnirile, ședințele, promisiunile, ofertele și „implicările" în producerea interferonului, cercetătorul științific principal de la Institutul Babeș, încheie :) „Precizez că toate elementele furnizate de mine nu constituie secrete de serviciu. Avînd în vedere faptul că solicitarea de colaborare a venit în mod direct pe linie de partid, fără ca eu să cunosc în legătură cu aceasta opinia conducerii ministerului și a Academiei de Științe Medicale, am socotit necesar să informez în scris, în acest sens, Comitetul de partid Sănătatea."

Dr. Oproiu mi-a spus că Nuță e un timpit, și că Întreprinderea de Medicamente nu a reușit nici măcar să asimileze în producție unele citostatice de bază și că o să aranjeze dumnealui cu Nuță ! „Am fost oarecum trist că prof. dr. Oproiu n-a făcut nici cea mai mică aluzie la cooperarea mea cu dumnealui și la promisiunile de a mă ajuta cu aparatură, substanțe la producerea de interferon." „În continuare, mărturisește dr. Grigore Ghyka, nu m-am mai gîndit la această problemă pînă în după-amiaza zilei de 26 iulie 1989, cînd m-am trezit cu un telefon de la Nuță, care m-a somat pe-un ton aspru să urgentez ajutorul pentru ca Întreprinderea de Medicamente **să preia integral** producerea de interferon românesc". Mi-a spus întocmai : „Astea sînt indicațiile conducerii superioare de partid !".

(Va urma)

ION ȚUGUI

Ozonul și SIDA

Potrivit informațiilor prezentate de revista americană „Medical Tribune", rezultatele cercetărilor de laborator care s-au efectuat demonstrează faptul că ozonul distruge virusul imunodeficitar din organismul uman, care provoacă SIDA.

Datorită proprietăților antiseptice și dezinfectante pe care le posedă, ozonul a fost folosit pentru purificarea apei contaminate cu stimulenți ai tifosului și holerei încă din timpul primului război mondial. După descoperirea antibioticelor însă, interesul medicilor pentru ozon s-a atenuat. În timpul experimentării, singele de la donatorul testat, care nu a fost infectat cu virusul menționat a fost contaminat cu acest virus și apoi supus acțiunii oxigenului și azotului. Astfel a fost obținută distrugerea totală a virusului SIDA. În plus, 90 la sută din limfocite prin tratamentul cu ozon nu au suferit nici un fel de modificări. Nu trebuie să se aștepte o vindecare deplină a SIDA numai ca rezultat al terapiei cu ozon.

medicul ne sfătuiește

OFTALMOLOGIE. Interlocutor : **dr. Aurel Rosin, medic primar oftalmolog la Dispensarul policlinic universitar „Titan" din București.**

● **Eugenia Doicescu din Ițcani — Suceava.** Cataracta este afecțiunea prin care lentila cristaliniană devine opacă progresiv, nemailăsînd razele luminoase să pătrundă în ochi pînă la nivelul retinei. Astfel vederea scade parțial sau total, în funcție de stadiul de opacitate a cristalinului. După cauza care le determină, după vîrsta bolnavului și după manifestări, cataractele sînt clasificate astfel : 1. congenitale-complicate (care apar în urma altor boli oculare) ; 2. patologice sau discrazice (determinate de unele alterații organice ; diabet — tulburări endocrine — nefrită — boli profesionale etc.) ; 3. traumatice (determinate de lovituri directe sau indirecte) ; 4. senile (la persoane de peste 50 ani). Cataracta senilă, cea mai frecventă, fără o cauză aparentă sau provocată, atacă amîndoi ochii, dar nu în același timp. Deci mama dv. suferă de o cataractă senilă. Tratamentul cataractei este medical sau chirurgical. Cel medical se face prin medicamente administrate local-ocular, prin instilații (colire) : ioduri, cisteină, calciu, stronțiu, vitamină C și B2, Epurox etc. și pe cale generală prin injecții sau oral (aspirină, tratament hormonal : euphakin, paraphakin, sanolent). Se practică și tratamente homeopatic, imunologic, vascular, hiperemiant, depurator etc. Prin tratament se urmărește oprirea evoluției cataractei și chiar resorbția ei parțială în stadii incipiente. Cînd procesul de opacizare cristaliniană nu poate fi oprit și continuă indiferent de tratamentul medical administrat, se recurge la operație (tratament chirurgical). După operație, ochiul își recapătă transparența, razele luminoase ajung din nou pe retină și vederea este reciștigată. Bolnavul operat trebuie să poarte ochelari cu lentile corectoare sau sticle de contact, care înlocuiesc dioptriile lentilei cristaliniene.

La vîrsta mamei dv. (92 ani) nu se pune problema operației, necesitînd tratament local și general continuu, sub supravegherea medicului oftalmolog, pentru oprirea evoluției opacifierii cristalinului și menținerea acuității vizuale.

Iorgu Nicolae din Galați. Afirmați că suferiți de 30 de ani de nevrită optică retrobulbară la amîndoi ochii, probabil complicată cu o atrofie de nerv optic, staționată terapeutic, din punct de vedere vizual și al cîmpului vizual. Nevrita retrobulbară este inflamația nervului optic înapoia globului ocular, în traiectul lui intraorbitar, care prin cicatrizare posttraumatică se stabilizează păstrîndu-se, de obicei, parțial vederea. Cîmpul vizual se însoțește uneori de o atrofie de nerv optic, mai mult sau mai puțin avansată. Dacă inflamația se petrece foarte aproape de glob, oftalmoscopic poate apărea aspectul de edem inflamator al papilei, la debut nemarcîndu-se nici o modificare a papilei, dar cu o acuitate vizuală uneori foarte redusă. Cauzele nevritei retrobulbare pot fi multiple ; de obicei, o inflamație virotică, microbiană, alcool-tabagică, toxică, un proces inflamator de vecinătate (sinuzite sfeniodale, orbitare, celulite etc.). Corectarea vederii diminuate se face de către medicul oftalmolog care, după examinare, vă poate prescrie, în afara tratamentului medical corespunzător, ochelari pentru distanță și apropiere în limite posibile. În cazul apariției atrofiei optice, papila (nervului optic) care normal are culoarea roz devine palidă și, ulterior, albă cu nuanțe de galben sau cenușiu. Pentru evitarea progresării bolii nervului optic, ca tratament de întreținere și de încercare de ameliorare a vederii și cîmpului vizual, se administrează medicație : antiinflamatorie (la nevoie), vasodilatatorie (ameliorînd circulația sanguină), vitaminică (A + complex B), stimulatorie retiniană (doxium-difrarel-heligal-intermedine etc.), țesutoterapie (locală și generală), tratament homeopatic, acupunctură etc. În cazuri de reacutizare, se mai recomandă: antibiotice, imunosupresori, corticoterapie, antihistaminice etc.

★

● **Manea Marian din Fetești, județul Ialomița.** Psoriazisul este o boală capricioasă ca evoluție, dar poate fi remis. Asorianul este o soluție cu bune proprietăți antipsoriazice, dar este insuficient pentru a „albi" leziunile. Este nevoie și de un tratament general. În cursul unei deplasări la București puteți să vă prezentați la Clinica de dermatologie „Berceni" pentru detalii. Zilele cele mai potrivite : luni și marți.

● **Vasiliu Ion din Brașov.** Diagnosticul de epiteliom și tratamentul prin iradiere au putut conduce la o „stare" care trebuie clarificată (insuficiența tratamentului, recidiva sau arsura prin iradiere). O posibilitate de tratament ar consta în îndepărtarea leziunii prin excizie chirurgicală, dar înainte de a ne pronunța definitiv, am putea să vă examinăm imediat în clinica noastră.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

întîmplări adevărate

Doi copii genii

Fabrizio și Flavio Ferri, sînt doi copii în vîrstă de 7 și respectiv 6 ani. Deși sînt la o etate fragedă, ei știu să scrie și cunosc tainele matematicii, deși nu urmează cursurile școlare. De ce ? Pentru simplul motiv că sînt considerați doi copii prea inteligenți în raport cu vîrsta lor și, deci, cu mult mai deștepți decît elevii din primele două clase elementare, clase pe care, conform legii, ar trebui să le urmeze. Dar ,în același timp, conform legilor din Italia, ei nu pot frecventa clasele superioare mai potrivite cu pregătirea lor deoarece nu au vîrsta respectivă. Cunoștințele lor nu se reduc numai la faptul că știu să scrie, să citească și să re-

zolve probleme de matematică complicate, dar au început să cunoască limba engleză și chiar posedă un bagaj surprinzător de bogat în probleme de știință. Povestea acestor două mici genii este bine cunoscută în orașul Sassuolo, unde Fabrizio și Flavio locuiesc împreună cu mama lor, Paola, și tatăl lor, Silvano.

Totul a început chiar de la nașterea lor. Ei s-au născut cu o formă de strabism destul de complicată, astfel medicii i-au sfătuit pe soții Ferri să le acorde o permanentă îngrijire. Din acest motiv, doamna Ferri a fost nevoită să renunțe la pos-

tul ei de infirmieră și să se dedice creșterii și aplicării ferme a tratamentului prescris de medici. Din același motiv, cei doi copii au fost nevoiți ca primele cunoștințe generale să le recepționeze de la părinții lor. Spre surprinderea lor, ei au constatat că Fabrizio și Flavio dau dovadă de o receptivitate ieșită din comun. Deși între ei există o diferență de 11 luni, după o primă consultare cu conducerea unei școli elementare, ei au fost primiți totuși direct în clasa a doua, dar ulterior, profesoara lor a declarat că ei sînt prea inteligenți pentru clasa respectivă și a sugerat soților Ferri să-i înscrie la o școală specială pentru copii supradotați. Au fost examinați de o comisie specială care s-a convins că însușirile lor sînt reale, că, pe lîngă cunoștințele lor generale, demonstrează o neobișnuită aplicație spre muzica simfonică și modernă, și folosesc cu o mare abilitate computerul.

Cum nici o școală elementară nu dorește să-i primească din aceste motive, ei continuă să studieze acasă cu părinții lor. Pentru a-i trimite la o școală specială din altă localitate, înseamnă că ar trebui să se despartă de părinții lor, ceea ce ridică unele probleme serioase. Ce va rezerva viitorul celor doi frați ? Iată o întrebare care-și așteaptă răspunsul.

Sesana și... Nessie

Italianul Angelo Sesana (Milano) este un nume bine cunoscut în Italia, datorită unor performanțe sportive de mare prestigiu, printre care poate fi citată ca un exemplu edificator traversarea înot a strîmtoarei Messina. (Jacques Cousteau afirma că datorită curenților extrem de puternici, traversarea înot a acestei zone este imposibilă). Angelo Sesana a depășit confortabil vechiul record al americanului Fred Baldassarre (5 ore și 40 de minute), performanța sa fiind de 48 de minute și 32 secunde. Datorită calităților sale extraordinare, Sesana a izbutit „o dublă", în cadrul tentativei sale, adică parcurgerea dus-întors a strîmtorii în numai două ore, două minute și 36 secunde.

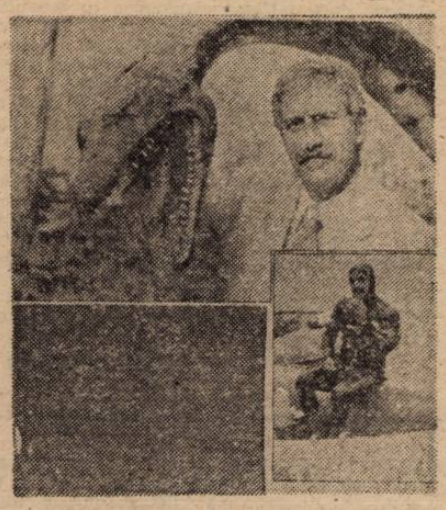

Sesana este și un scufundător cu o mare experiență și cu rezultate remarcabile. Toate aceste însușiri unanim recunoscute l-au determinat să-și propună realizarea unui proiect deosebit : găsirea misterioasei creaturi cunoscută sub numele de Nessie, care s-ar adăposti în vestitul lac scoțian Loch Ness (lung de 40 kilometri, lat de doi kilometri și cu o adîncime pînă la 213 metri). Povestea cu Nessie este mult prea cunoscută ca să mai insistăm cu amănunte. Angelo Sesana crede că el va fi primul care va izbuti să facă lumină în această mult controversată problemă, cu mijloace închipuite de el. Operațiunea de investigare a lacului este programată în această primăvară. Pînă atunci, Sesana face nenumărate exerciții de scufundări și continuă, cu ajutorul unor specialiști, să mestereasă la misterioasele sale aparate...

Telefilme... mirositoare

Dacă într-un viitor apropiat cineva vă va invita să urmăriți un telefilm... mirositor, să nu vă mirați. Un pasionat electronist din Genova, Luigi Missio, a pus la punct un circuit care, concomitent cu prezentarea unui film emană și unele mirosuri legate evident de desfășurarea acțiunilor. Dacă întîmplător filmul vă înfățișează o secvență desfășurată într-o bucătărie în care se gătește, în același

timp veți simți în cameră fie un miros de mîncare, de cafea sau orice alt produs preparat în momentul înregistrat pe peliculă. Performanța este posibilă datorită unui dispozitiv electronic pus la punct de Lino Missio, care poate fi programat de cine dorește acest lucru, să vizioneze filme de televiziune... mirositoare. Desigur că această nostimă invenție are, ca orice medalie, două fețe : se pot programa mirosuri plăcute sau... neplăcute. În acest ultim caz, se recomandă... întreruperea transmisiei !...

Sculpturi în chewing-gum

Ca și elevii săi, Gilbert Descossy din Franța adoră chewing-gum-ul. Dar, spre deosebire de năzdrăvanii care, după folosire lipesc chewing-gum-ul de bănci, Gilbert Descossy îl sculptează cu dinții și îl depune pe un suport de sticlă. Micile „obiecte de artă" capătă aspectul unor pietre colorate, cu miros de mentă, fragi sau lămîie. Pentru că galeriile de artă nu

au gustat niciodată farmecul acestor producții, autorul lor folosește adesea drept „salon de expoziție" sculpturile din grădinile Palatului regal pe care sînt așezate operele sale „pietrificate". Ambiția creatorului ? Să realizeze o operă pe zi (a început de acum 20 de ani !), să continue pînă la vîrsta de 60 de ani și astfel să obțină 500 m de cutiuțe așezate cap la cap, fiecare cuprinzînd operele create. În cazul că posteritatea nu-i va reține numele, opera va rămîne : chewing-gum-ul nu este biodegradabil !

Moda automobilelor vechi

În majoritatea țărilor din lume, proliferează, cu o viteză amețitoare, o nouă „modă" : cea a automobilelor... vechi. Cele mai vechi modele de auto de la începutul existenței acestui mijloc de transport au ajuns să fie cotate la sume care depășesc cu mult valoarea chiar a

celor mai noi modele (cu evidentă superioritate tehnică). În această privință se pot cita zeci și zeci de exemple care confirmă spectaculos această apreciere. S-a ajuns chiar la convingerea că o asemenea operație constituie azi cea mai bună investiție. Cîștigurile rezultate din vînzarea automobilelor de tip vechi cresc continuu.

ZODIA PEȘTILOR
19.02 — 20.03

Bărbatul : duplicitatea semnului îl face să apară... Poate că un fericit exemplu este confruntarea de duminica trecută dintre Peștele Ivan Lendl și Scorpionul Boris Becker : primul (9. 03), conform zodiacului nostru, este un tip uscat și slab, cu ochi înflăcărați ; celălalt (22. 11), tot conform zodiacului, ese deținătorul unui fizic robust, cu nervi de oțel. O astfel de confirmare e oricînd binevenită. Dacă tot am trecut la exemplificări, poate veți dori să reexaminați fotografiile unui Iuri Gagarin (9. 03) sau ale unei Michèle Morgan (18. 03). Expresivitatea ochilor este o certitudine, nu ? Mai greu o să vă fie în cazul gravurilor ce-l reprezintă pe unul dintre cei mai importanți Pești, Galileo Galilei (19. 02).

Dar să revenim. Peștele-bărbat are în general o mare iuțeală în mișcare, ca exteriorizare a puternicelor lui trăiri lăuntrice și nu a unui caracter decis și energic. Se lasă ușor pradă destinului, pe care-l urmează ca un navigator acul busolei ; nu se va bate pentru a-și cîștiga vreo poziție decît în situații critice — cînd devine disperat și ambițios ca să-și atingă scopul. Dacă nu reușește, renunță și cade într-o depresiune adîncă.

Majoritatea astrologilor văd Peștele ca pe un mare iubitor al familiei, înjghebată mai totdeauna printr-o întîmplare fericită. Dar, în mod cu totul clandestin, duplicitatea semnului îl poate atrage spre aventură, în sensul sentimental și social al cuvîntului ; aceste ieșiri nu-l vor duce niciodată la destrămarea cuibului lui familial, la care revine, mai devreme sau mai tîrziu — fără să regrete nici un moment pornirile extraconjugale sau sfidarea societății. Căsătoria cu un Pește este, într-adevăr, o casă de piatră. Nu-l evitați.

Rubrică întocmită de PAUL IOAN

magazin vă răspunde

● **VASILE IORDACHE, București :** Nu deținem, din păcate, adresa medicului sau a clinicii din China în care se fac tratamente ale parezelor prin acupunctură. Încercați eventual, pe baza datelor publicate, să solicitați sprijinul Ambasadei R.P. Chineză.

■ **APOSTOL CRINU, din Pitești, propune ca revista „Magazin" să proemineze (sic !) cu recenzii, cu rezumate de filme, cu rezumate ale celor mai bune cărți. Sîntem mulți cu biblioteci bogate de zeci de mii de lei, dar nimic nu ne mai ajută să citim nici 10 la sută. Personal vă rog o recenzie, fie și foarte sumară, a volumului II al cărții „Napoleon". Am reușit să citesc primul volum în 14 luni ! dar pentru al doilea vă rog ce v-am rugat mai sus".** Răspunsul nostru e : ?!?...

■ **MAVRICHE ADRIAN, din Mangalia,** care arată că nu are **„nici un titlu — inginer, doctor, lector ș.a.m.d."** ne trimite o concisă **„Teorie de unificare a cîmpului electromagnetic cu cel gravitațional", care depășește, totuși, competența noastră.** Totodată, ne somează să o publicăm, arătînd că **„dacă pînă acum vă puteați spăla pe mîini dînd vina pe dictatura precedentă, de-acum încolo sînteți răspunzători de nepublicarea la timp a articolelor".** Mai propune, de asemenea, **„o pagină pentru cercetările și ipotezele cititorilor, tot cititorii fiind lăsați să le aprecieze valoarea, nu comisiile pentru filtrarea ideilor".** Întrucît sîntem de părerea că valoarea unei idei științifice nu poate fi stabilită plebiscitar, aceasta fiind o problemă de competență, nu putem da curs propunerii dv., izvorîtă din o suspiciune explicabilă, poate, dar nefondată. Cît privește „teoria", am înaintat-o unor specialiști, urmînd a reveni după ce aceștia își vor da verdictul.

■ **MAI MULȚI CITITORI,** între care **AL. B. MIHAI, din Craiova, strada Feldioara nr. 36, ION HERGAN, din comuna Girbovăț, nr. 357, județul Caraș-Severin și DANIEL SOLAN, strada Soldanului nr. 82 A sector 4 București,** ne semnalează neprimirea unor numere ale revistei noastre, la care sînt abonați. Deși nu redacția distribuie tirajul, ci „Difuzarea Presei" și serviciile poștale, publicăm acest semnal de alarmă, destinat factorilor de răspundere din acest domeniu de activitate, pentru a lua de urgență măsuri împotriva celor vinovați. Faptul că, din păcate, tirajul revistei nu este încă pe măsura solicitărilor nu înseamnă ca numerele destinate celor abonați (pentru care asigurăm totdeauna tirajul necesar) să fie deturnate spre alte persoane mai puțin prevăzătoare în a se abona, dar „mai atente".

● **WAMBACH EWALD, Hunedoara :** Nu deținem amănunte sau noutăți privind activitatea d-lui Constantin Mudava, ultimele informații parvenindu-ne, ca și dv., prin intermediul reportajului prezentat la televiziune. Fiind vorba de un fenomen a cărui explicație științifică (în limitele, evident, ale posibilităților actuale ale științei) lipsește, este greu de apreciat natura exactă a proceselor pe care se bazează vindecările obținute. Oricum, sperăm și noi într-o mai mare deschidere a lumii științifice față de asemenea fenomene, în vederea justei lor înțelegeri și valorificări.

● **CLAUDIA DANCEA, Deva :** Nu, nu aveți (talent). Rămîneți la cercul de prieteni care vă apreciază, probabil, pentru sinceritatea și simțirea dumneavoastră.

■ **DORESC SĂ CORESPONDEZE : Adrian Rednic,** strada Viorele nr. 10, bloc 4, ap. 5, Hunedoara, cod. 2750 (literatură, muzică, tinerețe) ; **Aurelia Tufiș,** strada Libertății nr. 25, bloc G 1, sc. 3, et. 4, ap. 20, Caracal, județul Olt, cod 0300 (teme diverse, și schimb de ilustrate) ; **Alice Buruiană,** strada Industriei nr. 290, bl. 7 sc. 2, ap. 31, cartier Progresul, Brăila, cod 6100 (teme diverse) ; **Gabriela Andreea Mureșan,** strada Ștefan cel Mare, bloc 52A, sc. A, ap. 6, Bistrița, județul Bistrița-Năsăud (20 ani, dorește să corespondeze pe teme diverse cu tineri din toată țara) ; **Ileana-Nuți Ivașcu,** strada Alunișului nr. 10, Vișeul de Sus, județul Maramureș, cod 4 975 (17 ani, elevă, are ca preferințe muzica, sportul — în special fotbalul —, excursiile) ; **Liviu Pleșca,** strada Viorele nr. 10, bloc 4, ap. 33, Hunedoara, cod 2 750 (elev — discuții pe teme de muzică, sport, tinerețe).

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

HUMOR

Pastel

Intr-o frumoasă regiune de munte, zi de vară pînă-n seară. Un pictor încearcă să aştearnă pe pînză apusul soarelui, violet. Un turist face acelaşi lucru, cu obiectivul optic, după care îi atrage atenţia, discret, băieţelului său de-o şchioapă :

— Vezi, fiule, cum se chinuie dumnealui, dacă n-are aparat de fotografiat ?

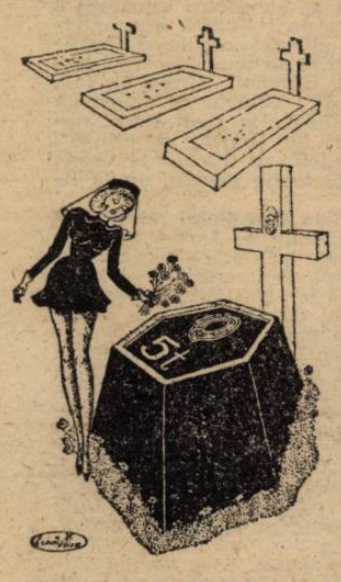

Z. I. GEORGESCU-LUNICA

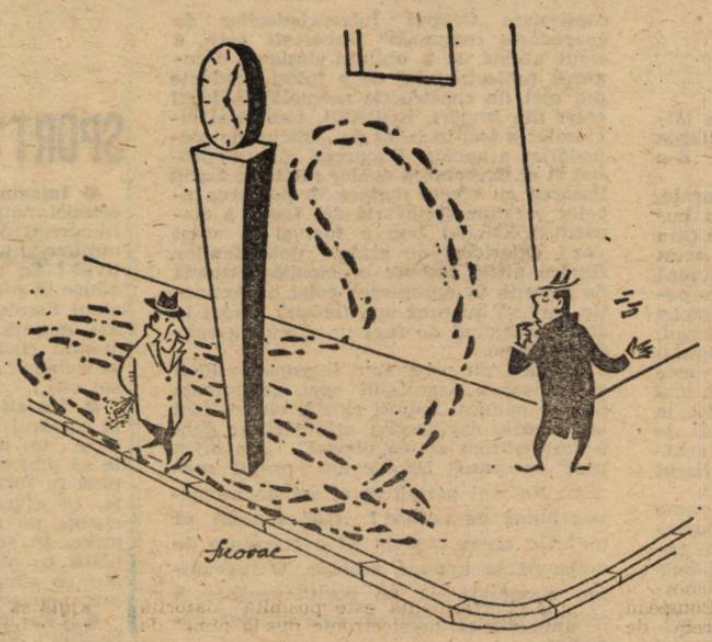

S. NOVAC

PRIMUL 1 MARTIE

(fabulă cu urmări)

„Nu mă trezi frumoaso
din lunga mea asceză,
nu te virî în viaţă ca-n talpă
o pioneză,
pentru singurătate nu caut
vreo proteză,
iar fericirea însăşi e doar
o ipoteză !
Ce ai găsit la mine, la chipul
meu naiv,
la firea mea închisă, de om
contemplativ,
la tenul meu săracul, ce bate
în oliv,
la glasul meu ce sună uşor
rebarbativ ?
Te-am strîns la piept, în plină
ignoranţă,
precum peretele o placă
de faianţă,
căci noaptea frigul vine
chiar şi aici, în rai!
Atîrnă-ţi peste şolduri măcar
un evantai !
Din mărul roşietic ce mi-l oferi
duios
nu voi muşca vreodată, ştii
că sînt om serios!"
Atunci suava Evă, pe cînd Adam
dormea,
Iar Domnul o şedinţă
cu subalterni ţinea,
A ras pe dată poama, cu zel,
pîn' la cotor
Punîndu-l în plăcinta făcută
la cuptor.
A doua zi bărbatul, mîncînd-o
la dejun,
Simţea cum inimioara
i se preface-n scrum.
morala :
Să îi iertăm femeii cîte puţin
din vină,
Dacă se dovedeşte o bună...
gospodină !

PAUL IOAN

Arh. CRISTIAN POPESCU-IALOMIŢA

Redactorul rubricii MANOLE AUNEANU

FELICITĂRI OCAZIONALE

JIRI WITTLIN (Polonia)

Poliţistul, către un pieton

Stimate cetăţene,

Aş dori să vă felicit în mod cordial pentru amenda de 500 zloţi pe care am onoarea şi plăcerea să v-o aplic. Avînd de ales între a vă opri la Stop sau de a muri călcat de maşină, dv. aţi ales ceva intermediar, respectiv amenda mea. Vă mulţumesc pentru încrederea acordată şi, mai ales, pentru că mi-aţi oferit posibilitatea de a le dovedi superiorilor mei că sînt activ. De asemenea, în numele familiei dv., vă mulţumesc pentru doliul de care aţi scutit-o, cît şi de cheltuielile legate de ceremonia funebră, inclusiv de nervii ce i-aţi fi produs, cu ocazia împărţirii averii.

Încă o dată, cele mai bune urări şi la cît mai multe revederi.

Traducere de NICOLAE MAREŞ

ÎN 4 RÎNDURI

Opţiune

Dornic de activitate,
Observînd că se deschide
Calea spre pluralitate,
S-a înscris în... trei partide !

Prototip

Pe cît e azi de combativ
(Şi cum vorbea mai înainte),
Te uiţi la el contemplativ :
— Ce minte, domnule,
ce minte !

Radiografie

...Şi cînd ne bucurăm
de libertate,
Să nu uităm, acum ;
ar fi nedrept,
Că inima Tiranului mai bate
În cei ce-şi dau cu cărămida-n
piept !

Dr. PAUL DUMITRESCU
Galaţi

DIN PARTEA PARTIDULUI SOSIILOR

Ieri, în jurul aceleiaşi ore, s-a produs o busculadă regretabilă la sediul Partidului Sosiilor, din Calea Anonimatului nr. 1. Schimburile de replici şi ghionturi i-au avut drept protagonişti pe sosiile secretarilor de partid ale celor 40 de judeţe limitrofe între ele. Motivul? Vehementele acuzaţii reciproce cum că de fapt ar fi originalele şi nu sosiile, care, după unele zvonuri imparţial confirmate, s-ar afla într-o sosie a Jilavei, undeva în munţii, noştri înzăpeziţi.

În această confuzie generală şi vitregă, care vicia virtuţile partidului, s-a înfiinţat ad-hoc o comisie de validare a sosiilor, ale cărei baze fuseseră puse acum 30 de ani ; erau prezenţi experţi în : alunişe, cicatrice de arme albe, negi rebeli, echimoze cromatice, platfusişti, epidermiologi, amprentofili etc., toţi membri ai sindicatelor libere respective. După dezbrăcarea şi analiza generală a susnumitelor semne particulare(înregistrate pe fişe şi casete video Player de import), confuzia a crescut în amploare, suspiciunile înmugurind în sufletele participanţilor — care deja începuseră confecţionarea pancartelor.

La un moment dat, un reprezentant al Partidului Citatelor — cu statut de observator la acea întrunire open — a propus îmbinarea frumosului cu utilul prin reproducerea (cu intonaţie) de pasaje, începînd cu congresul al IX-lea. Zis şi făcut ! S-au împărţit broşuri şi antivomitive, dar unii recitatori au refuzat să se producă fără medalii pe piept, elemente care le-ar fi stimulat memoria şi zbaterea belicoasă a mîinii drepte. Abia atunci organizatorii şi-au dat seama de marele obstacol al unei desfăşurări normale a probei de baraj, căci lovitura de graţie le-a dat-o chiar sosia-public. Înversunarea cu care acesta, se opunea ridicării în picioare şi ovaţionării îndelungi, entuziaste şi neabătute a vorbitorilor, a făcut ca pînă spre miezul nopţii să se ajungă doar la plenara din 29—30 februarie 1968. Hotărît lucru, aşa nu se mai putea continua. Cu atît mai mult cu cît, un om al muncii neaflat în grevă, a auzit totul pe cînd se întorcea oblojindu-şi rănile în urma unei demonstraţii paşnice din Parcul Ghiocelul. Crezînd că visează, cetăţeanul şi-a completat raţia de palme primite în acea zi de la opoziţie. Convingîndu-se că totul e real şi palpabil, a decis să efectueze o impecabilă grevă a setei şi a valutei convertibile, în faţa sediului partidului sosiilor. Pe o hîrtie-ciocan a scris cu furie următorul protest atîrnat de gît : „Jos înlocuitorii din toate produsele societăţii".

La ora cînd relatez aceste evenimente, identificările pe bază de citate continuă în cochetele ţanchete oliv parcate regulamentar într-un loc necunoscut. Rezultatele vor fi anunţate pe programul trei al RTVL, de către telegenicele Sanda Ţăranu şi Olimpia Grimasă, studentă în anul şapte al facultăţii cu acelaşi nume, secţia după-amiază. (Va urma ?)

PAUL IOAN

FEL DE FEL

● **Un chinez** în vîrstă de 28 de ani, Yan Genghua, a parcurs pe jos celebrul Mare Zid, străbătînd circa 2 500 de kilometri în 80 de zile.

● **În condiţii** normale, inima unui om se contractă în medie de 100 000 de ori în 24 de ore, de circa 36 milioane de ori într-un an.

● **Printre** păsările cele mai mici din lume se numără şi o specie de colibri denumită „Helena" care are următoarele dimensiuni : lungimea — 6 cm, greutate — 2 gr.

● **Un studiu** publicat în revista de specialitate „World's Animal", susţine că leul e singurul animal din lume care este stîngaci.

● **Muzeul** de Istorie Naturală din New York este constituit din 19 edificii de diferite mărimi şi ocupă o suprafaţă de peste 93 000 metri pătraţi.

● **O albină** poate transporta în zbor o greutate de peste 300 de ori mai mare decît greutatea propriului său corp.

BALNEOCLIMATERICE

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	V	A	T	R	A	D	O	R	N	E	I	■
2	A	R	I	E	S	■	C	L	■	T	N	D
3	L	A	N	■	P	I	N	■	M	A	R	E
4	F	■	C	A	R	P	A	T	I	■	A	B
5	A	M	A	R	A	■	S	I	N	A	I	A
6	V	A	■	■	■	S	I	R	E	T	■	R
7	I	M	U	N	I	■	B	O	R	S	E	C
8	N	A	N	I	■	V	I	L	A	■	■	A
9	M	I	I	■	V	I	U	■	L	E	U	T
10	L	A	U	B	E	■	L	■	A	S	■	■
11	U	■	N	I	L	O	U	■	■	O	■	■
12	I	N	E	G	A	L	I	■	■	P	■	■

ORIZONTAL: 1) Staţiune balneoclimatică înconjurată de munţi (două cuv.). 2) Staţiune balneoclimatică situată între Rodna Veche şi localitatea Singeorz — Călăraşi pe drumurile publice — Tuşnad 146 3) Cîmp semănat — Specie de arbore din clasa coniferelor — Vastă întindere de apă adîncă şi sărată 4) Lanţul munţilor ce străbat ţara noastră — Primele file de abecedar 5) Staţiune balneoclimatică situată în Cîmpia Bărăganului — Staţiune situată în Valea Prahovei 6) Prova vaporului — Riu care scaldă pămîntul Moldovei de la nord la sud 7) Nu mai poate contracta o anumită boală infecţioasă (pl.) — Staţiune balneoclimatică situată între munţii Giurgeului şi ai Bistriţei 8) Îndemn la somn pentru cei mici — Stil de case foarte des întîlnite în staţiuni balneoclimaterice — Punte de legătură între doi munţi 9) 655 staţiuni — Apă curgătoare — Pui de lei (sing.) 10) Elogiu — Coşar pentru porumb 11) Aduc ploaie — Măsoară timpul 12) Nu sînt la fel — Gen literar.

VERTICAL: 1) Staţiune balneoclimatică situată în masivul Rodna (două cuvinte) 2) Lac cu o suprafaţă aproape circulară — Staţiune şi sat de vacanţă pe litoralul Mării Negre 3) Staţiune balneoclimatică situată între localităţile Salonta şi Holod — Unire a mai multor provincii sau state într-un singur stat 4) Notă muzicală — Specii de arbori cu frunze rotunde şi cu flori verzui-roşiatice — Întăreşte albia unui curs de apă 5) Apă care conţine din abundenţă săruri calcaroase — Vîslă 6) În Lipova — A-nceput să se vindece — În bluză! 7) Staţiune balneoclimatică situată pe Valea Piriului Alb (cunoscut şi sub numele de Visa, afluent al riului Tîrnava Mare) (2 cuvinte) 8) Rele — Regiune alpină, turistică, bază de desfăşurare a sporturilor de iarnă, situată în vestul Austriei în munţii Alpi — Ales în cele din urmă 9) Apă care conţine în soluţie săruri, gaze şi substanţe radioactive 10) Literă grecească — Stă răsturnat — Fabulist grec (620—549 î.e.n.) 11) A deveni rău — Esecuri 12) Coborît din tren, vapor şi alte mijloace de transport — Cu vîrf ascuţit.

ULIAN V. DELAPANCIU
Bucureşti

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

MEDICALĂ

ORIZONTAL : Cardiopatii — Orar — Relatat — Recuperabilă — D — Imi — Iţă — Eh — Pot — Picura — I — Un — Hemoragic — Lene — Ule — Rea — MS — MAN — Aţă — R — Otrăvit — Avid — N — Eta — Rară — I Actorie — Stuc — Reumatic — Ani.